

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΗΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ - ΑΘΗΝΑ 1979

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΣΤΑΥΡΟΣ ΠΟΥΛΟΣ
ΕΡΩΤΗΡΗΣΕΙΣ

Με απόφαση τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὰ διδακτικά βιβλία τοῦ Δημοτικοῦ, Γυμνασίου καί Λυκείου τυπώνονται ἀπό τόν Ὄργανισμό Ἐκδόσεως Διδακτικῶν Βιβλίων καί μοιράζονται ΔΩΡΕΑΝ.

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

Γ Ρ Α Μ Μ Α Τ Ι Κ Η
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1979

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΦΘΟΓΓΟΙ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

§ 1. Τὰ γράμματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι 24, τὰ ἴδια μὲ τὰ 24 γράμματα τῆς νέας Ἑλληνικῆς. Ἀλλὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δὲν ἐπροφέροντο πάντα τὰ γράμματα ταῦτα ἀκριβῶς ὅπως τὰ προφέρομεν ἡμεῖς οἱ νέοι Ἕλληνες. Διὰ τοῦτο πολλάκις ὁ ἴδιος φθόγγος τῆς νέας γλώσσης (π. χ. ὁ φθόγγος ι) φαίνεται παριστανόμενος εἰς διαφόρους λέξεις ἢ εἰς διαφόρους συλλαβὰς τῆς ἰδίας λέξεως μὲ διάφορα γράμματα (π. χ. καὶ μὲ τὸ η ἢ τὸ υ) : *οἴς, μῦς, μυστήριον.*

Σημείωσις. Τὸ ἀρχαιότατον Ἑλληνικὸν ἀλφάβητον περιελάμβανεν ἐν ἀκόμῃ γράμμα, τὸ F, τὸ ὁποῖον διὰ μὲν τὸ σχῆμά του λέγεται *διγάμμα*, διὰ δὲ τὴν προφορὰν του β α ὤ. Ἐπροφέρετο περίπου, ὅπως προφέρεται νῦν τὸ β ἢ οἰως τὸ υ εἰς λέξεις, ὅποια π. χ. ἡ λέξις *αἶριον*.

Εἰς δὲ τὴν ἀρχαιοτάτην Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὅπως θὰ ἴδωμεν εἰς τὰ ἐπόμενα, ὑπῆρχε καὶ εἰς ἰδιαίτερος φθόγγος, τὸ j (γιώτ), τοῦ ὁποῖου ὅμως δὲν παρεδόθη γράμμα (ἦτοι γραπτὸν σημεῖον).

Ἐπροφέρετο δὲ τὸ j, ὅπως προφέρεται τῶρα τὸ γι εἰς τὴν λέξιν π. χ. *Πανάγιω* (Πανάγιω) ἢ ὅπως τὸ ἀπλοῦν ι εἰς τὰς λέξεις π. χ. *παιδιά, καθάριας.*

α') Φωνήεντα.

§ 2. Ἀπὸ τὰ ἑπτὰ φωνήεντα α, ε, η, ι, ο, υ, ω :

α) τὸ ε καὶ τὸ ο λέγονται **βραχέα** (ἦτοι σύντομα εἰς τὴν προφορὰν) :

β) τὸ η καὶ τὸ ω λέγονται **μακρὰ** (ἦτοι παρατεταμένα εἰς τὴν προφορὰν), διότι ἀρχῆθεν τὸ μὲν η ἐπροφέρετο ὑπὸ τῶν παλαιῶν ὡς παρατεταμένον ε (ἦτοι περίπου ὡς εε), τὸ δὲ ω ὡς παρατεταμένον ο (ἦτοι περίπου ὡς οο) :

γ) τὸ α, ι, υ λέγονται **δίχρονα**, διότι ταῦτα ἀρχῆθεν εἰς ἄλλας μὲν συλλαβὰς ἐπροσέροντο βραχέα, εἰς ἄλλας δὲ μακρά.

Σημείωσις. Ἴνα δηλωθῆ, ὅτι τὸ δίχρονον φωνῆεν μιᾶς συλλαβῆς εἶναι βραχύ, γράφεται ὑπεράνω αὐτοῦ τὸ σημεῖον \smile , ἵνα δὲ δηλωθῆ, ὅτι εἶναι μακρόν, γράφεται ὑπεράνω αὐτοῦ τὸ σημεῖον — , ὡς π. χ. κτημᾶ, κτησίς, πηχίς — ὄρα, τίμη, θιμός.

β') Σύμφωνα.

§ 3. Ἀπὸ τὰ 17 σύμφωνα :

- 1) ἑννέα, ἦτοι τὰ σύμφωνα κ, γ, χ — π, β, φ — τ, δ, θ, λέγονται **ἄφωνα**.
- 2) πέντε, ἦτοι τὰ σύμφωνα μ, ν — λ, ρ — σ (ς), λέγονται **ἡμίφωνα**· καὶ
- 3) τρία, ἦτοι τὰ σύμφωνα ζ, ξ, ψ, λέγονται **διπλά**.

Σημείωσις. Εἰς τὰ ἡμίφωνα συγκαταλέγονται προσέτι τὸ δίγαμμα (Ϝ) καὶ τὸ γιώτ (Ϛ) (βλ. § 1, Σημ.).

§ 4. Τὰ ἄφωνα διακροῦνται :

- 1) κατὰ τὸ φωνητικὸν ὄργανον, μὲ τὸ ὅποιον κυρίως προσφέρονται, εἰς τὰ **οὐρανικά** κ, γ, χ, εἰς τὰ **χειλικά** π, β, φ καὶ εἰς τὰ **ὀδοντικά** τ, δ, θ.
- 2) κατὰ τὸ ποῖον τῆς πνοῆς, ἢ ὅποια τὰ συνοδεύει κατὰ τὴν προφορὰν των, εἰς τὰ **ψιλὰ** (ἦτοι λεπτά) κ, π, τ, εἰς τὰ **μέσα** γ, β, δ καὶ εἰς τὰ **δασέα** (ἦτοι παχέα) χ, φ, θ.

§ 5. Τὰ ἡμίφωνα διακροῦνται εἰς τὰ **ἐνρινα** μ, ν, εἰς τὰ **ὕγρα** λ, ρ, καὶ εἰς τὸ **συριστικὸν** σ (ς).

Σημείωσις 1. Ἐνρινον εἶναι καὶ τὸ γ, ὅταν εὑρίσκηται πρὸ τῶν οὐρανικῶν κ, γ, χ, ἢ πρὸ τοῦ ξ : ἄγκυρα, ἀγγεῖον, ἄγχω, ἄγξω.

Σημείωσις 2. Τὰ σύμφωνα ζ, ξ, ψ λέγονται **διπλά**, διότι πλειστάκις προέρχονται ἀπὸ ἑνωσιν δύο συμφώνων. ἦτοι τὸ μὲν ξ ἀπὸ τὸ κ + σ ἢ γ + σ ἢ χ + σ, τὸ δὲ ψ ἀπὸ τὸ π + σ ἢ β + σ ἢ φ + σ καὶ τὸ ζ ἀπὸ τὸ σ + δ ἢ ἀπὸ σύμπλεγμα ἄλλων συμφώνων : κόραξ (κόρακις), Ἄραψ (Ἄραβις), Θήβαζε (Θήβασις), ζάπλουτος (διάπλουτος).

Πίναξ τῶν συμφῶνων

	Οὐρανικά	Χειλικά	Ὀδοντικά
ἄφωνα	κ	π	τ
	γ	β	δ
	χ	φ	θ
ἡμίφωνα	ἔνρινα	μ	ν
	ὕγρα	λ	ρ
	συριστικά		σ (ς)
διπλαῖ	ζ	ξ	ψ

γ') Δίφθογγοι.

§ 6. Αἱ δίφθογγοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι ἕνδεκα, αἱ ἐξῆς : **αι, ει, οι, υι, αυ, ευ, ηυ, ου, α, η, ω**. Ἐκ τούτων αἱ ὀκτώ **αι, ει, οι, υι, αυ, ευ, ηυ, ου** λέγονται **κύριαι**, αἱ δὲ λοιπαὶ τρεῖς **α, η, ω** λέγονται **καταχρηστικάι**.

Σημείωσις 1. Ἡμεῖς τὴν δίφθογγον **αι** τὴν προφέρομεν ὅπως τὸ **ε**, τὰς δὲ δίφθογγους **ει, οι, υι** καὶ **η** ὅπως τὸ **ι**, τὴν δίφθογγον **α** ὅπως καὶ τὸ ἀπλοῦν **α** καὶ τὴν δίφθογγον **ω** ὅπως καὶ τὸ ἀπλοῦν **ω**, τὰς δὲ δίφθογγους **αυ, ευ, ηυ** τὰς προφέρομεν πρὸ φωνήεντος μὲν καὶ πρὸ τῶν συμφῶνων **β, γ, δ, ζ, λ, μ, ν** καὶ **ρ** ὡς **αβ, εβ, ηβ**, εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν ὡς **αφ, εφ, ηφ**. Ἀρχῆθεν ὁμοῦς ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἐκάστη δίφθογγος ἐπροφέρετο οὕτως, ὥστε διεκρίνοντο κατὰ τὴν προφορὰν οἱ δύο φθόγγοι, ἤτοι τὰ δύο φωνήεντα, ἀπὸ τὰ ὅποια αὕτη ἀποτελεῖται (πρβλ. νῦν : *Νεράϊδα, ἀνυγολέιμονο, ροῖδο*).

Σημείωσις 2. Τὸ **ι**, τὸ ὅποion ὑπάρχει εἰς τὰς **καταχρηστικάς** δίφθογγους ὑπὸ τὸ **α, η, ω**, λέγεται **ὑπογεγραμμένον ἰῶτα**. Τοῦτο ὁμοῦς, ὅταν αἱ δίφθογγοι αὗται γράφονται διὰ κεφαλαίων γραμμάτων, γράφεται κανονικῶς οὐχὶ ὑποκάτω τῶν κεφαλαίων φωνηέντων **Α, Η, Ω**, ἀλλὰ πρὸς τὰ δεξιὰ αὐτῶν (**Αι, Ηι, Ωι**) καὶ τότε λέγεται **προσγεγραμμένον ἰῶτα** : *ΑιΔΗΣ* (πρόφ. *ἄδης*), *ΤΗι ΘΕΩι* (πρόφ. *τῆ θεῶ*).

§ 7. Αἱ δίφθογγοι γενικῶς εἶναι μακραὶ. Μόνον ἡ **αι** καὶ ἡ **οι** λαμβάνονται ὡς βραχεῖαι, ὅταν εὐρίσκωνται ἐντελῶς εἰς τὸ τέλος λέξεως κλιτῆς, ἐκτὸς ῥήματος εὐκτικῆς ἐγκλίσεως : *μοῦσαι, πῶλοι, βούλομαι, παιδεῦσαι—μοῦσαις, πῶλοις, παιδεῦσαι ἄν, οἴκοι*.

* δ') Συλλαβαί, συλλαβισμός.

§ 8. **Συλλαβή** λέγεται τεμάχιον λέξεως αποτελούμενον από έν ή περισσότερα σύμφωνα με έν φωνήεν ή δίφθογγον : *τε-τροά-δρα-χμον, στρα-τεύ-μα-τα*.

Συλλαβή λέξεως δύναται να αποτελεῖται και από έν μόνον φωνήεν ή μίαν δίφθογγον : *ϊ-α, οϊ-ει* (= νομίξεις).

§ 9. 1) Κατά τον αριθμόν των συλλαβών της, μία λέξις, εάν ἔχη μίαν μόνον συλλαβήν, λέγεται **μονοσύλλαβος** (π.χ. *μῦς*), εάν ἔχη δύο συλλαβάς, λέγεται **δισύλλαβος** (π.χ. *οἶκος*), εάν ἔχη τρεῖς συλλαβάς, λέγεται **τρισύλλαβος** (π.χ. *παιδίον*) και εάν ἔχη περισσότεράς των τριῶν συλλαβῶν, λέγεται **πολυσύλλαβος** (π.χ. *φιλόσοφος*).

2) Ἡ τελευταία συλλαβή λέξεως, ή οποία ἔχει συλλαβάς περισσότεράς τῆς μιᾶς, λέγεται **λήγουσα**, ή πρό τῆς ληγούσης λέγεται **παραλήγουσα**, και ή πρό τῆς παραληγούσης λέγεται **προπαραλήγουσα**, ή δὲ πρώτη συλλαβή αὐτῆς λέγεται **ἀρκτική**.

§ 10. Ὁ χωρισμός λέξεως εἰς τὰς συλλαβάς αὐτῆς λέγεται **συλλαβισμός**. Γίνεται δὲ ὁ συλλαβισμός εἰς τὰς λέξεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης κατὰ τοὺς ἐξῆς κανόνας :

α) Ἐν συμφωνον εὑρισκόμενον μεταξύ δύο φωνηέντων (ή διφθόγγων) συλλαβίζεται με τὸ ἐπόμενον του φωνήεν (ή δίφθογγον) : *λέ-γο-μεν, ἄ-πει-ροι*.

β) Δύο σύμφωνα εὑρισκόμενα μεταξύ δύο φωνηέντων (ή διφθόγγων) συλλαβίζονται με τὸ ἐπόμενον των φωνήεν (ή δίφθογγον), εάν δὲν εἶναι τὰ αὐτὰ και εάν εἶναι ἀρκτικά λέξεως τῆς (ἀρχαίας) Ἑλληνικῆς γλώσσης ἄλλως χωρίζονται και συλλαβίζονται τὸ μὲν πρῶτον με τὸ προηγούμενον, τὸ δὲ δεύτερον με τὸ ἐπόμενον φωνήεν (ή δίφθογγον) : *πέ-τρα* (τρόπος), *βά-θρον* (θρόνος), *ἔ-στω* (σταυρός) ἄλλά : *βάλ-λω, ἐν-νέα, ἐλ-κω, ἄρ-μα, ἐν-τερον*.

Σημείωσις. Καὶ τὰ συμπλέγματα γμ ή χμ, θμ, τν, φν, ἐπειδὴ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ συμπλέγματα κμ, τμ, θν, πν, ἀπὸ τὰ οποῖα ἀρχίζουν λέξεις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης, συλλαβίζονται και αὐτὰ με τὸ ἐπόμενον φωνήεν : *πρᾶ-γμα, δρα-χμή* (κηρτός), *ἀρι-θμός* (τιμήμα), *φά-τνη* (θητός), *δά-φνη* (πνέω).

γ) Τρία σύμφωνα εύρισκόμενα μεταξύ δύο φωνηέντων συλλαβίζονται μετά του άκολουθού φωνηέντος, όταν και τὰ τρία ταῦτα σύμφωνα ἢ τοῦλάχιστον τὰ δύο πρῶτα ἐξ αὐτῶν εἶναι ἀρκητικά λέξεως Ἑλληνικῆς: ἐ-στράτευσε (στρατός), ἐ-χθρός (χθές), βᾶ-κτρον (κτῆμα), ἰ-σχνός (σχῆμα). Ἄλλως χωρίζονται, καί τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν τριῶν συμφῶνων συλλαβίζεται μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν, τὰ δὲ δύο ἄλλα μὲ τὸ ἐπόμενον: ἄρ-κτος, ἄν-δρες, Ἄμ-βραχία.

δ) Αἱ σύνθετοι λέξεις κατὰ τὸν συλλαβισμόν χωρίζονται εἰς τὰ συνθετικά των μέρη, ἐκτός ἐὰν κατὰ τὴν σύνθεσιν ἔχη συμβῆ ἐκθλιψίς, ὅποτε καὶ αὐταὶ συλλαβίζονται ὡς ἀπλᾶι λέξεις: προσ-έχω, συν-άγω, νουν-εχής, Ἑλλῆς-ποντος, ἀλλὰ: πα-ρέχω, ὑ-πάγω, φί-λιπος, ἄ-γρου-πνος, προ-ταγωνιστής.

§ 11. Ποσότης συλλαβῶν. Ὁρισμένη συλλαβῆ μιᾶς λέξεως λέγεται:

1) **φύσει μακρά**, ἐὰν ἔχη μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον: κοί-τη, κορού-ω.

2) **θέσει μακρά**, ἐὰν ἔχη μὲν βραχὺ φωνῆεν, ἀλλὰ κατόπιν αὐτοῦ ἀκολουθοῦν δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα ἢ ἐν διπλοῦν: ἀ-στός, ἀ-λλος, ἐ-χθρός, τό-ξον.

3) **βραχεῖα**, ἐὰν ἔχη βραχὺ φωνῆεν, κατόπιν δὲ αὐτοῦ ἄλλο φωνῆεν ἢ ἐν μόνον ἀπλοῦν συμφῶνον ἢ τίποτε: ἀ-έ-ρες, φύ-γε-τε.

ε') Πνεύματα καὶ τόνοι.

✱ 1. Τὰ πνεύματα.

§ 12. Εἰς πᾶσαν λέξιν, ἢ ὅποια ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν ἢ ἀπὸ ρ, σημειοῦται ἐπὶ τοῦ ἀρκητικοῦ φωνηέντος ἢ τοῦ ρ σημεῖον πνεύματος ἢ πνεῦμα.

Τὰ πνεύματα εἶναι δύο, ἡ **ψιλλή** (°), ἥτοι σημεῖον λεπτής πνοῆς, καὶ ἡ **δασειά** (°), ἥτοι σημεῖον παχείας πνοῆς: ἀρετή, ὦρα, ῥόδον.

Σημείωσις. Τὸ δασύ πνεῦμα, ἥτοι ἡ δασειά, ἐπροφέρετο ἀρχῆθεν περὶπου ὅπως νῦν τὸ συμφῶνον **χ**: π. χ. ἵππος (πρῶφ. χίππος).

§ 13. Δασύνονται (ἥτοι λαμβάνουν πνεῦμα τὴν δασειάν)

κανονικῶς πᾶσαι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσι ἀπὸ υ ἢ ἀπὸ ρ : ἕπνος, ῥήτωρ.

Ἐκ τῶν λοιπῶν λέξεων ἄλλαι μὲν, αἱ πλεῖσται, ψιλοῦνται (ἦτοι λαμβάνουσι πνεῦμα τὴν ψιλὴν), ἄλλαι δὲ δασύονται.

★ 2. Οἱ τόνοι.

§ 14. Πιάσης λέξεως, ἡ ὁποία ἔχει δύο ἢ περισσοτέρας συλλαβὰς, μία συλλαβὴ τονίζεται, ἦτοι προφέρεται ἰσχυρότερον ἀπὸ τὰς ἄλλας συλλαβὰς αὐτῆς. Ἐπὶ τοῦ φωνήεντος (ἢ τῆς διφθόγγου) τῆς τονιζομένης συλλαβῆς γράφεται ἐν σημείῳ, τὸ ὁποῖον καλεῖται τόνος : κόρη, κῆπος, παίζομεν, ἀγαθός, μαθητῆς.

Σημείωσις. Σημεῖον τόνου κανονικῶς σημειοῦται καὶ ἐπὶ τοῦ φωνήεντος ἢ τῆς διφθόγγου τῶν μονοσυλλάβων λέξεων : μῆν, φῶς, παῖς.

§ 15. Οἱ τόνοι εἶναι τρεῖς, ἦτοι ἡ ὀξεῖα ('), ἡ βαρεῖα (`) καὶ ἡ περισπωμένη (~).

Σημείωσις. Ἡ διαφορὰ τοῦ τόνου δὲν παρέχει αἰσθητὴν διαφορὰν τῆς προφορᾶς τῶν φωνηέντων ἢ τῶν διφθόγγων εἰς ἡμᾶς τοὺς νέους Ἕλληνας, ὅπως οὐδὲ ἡ μακρότης καὶ ἡ βραχύτης αὐτῶν. Πρβλ. (ὀ) εἰλαιῶν — (τῶν) εἰλαιῶν, (τὸν) κῆπον — (τῶν) κήπων.

★ 3. Κανόνες τοῦ τονισμοῦ.

§ 16. Ὁ τονισμὸς τῶν λέξεων τῆς ἀρχαίας γλώσσης γίνεται κατὰ τοὺς ἐξῆς κανόνας :

1) Οὐδέποτε μία πολυσύλλαβος λέξις τονίζεται ὑπεράνω τῆς προπαραλήγουσας : (ἄνθρωπος) *φιλάνθρωπος*, *φιλανθρωπότητος*.

2) Ὅταν ἡ λέγουσα εἶναι μακρὰ, ἢ προπαραλήγουσα δὲν τονίζεται : (Ὀμηρος) *Ὀμήρου*, (διδάσκαλος) *διδασκάλου*.

3) Ἡ προπαραλήγουσα καὶ πᾶσα βραχεῖα συλλαβὴ τονιζομένη ὀξύνεται : *πειθόμεναι*, *λόγος*, *ἐλθέ*.

4) Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ μακρᾶς ληγουσας τονιζομένη ὀξύνεται : *μήτηρ*, *παῦε*.

5) Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ βραχείας ληγουσας τονιζομένη περισπᾶται : *μῆτερ*, *παῦε*.

6) Ἡ ἀσυναίρετος ὀνομαστική, αἰτιατική καὶ κλητική τῶν ὀνομάτων, τονιζομένη ἐπὶ τῆς ληγουσας, ὀξύνεται : ἡ *τιμὴ*, *τὴν τιμὴν*, ὡ

τιμή — οἱ θεοί, τοὺς θεούς, ὧ θεοί — ἡ ἐσθής, ὁ ποιμὴν, ὁ ἰμάς.

7) Ἡ μακροκατάληκτος γενική καὶ δοτική τῶν ὀνομάτων ἐν γένει, τονίζομένη ἐπὶ τῆς ληγοῦσης, περισπᾶται : κριτοῦ, κριτῆ, κριτῶν, κριταίς — θεοῦ, θεῶ, θεῶν, θεοῖς.

8) Τῶν ὀνομάτων, ὅπου τονίζεται ἡ ἐνική ὀνομαστική, ἐκεῖ τονίζονται καὶ αἱ ἄλλαι πτώσεις, ἐκτὸς ἂν ἐμποδιζῆ ἡ λήγουσα : γέρον, γέροντος, γέροντες· ἀλλά : γερόντων.

9) Ἡ ἐκ συναϊρέσεως προερχομένη λήγουσα μιᾶς λέξεως, ὅταν τονίζεται, περισπᾶται : (τιμάω) τιμῶ, (ἤχθος) ἤχους, ἐκτὸς ἐὰν πρὸ τῆς συναϊρέσεως ἡ δευτέρα ἐκ τῶν συναϊρουμένων συλλαβῶν ὠξύνετο : (ἐστῶς) ἐστώς, (κληῖς - κληῖς) κλειῖς.

10) Ἡ θέσει μακρὰ συλλαβὴ κατὰ τὸν τονισμόν λαμβάνεται ὡς βραχεῖα : χειρῶναξ, αἰλαξ (βλ. § 11, 2).

11) Κατὰ τὴν σύνθεσιν ὁ τόνος συνήθως ἀναβιβάζεται ὅσον τὸ δυνατόν ἀνωτέρω τῆς ληγοῦσης, ἀλλ' ὅχι καὶ ἀνωτέρω τῆς τελευταίας συλλαβῆς τοῦ πρώτου σύνθετικοῦ : (καιρὸς) εὐκαιρος, (δὸς) ἀπόδος, (φρῆν) μεγαλό-φρον, μεγαλόφρον.

12) Β α ρ εῖ α τίθεται μόνον ἐπὶ τῆς ληγοῦσης μιᾶς λέξεως ἀντὶ τῆς ὀξείας, ὅταν κατόπιν τῆς λέξεως ταύτης δὲν ὑπάρχη σημεῖον στίξεως : ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ τιμᾶ τοὺς σοφοὺς ἀνδρας.

§ 17. Κατὰ τὸν τόνον αὐτῆς μία λέξις λέγεται :

1) **ὀξύτονος**, ἐὰν ἔχη ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς ληγοῦσης : ἀνὴρ.

2) **παροξύτονος**, ἐὰν ἔχη ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς παραληγοῦσης : κώμη.

3) **προπαροξύτονος**, ἐὰν ἔχη ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς προπαραληγοῦσης : ἄνθρωπος.

4) **περισπωμένη**, ἐὰν ἔχη περισπωμένην ἐπὶ τῆς ληγοῦσης : τοῦ κριτοῦ, τιμῶ.

5) **προπερισπωμένη**, ἐὰν ἔχη περισπωμένην ἐπὶ τῆς παραληγοῦσης : κῆπος.

6) **βαρύτονος**, ἐὰν ἔχη βαρεῖαν ἀντὶ ὀξείας ἐπὶ τῆς ληγοῦσης καὶ ἐν γένει ἐὰν τονίζεται οὐχὶ ἐπὶ τῆς ληγοῦσης : χειμῶν βαρὺς ἐπῆλθε — πείθω, παιδεύω.

Σημείωσις. Θέσις τοῦ τόνου καὶ τοῦ πνεύματος. Ὁ τόνος ἢ τὸ πνεῦμα :

α) Ἐπὶ τῶν ἀπλῶν φωνηέντων καὶ τῶν καταχρηστικῶν διφθόγγων ση-

μειοῦται ὑπεράνω μὲν αὐτῶν, ὅταν ταῦτα γράφονται μὲ μικρὰ γράμματα, ἔμπροσθεν δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἄνω, ὅταν ταῦτα γράφονται μὲ κεφαλαῖα : ἡὼς, ὁδός - Ἡὼς, Ὁράτιος· τῆ θεᾷ, ὠδὴ - Ὡδεῖον ἢ (Ὡδεῖον) (βλ. § 6, Σημ. 2).

β) Ἐπὶ τῶν κυρίων διφθόγγων σημειοῦται πάντοτε ὑπεράνω τοῦ δευτέρου ἐκ τῶν φωνηέντων, ἀπὸ τὰ ὅποια αὐταί ἀποτελοῦνται : Αἰγεῖς, αἰρετός, αὐλός, οὐρανός, σφαῖραι, τὰς σφαῖρας, Οἰδίπους.

γ) Ὄταν τὸ πνεῦμα καὶ ὁ τόνος συμπίπτουν ἐπὶ τῆς αὐτῆς συλλαβῆς, τότε ἡ μὲν ὀξεῖα (ἢ ἡ βαρεῖα) σημειοῦται μετὰ τὸ πνεῦμα, ἡ δὲ περισπωμένη ὑπεράνω αὐτοῦ : Ἀρτεμῖς, Ἥρα, Ὀμηρος, αὔρα, Αἴας, — εὐρος, αἶμα.

ς') Ἄτονοι καὶ ἐγκλιτικαὶ λέξεις.

1. Πρόκλισις.

§ 18. Δέκα μονοσύλλαβοι λέξεις, ἧτοι οἱ τέσσαρες τύποι τοῦ ἄρθρου **ὁ, ἡ, οἱ, αἱ**, αἱ τρεῖς προθέσεις **εἰς, ἐν, ἐξ** ἢ **ἐκ** καὶ τὰ τρία μόρια **ὡς, εἰ, οὐ**, ἐπειδὴ πάντοτε προφέρονται λίαν στενωῶς μὲ τὴν ἐκάστοτε ἐπομένῃν λέξιν, δὲν τονίζονται, καὶ δι' αὐτὸ λέγονται **ἄτονοι λέξεις ἢ προκλιτικαί**.

Σημείωσις. Τὸ μόριον **οὐ** τονίζεται (μὲ ὀξεῖαν), ὅταν εὐθὺς μετ' αὐτὸ ὑπάρχη στίξις : ἐτόξευον μὲν, ἐξικκοῦντο δ' οὐ. φῆς ἢ οὐ; πῶς γὰρ οὐ;

2. Ἐγκλισις.

§ 19. Μερικαὶ μονοσύλλαβοι ἢ δισύλλαβοι λέξεις προφέρονται πάντοτε λίαν στενωῶς μὲ τὴν ἐκάστοτε προηγουμένην λέξιν καὶ διὰ τοῦτο ὁ τόνος αὐτῶν κανονικῶς μεταβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως (ὡς ὀξεῖα) ἢ ὅλως ἀποβάλλεται· ἄνθρωπός τις ταῦτ' αἴ πατρί μου.

Αἱ τοιαῦται λέξεις λέγονται **ἐγκλιτικαὶ λέξεις** ἢ ἀπλῶς **ἐγκλιτικά** (πρβλ. τῆς νέας γλώσσης π.χ. φώναξέ με, μίλησέ μου — ὁ φίλος του, λέγε μας).

§ 20. Ἐγκλιτικαὶ λέξεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνήθεις εἶναι :

1) οἱ τύποι τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν μου, μοί, με — σοῦ, σοί, σέ — οὐ, οἶ, εἰ.

2) οἱ τύποι τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας τίς, τί, πλὴν τοῦ τύπου αὐτῆς ἄττα (= τινά).

3) οἱ τύποι τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτος τῶν ῥημάτων εἰμι (= εἶμαι) καὶ φημί (= λέγω), πλὴν τῶν τύπων αὐτῶν εἶ καὶ φῆς.

4) τὰ ἐπιρρήματα πού, ποί, ποθὲν — πώς, πῆ ἢ πῆ, ποτέ·

5) τὰ μόρια γέ, τέ, τοί, πέρ, πώ, νύν·

6) τὸ πρόσφυμα δὲ (ἄσχετον πρὸς τὸν σύνδεσμον δέ) : τοιός-δε, Μέγαρά-δε (= εἰς τὰ Μέγαρα).

§ 21. Τῶν ἐγκλιτικῶν ὁ τόνος :

1) μεταβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως (ὡς ὀξεῖα), ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι προπαροξύτονος (ἄνθρωπός τις, κήρυκές τινες) ἢ προπερισπωμένη (σφαιρὰ τις, στρατιῶταί τινες) ἢ ἄτονος ἢ ἐγκλιτικῆ (εἶ τίς φησί μοι ταῦτα)·

2) ἀποβάλλεται πάντων μὲν τῶν ἐγκλιτικῶν, ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι ὀξύτονος ἢ περισπωμένη (θεός τις, θεοὶ τινες — ὄρω σε, καλῶ τινα), μόνον δὲ τῶν μονοσυλλάβων ἐγκλιτικῶν, ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι παροξύτονος (γέρον τις, λέγει τι)·

3) διατηρεῖται, ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι παροξύτονος καὶ τὸ ἐγκλιτικὸν δισύλλαβον (φίλοι τινές, ὀλίγοι εἰσίν), ἢ ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις ἔχη πάθει ἐκθλιψίν (πολλοὶ δ' εἰσὶν ἀγαθοί), ἢ ὅταν προηγήται τοῦ ἐγκλιτικοῦ στίξις (Ὅμηρος, φασί, τυφλὸς ἦν).

Σημείωσις. Μερικὰ ἐγκλιτικὰ μὲ ὠρισμένως πρὸ αὐτῶν λέξεις ἐνώνονται καὶ γράφονται μαζί μὲ αὐτάς ὡς μία λέξις : ὅδε, ἦδε, τόδε, — ὅσπερ, ἦπερ, ὅπερ — τοιόσδε, τοιάδε, τοιονόδε — οὔτε, ὡσπερ, ὥστε κλπ. Αἱ λέξεις, αἱ προερχόμεναι ἐκ τῆς αὐτῆς ἐνώσεως, διατηροῦν τὸν ἀρχικόν των τορισμόν : ἦδε, ἦπερ, τοιάδε, οὔτε, ὡσπερ κλπ.

ζ') Ἄλλα σημεῖα ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ.

§ 22. Ἐκτὸς τῶν σημείων τῶν τόνων καὶ τῶν πνευμάτων, ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ χρησιμοποιοῦνται προσέτι τὰ ἐξῆς σημεῖα :

1) ἡ ὑποδιαστολή (,)· αὕτη γράφεται εἰς τὴν ἀναφορικὴν ἀνωτανομίαν **δ,τι** πρὸς διάκρισιν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ συνδέσμου **δτι**·

2) τὰ διαλυτικά (··)· ταῦτα γράφονται ὑπεράνω τοῦ **ι** ἢ τοῦ **υ**, ὅταν ζητῆται νὰ δηλωθῇ, ὅτι τὸ **ι** ἢ τὸ **υ** δὲν ἀποτελεῖ δίφθογγον μὲ τὸ ἀμέσως προηγούμενον φωνῆεν τῆς ἰδίας λέξεως : αὐπνία, τοῦ Γαίτου·

Σημείωσις. Τὰ διαλυτικά δύνανται νὰ παραλείπωνται, ὅταν ὁ χωρισμὸς τῶν δύο φωνηέντων ὑποσημαίνεται ἐκ τῆς θέσεως τῶν σημείων τῶν τόνων ἢ τῶν πνευμάτων : ἀυλος, ἀύλου, Γάιος.

3) ἡ ἀπόστροφος ('), σημεῖον τῆς ἐκθλίψεως (βλ. § 28)·

4) ἡ κορωνίς ('), σημεῖον τῆς κράσεως (βλ. § 26)·

5) τὰ σημεῖα τῆς στίξεως, ἤτοι :

α') ἡ τελεία στιγμή (.)· διὰ ταύτης χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων περίοδοι, ἤτοι μέρη τοῦ γραπτοῦ λόγου, τὰ ὅποια περιέχουν ἐν ὁπωσδήποτε πλήρες νόημα·

β') ἡ μέση στιγμή ἢ ἄνω στιγμή (·)· διὰ ταύτης χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων κῶλα περιόδου, ἤτοι μέρη αὐτῆς, τὰ ὅποια περιέχουν ἐν νόημα ὁπωσδήποτε αὐτοτελές·

γ') ἡ ὑποδιαστολή ἢ τὸ κόμμα (,)· διὰ τούτου κανονικῶς χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις ἀπὸ τὰς κυρίας καὶ πᾶν ὄνομα κλητικῆς πτώσεως ἀπὸ τὰς ἄλλας λέξεις τῆς προτάσεως·

δ') τὸ ἐρωτηματικόν (;)· τοῦτο γράφεται κατόπιν λέξεως ἢ εἰς τὸ τέλος προτάσεως ἢ περιόδου, ἢ ὅποια ἐκφέρεται ἐρωτηματικῶς·

ε') τὸ θαυμαστικόν ἢ ἐπιφωνηματικόν (!)· τοῦτο γράφεται εἰς τὸ τέλος προτάσεώς τινος ἢ περιόδου ἢ κατόπιν μιᾶς λέξεως ἢ ἀπλῆς φράσεως, ἵνα δηλωθῇ ὅτι ταῦτα ἐκφράζουν θαυμασμόν τοῦ λέγοντος, ἀναφώνησιν, ἐκπληξιν κ.τ.τ.·

ς') τὰ ἀποσιωπητικά (...)· διὰ τούτων δηλοῦται ὅτι ἀποσιωπάται, ἤτοι παραλείπεται νὰ ἐκφρασθῇ μία λέξις ἢ φράσις ἐκ φόβου, ἐντροπῆς κ.τ.τ.·

ζ') ἡ παρένθεσις [()]· ἐντὸς ταύτης περιχλείεται μία λέξις ἢ φράσις ὀλόκληρος, ἢ ὅποια παρεμβάλλεται μεταξύ τῶν λέξεων τῆς προτάσεως ἢ τῆς περιόδου πρὸς ἐπεξηγήσιν ἢ συμπλήρωσιν ἐν γένει τῶν λεγομένων·

η') τὰ εἰσαγωγικά (« »)· ἐντὸς τούτων περιχλείονται λόγοι τινὸς ἀποδιδόμενοι αὐτολεξεῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΦΘΟΓΓΙΚΑ ΠΑΘΗ

§ 23. Σπανίως αἱ λέξεις διαμένουν ἀπαθεῖς καὶ ἀκέραikai, ὅπως ἐπλάσθησαν ἐξ ἀρχῆς. Συνήθως συμβαίνουν εἰς αὐτάς διάφορα πάθη τῶν φθόγγων (ἤτοι τῶν φωνηέντων καὶ τῶν συμφώνων), ἀπὸ τὰ ὅποια ἀποτελοῦνται (πρβλ. νῦν : λέγει-λέει, κάθισε-κάτσε). Τὰ πάθη ταῦτα καλοῦνται **φθογγικὰ πάθη**, τὰ δὲ συνηθέστερα ἐξ αὐτῶν εἶναι τὰ ἐπόμενα.

α') Πάθη φωνηέντων και διφθόγγων. Εύφωνα σύμφωνα.

1. Συναίρεσις.

§ 24. Συναίρεσις λέγεται ἡ συγχώνευσις ἐντὸς μιᾶς λέξεως δύο ἐπαλλήλων φωνηέντων ἢ φωνήεντος καὶ διφθόγγου εἰς ἓν μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον : (ἸΑθηγά) ἸΑθηγά, (νόος) νοῦς, (ἀγαπάει) ἀγαπάει.

§ 25. Ἡ συλλαβή, ἢ ὁποῖα προέρχεται ἐκ συναίρεσεως, κανονικῶς τονίζεται, ἐὰν πρὸ τῆς συναίρεσεως ἐτονίζετο ἢ μία ἐκ τῶν δύο συλλαβῶν, αἱ ὁποῖαι συνηρέθησαν : τιμῶμεν (τιμάομεν)· ἀλλὰ : ἔθνη (ἔθνεα), γέλα (γέλαε)· (βλ. καὶ § 16, 9).

2. Κρᾶσις.

§ 26. Κρᾶσις λέγεται ἡ συναίρεσις τοῦ τελικοῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου μιᾶς λέξεως μετὰ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον τῆς ἀμέσως ἐπομένης λέξεως καὶ ἡ οὕτω προκύπτουσα συγχώνευσις τῶν δύο λέξεων εἰς μίαν : (τὰ ἄλλα) τὰλλα, (τὸ ὄνομα) τοῦνομα, (καὶ εἶτα) κᾶτα· (πρβλ. θὰ ἀγαπῶ, θάγαπῶ — τὸ ἐλάχιστον, τοῦλάχιστον).

Ἰσπερὰν τοῦ φωνήεντος ἢ τῆς διφθόγγου, ἢ ὁποῖα προκύπτει ἐκ τῆς κρᾶσεως, γράφεται ἡ κορωνίς (βλ. § 22, 4). "Ὅταν ὁμοῦς ἢ πρώτη ἀπὸ τὰς πασχούσας κρᾶσιν λέξεις εἶναι κάποιος ἐκ τῶν δασυνομένων τύπων τοῦ ἄρθρου (ὁ, ἦ, οἶ, αἶ) ἢ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας (ὅς, ἦ, ὅ), τότε δὲν σημειοῦται ἡ κορωνίς, ἀλλὰ ἡ δασεῖα : (ὁ ἀνὴρ) ἀνήρ, (ἂ ἄν) ἄν.

§ 27. Κρᾶσιν μετὰ ἄλλας λέξεις συνήθως πάσχουν :

1) τύποι τοῦ ἄρθρου ἢ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας (ὅς, ἦ, ὅ), οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς φωνῆεν ἢ δίφθογγον, καὶ τὸ κλητικὸν ἐπιφώνημα ὦ : (ὁ ἄνθρωπος) ἀνθρωπος, (τοῦ ἀνδρός) ἀνδρός, (τὸ ἱμάτιον) θοιμάτιον, (τὰ αὐτὰ) ταῦτα, — (ἂ ἐγὼ) ἀγῶ, (ὃ ἐφόρει) οὐφόρει, (οὗ ἔνεκα) οὔνεκα, — (ὦ ἀγαθὲ) ὠγαθέ·

2) ἡ λέξις ἐγῶ μετὰ τὴν λέξιν οἶδα (= γνωρίζω) καὶ μετὰ τὴν λέξιν οἶμαι (= νομίζω) : ἐγῶδα, ἐγῶμαι·

3) ὁ σύνδεσμος καὶ καὶ ἢ πρόθεσις πρό : (καὶ ἐγὼ) καγῶ, (καὶ ὅπως) χῶπως, (πρὸ ἔργου) προῦργου·

4) ὁ σύνδεσμος μέντοι μετὰ τὸ μόριον ἄν : μεντᾶν.

Σημειώσεις 1. Μετά την κρᾶσιν ὁ τόνος τῆς πρώτης ἐκ τῶν δύο συγχωνευομένων λέξεων ἀποβάλλεται. Ὑπάρχει δὲ **ι** εἰς τὸν φθόγγον, ὁ ὁποῖος προέρχεται ἐκ τῆς κράσεως, ἐὰν τοῦτο ὑπάρχη εἰς τὴν δευτέραν ἐκ τῶν συναυριουμένων συλλαβῶν : *κῆτα* (= καὶ εἶτα), *ἐγῶδα* (= ἐγὼ οἶδα)· ἀλλὰ *κάπειτα* (= καὶ ἔπειτα).

Σημείωσις 2. Τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας **ἕτερος** κατὰ τὴν κρᾶσιν αὐτῆς μετὰ τὸ προηγούμενον ἄρθρον λαμβάνεται ὁ (ἀρχαιότερος) τύπος **ἄτερος** : (τοῦ ἄτερου) *θατέρου*, (τὸ ἄτερον) *θατέρον*.

3. Ἐκθλιψις.

§ 28. Ὅταν μία λέξις λήγῃ εἰς βραχὺ φωνῆεν, πλὴν τοῦ **υ**, ἡ δὲ ἀμέσως ἐπομένη λέξις ἀρχίξῃ ὡσαύτως ἀπὸ φωνῆεν ἢ δίφθογγον, συμβαίνει συνήθως **ἐκθλιψις**, ἧτοι ἀποβάλλεται τὸ τελικὸν βραχὺ φωνῆεν τῆς προηγούμενης λέξεως πρὸ τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος (ἢ διφθόγγου) τῆς ἀμέσως ἐπομένης : (ἀλλὰ ἐγὼ) *ἀλλ' ἐγὼ*, (οὔτε εἶδον) *οὔτ' εἶδον*, (ἐπὶ αὐτὸν) *ἐπ' αὐτόν*, (ἀπὸ ἐκείνου) *ἀπ' ἐκείνου*.

Ὑπεράνω τῆς θέσεως τοῦ ἐκθλιβέντος φωνήεντος σημειοῦται ἡ ἀπόστροφος (§ 22, 3), οὐχὶ ὅμως καὶ ὅταν ἡ ἐκθλιψις συμβαίῃ κατὰ τὴν σύνθεσιν λέξεων : (παρὰ ἐμοῦ) *παρ' ἐμοῦ*, (παρὰ ἔχω) *παρ'έχω*.

§ 29. Ἐὰν τὸ ἐκθλιβέν φωνῆεν ἐτονίζετο, ὁ τόνος αὐτοῦ μετὰ τὴν ἐκθλιψιν :

1) ἐὰν μὲν ἡ ἐκθλιβομένη λέξις εἶναι ἄκλιτος, συναποβάλλεται : (ἐπὶ αὐτοῦ) *ἐπ' αὐτοῦ*·

2) ἐὰν δὲ ἡ ἐκθλιβομένη λέξις εἶναι κλιτὴ ἢ τὸ ἀριθμητικὸν **ἑπτὰ**, ἀναβιβάζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν αὐτῆς : (δεινὰ ἔπαθον) *δειν' ἔπαθον*, (ἑπτὰ ἦσαν) *ἑπτ' ἦσαν*.

§ 30. Ἐὰν μετὰ τὴν ἐκθλιψιν μένη εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως ψιλὸν ἢ δύο ἑτερόφωνα ψιλὰ, ἡ δὲ ἐπομένη λέξις δασύνεται, τότε τὸ ψιλὸν ἢ τὰ ψιλὰ τρέπονται εἰς δασέα : (ὑπὸ ἡμῶν) *ὑφ' ἡμῶν*, (κατὰ ἑαυτὸν) *καθ' ἑαυτόν*, (νύκτα ὄλην) *νύχθ' ὄλην*, (ἑπτὰ ἡμέραι) *εφθήμερος*· ἀλλὰ : (σάκκος ὑφάντης) *σαχυφάντης*.

Σημείωσις. Ἐκτὸς τοῦ **υ** δὲν ἐκθλιβονται προσέτι :

α) τὸ τελικὸν **α** καὶ **ο** μονοσυλλαβῶν λέξεων, ὅσον **τά**, **τό**, **πρὸ** κλπ.

β) τὸ τελικὸν **ι** τῶν προθέσεων **ἄχρι**, **μέχρι**, **περί**, τῶν ἀντωνυμικῶν τύπων **τί**, **τι** καὶ **δι**, **τι** καὶ τοῦ εἰδικοῦ συνδέσμου **δι**.

4. Προσθετά ἢ εὐφωνικά σύμφωνα.

§ 31. Μερικαὶ λέξεις, αἱ ὁποῖαι λήγουν εἰς φωνῆεν, ὅταν ἢ ἀμέσως ἐπομένη μετ' αὐτάς λέξις ἀρχίζῃ ὡσαύτως ἀπὸ φωνῆεν, προσλαμβάνουν εἰς τὸ τέλος αὐτῶν ἓν ἐκ τῶν συμφώνων **ν** ἢ **ς** ἢ **κ**, τὰ ὁποῖα τότε καλοῦνται **προσθετά ἢ εὐφωνικά** σύμφωνα.

1) Τὸ εὐφωνικὸν **ν** προσλαμβάνουν :

α') οἱ τύποι ὀνομάτων, ῥημάτων καὶ ἐπιρρημάτων, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς **-σι**, καὶ ὁ ῥηματικὸς τύπος **ἔστι** : ἀνδράσιν ἀγαθοῖς· εἰκοσιν ἄνδρες· λέγουσιν ἡμῖν παντάπασιν ἀνόμοιός ἐστιν ἐκεῖνω·

β') οἱ τύποι τοῦ γ' ἐνικοῦ προσώπου τῶν ῥημάτων, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς **ε** : εἶπεν ἡμῖν.

2) Τὸ προσθετὸν ἢ εὐφωνικὸν **ς** προσλαμβάνει τὸ ἐπίρρημα **οὔτω** : (οὔτω λέγουσιν) οὔτως ἔλεγον.

Σημείωσις. Τὸ προσθετὸν **ν** καὶ τὸ προσθετὸν **ς** δύνανται νὰ ὑπάρχουν καὶ πρὸ συμφώνου.

3) Τὸ εὐφωνικὸν **κ** προσλαμβάνει τὸ ἀρνητικὸν μόριον **οὐ** : (οὐ λέγω) οὐκ ἔλεγον.

Ὅταν ὅμως ἡ ἐπομένη λέξις δασύνεται, τὸ εὐφωνικὸν **κ** τρέπεται εἰς **χ** : (οὐκ ἔρχομαι) οὐχ ἔπομαι· (πρβλ. § 30).

Σημείωσις. Κατὰ τὸ οὐκέτι (= οὐκ ἔτι) ἐσχηματίσθη καὶ ἡ λέξις **μηκέτι** (= μὴ ἔτι). Χωρὶς δὲ τὸ εὐφωνικὸν **κ** λέγεται **οὐ** καὶ πρὸ φωνήεντος, ὅταν μετὰ τὸ **οὐ** ὑπάρχῃ στίξις : ἐξικνουῦντο γὰρ οὐ, οὐδ' ἐβλαπτον οὐδέν (§ 18, Σημ.).

5. Πάθη φωνηέντων.

§ 32. Ἐν φωνῆεν ἐντὸς τοῦ θέματος μιᾶς λέξεως ἢ διαφόρων λέξεων, συγγενῶν ἐτυμολογικῶς, πολλάκις :

1) πάσχει **συγκοπὴν**, ἥτοι ἀποβάλλεται : πατέρα - πατρός (πατερός), σκόροdon (σκόροdon), γίγνομαι (γιγένομαι), ἔ-σχον (ἔ-σεχ-ον)· (πρβλ. νῦν : σιτάρι - στάρι)·

2) πάσχει **μετάθεσιν**, ἥτοι ἀλλάσσει θέσιν ἐντὸς τῆς λέξεως : Μυτιλήνη - Μιτυλήνη, Δανούβιος - Δούναβις· (πρβλ. νῦν : ὄνειρο - εἵνορο, ὕλακτιω - ὕλαχτῶ - ἄλυχτῶ)·

3) πάσχει **ἀφομοίωσιν**, ἥτοι γίνεται ὅμοιον μὲ τὸ φωνῆεν τῆς ἀμέσως ἐπομένης ἢ τῆς ἀμέσως προηγουμένης συλλαβῆς τῆς λέξεως :

ἄτερος-ἕτερος, μολάχη-μαλάχη, ὀβελός-ὀβολός· (πρβλ. νῦν : τέσσαρα-τέσσερα)·

4) πάσχει **ἀντιμεταχώρησιν**, ἤτοι ἐναλλάσσει τὸν χρόνον τοῦ μὲ τὸν χρόνον τοῦ ἀμέσως ἐπομένου φωνήεντος καὶ γίνεται αὐτὸ μὲν ἀπὸ μακροῦ βραχύ, τὸ δὲ ἀμέσως μετ' αὐτὸ ἐπόμενον φωνῆεν ἀπὸ βραχέος μακρόν : (νᾶός, νηός) νεώς, (βασιλῆος) βασιλέως, (βασιλῆᾶ) βασιλέᾳ, (ἠοίκειν) ἐώκειν·

5) μεταβάλλεται **ποιοτικῶς**, ἤτοι τρέπεται εἰς ἄλλο φωνῆεν τοῦ αὐτοῦ χρόνου : νέμω-νομή, ὀγγνυμι-ὄωγμή· ὁμοίως : ἀμείβω-ἀμοιβή, λείπω-λέλοιπα·

6) μεταβάλλεται **ποσοτικῶς**, ἤτοι ἀπὸ βραχέος γίνεται μακρόν (**ἐκτείνεται**) ἢ ἀπὸ μακροῦ γίνεται βραχὺ (**συστέλλεται**) : ποιέω-ποιητής, ἴσθημι-ἴσθᾶμεν, χιών-χιόνος.

Συστολὴν εἰς ἀπλοῦν βραχὺ φωνῆεν πάσχουν καὶ δίφθογγοι : γεῦ-γω-ἔφῦγον, λείπω-ἔλιπον.

Ἡ ἕκτασις βραχέος φωνήεντος εἰς μακρόν φωνῆεν ἢ δίφθογγον μετὰ τὴν ἀποβολὴν συμφώνου ἢ συμφώνων, κατόπιν αὐτοῦ εὐρισκόμενων, καλεῖται **ἀντέκτασις** ἢ **ἀναπληρωτικὴ ἕκτασις** : (μέλαν-ς) μέλας, (ἔν-ς) εἷς, (ὀδόντ-ς) ὀδούς, (τιθέντ-ς) τιθείς, (φθέρ-ιω, φθέρω) φθειρώ.

Σημεῖωσις. Εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ θέμα. ἐκ τοῦ ὁποῦ γίνονται πολλὰί συγγενεῖς λέξεις, δύνανται νὰ παρουσιάζωνται πολλὰὶ ὁμοῦ παθήσεις τοῦ φωνήεντος τοῦ θέματος· π. χ. φρήν, φρενός, φρονῶ, φρωνῶ — λείπω, λοιπός, ἔλιπον — φέρω, φόρος, φῶρ, δί-φρ-ος (**Μετάπτωσις**).

6') Πάθη συμφώνων.

1. Ἀποβολαὶ συμφώνων.

§ 33. 1) Ἐκ τῶν συμφώνων (ληκτικά, ἤτοι) τελικὰ λέξεων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι μόνον τὸ ν, τὸ ρ, τὸ σ, τὸ ξ (= κς) καὶ τὸ ψ (= πς)· (βλ. § 5, Σημ. 2) : "Ἑλλήν, ὀήτωρ, θεός, κόραξ, Ἄραψ. Πᾶν ἄλλο σύμφωνον, ὅταν εὐρεθῇ εἰς τὸ τέλος μιᾶς λέξεως, ἀποβάλλεται : (τοῦ γέροντ-ος) ὦ γέρον (ἀντὶ ὦ γέροντ), (τοῦ γάλακτ-ος) τὸ γάλα (ἀντὶ τὸ γάλακτ).

Σημείωσις. Ἡ πρόθεσις **ἐκ** καὶ τὸ μόριον **οὐκ** (ἢ **οὐχ**) προφέρονται μὲ τὴν ἐκαστοτε ἐπομένῃν λέξιν ὡς μία λέξις καὶ ἐπομένως εἰς αὐτὰ τὸ **κ** (ἢ τὸ **χ**) δὲν εἶναι κυρίως τελικόν (πρβλ. § 31, 3).

2) Τὸ **σ** εὐρισκόμενον μεταξὺ δύο συμφώνων ἀποβάλλεται : (γέγραφ-σ-θε) γέγραφε, (ἐσπάρ-σ-θαι) ἐσπάρθαι.

Σημείωσις. Οὕτως ἀπὸ τὴν πρόθεσιν **ἐξ** (= ἐκς) προῆλθε κατόπιν ὁ ἕτερος τύπος αὐτῆς **ἐκ** πρὸ συμφώνου : (ἐξ Κορίνθου, ἦτοι ἐκς Κορίνθου) **ἐκ** Κορίνθου.

3) Τὸ **σ**, τὸ **j** καὶ τὸ **F** (§ 1, Σημ.) εἰς ἀρχαιοτέρους χρόνους, ὅταν εὐρίσκοντο εἰς τὴν ἀρχὴν λέξεως πρὸ φωνήεντος ἢ ἐντὸς λέξεως μεταξὺ δύο φωνηέντων, ἀπεβάλλοντο. Ἀπὸ τὸ **σ** καὶ τὸ **j** κατὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν προέκυψε κανονικῶς δασύ πνεῦμα (§ 12, Σημ.) : π.χ. (σέρπω) *ἔρω*, (σέπομαι) *ἔπομαι*, (σίστημι) *ἴστημι*, (σέχω, ἔχω) καὶ ἔπειτα *ἔχω*, (jῆπαρ) *ἦπαρ*, (Φοῖνος) *οἶνος* — (λέγοι-σο) *λέγοι-ο*, (τέλεσ-ος, τέλειος) *τέλους* (πρβλ. τελεσ-φόρος) — (τιμά-jω) *τιμάω-ῶ*, (καλέ-jω) *καλέω-ῶ* — (πνεύω, πνέF-ω) *πνέω* (πρβλ. πνεῦμα).

Σημείωσις. Τύποι ὡς οἱ **κρέασι, γένεσι, ἐτέλεσα** κ.τ.δ. προῆλθον ἀπὸ τῶν ἀρχαίων τύπων **κρέασ-σι γένεσ-σι, ἐτέλεσ-σα** δι' ἀπλοποιήσεως τοῦ (διπλοῦ) **σσ** εἰς **εν σ**.

4) Ὀδοντικὸν εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ **σ** ἀποβάλλεται : (τάπητ-ς) *άτης*, (ἐπίεδ-σα) *ἐπίεσα*. Οὕτω καὶ (ἐκ τοῦ νύκτ-ς) *νύξ*, κ.ά.τ.

5) Ὀδοντικὸν μὲ **v** πρὸ αὐτοῦ (ἦτοι **ντ, νδ, νθ**), εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ **σ**, ἀποβάλλεται, ἀλλὰ μὲ ἀντέκτασιν τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος : (ἱμᾶ'ντ-σι) *ἱμᾶσι*, (ὀδόντ-ς) *όδους*, (λυθέντ-ς) *λυθείς*, (σπένδ-ω, σπένδ-σω) *σπεισῶ*, (πάσχω, πένθ-σομαι) *πεισομαι* (= θά πάθω) : (βλ. § 32, 6).

6) Τὸ **v** εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ **σ** κανονικῶς ἀποβάλλεται ἢ μὲ ἀντέκτασιν τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος (συνήθως εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τῶν ὀνομάτων) ἢ χωρὶς ἀντέκτασιν (συνήθως εἰς τὴν δοτ. πληθυντικὴν τῶν ὀνομάτων) : (τάλᾶν-ς) *τάλας*, (κτέν-ς) *κτεῖς*· ἀλλὰ (κτεν-σι) *κτεσί*, (γείτον-σι) *γείτοσι*· (ἰδ. καὶ τὸ προηγούμενον).

Σημείωσις. Τῆς προθέσεως **ἐν** τὸ **v** εἰς συνθέτους μὲ αὐτὴν λέξεις διατρεῖται πρὸ τοῦ **σ** καθὼς καὶ πρὸ τοῦ **ζ** ἢ τοῦ **ρ** : *ἐνσημαίνω, ἐνσηκίπτω, ἐνζεύγνυμι, ἐνράπτω, ἐνρινος* (ἀλλὰ καὶ *ἐρρινος*).

Τῆς δὲ προθέσεως σὺν τὸ ν εἰς συνθέτους με αὐτὴν λέξεις, ἐὰν μὲν ἀκολουθῆ ἀπλοῦν σ, ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτό : (σύν-σιτος) σύσ-σιτος· ἐὰν δὲ ἀκολουθῆ ζ ἢ σ με ἄλλο σύμφωνον μαζί, ἀποβάλλεται : (σύν-ζυγος) σύζυγος, (συν-σκευάζω) συ-σκευάζω, (συν-στρέφω) συ-στρέφω.

7) Πᾶν σύμφωνον ἐν γένει, ὅταν ὑπάρχη εἰς δύο ἀλλεπαλλήλους συλλαβὰς μιᾶς λέξεως, δύναται νὰ ἀποβάλλεται χάριν ἀνομοιώσεως. Οὕτω προῆλθε τὸ γίνομαι ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ γίγνομαι, ἀγήγοχα (πρκμ. τοῦ ἄγω) ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ ἀγήγοχα. (Πρβλ. πενήντα ἐκ τοῦ πεντή-ντα, ἐκ τοῦ πεντήκοντα).

Καὶ ὁλόκληρος συλλαβὴ μιᾶς λέξεως δύναται νὰ ἀποβάλλεται χάριν ἀνομοιώσεως, ὅταν ἡ ἀμέσως ἐπομένη συλλαβὴ τῆς λέξεως ἀρχίζῃ ἀπὸ τὸ ἴδιον ἢ ἀπὸ ὅμοιον κάπως σύμφωνον : ἀμφορεὺς (ἐκ τοῦ ἀμφι-φορεὺς), σκίμπους (ἐκ τοῦ σκιμπό-πους). Πρβλ. νῦν : ἀποφοιτήριον (ἀντὶ ἀποφοιτητήριον).

2. Ἀνάπτυξις συμφώνων.

§ 34. 1) Τὸ ἀρκτικὸν ρ διπλασιάζεται :

α') εἰς τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια ἀρχίζουν ἀπὸ ρ, ὅταν ταῦτα λαμβάνουν αὔξησιν ἢ ἀναδιπλασιασμὸν ε : ῥέω-ἔρρεον, ῥίπτω-ἔρριπτον-ἔρριπα·

β') εἰς πᾶσαν λέξιν, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ ρ, ὅταν ἐν συνθέσει αὐτῆς εὑρεθῆ πρὸ τοῦ ρ βραχὺ φωνῆεν : ῥητός-ἄρρητος-ἀπόρρητος, ῥωστός-ἄρρωστος· ἀλλά : εὔρωστος, εὔρωθος.

2) Μεταξὺ ἐνρίνου καὶ ὑγροῦ (§ 5) ἀνεπτύχθη εἰς μερικὰς λέξεις εἰς βοηθητικὸς φθόγγος, πρὸς διευκόλυνσιν τῆς προφορᾶς. Οὕτω μεταξὺ τοῦ μ καὶ τοῦ ρ ἢ τοῦ μ καὶ τοῦ λ ἀνεπτύχθη ὁ φθόγγος β : μεσημ-β-ρία (ἐκ τοῦ μεσημ-ρία, ἐκ τοῦ μεσημερία), μέμ-β-λωκα (ἐκ τοῦ μέ-μλω-κα· πρβλ. μολ-ὠν λαβέ). Ὅμοίως μεταξὺ τοῦ ν καὶ τοῦ ρ ἀνεπτύχθη ὁ φθόγγος δ : ὁ ἀνῆρ, τοῦ ἀνδρός (ἐκ τοῦ ἀν-ρός, ἐκ τοῦ ἀνερός)· (βλ. § 32, 1).

3. Μετάθεσις συμφώνων.

§ 35. Τὸ ἡμίφωνον j, εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἐντὸς λέξεως εὐρισκόμενον, κατόπιν τῶν συλλαβῶν αν, αρ, ορ, ἔπαθεν ἐπένηθαι, ἤτοι μετετέθη πρὸ τοῦ ν ἢ ρ καὶ ἠνώθη ἔπειτα μετὰ α ἢ ο εἰς δίφθογγον αι ἢ οι (ὑφάν-jω) ὑφαίνω, (τάλαν-jα) τάλαινα, (χαρ-ά, χάρ-jω) χαίρω, (μό-ρα, μόρ-jα) μοῖρα· (πρβλ. χαμαῖλι-χαίμαλί).

4. Ἐνώσεις ἢ συγχωνεύσεις συμφώνων.

§ 36. 1) Οὐρανικὸν (κ, γ, χ) εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ σ ἐνοῦται μὲ αὐτὸ εἰς ξ : (φύλακ-ς) φύλαξ, (λέγ-ω, ἔλεγ-σα) ἔλεξα, (ὄνυχ-ς) ὄνυξ.

2) Χειλικὸν (π, β, φ) εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ σ ἐνοῦται μὲ αὐτὸ εἰς ψ : (τρέπ-ω, τρέπ-σω) τρέψω, (Ἄραβ-ς) Ἄραψ, (γράφ-ω, γράφ-σω) γράψω (βλ. καὶ § 5, Σημ. 2).

3) Τὸ σ εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἐντὸς λέξεως εὐρισκόμενον, κατόπιν ἐνρίνου (μ, ν) ἢ ὑγροῦ (λ, ρ) ἀφωμοιώθη κατὰ πρῶτον πρὸς αὐτό, ἔπειτα δὲ ἔγινεν ἀπλοποίησης τῶν (δύο) ἐνρίνων (μμ, νν) ἢ ὑγρῶν (λλ, ρρ) εἰς ἐν ἐνρίνον (μ, ν) ἢ ὑγρὸν (λ, ρ) καὶ ἀντέκτασις τοῦ προηγούμενου βραχέος φωνήεντος, ἦτοι τοῦ ᾱ εἰς η (ἢ ᾱ), τοῦ ε εἰς ει, τοῦ ι ἢ ῠ εἰς ἰ ἢ ῡ : (νέμ-ω, ἐνεμ-σα, ἐνεμμα) ἐνειμα, (φαίνω, ἔφαν-σα, ἔφᾶν-να) ἐφῆνα, (ἀγγέλλω, ἤγγελ-σα, ἤγγελ-λα) ἤγγελα, (φύρω, ἔφῶρ-σα, ἔφῶρ-ρα) ἐφῶ-ρα.

Σημείωσις. Εἰς μερικὰς λέξεις δὲν ἀφωμοιώθη τὸ σ μὲ προηγούμενον ὑγρὸν (λ, ρ) ἢ μετὰ τὴν ἀφωμοίωσιν διετηρήθησαν τὰ δύο ὑγρά : ἄλσος, Ἐρση, χέρσος, (θάρσος) θάρρος, (χερσόνησος) χερρόνησος.

4) Τὸ ἡμίφωνον j εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐντὸς λέξεως :

α') εὐρισκόμενον κατόπιν τοῦ λ ἀφωμοιώθη πρὸς αὐτό: (ἄγγελ-ος, ἀγγέλ-jω) ἀγγέλλω, (ἔ-βαλ-ον, βάλ-jω) βάλλω.

β') εὐρισκόμενον κατόπιν τοῦ ν ἢ τοῦ ρ, ὅταν δὲν ὑπῆρχε πρὸ αὐτῶν α ἢ ο, ἀφωμοιώθη κατὰ πρῶτον πρὸς αὐτά, ἔπειτα δὲ ἔγινεν ἀπλοποίησης τῶν (δύο) νν ἢ ρρ εἰς ἐν ν ἢ ρ καὶ ἀντέκτασις τοῦ προηγούμενου ε εἰς ει καὶ τοῦ ι ἢ ῠ εἰς ἰ ἢ ῡ : (τέν-jω, τέννω) τείνω, (κλί'ν-jω, κλί'ν-νω) κλί'νω, (ἀμῦ'ν-jω, ἀμῦ'ν-νω) ἀμῦ'νω, (σπέρ-jω, σπέρ-ρω) σπείρω, (οἰκτί'ρ-jω, οἰκτί'ρ-ρω) οἰκτί'ρω, (φῦ'ρ-jω, φῦ'ρ-ρω) φῦ'ρω.

γ') εὐρισκόμενον κατόπιν τῶν οὐρανικῶν (κ, γ, χ) καὶ σπανιώτερον κατόπιν τῶν ὀδοντικῶν τ καὶ θ, συνεχωνεύθη μὲ αὐτὰ εἰς σσ ἢ ττ : (φυλάκ-jω) φυλάσσω ἢ φυλάττω, (τάγ-jω) τάσσω ἢ τάττω, (ταράχ-jω) ταράσσω ἢ ταράττω — (χαρίετ-jα) χαρίεσσα, (πλάτ-jω) πλάττω.

Σημείωσις. Εἰς μερικὰς λέξεις τὸ j μὲ τὸ πρὸ αὐτοῦ γ συνεχωνεύθη εἰς ζ : (οἰμωγ-ῆ, οἰμώγ-jω) οἰμώζω.

22
δ') ευρισκόμενον κατόπιν τοῦ ὀδοντικοῦ δ συνεχωνεύθη με αὐτὸ εἰς ζ : (παιδ-*ιω*) παίζω, (ἐρίδ-*ιω*) ἐρίζω.

ε') εὐρισκόμενον κατόπιν ὀδοντικοῦ με ν πρὸ αὐτοῦ (ἦτοι κατόπιν τοῦ ντ, νδ ἢ νθ) συνεχωνεύθη πρῶτον με τὸ ὀδοντικὸν εἰς σ καὶ ἔπειτα ἐγίνε ἀποβολὴ τοῦ ν, με ἀντέκτασιν τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος : (πάντ-*ι*α, πᾶν-*ι*α) πᾶσα, (λυθέντ-*ι*α, λυθέν-*ι*α) λυθείσα, (ἐκόντ-*ι*α, ἐκόν-*ι*α) ἐκοῦσα : (πρβλ. § 33, 5).

5. Τροπαὶ συμφώνων.

§ 37. Ἐντὸς μιᾶς λέξεως :

1) οὐρανικὸν ἢ χειλικὸν εὐρισκόμενον πρὸ ὀδοντικοῦ, ἐὰν εἶναι ἑτερόπουν (σ υ μ π ν ε υ μ α τ ῖ ζ ε τ α ι, ἦτοι) γίνεται ὁμόπουν με τὸ ἐπόμενον ὀδοντικὸν (§ 4, 2) : ταγ-ὸς (ταγ-τὸς) τακ-τὸς, (ἐτάγ-θην) ἐτάχ-θην, κρύ-φα (κρυφ-τὸς) κρυπ-τὸς, (κρύφ-θην) κρύβ-θην. Οὕτω καὶ ἐπ-τά (ἀλλά : ἐβ-δομος), ὀκ-τὼ (ἀλλά : ὄγ-δοος).

Τὰ δυνατὰ δηλαδὴ συμπλέγματα οὐρανικῶν ἢ χειλικῶν με ὀδοντικά εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι κτ, γδ, χθ — πτ, βδ, φθ.

Σημείωσις. Τῆς προθέσεως ἐκ τὸ κ δὲν συμπευματίζεται : ἐκδέρω, ἐκθέω, ἐκφέρω, ἐκχέω κτλ.

2) Οὐρανικὸν κ ἢ χ εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ μ γίνεται γ : διώκ-ω (διωκ-μὸς) διωγ-μὸς, βρέχ-ομαι (βεβρεχ-μένος) βεβρεγ-μένος.

Σημείωσις. Εἰς μερικὰς μεμονωμένας λέξεις διατηροῦνται τὰ συμπλέγματα κχ, χμ : ἀκμή, αἰχμή.

3) Χειλικὸν εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ μ (ἀ φ ο μ ο ι ο ὕ τ α ι με αὐτό, ἦτοι) γίνεται καὶ αὐτὸ μ : κόπ-ος (κόπ-μα) κόμ-μα, τριβ-ω (τριβ-μα) τοῖμ-μα, γράφ-ω (γράφ-μα) γράμ-μα.

4) Ὀδοντικὸν εὐρισκόμενον πρὸ ἰνδικτικοῦ ἢ πρὸ τοῦ μ τρέπεται εἰς σ : ψεύδ-ομαι (ἐψεύδ-θην) ἐψεύσ-θην, ἄδ-ω (ἄδ-μα) ἄσ-μα, πιθ-ανός (πιθ-τὸς) πισ-τὸς.

Σημείωσις. Εἰς μερικὰς μεμονωμένας λέξεις διατηρεῖται τὸ ὀδοντικὸν πρὸ ἄλλου ὀδοντικοῦ ἢ πρὸ τοῦ μ : Ἄτθίς, Πιτθεύς, Κάδμος, πυθμῆν, ἀτμός. Ὀμοίως διατηρεῖται τὸ ττ, τὸ ὅποιον προῆλθεν ἀπὸ κχ ἢ γχ ἢ χχ (βλ. ἀνωτέρω).

5) Τὸ τ τῆς συλλαβῆς **τι** εὐρισκόμενον κατόπιν φωνήεντος ἢ τοῦ **ν** εἰς πολλὰς λέξεις ἔχει τραπῆ εἰς **σ** : **πλοῦτ-ος** (**πλοῦτ-ιος**) **πλούσ-ιος**, **ἀθάνατ-ος** (**ἀθανατ-ία**) **ἀθανασία**, **ἐκόντ-ες** (**ἐκόντ-ιος**, **ἐκόνσ-ιος**) **ἐκούσιος**· (βλ. § 32, 6 καὶ 33, 5). (Ἄλλὰ : **αἰτία**, **σκότιος**, **ἐναντίος** κτλ.).

6) Τὸ ἔνρινον **ν** εὐρισκόμενον

α') πρὸ οὐρανικοῦ ἢ πρὸ τοῦ **ξ** τρέπεται εἰς ἔνρινον **γ** : (**ἐν-κύπτω**) **ἐγκύπτω**, (**συν-γράφω**) **συγγράφω**, (**συν-χέω**) **συγγέω**, (**ἐν-ξύω**) **ἐγξύω**·

β') πρὸ χειλικῶ ἢ πρὸ τοῦ **ψ** τρέπεται εἰς **μ** : (**ἐν-πνέω**) **ἐμπνέω**, (**συν-βάλλω**) **συμβάλλω**, (**ἐν-φύομαι**) **ἐμφύομαι**, (**ἐν-ψυχος**) **ἐμψυχος**·

γ') πρὸ τοῦ **μ** ἢ πρὸ τῶν ὑγρῶν **λ**, **ρ** ἀφομοιοῦνται πρὸς αὐτά : **ἐν-μένω**) **ἐμμένω**, (**συν-λέγω**) **συλλέγω**, (**συν-ράπτω**) **συρράπτω**.

Σημείωσις. Εἰς τὸν παθητικὸν παρακείμενον μερικῶν ἐνρινολήκτων ῥημάτων καὶ εἰς λέξεις συγγενεῖς ἐτυμολογικῶς μετ' αὐτόν, ἀπὸ τὸ συμπλεγμα **νμ** προέρχεται **σμ** ἀντὶ τοῦ **μμ** : **μαινόμεαι** (**μεμῖαν-μαι**) **μεμῖασμαι**, **μῖασμα** — **ὑφαίνομαι** (**ὑφαν-μαι**) **ὑφασμαι**, **ὑφασμα**.

7) Ὅταν συμβῆ δύο ἀλλεπάλληλοι συλλαβαὶ τῆς λέξεως νὰ ἀρχίσουν ἀπὸ ἄφωνον δασύ, τότε γίνεται **ἀνομοίωσις**, ἥτις τῆς πρώτης συλλαβῆς τὸ δασύ τρέπεται εἰς τὸ ἀντίστοιχόν του ψιλόν (§ 5, 2) : **χορεῦω-κεχόρευκα** (ἐκ τοῦ **χε-χόρευκα**), **φύω-πέφυκα** (ἐκ τοῦ **φέ-φυκα**), **θύω-τέθυκα** (ἐκ τοῦ **θέ-θυκα**), **ἐτέθην** (ἐκ τοῦ **ἐθέ-θην**), **θρέμμα** (ἐκ τοῦ **θρέφ-μα**)· **τρέφω** (ἐκ τοῦ **θρέφ-ω**), καὶ **τροφή** (ἐκ τοῦ **θροφ-ή**) ἢ **θριξ**, **ταῖς θριξί**, ἀλλὰ **τριχ-ός**, **τριχ-ες** κτλ.

Σημείωσις. Πολλάκις παραμένει τὸ δασύ εἰς δύο ἀλλεπαλήλους συλλαβάς μιᾶς λέξεως συμφώνως πρὸς ἄλλους συγγενεῖς τύπους αὐτῆς : **ὠρθώθην** (ὅπως **ὠρθώσω**, **ὠρθώσα** κλπ.), **ἐθέλχθην** (ὅπως **θέλξω**, **θέλξα** κλπ.), **φάθι** (ὅπως **φάτω**, **φάτε** κλπ.).

Εἰς δὲ τὸ β' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου α' τρέπεται οὐχὶ τῆς πρώτης, ἀλλὰ τῆς δευτέρας συλλαβῆς τὸ δασύ εἰς ψιλόν : **ἐλύθην**, **λύθῃτι** (ἐκ τοῦ **λύθῃτι**).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΓΕΝΙΚΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

1. Μέρη τοῦ λόγου.

§ 38. 1) Τὰ μέρη τοῦ λόγου (ἤτοι τὰ εἶδη τῶν λέξεων) ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ, ὅπως καὶ ἐν τῇ νέᾳ, εἶναι δέκα : ἄρθρον, (ὄνομα) οὐσιαστικόν, (ὄνομα) ἐπίθετον, ἀντωνυμία, μετοχή, ῥῆμα, ἐπίρρημα, πρόθεσις, σύνδεσμος καὶ ἐπιφώνημα.

2) Ἐκ τῶν δέκα μέρων τοῦ λόγου τὰ ἑξ, ἤτοι τὸ ἄρθρον, τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ἐπίθετον, ἡ ἀντωνυμία, ἡ μετοχή καὶ τὸ ῥῆμα, λέγονται κ λ ι τ ἄ, διότι κλίνονται, ἤτοι ἕκαστον ἐξ αὐτῶν παρουσιάζεται εἰς τὸν λόγον ὑπὸ διαφόρους μορφάς (π.χ. θεός, θεοῦ, θεὸν κτλ. — λύω, λύεις, λύει κτλ.)· τὰ δὲ λοιπὰ τέσσαρα λέγονται ἄ κ λ ι τ α, διότι δὲν κλίνονται, ἤτοι ἕκαστον ἐξ αὐτῶν παρουσιάζεται εἰς τὸν λόγον πάντοτε ὑπὸ τὴν αὐτὴν μορφήν (π.χ. ἐκεῖ, ὑπέρ, καί, φεῦ).

§ 39. Αἱ διάφοροι μορφαί, ὑπὸ τὰς ὁποίας παρουσιάζεται εἰς τὸν λόγον ἕκαστη κλιτὴ λέξις, λέγονται τ ὕ π ο ι αὐτῆς (π.χ. ἦρωσ, ἦρωος, ἦρωα κτλ. — λέγω, λέγεις κτλ.).

1) Τὸ πρὸς τὸ τέλος μεταβλητὸν μέρος μιᾶς κλιτῆς λέξεως λέγεται **κατάληξις** αὐτῆς (π.χ. -ς, -ος, -α κτλ., -ω, -εις, -ει κτλ.). Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἀρχὴν ἀμετάβλητον μέρος τῆς κλιτῆς λέξεως λέγεται **θέμα** (π.χ. ἦρω- λέγ-).

2) Ὁ τελευταῖος φθόγγος τοῦ θέματος (φωνῆεν ἢ σύμφωνον) λέγεται **χαρακτήρ** αὐτοῦ (π.χ. τὸ ω τοῦ θέματος ἦρω-, τὸ γ τοῦ θέματος λέγ-).

2. Π τ ὠ σ ε ι ς.

§ 40. Ἐκ τῶν κλιτῶν μέρων τοῦ λόγου τὰ πέντε, ἤτοι τὸ ἄρθρον, τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ἐπίθετον, ἡ ἀντωνυμία καὶ ἡ μετοχή, λέγονται π τ ὠ τ ι κ ἄ, διότι ἔχουν **πτώσεις**.

Πτώσεις λέγονται οί τύποι, ὑπὸ τοὺς ὁποίους παρουσιάζεται πᾶν πτωτικόν.

Αἱ πτώσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι πέντε : ἡ **ὀνομαστική**, ἡ **γενική**, ἡ **δοτική**, ἡ **αἰτιατική** καὶ ἡ **κλητική**.

1) **Ὀνομαστική** λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν : **τίς** ; (Τίς ἦλθεν ; **Ὁ Παῦλος**).

2) **Γενική** λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν : **τίνος** ; (Τίνος εἶναι τὸ βιβλίον , **Τοῦ Παύλου**).

3) **Δοτική** λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν : **εἰς τίνα** ; (**σὲ ποῖον** ;). (Εἰς τίνα ἔδωκε τὸ βιβλίον ; **Τῷ Παύλῳ** = εἰς τὸν Παῦλον).

4) **Αἰτιατική** λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν : **τίνα** ; (**ποιόν** ;). (**Τίνα** εἶδες ; **Τὸν Παῦλον**).

5) **Κλητική** λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα, ὅταν θέλωμεν νὰ καλέσωμέν τινα : **Παῦλε, ἰατρέ**.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν πτώσεων ἡ ὀνομαστική καὶ ἡ κλητική λέγονται μὲ ἐν ὀνομα **ὄρθαι** πτώσεις, ἡ δὲ γενική, ἡ δοτική καὶ ἡ αἰτιατική λέγονται **πλάγιοι** πτώσεις.

3. Γένος, ἀριθμός, κλίσις.

§ 41. Τὰ πτωτικά, ἐκτὸς τῶν πτώσεων, ἔχουν προσέτι γένος, ἀριθμὸν καὶ κλίσιν.

1) Τὰ γένη τῶν πτωτικῶν εἶναι τρία, **ἀρσενικόν**, **θηλυκόν** καὶ **οὐδέτερον** : ὁ **μαθητής**, ἡ **μαθήτρια**, τὸ **δένδρον**.

Σημείωσις. Τὸ γραμματικόν γένος ἑνὸς πτωτικοῦ διακρίνεται συνήθως ἐκ τῆς καταλήξεως αὐτοῦ : *οἰκ-ος, οἰκ-ία, μῆλ-ον*. Κανονικῶς ὁμοῦ τὸ γραμματικόν γένος ἐκάστου πτωτικοῦ διακρίνεται ἐκ τοῦ ἄρθρου, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ προτάσσεται αὐτοῦ· καὶ ἀρσενικά μὲν εἶναι τὰ πτωτικά, τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσσεται τὸ ἄρθρον **ὁ**, θηλυκὰ ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσσεται τὸ ἄρθρον **ἡ**, καὶ οὐδέτερα ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσσεται τὸ ἄρθρον **τὸ** : **ὁ λίθος**, **ἡ ῥάβδος**, **τὸ κοράσιον**.

Δὲν συμφωνεῖ δὲ πάντοτε τὸ γραμματικόν γένος πρὸς τὸ φυσικόν, ἦτοι δύναται ἐν ὀνομα νὰ εἶναι γραμματικῶς γένους ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ, ἐνῶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ σημαίνόμενον ἐν εἶναι φυσικῶς γένους οὐδετέρου (ὁ **λίθος**, ἡ **ῥάβδος**)· καὶ ἀντιστρόφως δύναται ἐν ὀνομα νὰ εἶναι γραμματικῶς γένους οὐδετέρου, ἐνῶ τὸ ὑπ'

αὐτοῦ σημαινόμενον ὄν εἶναι φυσικῶς ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους (τὸ *μειράκιον* = ὁ νέος, τὸ *κοράσιον* = ἡ κόρη).

2) Οἱ ἀριθμοὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι τρεῖς, ὁ *ἐνικός*, ὅστις δηλοῖ ἓν ὄν, ὁ *πληθυντικός*, ὅστις δηλοῖ πολλὰ ὄντα, καὶ ὁ *δουϊκός*, ὅστις δηλοῖ δύο ὄντα : τὼ *ὀφθαλμῶν* (= οἱ δύο ὀφθαλμοί).

3) Αἱ κλίσεις εἶναι τρεῖς, ἡ *πρώτη*, ἡ *δευτέρα* καὶ ἡ *τρίτη*.

Σημείωσις. Ἡ πτώσις, τὸ γένος, ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ κλίσις λέγονται παρεπόμενα (ἤτοι παρακολουθήματα) τῶν πτωτικῶν.

4. Τὸ ἄρθρον

§ 42. Ἡ ἀρχαία γλῶσσα ἔχει μόνον τὸ ὀριστικὸν ἄρθρον *ὁ, ἡ, τό*. Τοῦτο κλίνεται ὡς ἑξῆς :

Ἐνικός			Πληθυντικός			
	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
ὄν.	ὁ	ἡ	τό	οἱ	αἱ	τά
γεν.	τοῦ	τῆς	τοῦ	τῶν	τῶν	τῶν
δοτ.	τῷ	τῇ	τῷ	τοῖς	ταῖς	τοῖς
αἰτ.	τόν	τήν	τό	τούς	τάς	τά

(Δουϊκός : ὄνομ. καὶ αἰτ. *τώ*, γεν. καὶ δοτ. *τοῖν* καὶ διὰ τὰ τρία γένη. Σπανιώτεροι τύποι τοῦ θηλυκοῦ προσέτι εἶναι : *τά, ταῖν*).

Σημείωσις. Τὸ ἄρθρον δὲν ἔχει κλητικὴν. Τῆς δὲ κλητικῆς τῶν ὀνομάτων προτάσσεται συνήθως τὸ ἐπιφώνημα *ὦ*, τὸ ὅποιον ἔνεκα τούτου καλεῖται κλητικὸν ἐπιφώνημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

ΟΝΟΜΑΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

1. Ὁρισμὸς καὶ διαίρεσις τῶν οὐσιαστικῶν.

§ 43. Ὄνόματα οὐσιαστικά λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ὄντα, ἤτοι πρόσωπα, ζῷα ἢ πράγματα, πράξιν, κατάστασιν ἢ ιδιότητα.

1) Τὰ οὐσιαστικά, τὰ ὁποῖα σημαίνουν πρόσωπα, ζῶα ἢ πράγματα, λέγονται **συγκεκριμένα** : Ἀριστοτέλης, θεός, λέων, τροπέζα.

2) Τὰ οὐσιαστικά, τὰ ὁποῖα σημαίνουν πρᾶξιν, κατάστασιν ἢ ιδιότητα, λέγονται **ἀφηρημένα** : θυσία, ἡρεμία, λευκότης.

§ 44. Τὰ συγκεκριμένα οὐσιαστικά λέγονται :

1) **ὀνόματα κύρια**, ὅταν σημαίνουν ἓν μόνον ὠρισμένον πρόσωπον ἢ ζῶον ἢ πρᾶγμα : Περικλῆς, Βουκεφάλας, Σπάοτη, Πίνδος.

2) **ὀνόματα προσηγορικά**, ὅταν σημαίνουν ἓν σύνολον ὁμοειδῶν προσώπων ἢ ζῶων ἢ πραγμάτων : μαθητής, Ἴππος, ὄρος.

2. Γένος τῶν οὐσιαστικῶν.

§ 45. Τὰ πλεῖστα οὐσιαστικά ἔχουν ἓνα μόνον τύπον καὶ ἓν μόνον γένος : ὁ ἀνὴρ, ἡ γυνή, τὸ τέκνον — ὁ κύων, ἡ θύρα, τὸ ξύλον.

Τὰ τοιαῦτα οὐσιαστικά καλοῦνται **μονοκατάληκτα καὶ μονογενῆ**, ἐὰν δὲ εἶναι ὀνόματα ζῶων, καλοῦνται **ἐπίκοινα** : ὁ ἰέραξ, ἡ γαλῆ.

Ἀπὸ τὰ οὐσιαστικά ὅμως, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ζῶντα ὄντα :

1) πολλὰ ἔχουν ἓνα μόνον τύπον, ἀλλὰ δύο γένη, ἀρσενικὸν καὶ θηλυκόν : ὁ παῖς-ἡ παῖς, ὁ Ἴππος-ἡ Ἴππος, ὁ βοῦς-ἡ βοῦς· ταῦτα καλοῦνται **μονοκατάληκτα καὶ διγενῆ ἢ κοινοῦ γένους**.

2) πολλὰ ἔχουν δύο τύπους, ἓνα διὰ τὸ ἀρσενικὸν γένος καὶ ἓνα διὰ τὸ θηλυκόν : ὁ μαθητής-ἡ μαθήτρια, ὁ ἱερεὺς-ἡ ἱέρεια, ὁ λέων-ἡ λέαινα. Ταῦτα λέγονται **δικατάληκτα καὶ διγενῆ**.

Σημείωσις. Τῶν ἐπικοινωνῶν οὐσιαστικῶν τὸ φυσικὸν γένος καθορίζεται, ἐὰν ὑπάρχῃ ἀνάγκη, διὰ τῶν ἐπιθέτων ὁ ἄρσεν-ἡ ἄρσεν, ὁ θήλυς-ἡ θήλεια· ὁ ἄρσεν ἀετός, ἡ ἄρσεν ἀλώπηξ - ὁ θήλυς ἀετός, ἡ θήλεια ἀλώπηξ (πρβλ. καὶ νῦν : ἀρσενικός - θηλυκός ἀετός, ἀρσενική - θηλυκή ἀλεπού).

3. Κλίσις τῶν οὐσιαστικῶν

I. Πρώτη κλίσις.

1. Ἀσυναίρετα.

§ 46. Κατὰ τὴν **πρώτην κλίσιν** κλίνονται ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ μόνον· ἀρσενικά, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς **-ας** ἢ **-ης**, καὶ θηλυκὰ εἰς **-α** ἢ **-η**.

α. Παραδείγματα άρσενικῶν.

Ἐνικὸς

		(θ. ταμια-)	(θ. Ἀτρείδα-)	(θ. βουλευτα-)
ὄν.	ὁ	ταμίας	Ἀτρείδης	βουλευτής
γεν.	τοῦ	ταμίου	Ἀτρείδου	βουλευτοῦ
δοτ.	τῷ	ταμίᾳ	Ἀτρείδῃ	βουλευτῇ
αἰτ.	τόν	ταμίαν	Ἀτρείδην	βουλευτήν
κλητ.	ὦ	ταμία	Ἀτρείδη	βουλευτά

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	ταμίαι	Ἀτρεῖδαι	βουλευταὶ
γεν.	τῶν	ταμιῶν	Ἀτρείδων	βουλευτῶν
δοτ.	τοῖς	ταμίαις	Ἀτρεΐδαις	βουλευταῖς
αἰτ.	τούς	ταμίαις	Ἀτρεΐδας	βουλευτάς
κλητ.	ὦ	ταμίαι	Ἀτρεΐδαι	βουλευταὶ

β. Παραδείγματα θηλυκῶν.

Ἐνικὸς

		(θ. μάχιρα-)	(θ. φρουρα-)	(θ. μουσα-)
ὄν.	ἡ	μάχιρα	φρουρά	μούσα
γεν.	τῆς	μαχαίρας	φρουρᾶς	μούσης
δοτ.	τῇ	μαχαίρᾳ	φρουρᾷ	μούσῃ
αἰτ.	τήν	μάχιραν	φρουράν	μούσαν
κλητ.	ὦ	μάχιρα	φρουρά	μούσα

Πληθυντικὸς

ὄν.	αἱ	μάχιραι	φρουραὶ	μούσαι
γεν.	τῶν	μαχαίρων	φρουρῶν	μούσων
δοτ.	ταῖς	μαχαίραις	φρουραῖς	μούσαις
αἰτ.	τάς	μαχαίρας	φρουράς	μούσας
κλητ.	ὦ	μάχιραι	φρουραὶ	μούσαι

Ἐνικὸς				Πληθυντικὸς		
	(θ. νομφα-)	(θ. τιμα-)				
ὄν.	ἦ	νύμφη	τιμή	αἶ	νύμφαι	τιμαῖ
γεν.	τῆς	νύμφης	τιμῆς	τῶν	νυμφῶν	τιμῶν
δοτ.	τῇ	νύμφη	τιμῇ	ταῖς	νύμφαις	τιμαῖς
αἰτ.	τήν	νύμφην	τιμήν	τάς	νύμφας	τιμάς
κλητ.	ὦ	νύμφη	τιμή	ὦ	νύμφαι	τιμαῖ

§ 47. Φαινομενικαὶ καταλήξεις τῶν πρωτοκλίτων.

Ἐνικὸς				Πληθυντικὸς		
	Ἄρσενικόν	Θηλυκόν		Ἄρσ. καὶ Θηλ.		
ὄν.	-ᾶς ἦ -ης	-ᾶ ἦ -ᾶ ἦ -η				-αι
γεν.	-ου	-ᾶς ἦ -ης				-ῶν
δοτ.	-α ἦ -η	-α ἦ -η				-αις
αἰτ.	-ᾶν ἦ -ην	-ᾶν ἦ -ᾶν ἦ -ην				-ᾶς
κλητ.	-ᾶ ἦ -η	ἦ ᾶ -ᾶ ἦ -ᾶ ἦ -η				-αι

Σημείωσις. Αἱ καταλήξεις αὗται προῆλθον ἐκ συγχωνεύσεως τῶν ἀρχικῶν κυρίως καταλήξεων μετὰ τοῦ χαρακτῆρος, ὁ ὁποῖος εἰς τὰ πρωτόκλιτα εἶναι **α ἦ η** π.χ. ἡ κατάληξις τῆς ἐνικ. ὀνομαστικῆς **-ας** προῆλθεν ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτῆρος **α** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **-ς**, ἡ κατάληξις τῆς πληθ. γενικῆς **-ῶν** ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτῆρος **α** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **-ων**, ἡ κατάληξις τῆς πληθ. αἰτιατικῆς **-ας** ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτῆρος **α** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **-υς** (**-ανς = ᾶς**) (πρβλ. § 33, 6).

Παρατηρήσεις.

§ 48. Τὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα :

1) εἰς τὸν πληθυντικὸν (καὶ τὸν δυϊκὸν) ἔχουν πάντα τὰς ἰδίας καταλήξεις :

2) τὸ **α** εἰς τὴν κατάληξιν **-ᾶς** (καθὼς καὶ εἰς τὴν κατάληξιν **-α** τοῦ δυϊκοῦ) τὸ ἔχουν πάντοτε μακρόν : ὁ ὄρνιθοθήρας, τοὺς Ἀτρείδας, τῆς χώρας, τὰς σφαιροῦς (τῶ Ἀτρεί-δᾶ, τῶ μούσα) :

3) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ περισπῶνται : τῶν Ἀτρείδων, τῶν γεφυρῶν, τῶν σφαιρῶν, ἀλλὰ : οἱ ἔτησιαι = τὰ μετέμια, **τῶν ἔτησιων** (βλ. καὶ § 16, 6, 7 καὶ 8).

§ 49. Ἀπὸ τὰ ἀρσενικὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς **-ης**, σχηματίζουν τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς **ᾶ**

- 1) τὰ ἔθνηκα : ὦ Πέρσα, ὦ Σκύθα·
 2) τὰ εἰς **-της** : ὦ πολῖτα, ὦ δικαστὰ—δεσπότης, ὦ δέσποτα.
 3) τὰ εἰς **-άρχης, -μέτρης, -πώλης, τρίβης, -ώνης** κλπ.
 (ἤτοι τὰ σύνθετα μὲ δεῦτερον συνθετικὸν ῥῆμα) : ὦ γυμνασιόρχα, ὦ γεωμέτρα, ὦ παντοπώλα, ὦ παιδοτορίβα, ὦ τελῶνα.

§ 50. Τῶν θηλυκῶν πρωτοκλίτων εἰς **-α** τὸ **α** τοῦτο, ἐὰν μὲν πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχη φωνῆεν ἢ **ρ**, λέγεται **καθαρόν α** (οἰκί-α, ὦρ-α), ἐὰν δὲ πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχη σύμφωνον, πλὴν τοῦ **ρ**, λέγεται **μὴ καθαρόν α** (οἰζί-α, μοῦσ-α, ἄκανθ-α).

Κατὰ κανόνα τῶν θηλυκῶν πρωτοκλίτων ὀνομάτων :

- 1) τὸ καθαρόν **α** εἶναι μακρόν : βασιλειᾶ, θήρᾱ·
 2) τὸ μὴ καθαρόν **α** εἶναι βραχὺ καὶ εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ τοῦτο τρέπεται εἰς **η** : γλώσσᾱ (γλώσσης, γλώσση), μαῖζᾱ (μάζης, μάζη).

Σημείωσις 1. Τὸ καθαρόν **α** εἶναι βραχὺ :

1) εἰς τὰ προπαροξύτονα ὀνόματα, ὡς εὐσέβεια, ἀλήθεια, Φώκαια, Χαιρώνεια, εἴνοια κτλ·

2) εἰς τὰ ὀνόματα γραῖα, μαῖα, μνῖα·

3) εἰς τὰ ἐξῆς εἰς **-ρα** δυσύλλαβα ὀνόματα : μοῖρα, πείρα, πρῶρα, σφαῖρα καὶ σφῆρα.

Σημείωσις 2. Εἰς τὴν αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὸ **α** εἶναι μακρόν ἢ βραχὺ, ὅπως εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : (ἡ χώρᾱ) τὴν χώρᾱ, ὦ χώρᾱ, (ἡ γλώσσᾱ) τὴν γλώσσᾱν - ὦ γλώσσᾱ.

2. Συνηρημένα.

§ 51. Τῶν πρωτοκλίτων οὐσιαστικῶν, ὅσα εἶχον ἀρχῆθεν πρὸ τοῦ χαρακτῆρος **α** τοῦ θέματος ἄλλο **α** ἢ **ε**, τὰ πλεῖστα ἔπαθον συναίρεσιν, διὸ καλοῦνται **συνηρημένα πρωτόκλιτα ὀνόματα** : (Ἄθηνᾱ) Ἄθηνᾱ, (μνά) μνᾱ, (Ἐρμέας) Ἐρμῆς, (γέα) γῆ.

Παραδείγματα

Ἐνικὸς

	(θ. Ἐρμεχ-, Ἐρμη-)	(θ. μναχ-, μνα-)	(θ. γαλεχ-, γαλη-)
ὄν.	ὁ Ἐρμῆς	ἡ μνᾱ	ἡ γαλή
γεν.	τοῦ Ἐρμοῦ	τῆς μνᾱς	τῆς γαλῆς
δοτ.	τῷ Ἐρμῆ	τῇ μνᾱ	τῇ γαλῆ
αἰτ.	τόν Ἐρμῆν	τὴν μνᾱν	τὴν γαλῆν
κλητ.	ὦ Ἐρμῆ	ὦ μνᾱ	ὦ γαλῆ

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ	Ἑρμαῖ	αἱ	μναῖ	γαλαῖ
γεν.	τῶν	Ἑρμῶν	τῶν	μνῶν	γαλῶν
δοτ.	τοῖς	Ἑρμαῖς	ταῖς	μναῖς	γαλαῖς
αἰτ.	τούς	Ἑρμαῖς	τάς	μναῖς	γαλαῖς
κλητ.	ὦ	Ἑρμαῖ	ὦ	μναῖ	γαλαῖ

§ 52. Τὰ συνηρημένα πρωτόκλιτα ὀνόματα·

1) ἔχουν καὶ μετὰ τὴν συναίρεσιν τὰς καταλήξεις τῶν ἀσυναίρέτων, πλὴν ὅτι τὸ **εα** εἰς τὸν ἐνικὸν τὸ συναίρουσιν εἰς **η** : ὁ Ἑρμέας-Ἑρμῆς· ἐνῶ : τούς Ἑρμέας-Ἑρμαῖς·

2) εἶναι εἰς ἀπάσας τὰς πτώσεις περισπώμενα· (βλ. § 16, 9).

Σημείωσις. Τὸ ὄνομα ὁ βορέας λαμβάνεται εἰς ἀπάσας τὰς πτώσεις καὶ ἀσυναίρετως καὶ συνηρημένως, ἀλλὰ συνηρημένον ἐκφέρεται μὲ διπλοῦν **ρ** : ὁ βορέας - ὁ βορράς, τοῦ βορέου - τοῦ βορρά, τῷ βορέα - τῷ βορρά κτλ.

II. Δευτέρα κλίσις.

1. Ἀσυναίρετα.

§ 53. Ἡ δευτέρα κλίσις περιλαμβάνει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικά καὶ θηλυκά, τὰ ὅποια λήγουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς **-ος**, καὶ οὐδέτερα, τὰ ὅποια λήγουν εἰς **-ον**.

α. Παραδείγματα ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν.

Ἐνικός

	(θ. ἄνθρωπο-)	(θ. ἰατρο-)	(θ. ψῆφο-)	(θ. ὄδο-)
ὄν.	ὁ ἄνθρωπος	ἰατρός	ἡ ψῆφος	ὁδός
γεν.	τοῦ ἀνθρώπου	ἰατροῦ	τῆς ψήφου	ὁδοῦ
δοτ.	τῷ ἀνθρώπῳ	ἰατρῷ	τῇ ψήφῳ	ὁδῷ
αἰτ.	τὸν ἄνθρωπον	ἰατρὸν	τὴν ψῆφον	ὁδὸν
κλητ.	ὦ ἄνθρωπε	ἰατρέ	ὦ ψῆφε	ὁδὲ

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ ἄνθρωποι	ἰατροὶ	αἱ ψῆφοι	ὁδοὶ
γεν.	τῶν ἀνθρώπων	ἰατρῶν	τῶν ψήφων	ὁδῶν
δοτ.	τοῖς ἀνθρώποις	ἰατροῖς	ταῖς ψήφοις	ὁδοῖς
αἰτ.	τούς ἀνθρώπους	ἰατρούς	τάς ψήφους	ὁδοὺς
κλητ.	ὦ ἄνθρωποι	ἰατροὶ	ὦ ψῆφοι	ὁδοὶ

Παραδείγματα οὐδετέρων.

		Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς		
		(θ. ποτήριο-)	(θ. φυτο-)			
ὄν.	τὸ	ποτήριον	φυτόν	τὰ	ποτήρια	φυτὰ
γεν.	τοῦ	ποτηρίου	φυτοῦ	τῶν	ποτηρίων	φυτῶν
δοτ.	τῷ	ποτηρίῳ	φυτῷ	τοῖς	ποτηρίοις	φυτοῖς
αἰτ.	τὸ	ποτήριον	φυτόν	τὰ	ποτήρια	φυτὰ
κλητ.	ὦ	ποτήριον	φυτόν	ὦ	ποτήρια	φυτὰ

54. Φαινομενικαὶ καταλήξεις τῶν δευτεροκλίτων.

		Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς	
		Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδέτ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδέτ.
ὄν.		-ος	-ον	-οι	-ᾶ
γεν.		-ου	-ου	-ων	-ων
δοτ.		-ω	-ω	-οις	-οις
αἰτ.		-ον	-ον	-ους	-ᾶ
κλητ.		-ε	-ον	-οι	-ᾶ

Σημείωσις. Αἱ καταλήξεις αὗται προῆλθον ἐκ συγχωνεύσεως τῶν ἀρχικῶν κυρίως καταλήξεων μετὰ τοῦ χαρακτήρος τοῦ θέματος, ὁ ὁποῖος εἰς τὰ δευτεροκλίτα εἶναι **ο** (ἢ **ε**)· π.χ. ἡ κατάληξις **-ος** ἢ **ον** προῆλθεν ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτήρος **ο** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **-ς** ἢ **-ν**, ἡ κατάληξις **-ους** ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτήρος **ο** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **-νς** (**-ονς** = **ους** βλ. § 33, 6).

Παρατηρήσεις.

§ 55. Τῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων :

1) τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν αἱ καταλήξεις εἶναι αἱ ἴδιαι εἰς πάσας τὰς πτώσεις :

2) τῶν οὐδετέρων αἱ καταλήξεις διαφέρουν ἀπὸ τὰς καταλήξεις τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ πληθυντικοῦ.

§ 56. 1) Τὰ οὐδέτερα (οἰασδήποτε κλίσεως) ἔχουν τρεῖς πτώσεις ὅμοιας, ἤτοι τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν.

2) Ἡ κατάληξις **α** εἰς τὰ οὐδέτερα εἶναι βραχεῖα : τὰ δῶρᾶ, τὰ μῆλᾶ (τὰ ποιήματᾶ)· (βλ. καὶ § 16, 2 - 8).

2. Συνηρημένα.

§ 57. Ἀπὸ τὰ δευτερόκλιτα οὐσιαστικά, ὅσα εἶχον ἀρχῆθεν πρὸ τοῦ χαρακτήρος **ο** τοῦ θέματος ἄλλο **ο** ἢ **ε**, τὰ πλείστα ἔπαθον συναίρεσιν, διὸ καλοῦνται **συνηρημένα δευτερόκλιτα ὀνόματα**: (νόος) νοῦς, (ὀστέον) ὀστοῦν· (πρβλ. § 51).

Παραδείγματα.

Ἐνικὸς

	(θ. ἐκπλοο-, ἐκπλοο-)	(θ. ῥοο-, ῥοο)	(θ. προχοο-, προχοο-)	(θ. ὀστεο-, ὀστοῦ-)	
ὄν.	ὁ	ἔκπλοος	ῥοῦς	ἡ' πρόχους	τὸ ὀστοῦν
γεν.	τοῦ	ἔκπλου	ῥοῦ	τῆς πρόχου	τοῦ ὀστοῦ
δοτ.	τῷ	ἔκπλω	ῥῷ	τῇ πρόχῳ	τῷ ὀστῷ
αἰτ.	τόν	ἔκπλου	ῥοῦν	τὴν πρόχουν	τὸ ὀστοῦν

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	ἔκπλοι	ῥοῖ	αἱ πρόχοι	τὰ ὀστᾶ
γεν.	τῶν	ἔκπλων	ῥῶν	τῶν πρόχων	τῶν ὀστῶν
δοτ.	τοῖς	ἔκπλοις	ῥοῖς	ταῖς πρόχοις	τοῖς ὀστοῖς
αἰτ.	τούς	ἔκπλους	ῥοῦς	τάς πρόχους	τὰ ὀστᾶ

Παρατηρήσεις.

§ 58. Τὰ συνηρημένα δευτερόκλιτα ὀνόματα :

1) ἔχουν καὶ μετὰ τὴν συναίρεσιν τὰς καταλήξεις τῶν ἀσυναίρετων, πλὴν ὅπου τὰ ἀσυναίρετα ἔχουν εἰς τὴν κατάληξιν **ο** ἢ **ε**, ταῦτα ἔχουν **ου** (τὸ ὅποιον προέρχεται ἐκ τῆς συναίρεσεως τοῦ **ο**+**ο** ἢ **ε**+**ο**)·

2) τονίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις εἰς τὴν συλλαβὴν, εἰς τὴν ὁποίαν τονίζεται ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ (τὰ σύνθετα παρὰ τὸν κανόνα § 25)·

3) δὲν ἔχουν κλητικὴν (οὐδὲ δυϊκὸν ἀριθμὸν).

3. Ἀττικὸκλιτα.

§ 59. Μερικὰ ὀνόματα τῆς δευτέρας κλίσεως λήγουν οὐχὶ εἰς -ος, -ον, ἀλλὰ εἰς -ως, -ων: ὁ Ἄθως, ἡ ἄλως, ὁ νεώς. Ταῦτα λέγονται **ἀττικὸκλιτα**, διότι τὰ μετεχειρίζοντο πρὸ πάντων οἱ ὁμιλοῦντες τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον.

Παραδείγματα.

Ἐνικὸς

	(θ. νεω-)	(θ. Μενέλεω-)	(θ. ἄλω-)	(θ. ἀνώγεω-)
ὄν.	ὁ νεώς	Μενέλεως	ἡ ἄλως	τὸ ἀνώγεω
γεν.	τοῦ νεώ	Μενέλεω	τῆς ἄλω	τοῦ ἀνώγεω
δοτ.	τῷ νεῶ	Μενέλεω	τῇ ἄλω	τῷ ἀνώγεω
αἰτ.	τὸν νεών	Μενέλεων	τὴν ἄλω	τὸ ἀνώγεω
κλητ.	ὦ νεώς	Μενέλεως	ὦ ἄλω	ὦ ἀνώγεω

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ νεῶ	—	αἱ ἄλω	τὰ ἀνώγεω
γεν.	τῶν νεών	—	τῶν ἄλων	τῶν ἀνώγεω
δοτ.	τοῖς νεῶς	—	ταῖς ἄλως	τοῖς ἀνώγεως
αἰτ.	τούς νεώς	—	τάς ἄλως	τὰ ἀνώγεω
κλητ.	ὦ νεῶ	—	ὦ ἄλω	ὦ ἀνώγεω

Παρατηρήσεις.

§ 60. Τὰ ἀττικὸκλιτὰ ὀνόματα :

1) ἔχουν εἰς τὰς καταλήξεις πρῶτων τῶν πτώσεων **ω** ὑπὸ τοῦτο δὲ τὸ **-ω** ὑπάρχει **ι** ὑπογεγραμμένον, ὅπου ἡ ἀντίστοιχος κατάληξις τῶν κοινῶν δευτεροκλιτῶν ὀνομάτων ἔχει **ι** : τῷ νεῶ (τῷ θεῶ), οἱ νεῶ (οἱ ναοί)·

2) ἔχουν τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν·

3) τονίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις ὅπου καὶ ὅπως ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ : ὁ λεώς, τοῦ λεώ — ὁ Δεξίλεως, τοῦ Δεξίλεω — ὁ ταῶς, τοῦ ταῶ κλπ.

Σημείωσις. Μερικὰ ἀττικὸκλιτὰ ὀνόματα σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν χωρὶς τὸ τελικὸν **ν** : τὸν Ἄθω, τὴν ἄλω, τὴν ἔω, τὴν Κῶ, τὸν Μίω (κατὰ τὴν τρίτην κλίσην).

III. Τρίτη κλίσις.

Εἰσαγωγικαὶ παρατηρήσεις.

§ 61. Ἡ τρίτη κλίσις περιλαμβάνει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν (ὅπως καὶ ἡ δευτέρα κλίσις).

Τὰ τριτοκλιτὰ ὀνόματα λήγουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς ἓν τῶν φωνηέντων **α**, **ι**, **υ**, **ω** ἢ εἰς ἓν τῶν ληκτικῶν συμφῶνων

(ν, ρ, ς, Ξ, Ψ), εἰς δὲ τὴν ἐνικὴν γενικὴν εἰς **-ος** (καὶ σπανιώτερον εἰς **-ως ἢ -ους**).

§ 62. Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα λέγονται **περιτοσύλλαβα**, διότι κανονικῶς εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις ἔχουν μίαν συλλαβὴν περισσώτερον τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς (καὶ κλητικῆς).

§ 63. 1) Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκά τριτόκλιτα ὀνόματα, ἅλλα μὲν σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν μὲ τὴν κατάληξιν **-ς**, καὶ ταῦτα λέγονται **κατάληκτικὰ** (στάχυ-ς, γίγα-ς), ἄλλα δὲ τὴν σχηματίζουν ἄνευ κατάληξεως, καὶ ταῦτα λέγονται **ἀκατάληκτα** (λιμὴν, γέρον)·

2) τὰ οὐδέτερα τριτόκλιτα ὀνόματα δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν.

§ 64. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων :

1) ἄλλα μὲν εἶναι **μονόθεμα**, ἤτοι σχηματίζονται ἀπὸ ἓν θέμα εἰς πάσας τὰς πτώσεις (σολήν, σολήνος κλπ.), ἄλλα δὲ εἶναι **διπλόθεμα**, ἤτοι σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα (λιμὴν, λιμένος κλπ.)·

2) τῶν διπλοθέμων τὸ ἓν θέμα, ὅταν τοῦτο ἔχη εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν του μακρὸν φωνῆν, λέγεται **ἰσχυρὸν** (λιμην-χιων-), τὸ δὲ ἕτερον, τὸ ὅποιον ἔχει εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν του βραχὺ φωνῆν, λέγεται **ἀσθενὲς** (λιμεν-, χιον-).

§ 65. Τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων τὸ θέμα γενικῶς εὐρίσκεται ἐκ τῆς ἐνικῆς γενικῆς, ἀφοῦ ἀφαιρεθῆ ἡ κατάληξις αὐτῆς **-ος** (Ἑλλην-ος, γίγαντ-ος). Ἐὰν δὲ τὸ ὄνομα εἶναι διπλόθεμον, τὸ ἕτερον ἐκ τῶν θεμάτων αὐτοῦ εὐρίσκεται ἐκ τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς (λιμέν-ος, λιμὴν — χιών-ος, χιών.).

§ 66. 1) Κατὰ τὸν χαρακτῆρα τοῦ θέματος αὐτῶν τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα διαιροῦνται εἰς **φωνηεντόληκτα** (στάχυ-ς, στάχυ-ος, — πόλι-ς, πόλε-ως) καὶ εἰς **συμφωνόληκτα** (ἀγών, ἀγῶν-ος — γέρον, γέροντ-ος)·

2) τὰ συμφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα ὑποδιαιροῦνται εἰς **ἀφωνόληκτα**, ἤτοι μὲ χαρακτῆρα **ἄφωvοv** (φύλαξ, φύλακ-ος — πατρίς, πατρίδ-ος), καὶ εἰς **ἡμιφωνόληκτα**, ἤτοι μὲ χαρακτῆρα **ἡμίφωvοv** (λιμὴν, λιμέν-ος — ῥήτωρ, ῥήτορ-ος) (βλ. § 3, 1 - 2).

Α'. Φωνηεντόληκτα.

§ 67. Ἐκ τῶν φωνηεντόληκτων τριτοκλίτων ὀνομάτων τὰ πλεῖστα εἶναι γένους ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ, ἐλάχιστα δὲ εἶναι γένους οὐδέτερου.

§ 68. α') Καταληκτικά εἰς -ως, -ως ἢ -υς, -υος, μονόθεμα

Ἐνικὸς

	(θ. ἥρω-)	(θ. θω-)	(θ. ἰχθυ-)	(θ. δρυ-)
ὄν.	ὁ ἥρω-ς	θῶ-ς	ἰχθύ-ς	ἦ δρυ-ς
γεν.	τοῦ ἥρω-ος	θω-ός	ἰχθύ-ος	τῆς δρυ-ός
δοτ.	τῷ ἥρω-ι	θω-ι	ἰχθύ-ι	τῇ δρυ-ι
αἰτ.	τὸν ἥρω-α	θῶ-α	ἰχθύ-ν	τὴν δρυ-ν
κλητ.	ὦ ἥρω-ς	θῶ-ς	ἰχθύ	ὦ δρυ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ ἥρω-ες	θῶ-ες	ἰχθύ-ες	αἱ δρύ-ες
γεν.	τῶν ἥρῶ-ων	θῶ-ων	ἰχθύ-ων	τῶν δρυ-ῶν
δοτ.	τοῖς ἥρω-σι	θω-σὶ	ἰχθύ-σι	ταῖς δρυ-σὶ
αἰτ.	τοὺς ἥρω-ας	θῶ-ας	ἰχθύ-ς	τάς δρυ-ς
κλητ.	ὦ ἥρω-ες	θῶ-ες	ἰχθύ-ες	ὦ δρύ-ες

Σημείωσις. Κατὰ τὸ ὄνομα ἰχθύς κλίνεται καὶ τὸ ὄνομα ἔγχελος εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν (βλ. καὶ § 50, Σημ.).

Ὅμοίως δὲ κλίνονται καὶ ὅσα φωνηεντόληκτα ἔχουν χαρακτηριστῆρα ι, ὅπως ὁ κῖς, ὁ, ἡ οἷς (ἐκ τοῦ δίς), καὶ τὸ κύριον ὄνομα ὁ Συέννεσις, προσέτι δὲ τῶν ὀνόματα ἡ τίγρις, καὶ ἡ τύρσις, εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν: ὁ κῖς, τοῦ κι-ός, τῷ κι-ί, τὸν κι-ν, οἱ κί-ες, τῶν κι-ῶν, τοῖς κι-σὶ, τοὺς κί-ς κτλ.

Παρατηρήσεις.

§ 69. Τῶν εἰς -υς -υος τριτοκλίτων ὀνομάτων:

1) ἡ ἐνικὴ κλητικὴ σχηματίζεται ἄνευ καταλήξεως, ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ μὲ τὴν κατάληξιν -ν ἀντὶ -α καὶ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ μὲ τὴν κατάληξιν -ς ἀντὶ -ας: ᾧ ἰχθύ, τὸν ἰχθύ-ν, τοὺς ἰχθύ-ς.

2) οἱ μονοσύλλαβοι τύποι καὶ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ ἐν γένει, ὅταν τονίζωνται εἰς τὴν λήγουσαν, περισπῶνται παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 6): ὁ μῦς, τὸν μῦν, ᾧ μῦ, τοὺς μῦς — τὰς ὄφρῦς — τοὺς ἰχθύς.

§ 70. β') Καταληκτικά άρσενικά και θηλυκά εις -ις -εως ἢ -υς -εως, διπλόθεμα, και τὸ οὐδέτερον τὸ ἄστυ.

Ἐνικὸς

(θ. πρυτανι-πρυτανε-) (θ. πολι-πολε-) (θ. πελεκυ-πελεκε-) (θ. ἄστυ-ἄστε-)

ὄν.	ὁ πρύτανι-ς	ἡ πόλι-ς	ὁ πέλεκυ-ς	τὸ ἄστυ
γεν.	τοῦ πρυτάνε-ως	τῆς πόλε-ως	τοῦ πελέκε-ως	τοῦ ἄστε-ως
δοτ.	τῶ πρυτάνει	τῇ πόλει	τῶ πελέκει	τῶ ἄστει
αἰτ.	τὸν πρύτανι-ν	τὴν πόλι-ν	τὸν πέλεκυ-ν	τὸ ἄστυ
κλητ.	ὦ πρύτανι	ὦ πόλι	ὦ πέλεκυ	ὦ ἄστυ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ πρυτάνεις	αἱ πόλεις	οἱ πελέκεις	τὰ ἄστυ
γεν.	τῶν πρυτάνε-ων	τῶν πόλε-ων	τῶν πελέκε-ων	τῶν ἄστε-ων
δοτ.	τοῖς πρυτάνε-σι	ταῖς πόλε-σι	τοῖς πελέκε-σι	τοῖς ἄστε-σι
αἰτ.	τούς πρυτάνεις	τάς πόλεις	τούς πελέκεις	τὰ ἄστυ
κλητ.	ὦ πρυτάνεις	ὦ πόλεις	ὦ πελέκεις	ὦ ἄστυ

Σημείωσις. Κατὰ τὸ ὄνομα ἡ πόλις, ἐκτός πολλῶν ἄλλων ὀνομάτων, κλίνονται εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν και τὰ ὀνόματα τίγρις και τύρις. Κατὰ δὲ τὸ ὄνομα ὁ πέλεκυς κλίνονται τὰ ὀνόματα ὁ πήχυς, ὁ πρέσβυς, καθὼς και τὸ ὄνομα ὁ ἐγγελυς εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν (βλ. § 68, Σημ.).

§ 71. Κατάληξις τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων εἶναι

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

	Ἄρσ. και Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. και Θηλ.	Οὐδ.
ὄν.	-ς ἢ —	—	-ες	-ᾶ
γεν.	-ος (ἢ -ως)	-ος (ἢ -ως)	-ων	-ων
δοτ.	-ϊ	-ϊ	-σϊ	-σϊ
αἰτ.	-ᾶ ἢ -ν	—	-ᾶς ἢ -Ξ, -ς (-νς)	-ᾶ
κλητ.	-ς ἢ —	—	-ες	-ᾶ

Σημείωσις. Ἡ κατάληξις τῆς ἐνικῆς γενικῆς -ως προῆλθεν ἐξ ἀντιμεταχώρησεως: πόλη-ος, πόλε-ως — βασιλῆ-ος, βασιλέ-ως (βλ. § 32, 4), ἡ δὲ κατάληξις τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς -νς γίνεται -ς μετ' ἀποβολῆν τοῦ ν πρό τοῦ ς (βλ. § 32, 4 και 33,6).

Παρατηρήσεις.

§ 72. Τὰ εἰς -ις ἢ -υς (γεν. -εως) φωνηεντόληχτα ὀνόματα:

1) σχηματίζονται από δύο θέματα, ἤτοι ὅσα μὲν λήγουν εἰς -*ις* ἀπὸ ἓν θέμα εἰς *ι* (*πρυτανι-*, *πολι-*) καὶ ἀπὸ ἕτερον εἰς *ε* (*πρυτανε-* *πολε-*), ὅσα δὲ λήγουν εἰς -*υς* ἀπὸ ἓν θέμα εἰς *υ* (*πελεκυ-*, *πηχυ-*) καὶ ἀπὸ ἕτερον εἰς *ε* (*πελεκε-*, *πηχε-*)· καὶ ἀπὸ μὲν τὸ πρῶτον θέμα, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς *ι* ἢ *υ*, σχηματίζεται ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ, ἡ αἰτιατικὴ καὶ ἡ κλητικὴ, ἀπὸ δὲ τὸ δεύτερον, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς *ε*, πᾶσαι αἱ ἄλλαι πτώσεις·

2) τὸν χαρακτῆρα *ε* μὲ τὸ ἐπόμενον *ι* ἢ *ε* τῶν καταλήξεων τὸν συναϊροῦν εἰς *ει* (*πόλε-ι*, *πόλει* — *πόλε-ε*, *πόλεις*)·

3) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν κατάληξιν οὐχὶ -*ος* ἀλλὰ -*ως* καὶ εἰς τὴν πτῶσιν ταύτην, καθὼς καὶ εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, τονίζονται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν, παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 2) : *πόλε-ως*, *πήχε-ων*·

4) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουσαν ἄνευ καταλήξεως καὶ τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν μὲ τὴν κατάληξιν -*υ*, τὴν δὲ πληθυντικὴν αἰτιατικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν : *αἱ πόλεις*, *τάς πόλεις* — *οἱ πῆχεις*, *τούς πῆχεις*.

Σ η μ ε ἰ ω σ ε ς . Τοῦ οὐδετέρου ὀνόματος τὸ ἄστυ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ὁ χαρακτῆρ *ε* συναϊρεῖται μὲ τὴν κατάληξιν -*α* εἰς -*η* : (*ἄστε-α*) ἄστη.

§ 73. γ') Καταληκτικά εἰς -εὺς (γεν.-έως), εἰς -αὺς καὶ εἰς -οὺς, μονόθεμα.

Ἐνικὸς

	(θ. ἵππευ-)	(θ. ἄλιευ-)		(θ. γραυ-)		(θ. βου-)
ὄν.	ὁ ἵππευ-ς	ἄλιευ-ς	ἡ	γραυ-ς	ὁ	βου-ς
γεν.	τοῦ ἵππέ-ως	ἄλιέως καὶ ἄλιῶς	τῆς	γρα-ός	τοῦ	βου-ός
δοτ.	τῷ ἵππεϊ	ἄλιεϊ	τῇ	γρα-ῖ	τῷ	βου-ῖ
αἰτ.	τὸν ἵππέ-ᾱ	ἄλιέ-α καὶ ἄλιᾱ	τὴν	γραυ-ν	τὸν	βου-ν
κλητ.	ὦ ἵππεῦ	ἄλιεῦ	ὦ	γραῦ	ὦ	βου

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ ἵππεῖς	ἄλιεῖς	αἱ	γραῖ-ες	οἱ	βό-ες
γεν.	τῶν ἵππέ-ων	ἄλιέων καὶ ἄλιῶν	τῶν	γρα-ῶν	τῶν	βου-ῶν
δοτ.	τοῖς ἵππεῦ-σι	ἄλιεῦ-σι	ταῖς	γραυ-σῖ	τοῖς	βου-σῖ
αἰτ.	τούς ἵππέ-ᾱς	ἄλιέ-ας καὶ ἄλιᾱς	τάς	γραυ-ς	τούς	βου-ς
κλητ.	ὦ ἵππεῖς	ἄλιεῖς	ὦ	γραῖ-ες	ὦ	βό-ες

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε ι ς .

§ 74. Τῶν εἰς -εὺς ἢ -αῦς ἢ -οῦς φωνηεντολήκτων ὀνομάτων ὁ χαρακτήρ **υ** μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται : βασιλεύς, βασιλεῦ, βασιλεῦσι — γραῦς, γραῦν, γραῦσί· ἀλλὰ βασιλέως, βασιλέα — γραός, γραῖες (βλ. § 33, 3).

§ 75. Τῶν εἰς -εὺς φωνηεντολήκτων ὀνομάτων :

1) τὸ **ε** τοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον μένει μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ χαρακτήρος **υ**, συναρεῖται μὲ τὸ ἐπόμενον **ι** ἢ **ε** τῶν καταλήξεων εἰς **ει** : (ἰπέ-ι) ἰπέι, (ἰπέ-ες) ἰπέις, (ἰπέ-ε) ἰπέι (πρβλ. § 72, 2)·

2) ἡ ἐνικὴ κλητικὴ σχηματίζεται ἀπὸ τὸ θέμα μόνον ἄνευ καταλήξεως : ὦ βασιλεῦ·

3) ἡ ἐνικὴ γενικὴ ἔχει κατάληξιν οὐχὶ -ος ἀλλὰ -ως καὶ τὸ **α** τῆς καταλήξεως τῆς ἐνικῆς αἰτιατικῆς καὶ τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς εἶναι μικρόν· (βλ. § 32, 4).

§ 76. Ὅσα φωνηεντολήκτα εἰς -εὺς ἔχουν φωνῆεν πρὸ τοῦ τελικοῦ **ε** τοῦ θέματος συνήθως συναίρουσιν τὸ **ε** τοῦτο μὲ τὸ ἐπόμενον **ω** καὶ **α** τῶν καταλήξεων (τῆς γενικῆς καὶ αἰτιατικῆς τοῦ ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ) : (Εὐβοέως) Εὐβοῶς, (Εὐβοέων) Εὐβοῶν, (Εὐβοέα) Εὐβοᾶ, (Εὐβοέας) Εὐβοᾶς.

§ 77. δ') Ἀκατάληκτα εἰς -ῶ, γεν. -οῦς, διπλόθεμα.

Ἐ ν ι κ ὸ ς

	(θ. Λητω-, Λητο-)		(θ. ἤχω-, ἤχο-)
ὄν.	ἡ Λητώ		ἡ ἤχῶ
γεν.	τῆς Λητοῦς	(ἐκ τοῦ Λητό-ος)	τῆς ἤχοῦς
δοτ.	τῇ Λητοῖ	(ἐκ τοῦ Λητό-ῖ)	τῇ ἤχοῖ
αἰτ.	τὴν Λητώ	(ἐκ τοῦ Λητό-α)	τὴν ἤχῶ
κλητ.	ὦ Λητοῖ		ὦ ἤχοῖ

Σημείωσις. Τὰ ὀνόματα ταῦτα κανονικῶς ἔχουν μόνον ἐνικὸν ἀριθμόν, ὡς αἱ δὲ σχηματίζονται καὶ εἰς τὸν πληθυντικόν, κλίνονται εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν : ἡ λεχώ, τῆς λεχοῦς κτλ. — αἱ λεχοῖ, τῶν λεχῶν, ταῖς λεχοῖς, τὰς λεχοῦς κτλ.

Εἰς τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν ὀξύνονται πρὸς τὸν κανόνα (§ 16, 9).

Β'. Συμφωνόληκτα.

1. Ἄφρωνόληκτα.

§ 78. Τὰ ἀφρωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα εἶναι :

- 1) οὐρανικόληκτα, ἥτοι μὲ χαρακτηριστῆρα οὐρανικόν (κ, γ, χ)·
- 2) χειλικόληκτα, ἥτοι μὲ χαρακτηριστῆρα χειλικόν (π, β, φ)·
- 3) ὀδοντικόληκτα, ἥτοι μὲ χαρακτηριστῆρα ὀδοντικόν (τ, δ, θ)·

§ 79. Οὐρανικόληκτα καὶ χειλικόληκτα, καταληκτικὰ εἰς -Ξ, -Ψ, -ς, μονόθεμα.

Ἐνικὸς						
ὄν.	ὁ	φύλαξ	ἡ	φλόξ	ὁ	ἔνυξ
γεν.	τοῦ	φύλακ-ος	τῆς	φλογ-ὸς	τοῦ	ἔνυχ-ος
δοτ.	τῷ	φύλακ-ι	τῇ	φλογ-ι	τῷ	ἔνυχ-ι
αἰτ.	τόν	φύλακ-α	τήν	φλόγ-α	τόν	ἔνυχ-α
κλητ.	ὦ	φύλαξ	ὦ	φλόξ	ὦ	ἔνυξ

Πληθυντικὸς						
ὄν.	οἱ	φύλακ-ες	αἱ	φλόγ-ες	οἱ	ἔνυχ-ες
γεν.	τῶν	φυλάκ-ων	τῶν	φλογ-ῶν	τῶν	ἔνυχ-ων
δοτ.	τοῖς	φύλαξι	ταῖς	φλοξί	τοῖς	ἔνυξι
αἰτ.	τούς	φύλακ-ας	τάς	φλόγ-ας	τούς	ἔνυχ-ας
κλητ.	ὦ	φύλακ-ες	ὦ	φλόγ-ες	ὦ	ἔνυχ-ες

Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς			
ὄν.	ὁ	κῶνωψ	Ἄραψ	οἱ	κῶνωπ-ες	Ἄραβ-ες
γεν.	τοῦ	κῶνωπ-ος	Ἄραβ-ος	τῶν	κωνώπ-ων	Ἄράβ-ων
δοτ.	τῷ	κῶνωπ-ι	Ἄραβ-ι	τοῖς	κῶνωψι	Ἄραψι
αἰτ.	τόν	κῶνωπ-α	Ἄραβ-α	τούς	κῶνωπ-ας	Ἄραβ-ας
κλητ.	ὦ	κῶνωψ	Ἄραψ	ὦ	κῶνωπ-ες	Ἄραβ-ες

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων φύλακ-ς, φλόγ-ς, ἔνυχ-ς, κῶνωπ-ς, Ἄραβ-ς — φύλακ-σι, φλογ-σί, κῶνωπ-σι, Ἄραβ-σι· (βλ. § 36, 1 καὶ 2).

§ 80. Ὀδοντικόληκτα.

α) Καταληκτικὰ εἰς -ς, μονόθεμα.

Ἐνικὸς						
ὄν.	ὁ	τάπηξ	ἡ	Ἑλληνίς	ὁ	ἕρνις
γεν.	τοῦ	τάπητ-ος	τῆς	Ἑλληνίδ-ος	τοῦ	ἕρνιθ-ος

δοτ.	τῶ	τάπητ-ι	τῆ	Ἑλληνίδ-ι	τῶ	ὄρνιθ-ι
αἰτ.	τὸν	τάπητ-α	τῆν	Ἑλληνίδ-α	τὸν	ὄρνιν
κλητ.	ὦ	τάπητς	ὦ	Ἑλληνίς	ὦ	ὄρνι

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ	τάπητ-ες	αἱ	Ἑλληνίδ-ες	οἱ	ὄρνιθ-ες
γεν.	τῶν	ταπήτ-ων	τῶν	Ἑλληνίδ-ων	τῶν	ὄρνιθ-ων
δοτ.	τοῖς	τάπησ-ι	ταῖς	Ἑλληνί-σι	τοῖς	ὄρνι-σι
αἰτ.	τούς	τάπητ-ας	τάς	Ἑλληνίδ-ας	τούς	ὄρνιθ-ας
κλητ.	ὦ	τάπητ-ες	ὦ	Ἑλληνίδ-ες	ὦ	ὄρνιθ-ες

Ἑνικός

Πληθυντικός

ὄν.	ὁ	ἀνδριάς	ἐλέφας	οἱ	ἀνδριάντ-ες	ἐλέφαντ-ες
γεν.	τοῦ	ἀνδριαντ-ος	ἐλέφαντ-ος	τῶν	ἀνδριάντ-ων	ἐλεφάντ-ων
δοτ.	τῷ	ἀνδριάντ-ι	ἐλέφαντ-ι	τοῖς	ἀνδριᾶ-σι	ἐλέφα-σι
αἰτ.	τὸν	ἀνδριάντ-α	ἐλέφαντ-α	τούς	ἀνδριάντ-ας	ἐλέφαντ-ας
κλητ.	ὦ	ἀνδριάς	ἐλέφαν	ὦ	ἀνδριάντ-ες	ἐλέφαντ-ες

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ πληθυντικῆς δοτικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων τάπητ-ς, Ἑλληνίδ-ς, ὄρνιθ-ς, ἀνδριάντ-ς, ἐλέφαντ-ς, —τάπητ-σι, Ἑλληνίδ-σι, ἀνδριάντ-σι, ἐλέφαντ-σι (βλ. § 33, 4 καὶ 5).

§ 81. β') Ἀκατάληκτα εἰς -ων, -οντος διπλόθεμα καὶ οὐδέτερα εἰς -α, -ατος.

	Ἑνικός		Πληθυντικός		Ἑνικός		Πληθυντικός	
	(θ. γερωντ-, γερонт-)				(θ. σωματ-)			
ὄν.	ὁ	γέρων	οἱ	γέροντ-ες	τὸ	σῶμα	τὰ	σώματ-α
γεν.	τοῦ	γέροντ-ος	τῶν	γερόντ-ων	τοῦ	σώματ-ος	τῶν	σωμάτ-ων
δοτ.	τῷ	γέροντ-ι	τοῖς	γέρου-σι	τῷ	σώματ-ι	τοῖς	σώμα-σι
αἰτ.	τὸν	γέροντ-α	τούς	γέροντ-ας	τὸ	σῶμα	τὰ	σώματ-α
κλητ.	ὦ	γέρον	ὦ	γέροντ-ες	ὦ	σῶμα	ὦ	σώματ-α

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων γέροντ, σώματ, οἱ δὲ τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς ἐξ ἀρχικῶν τύπων γέροντ-σι, σώματ-σι (βλ. § 33, 1, 4, 5).

Παρατηρήσεις.

§ 82. Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ ἀφωνόληκτα ὀνόματα κανονικῶς σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν εἰς **α** (τὸν πίνακα, τὴν πατρίδα) καὶ τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μετὰ τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (ὦ τάπης, ὦ πατρίς, ὦ ἱμάς, ὦ ὁδοῦς).

Ἐξαίρουσιν καὶ

1) τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν τὰ βαρύτερα ὀδοντικόληκτα εἰς **-ις** τὴν σχηματίζουν εἰς **-ν** (κατὰ τὰ φωνηεντόληκτα εἰς **-ις, -εως**) : ἡ ἔρις, τὴν ἔριν — ἡ χάρις, τὴν χάριν (ὅπως ἡ πόλις, τὴν πόλιν)·

2) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν

α') τὰ εἰς **-ις** βαρύτερα ὀδοντικόληκτα, τὸ ὀξύτονον ὄνομα **τυραννίς** καὶ τὸ ὄνομα ὁ **παῖς** (= πᾶ-ις) τὴν σχηματίζουν ἄνευ τῆς καταλήξεως **-ς** (κατὰ τὰ εἰς **-ις** φωνηεντόληκτα) : ὦ Ἄρτεμι, ὦ Ἄγι, ὦ ἔρι, ὦ ὄρνι, ὦ τυραννί, ὦ παῖ (ὅπως : ὦ πρότασι, ὦ πόλι)

β') τὰ εἰς **-ας** (**-αντος**) βαρύτερα ὀδοντικόληκτα τὴν σχηματίζουν ὁμοίαν μετὰ τὸ θέμα : ὦ ἐλέφαν (ἐκ τοῦ ἐλέφαντ), ὦ γίγαν (ἐκ τοῦ γίγαντ)· (βλ. § 33, 1).

Σημείωσις 1. Τὰ ὀνόματα ἡ **ἀλώπηξ** (τῆς ἀλώπηκος) καὶ ὁ **πούς** (τοῦ ποδός) σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα, ἀπὸ ἰσχυρὸν (ἀλώπηκ-, ποδ-) εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν καὶ ἀπὸ ἀσθενές (ἀλώπεκ-, ποδ-) εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις.

Τὰ δὲ ὄνομα ἡ **θριξ** σχηματίζεται ἀπὸ τὸ (ἀρχικόν) θέμα **θριχ-** εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικῶς καὶ εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ (ἡ θριξ, ὦ θριξ, ταῖς θριξί), καὶ ἀπὸ τὸ θέμα **τριχ-** εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις (τῆς τριχός, τῆ τριχί)· (βλ. § 37, 7).

Σημείωσις 2. Μερικὰ ὀδοντικόληκτα ὀνόματα μετὰ θέμα εἰς **-ντ** ἔπαθον συναίρεσιν ἐντὸς τοῦ θέματος (τοῦ **α + ω ἡ α + ο** εἰς **ω**, τοῦ **α + ε ἡ α + εἰ** εἰς **α** καὶ τοῦ **ο + εἰ ἡ ο + ε** εἰς **ου**) : ὁ Ξενοφῶν (Ξενοφῶντ), τοῦ Ξενοφῶντος (Ξενοφῶντ-ος) κτλ., ὁ ἀλλᾶς (ἀλλᾶντ-ς, ἀλλᾶεις), τοῦ ἀλλᾶντ-ος (ἀλλᾶντ-ος) κτλ., ὁ πλακοῦς (πλακοῦντ-ς, πλακοῦεις), τοῦ πλακοῦντος (πλακοῦντ-ος) κτλ. (βλ. § 16, 9, § 25, § 33, 1 καὶ 5).

2. Ἡμιφωνόληκτα.

§ 83. Τὰ ἡμιφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα εἶναι :

1) **ἐνρινόληκτα**, ἕται μετὰ χαρακτῆρα τοῦ θέματος ἐνρινον (**ν**)·

2) ὑγρόληκτα, ἤτοι μὲ χαρακτηριστῆρα ὑγρὸν (λ, ρ)·

3) σιγμόληκτα, ἤτοι μὲ χαρακτηριστῆρα σ.

§ 84. α') Ἐνρινόληκτα.

1) Καταληκτικά εἰς -ις, γεν. -ῖνος καὶ ἀκατάληκτα εἰς -αν, γεν. -ᾶνος, -ην, γεν. -ηνος καὶ -ων, γεν. -ωνος, μονόθεμα.

Ἐνικὸς

	(θ. δελφιν-)	(θ. παιαν-)	(θ. Ἑλλην-)	(θ. χιτων-)
ὄν.	ὁ δελφίς	παιᾶν	Ἑλλήν	χιτῶν
γεν.	τοῦ δελφῖνος	παιᾶνος	Ἑλλήνων	χιτῶνος
δοτ.	τῷ δελφῖνι	παιᾶνι	Ἑλλήνι	χιτῶνι
αἰτ.	τόν δελφῖνα	παιᾶνα	Ἑλλήνα	χιτῶνα
κλῆτ.	ὦ δελφίς	παιᾶν	Ἑλλήν	χιτῶν

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ δελφῖνες	παιᾶνες	Ἑλλήνες	χιτῶνες
γεν.	τῶν δελφῖνων	παιᾶνων	Ἑλλήνων	χιτῶνων
δοτ.	τοῖς δελφῖσι	παιᾶσι	Ἑλλήσι	χιτῶσι
αἰτ.	τούς δελφῖνας	παιᾶνας	Ἑλλήνας	χιτῶνας
κλῆτ.	ὦ δελφῖνες	παιᾶνες	Ἑλλήνες	χιτῶνες

Σημείωσις. Καταληκτικὸν ἐνρινόληκτον εἶναι καὶ τὸ μοναδικὸν ὄνομα ὁ κτεῖς (τοῦ κτενός, τῷ κτενί, τὸν κτένα, ὦ κτεῖς — οἱ κτένες, τῶν κτενῶν, τοῖς κτεσί, τούς κτένας κτλ.).

Οἱ τύποι δελφίς, κτεῖς, δελφῖσι, παιᾶσι, Ἑλλήσι, χιτῶσι κλπ. προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων δελφίνης, κτένης, δελφῖνσι, παιᾶνσι, χιτῶνσι (βλ. § 33, 6).

§ 85. 2) Ἀκατάληκτα εἰς -ην, γεν. -ένος, -ων, γεν. -ονος, διπλόθεμα.

Ἐνικὸς

	(θ. ποιμην-, ποιμεν-)	(θ. χελιδων-, χελιδον-)	(θ. κίων-, κιον-)
ὄν.	ὁ ποιμήν	ἡ χελιδών	ὁ κίων
γεν.	τοῦ ποιμένους	τῆς χελιδόνος	τοῦ κίονος
δοτ.	τῷ ποιμένι	τῇ χελιδόνι	τῷ κίονι
αἰτ.	τόν ποιμένα	τὴν χελιδόνα	τόν κίονα
κλῆτ.	ὦ ποιμήν	ὦ χελιδών	ὦ κίων

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ	ποιμέν-ες	αἱ	χελιδόν-ες	οἱ	κίον-ες
γεν.	τῶν	ποιμέν-ων	τῶν	χελιδόν-ων	τῶν	κίον-ων
δοτ.	τοῖς	ποιμέ-σι	ταῖς	χελιδό-σι	τοῖς	κίο-σι
αἰτ.	τούς	ποιμέν-ας	τάς	χελιδόν-ας	τούς	κίον-ας
κλητ.	ὦ	ποιμέν-ες	ὦ	χελιδόν-ες	ὦ	κίον-ες

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων ποιμέν-σι, χελιδόν-σι, κίον-σι (βλ. § 33, 6).

§ 86. β') Ὑγρόληκτα.

1) Ἀκατάληκτα εἰς -ἦρ, γεν. -ἦρος, μονόθεμα, καὶ εἰς -ἦρ, γεν. -έρος, -ωρ, γεν. -ορος, διπλόθεμα.

Ἐνικός

	(θ. κρατηρ-)	(θ. ἀθηρ-, ἀθερ-)	(θ. ῥήτωρ-, ῥήτορ-)
ὄν.	ὁ	ἀθήρ	ῥήτωρ
γεν.	τοῦ	ἀθέρ-ος	ῥήτορ-ος
δοτ.	τῷ	ἀθέρ-ι	ῥήτορ-ι
αἰτ.	τόν	ἀθέρ-α	ῥήτορ-α
κλητ.	ὦ	ἀθήρ	ῥῆτορ

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ	κρατῆρ-ες	ἀθέρ-ες	ῥήτορ-ες
γεν.	τῶν	κρατῆρ-ων	ἀθέρ-ων	ῥητόρ-ων
δοτ.	τοῖς	κρατῆρ-σι	ἀθέρ-σι	ῥήτορ-σι
αἰτ.	τούς	κρατῆρ-ας	ἀθέρ-ας	ῥήτορ-ας
κλητ.	ὦ	κρατῆρ-ες	ἀθέρ-ες	ῥήτορ-ες

Σημείωσις 1. Κατὰ τὸ ὄνομα ὁ κρατῆρ κλίνεται, ἐκτός τῶν ἄλλων, καὶ τὸ ὄνομα ὁ σωτήρ (τοῦ σωτήρος), καὶ κατὰ τὸ ὄνομα ὁ ἀθήρ κλίνεται καὶ τὸ ὄνομα ὁ ἀστήρ (τοῦ ἀστέρος), ἀλλὰ τὸ μὲν ὄνομα ὁ σωτήρ σχηματίζει τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὦ σῶτερ, τὸ δὲ ὄνομα ὁ ἀστήρ σχηματίζει τὴν πληθυντικὴν δοτικὴν τοῖς ἀστέροι (κατὰ τὰ συγχοπτόμενα).

Σημείωσις 2. Ὑγρόληκτον μὲ χαρακτηριστὰ λ εἶναι μόνον ὁ ἄλς (τοῦ ἁλός, τῷ ἁλί, τὸν ἅλα, ὦ ἄλς-οἱ ἅλεις, τῶν ἁλῶν, τοῖς ἁλοῖ, τοῦς ἅλας κτλ.).

2) Οὐδέτερα.

§ 87. Οὐδέτερα ὑγρόληκτα εἶναι τὰ ὀνόματα τὸ ξαρ καὶ τὸ νέκταρ, εὐχρησता μόνον εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμόν.

Τὸ ὄνομα τὸ **ἔαρ** ἐκφέρεται καὶ συνηρημένον : **ἔαρ - ἦρ**, τοῦ **ἔαρος - ἦρος**, τῶ **ἔαρι - ἦρι** κλπ. (βλ. § 56 καὶ § 63, 2).

Παρατηρήσεις εἰς τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ὀνόματα.

§ 88. Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκά ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ὀνόματα

1) τὰ διπλόθεμα σχηματίζουν ἀπὸ μὲν τὸ ἰσχυρὸν θέμα τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν, ἀπὸ δὲ τὸ ἀσθενὲς τὰς ἄλλας πτώσεις : ὁ **λιμὴν**, ἡ **χιών**, ὁ **αἰθήρ**, ὁ **κοσμήτωρ** — τοῦ **λιμέν-ος**, **τῆς χιόν-ος**, τοῦ **αἰθέρ-ος**, τοῦ **κοσμήτορ-ος** κλπ.

2) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν τὰ πλεῖστα ὁμοίαν μὲ τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : ἡ **ἀκτίς** — ᾧ **ἀκτίς**, ὁ **πελεκάν** — ᾧ **πελεκάν**, ὁ **ποιμὴν** — ᾧ **ποιμὴν**, ἡ **χελιδών** — ᾧ **χελιδών**, ὁ **ἀστήρ** — ᾧ **ἀστήρ**.

Ἐξαιροῦνται ἐκ τῶν διπλοθέμων τὰ βαρύτονα εἰς **-ων** (γεν. **-ονος**) καὶ **-ωρ** (γεν. **-ορος**), τὰ ὅποια σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενὲς θέμα : ὁ **γεῖτων** — ᾧ **γεῖτον**, ὁ **αὐτοκράτωρ** — ᾧ **αὐτοκράτορ**.

Τὰ κύρια ὀνόματα **Ἀγαμέμνων** καὶ **Ἀριστογείτων** καὶ τὰ ὁμοία εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ἀναβιβάζουσι προσέτι τὸν τόνον : ᾧ **Ἀγάμεμνον**, ᾧ **Ἀριστόγειτον**.

3) Σ Ὑ Κ ο π τ ὀ μ ε ν α .

§ 89. Ἀκατάληκτα εἰς **-ηρ**, γεν. **-ρος**, διπλόθεμα.

Ἐνιχὸς

Πληθυντικὸς

(θ. πατηρ-, πατερ-, ἀνηρ-, ἀνερ-)

ὄν.	ὁ	πατήρ	ἀνήρ	οἱ	πατέρ-ες	ἄνδρ-ες
γεν.	τοῦ	πατρ-ὸς	ἀνδρ-ὸς	τῶν	πατέρ-ων	ἄνδρ-ῶν
δοτ.	τῷ	πατρ-ὶ	ἀνδρ-ὶ	τοῖς	πατρά-σι	ἀνδρά-σι
αἰτ.	τὸν	πατέρ-α	ἄνδρ-α	τούς	πατέρ-ας	ἄνδρ-ας
κλητ.	ᾧ	πάτερ	ἄνερ	ᾧ	πατέρ-ες	ἄνδρ-ες

Ἐνιχὸς

ἡ	Δημήτηρ
τῆς	Δήμητρ-ος
τῇ	Δήμητρ-ι
τὴν	Δήμητρ-α
ᾧ	Δήμητερ

Παρατηρήσεις.

§ 90. Τὰ διπλόθεμα εἰς **-ηρ** ὑγρόληκτα ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ, γαστήρ, Δημήτηρ** καὶ **ἄνηρ** λέγονται συγκοπτόμενα, διότι (συγκόπτου, ἤτοι) ἀποβάλλουν τὸ **ε** τοῦ ἀσθενοῦς θέματος, τὰ μὲν ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ** καὶ **γαστήρ** εἰς τὴν γενικήν καὶ δοτικήν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὴν δοτικήν τοῦ πληθυντικοῦ, τὸ δὲ ὄνομα **Δημήτηρ** εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὸ ὄνομα **ἄνηρ** εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς πάσας τὰς πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ (καὶ τοῦ δυϊκοῦ)· (βλ. § 32, 1 καὶ § 34, 2).

Πάντα τὰ συγκοπτόμενα ὀνόματα εἰς τὴν δοτικήν τοῦ πληθυντικοῦ μεταξὺ τοῦ συγκεκομμένου θέματος καὶ τῆς καταλήξεως **-σι** ἔχουν **α** βραχύ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου καὶ τονίζονται: **μητρ-ά-σι, θυγατρ-ά-σι, γαστρ-ά-σι.**

§ 91. Ἐκ τῶν συγκοπτομένων ὀνομάτων :

1) τὰ μὲν ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ** καὶ **γαστήρ** εἰς τὴν γενικήν καὶ δοτικήν τοῦ ἐνικοῦ, τὸ δὲ ὄνομα **ἄνηρ** καὶ εἰς ταύτας τὰς πτώσεις καὶ εἰς τὴν γενικήν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγουσῆς: **μητρός, μητοῖ — ἀνδρός, ἀνδροῖ, ἀνδρῶν.**

2) τὸ ὄνομα **Δημήτηρ** εἰς πάσας τὰς βραχυκαταλήκτους πτώσεις τονίζεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν.

3) τὰ ὀνόματα **πατήρ, θυγάτηρ** καὶ **ἄνηρ** εἰς τὴν ἐνικήν κλητικήν ἀναβιβάζουν τὸν τόνον: ὦ **πάτερ, θύγατερ, ἄνεο.**

4) τὸ ὄνομα **γαστήρ** ἔχει τὴν ἐνικήν κλητικὴν ὁμοίαν μετὰ τὴν ὀνομαστικήν: ὦ **γαστήρ** (κανονικῶς· πρβλ. § 88, 2).

§ 92. γ') Σιγμόληκτα.

α'. Οὐδέτερα εἰς **-ας**, γεν. **-ως** (ἤ **-ατος**).

	Ἐνικός		Πληθυντικός
ὄν.	τὸ κέρας		τὰ κέρα ἢ τὰ κέρατ-α
γεν.	τοῦ κέρας ἢ τοῦ κέρατ-ος		τῶν κερῶν ἢ τῶν κέρατ-ων
δοτ.	τῷ κέρα ἢ τῷ κέρατ-ι		τοῖς κέρα-σι
αἰτ.	τὸ κέρας		τὰ κέρα ἢ τὰ κέρατ-α
κλητ.	ὦ κέρας		ὦ κέρα ἢ ὦ κέρατ-α

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε ι ς .

§ 93. Σιγμόληκτα οὐδέτερα εἰς **-ας** εἶναι ἔξ : κέρας, κρέας — γέρας, γήρας — πέρας, τέρας. Τούτων

1) ὁ χαρακτήρ **σ** μεταξύ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται καὶ τὰ συναντώμενα μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ **σ** φωνήεντα συναίρουνται : (κρέ-ασ-ος, κρέα-ος =) κρέως, (κρέασ-ι, κρέα-ϊ =) κρέα κλπ. (βλ. καὶ § 33, 3).

2) σχηματίζονται ὡς σιγμόληκτα μόνον ἀπὸ θέμα εἰς **ασ** τὰ ὀνόματα κρέας, γέρας καὶ γήρας (τὸ κρέας, τοῦ κρέως, τῶ κρέα κλπ.). Ὡς σιγμόληκτον δὲ ὁμοῦ καὶ ὡς ὀδοντικὸληκτον ἀπὸ θέμα εἰς **-ατ** σχηματίζεται τὸ ὄνομα τὸ κέρας καὶ τὸ ὄνομα τὸ τέρας εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν (τὰ τέρα ἢ τέρατα, τῶν τεράων ἢ τεράτων κλπ.). Τὸ δὲ ὄνομα τὸ πέρας (ὅπως καὶ τὸ ὄνομα τὸ τέρας εἰς τὸν ἐνικὸν) ἀπὸ σιγμόληκτον θέμα εἰς **-ασ** σχηματίζει μόνον τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν, τὰς δὲ ἄλλας πτώσεις τὰς σχηματίζει μόνον ἀπὸ θέμα εἰς **-ατ** (κατὰ τὰ εἰς **-α** οὐδέτερα ὀδοντικὸληκτα) : τὸ πέρας, τοῦ πέρατ-ος κλπ., τὰ πέρατ-α, τῶν περάτ-ων κλπ., τὸ τέρας, τοῦ τεράτ-ος κλπ. (βλ. § 81).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς . Τὸ καταληκτικὸν **α** τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς, αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς τῶν ὀνομάτων τούτων, τὸ ὅποιον προῆλθεν ἐκ συναίρέσεως τοῦ **α + α**, δύναται νὰ βραχύνεται κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἄλλα οὐδέτερα : τὰ γέρα ἢ γέρα (ὅπως τὰ δώρα).

§ 94. β'. Οὐδέτερα εἰς **-ος**, γεν. **-ους**.

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. στελεχσ-) (θ. χρεσσ-)

ὄν.	τὸ	στέλεχος	χρέος	τὰ	στελέχη	χρέα
γεν.	τοῦ	στελέχους	χρέους	τῶν	στελεχῶν	χρεῶν
δοτ.	τῶ	στελέχει	χρέει	τοῖς	στελέχεσι	χρέεσι
αἰτ.	τὸ	στέλεχος	χρέος	τὰ	στελέχη	χρέα
κλητ.	ὦ	στέλεχος	χρέος	ὦ	στελέχη	χρέα

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε ι ς .

§ 95. Τῶν σιγμόληκτων οὐδετέρων εἰς **-ος**

1) τὸ θέμα λήγει εἰς **-εσ**, ἀλλὰ τὸ **ε** τὸ πρὸ τοῦ χαρακτήρος **σ** εἰς

τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τρέπεται εἰς ο : (θ. ἔθνεσ-) ἔθνος (§ 32, 5)·

2) ὁ χαρακτήρ σ μεταξύ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται, τὰ δὲ συναντώμενα μετὰ τὴν ἀποβολὴν αὐτοῦ φωνήεντα συναϊροῦνται, ἦτοι τὸ ε+α εἰς η ἢ, ἂν προηγῆται ἄλλο ε, εἰς ᾱ (τὰ βέλεα - βέλη, τὰ χρέεα - χρέᾱ), τὸ ε+ι εἰς ει (τῷ δάσει-ῖ - δάσει), τὸ ε+ο εἰς ου (τοῦ ὄρε-ος - ὄρους), τὸ ε+ω εἰς ω (τῶν τειχέων - τειχῶν)· βλ. καὶ § 33, 3, Σημ.).

Σημείωσις. Μερικὰ σιγμόληκτα οὐδέτερα εἰς -ος τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τὴν σχηματίζουν ἀσυναίρετον (τῶν ἀνθέων, τῶν χειλέων) ἢ καὶ ἀσυναίρετον καὶ συνηρημένην (τῶν ὀρέων ἢ τῶν ὀρῶν).

§ 96. γ'. Ἄρσενικά ἀκατάληκτα εἰς -ης, γεν. -ους (ἢ -ῆς, γεν. -έους), διπλόθεμα.

	Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς		
	(θ. Σωκρατησ- Σωκρατεσ-)			(θ. Ἡρακλεησ- Ἡρακλεεσ		
ὄν.	ὁ	Σωκράτης	Ἡρακλῆς	οἱ	Σωκράται	Ἡρακλεῖς
γεν.	τοῦ	Σωκράτους	Ἡρακλέους	τῶν	Σωκρατῶν	Ἡρακλέων
δοτ.	τῷ	Σωκράτει	Ἡρακλεῖ	τοῖς	Σωκράταις	—
αἰτ.	τὸν	Σωκράτη	Ἡρακλέα	τούς	Σωκράτας	Ἡρακλεῖς
κλητ.	ὦ	Σωκράτες	Ἡράκλεις	ὦ	Σωκράται	Ἡρακλεῖς

Παρατηρήσεις.

§ 97. Τὰ ἄρσενικά σιγμόληκτα οὐσιαστικά εἰς -ης, γεν. -ους (ἢ -ῆς, γεν. -έους) εἶναι πάντα κύρια ὀνόματα (σύνθετα, μὲ δεύτερον συνθετικόν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὄνομα σιγμόληκτον οὐδέτερον εἰς -ος ἢ ῥῆμα) : Πολυκράτης (πολὺς, κράτος) — Δημοσθένης (δῆμος, σθένος) — Ἀγαθοκλῆς (ἀγαθός, κλέος) — Ἀριστοφάνης (ἄριστος, φαίνομαι) — Δημοχάρης (Δῆμος, χαίρω) κλπ. Ταῦτα

1) σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα, ἀπὸ ἰσχυρὸν θέμα εἰς -ησ εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ ἀπὸ ἀσθενὲς θέμα εἰς -εσ εἰς πάσας τὰς ἄλλας πτώσεις. Τούτου ὁ χαρακτήρ σ μεταξύ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται καὶ τὰ συναντώμενα φωνήεντα συναϊροῦνται, ὅπως εἰς τὰ σιγμόληκτα οὐδέτερα εἰς -ος (§ 95, 2)·

2) εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ἀναβιβάζουν τὸν τόνον : ὦ Ἀριστότελες, ὦ Δημοσθένης, ὦ Ἀγαθόκλεις (Ἀγαθόκλειες)·

3) ὁσάκις λαμβάνονται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, σχηματίζονται εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον τὰ μὲν εἰς **-ης**, γεν. **-ους** συνήθως κατὰ τὴν πρῶτην κλίσιν, τὰ δὲ εἰς **-ῆς**, γεν. **-έους** (ἦτοι τὰ εἰς **-κλῆς**) κατὰ τὴν τρίτην·

4) ὅσα λήγουν εἰς **-κλῆς** συναίρουσιν τὸ **ε** τῆς συλλαβῆς **-κλε**, ὅπου μετ' αὐτὸ ἀκολουθεῖ **η ἤ ε ἢ ει** : (Θεμιστοκλέης) **Θεμιστοκλῆς**, (Θεμιστόκλεες) **Θεμιστόκλεις**, (Θεμιστοκλέει) **Θεμιστοκλεῖ**.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Τὰ εἰς **-ης**, γεν. **-ους** σχηματίζουν τὴν ἐνικήν αἰτιατικὴν καὶ εἰς **-ην** (κατὰ τὰ πρωτόκλιτα) : τὸν **Σωκράτην**, τὸν **Δημοσθένην** (ὅπως τὸν Ἄριστειδην).

§ 98. δ'. Θηλυκὰ ἀκατάληκτα εἰς **-ώς**, γεν. **-οῦς**, διπλόθεμα.

		Ἐνικὸς			
		(θ. αἰδωσ-, αἰδοσ-)		(θ. Ἡωσ-, Ἡοσ-)	
ὄν.	ῆ	αἰδῶς		ῆ	Ἡῶς
γεν.	τῆς	αἰδοῦς (ἐκ τοῦ αἰδόσ-ος)		τῆς	Ἡοῦς
δοτ.	τῇ	αἰδοῖ (ἐκ τοῦ αἰδόσ-ι)		τῇ	Ἡοῖ
αἰτ.	τὴν	αἰδῶ (ἐκ τοῦ αἰδόσ-α)		τὴν	Ἡῶ
κλητ.	ῶ	αἰδῶς		ῶ	Ἡῶς (πρβλ. § 77).

Γενικαὶ παρατηρήσεις εἰς τὰ τρίτόκλιτα ὀνόματα.

§ 99. Αἱ καταλήξεις τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων :

- 1) τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν εἶναι αἱ ἴδιαι·
- 2) τῶν οὐδετέρων διαφέρουν ἀπὸ τὰς καταλήξεις τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν (βλ. § 55, § 56, § 63, 2).

§ 100. Τῶν καταλήξεων τῆς τρίτης κλίσεως **-ι**, **-σι**, **-α** καὶ **-ας** τὸ δίχρονον **ι** καὶ **α** εἶναι βραχύ : **κλητῆρι**, **κλητῆροσι**, **κλητῆροᾶ**, **κλητῆροᾶς**.

§ 101. Τὰ μονοσύλλαβα τρίτόκλιτα ὀνόματα εἰς τὴν γενικήν καὶ τὴν δοτικὴν παντὸς ἀριθμοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς καταλήξεως (παρὰ τὸν κανόνα, § 16, 8) : ὁ **θῆρ**, τοῦ **θηρός**, **τῷ θηρι** — τῶν **θηρῶν**, τοῖς **θηροσὶ** — (τοῖν **θηροσὶν**). Ἄλλα τὰ μονοσύλλαβα ὀνόματα **ἡ δᾶς**, **ὁ θῶς**, **τὸ οὔς**, **ὁ παῖς**, **ὁ Τρῶς** καὶ **τὸ φῶς** εἰς τὴν πληθυντικὴν γενικήν τονίζονται κανονικῶς : τῶν **δάδων**, τῶν **θῶων**, τῶν **ῶτων**, τῶν **παίδων**, τῶν **Τρώων**, τῶν **φῶτων**.

§ 102. Περιस्पῶνται παρὰ τὸν κανόνα, ἂν καὶ δὲν προέρχονται ἐκ συναϊρέσεως (§ 16, 6)

- 1) ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ κλητικὴ τοῦ ὀνόματος ἢ γλαυῆ·
- 2) ἡ ἐνικὴ κλητικὴ τῶν εἰς -εὺς: ὦ γραμματεῦ, ὦ Θησεῦ·
- 3) ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ, αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τῶν ὀνομάτων τὸ πῦρ καὶ τὸ οὖς· (βλ. καὶ § 69, 2).

Σημείωσις. Περιस्पῶνται κανονικῶς αἱ λέξεις παῖς καὶ φῶς, διότι προήλθον ἐκ συναϊρέσεως (παῖς, φῶς). Ἡ δὲ λέξις ἢ κλεις προήλθεν ἐξ ἀρχαιότερου τύπου κληῖς καὶ κανονικῶς ὀξύνεται· (βλ. § 16, 9)

4. Ὁ δῦϊκός ἀριθμὸς τῶν ὀνομάτων.

§ 103. Ὁ δῦϊκός ἀριθμὸς τῶν ὀνομάτων πάσης κλίσεως ἔχει δύο ἴσους τύπους, ἦτοι ἓνα διὰ τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν, καὶ ἕλλον διὰ τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν. Αἱ δὲ καταλήξεις τοῦ δῦϊκοῦ τῶν ὀνομάτων εἶναι:

- 1) τῆς α' κλίσεως ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. -α, γεν. καὶ δοτ. -αιν.
 - 2) τῆς β' κλίσεως ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. -ω, γεν. καὶ δοτ. -οιν.
 - 3) τῆς γ' κλίσεως ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. -ε, γεν. καὶ δοτ. -οιν.
- α') τῶ βουλευτ-ά, τοῖν βουλευτ-αῖν — τῶ μούσα, τοῖν μούσαιν·
β') τῶ ἱατρ-ώ, τοῖν ἱατρ-οῖν — τῶ νῆσ-ω, τοῖν νῆσ-οιν — τῶ δένδρ-ω, τοῖν δένδρ-οιν·
γ') τῶ ἥρω-ε, τοῖν ἥρώ-οιν — τῶ βό-ε, τοῖν βο-οῖν — τῶ φύ-λακ-ε, τοῖν φυλάκ-οιν — τῶ πόλει, τοῖν πολέ-οιν — τῶ βασιλεῖ, τοῖν βασιλέ-οιν — (τῶ σκέλει, τοῖν σκελοῖν)· (βλ. § 95, 2).

5. Ἀνώμαλα οὐσιαστικά.

§ 104. Πολλὰ οὐσιαστικά ὀνόματα δὲν σχηματίζονται καὶ δὲν κλίνονται ὁ μ α λ ῶ ς, ἦτοι κατὰ πάντα συμφῶνως μετὰ τοὺς κανόνας μιᾶς τῶν τριῶν κλίσεων, καὶ δι' αὐτὸ λέγονται ἄ ν ὠ μ α λ α.

Ἐκ τῶν ἀνωμάτων οὐσιαστικῶν λέγονται:

- 1) ἔ τ ε ρ ο γ ε ν ῆ, ὅσα εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ἔχουν (ἔ τ ε ρ ο ν, ἦτοι) διάφορον γένος ἀπὸ τὸ γένος τοῦ ἐνικοῦ, ἢ συγχρόνως τὸ αὐτὸ γένος καὶ διάφορον: ὁ λύχνος — τὰ λύχνα, ὁ σῖτος — τὰ σῖτα, ὁ

δεσμός — οἱ δεσμοὶ καὶ τὰ δεσμά, τὸ στάδιον — τὰ στάδια καὶ οἱ στάδιοι (πρβλ. νῦν : ὁ πλοῦτος — τὰ πλούτη, ὁ ναῦλος — οἱ ναῦλοι καὶ τὰ ναῦλα)·

2) διπλογενῆ, ὅσα εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν ἐκφέρονται κατὰ δύο γένη : ὁ ζυγός καὶ τὸ ζυγόν, πληθ. τὰ ζυγά — ὁ νῶτος καὶ τὸ νῶτον, πληθ. τὰ νῶτα (πρβλ. νῦν : τὸ πεῦκο καὶ ὁ πεῦκος — τὰ πεῦκα)·

3) ἐτερόκλιτα, ὅσα εἰς τὸν ἓνα ἀριθμὸν κλίνονται κατὰ τινὰ κλίσιν, εἰς τὸν ἄλλον δὲ κατ' ἄλλην, ἢ εἰς τινὰς μὲν πτώσεις κατὰ τινὰ κλίσιν, εἰς ἄλλας δὲ κατ' ἄλλην, οἶον·

α') ὁ **πρεσβευτής**, τοῦ πρεσβευτοῦ κλπ. (κατὰ τὴν α' κλίσιν) — οἱ πρέσβεις, τῶν πρέσβεων κλπ. (κατὰ τὴν γ')·

β') τὸ **πῦρ**, τοῦ πυρός κλπ. (κατὰ τὴν γ' κλίσιν) — τὰ πυρά, τῶν πυρῶν, τοῖς πυροῖς κλπ. (κατὰ τὴν β')·

γ') ἡ **γυνή** (κατὰ τὴν α' κλίσιν), τῆς γυναικός, τῇ γυναικί, τὴν γυναῖκα, ὡ γύναι — αἱ γυναῖκες, τῶν γυναικῶν, ταῖς γυναιξί κλπ. (κατὰ τὴν γ', πρβλ. § 97, 1)·

δ') ὁ **Θαλής** (= Θαλέης), τοῦ Θαλέω, τῷ Θαλήῳ, τὸν Θαλήν, ὡ Θαλήῳ (κατὰ τὰ συνήρ. τῆς α' κλίσεως καὶ τὰ ἀτικόκλιτα) — τοῦ Θάλητος, τῷ Θάλητι, τὸν Θάλητα (κατὰ τὴν γ' κλίσιν)·

ε') ὁ **Ἄρης**, τοῦ Ἄρεως (ἀρχῆθεν Ἄρηος, § 32, 4), τῷ Ἄρει, τὸν Ἄρη καὶ Ἄρην, ὡ Ἄρες (κατὰ τὴν γ' καὶ τὴν α' κλίσιν). Ὁμοίως ὁ **Ἀστυάγης** (Κυαξάγης, Τισσαφέρνης καὶ ἄλλα ξενικά ὀνόματα), τοῦ Ἀστυάγους, τῷ Ἀστυάγει (κατὰ τὴν γ' κλίσιν), τὸν Ἀστυάγην, ὡ Ἀστυάγη (κατὰ τὴν α')·

ς') ὁ **ἄμνος**, τοῦ ἀμνοῦ κλπ. (κατὰ τὴν β' κλίσιν) καὶ τοῦ ἀρνός, τῷ ἀρνί, τὸν ἀρνα — οἱ ἄρνες, τῶν ἀρνῶν, τοὺς ἀρνας (ἐκ θ. ἀρεν-, ἀρν- τοῦ σπανίου ὀνόματος τῆς γ' κλίσεως ὁ **ἀρήν**, πρβλ. § 90 κ. ἐ.)

ζ') ὁ **υἱός**, τοῦ υἱοῦ κλπ. (κατὰ τὴν β' κλίσιν) — τοῦ υἱέος, τῷ υἱεῖ — οἱ υἱεῖς, τῶν υἱέων, τοῖς υἱέσι, τοὺς υἱεῖς (κατὰ τὴν γ')·

η') ὁ **ὄνειρος**, τοῦ ὄνειρου κλπ. (κατὰ τὴν β' κλίσιν) — τοῦ ὄνειρατος (ἐξ ἀχρήστου ὀνομαστικῆς τὸ ὄνειρα), τῷ ὄνειρατι — τὰ ὄνειρατα, τῶν ὄνειράτων (κατὰ τὴν γ')·

θ') ὁ **Οἰδίπους**, τοῦ Οἰδίποδος, τῷ Οἰδίποδι, ὡ Οἰδίπου (κατὰ

τὴν γ' κλίσιν) — τοῦ *Οιδίπου*, τὸν *Οιδίπου* (κατὰ τὰ συνήρημένα τῆς β').

ι') ὁ *χρῶς*, τοῦ *χρωτός*, τῷ *χρωτί*, τὸν *χρωτα* (κατὰ τὴν γ' κλίσιν), ἀλλὰ δοτικὴ καὶ *χρῶ* (κατὰ τὰ ἀπτικόκλιτα, εἰς τὴν φράσιν ἐν *χρῶ* = ἕως τὸ δέριμα).

4) μετὰ πλάσσει, ὅσα κλίνονται μὲν κατὰ μίαν ὠρισμένην κλίσιν εἰς πάσας τὰς πτώσεις, ἀλλὰ τὸ θέμα των (μετὰ πλάσσειται, ἤτοι) μεταβάλλεται (πρβλ. τὸ γράψιμ-ον, τοῦ γραψίματ-ος).

α') ὁ *κύων*, τοῦ *κινός*, τῷ *κινί*, τὸν *κίνα*, ὃ *κύον* — οἱ *κύνες*, τῶν *κυνῶν*, τοῖς *κυσί* κτλ. (θ. *κυνον-*, *κυνον-* *κυνον-*).

β') ὁ *μάρτυς*, τοῦ *μάρτυρος* κτλ. ὃ *μάρτυς* — οἱ *μάρτυρες*, τῶν *μαρτύρων*, τοῖς *μάρτυ-σι*, τοῖς *μάρτυρας* κτλ. (θ. *μαρτυ-*, *μαρτυρ-*).

γ') ὁ *σῆς*, τοῦ *σεός*, οἱ *σέες*, τῶν *σέων*, τοῖς *σέας* — τοῦ *σητ-ός*, οἱ *σητ-ες*, τῶν *σητῶν*, τοῖς *σητας* (θ. *σησ-*, *σησ-*, *σητ-*).

δ') ἡ *κλείς*, τῆς *κλειδός*, τῇ *κλειδί*, τὴν *κλειδα* καὶ τὴν *κλειν* — αἱ *κλείδες* κτλ., τὰς *κλειδας* καὶ τὰς *κλείς* (θ. *κλειδ-*, *κλει-*) (πρβλ. § 82, 1).

ε') ἡ *ναῦς*, τῆς *νεός* (ἀρχαῖον *νεός*, § 32, 4), τῇ *νη-ί*, τὴν *ναῦν*, ὃ *ναῦ* — αἱ *νηες*, τῶν *νεῶν*, ταῖς *νασί*, τὰς *ναῦς*, ὃ *νηες* (θ. *ναυ-*, *νη-*, *νε-*).

ς') ἡ *χείρ*, τῆς *χειρός* κτλ. — αἱ *χεῖρες*, τῶν *χειρῶν*, ταῖς *χερσί*, τὰς *χεῖρας* κτλ. — δὲκ. τὸ *χεῖρε*, τοῖν *χερ-οῖν* (θ. *χειρ-*, *χερ-*).

ζ') τὸ *γόνυ*, τοῦ *γόνατ-ος*, τῷ *γόνατ-ι*, τὸ *γόνυ* — τὰ *γόνατα*, τῶν *γονάτων*, τοῖς *γόνασι* κτλ. (θ. *γόνυ-*, *γονατ-*).

η') τὸ *δόρυ*, τοῦ *δόρατ-ος* κτλ. (ὅπως τὸ προηγούμενον).

θ') τὸ *ἥπαρ*, τοῦ *ἥπατ-ος*, τῷ *ἥπατ-ι*, τὸ *ἥπαρ* — τὰ *ἥπατα*, τῶν *ἥπατων* κτλ. (θ. *ἥπαρ-*, *ἥπατ-*). ὁμοίως τὸ *δέλεαρ* (τοῦ *δελέατ-ος*), τὸ *στέαρ* (τοῦ *στέατ-ος*), τὸ *φρέαρ* (τοῦ *φρέατ-ος*).

ι') τὸ *ὔδωρ*, τοῦ *ὔδατ-ος*, τῷ *ὔδατ-ι*, τὸ *ὔδωρ* — τὰ *ὔδατ-α*, τῶν *ὔδατων*, τοῖς *ὔδασι* κτλ. (θ. *ὔδωρ-*, *ὔδατ-*).

ια') τὸ *ὄψ*, τοῦ *ὄπ-ός*, τῷ *ὄπ-ί*, τὸ *ὄψ* — τὰ *ὄπ-α*, τῶν *ὄπων*, τοῖς *ὄσί*, τὰ *ὄτα* — τὸ *ὄτε*, τοῖν *ὄτοι* (θ. *ὄψ-*, *ὄπ-*, βλ. § 101, § 102).

ιβ') ὁ *Ἀπόλλων*, τοῦ *Ἀπόλλωνος*, τῷ *Ἀπόλλωνι*, τὸν *Ἀπόλλωνα* καὶ *Ἀπόλλω*, ὃ *Ἀπολλων* (θ. *Ἀπολλων-*, *Ἀπολλων-*, *Ἀπολλω-*).

ιγ') ὁ *Ποσειδῶν* (ἀρχαῖον *Ποσειδάων*), τοῦ *Ποσειδῶνος*, τῷ *Ποσειδῶνι*, τὸν *Ποσειδῶνα* καὶ *Ποσειδῶ*, ὃ *Πόσειδον*.

ιδ') **ὁ Ζεὺς**, τοῦ *Δι-ός*, τῷ *Δι-ί*, τὸν *Δί-α*, ὃ *Zeū* (θ. *Zeυ-*, *Δι-*)·
 ιε') **ἡ Πνύξ**, τῆς *Πυκ-νός*, τῇ *Πυκ-νί*, τὴν *Πύκν-α* (θ. *Πυκν-*,
Πυκν-)·

5) ἰδιόκλητα, ὅσα δὲν κλίνονται κατὰ μίαν τῶν τριῶν κλίσεων, ἀλλὰ κατὰ (ἰδιάν, ἤτοι) ἰδιαίτεραν κλίσιν. Εἶναι δὲ ἰδιόκλητα :

α') μερικὰ προσηγορικὰ ὀνόματα εἰς *-ās*, ὡς ὁ *φαγᾶς*, ὁ *καταφαγᾶς* κλπ.·

β') πολλὰ κύρια ὀνόματα συντεταγμένα, ἰδίᾳ δὲ *ξενικά*· οἷον ὁ **'Αλεξᾶς** (ἐκ τοῦ *'Αλέξανδρος*), τοῦ *'Αλεξᾶ*, τῷ *'Αλεξᾶ*, τὸν *'Αλεξᾶν*, ὃ *'Αλεξᾶ* (πρβλ. *Γεράσιμος* — *Μεμᾶς*)·

δ **'Φιλῆς** (ἐκ τοῦ *Φιλήμων*), τοῦ *Φιλῆ*, τῷ *Φιλῆ*, τὸν *Φιλῆν*, ὃ *Φιλῆ* (πρβλ. *Σπυρίδων* — *Πίπης*)·

δ **'Διονῦς** (ἐκ τοῦ *Διονύσιος*), τοῦ *Διονῦ*, τῷ *Διονῦ*, τὸν *Διονῦν*, ὃ *Διονῦ*·

δ **'Ἰησοῦς**, τοῦ *'Ἰησοῦ*, τῷ *'Ἰησοῦ*, τὸν *'Ἰησοῦν*, ὃ *'Ἰησοῦ* (*Ἐβραϊκὸν ὄνομα*)·

δ **'Νεκῶς**, τοῦ *Νεκῶ*, τῷ *Νεκῶ*, τὸν *Νεκῶν*, ὃ *Νεκῶ* (*Ἀἰγυπτιακὸν ὄνομα*)·

6) ἄκλιτα, ὅσα δὲν κλίνονται, ἤτοι ἔχουν τὸν αὐτὸν τύπον εἰς πάσας τὰς πτώσεις· ἄκλιτα δὲ εἶναι :

α') ἡ λέξις **τὸ χρεῶν** (= ἡ *ἀνάγκη*), τοῦ *χρεῶν*, τῷ *χρεῶν*·

β') πολλὰ ὀνόματα προσώπων ἢ πραγμάτων, εἰλημμένα, ὁπωσδήποτε ἀμετάβλητα, ἐκ ξένων γλωσσῶν, οἷον δ' **'Αδάμ** (τοῦ *'Αδάμ* κλπ.), δ **'Δαβίδ** (τοῦ *Δαβίδ* κλπ.), δ' **'Ἰώβ** (τοῦ *'Ἰώβ* κλπ.), τὸ **Πάσχα** (τοῦ *Πάσχα* κλπ.), λέξεις Ἑβραϊκαὶ — τὸ **ἄλφα** (τοῦ *ἄλφα* κλπ.), τὸ **βῆτα** (τοῦ *βῆτα* κλπ.), τὸ **γάμμα** (τοῦ *γάμμα* κλπ.)· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ **διγάμμα** (τοῦ *διγάμμα* κλπ.), τὸ **δέλτα**, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ὀνόματα τῶν γραμμάτων, ἀρχῆθεν λέξεις *Φοινικικαὶ* (πρβλ. νῦν : ὁ *Γκαῖτε*, ὁ *Κλεμανσῶ* — τὸ *φούτ-μπῶλ*, τὸ *ρέκορ* — τὸ *τράμ*, τὸ *ζενίθ*, τὸ *ναδίρ*)

7) ἐλλειπτικά, ὅσα δὲν εἶναι εὐχρηστα, εἰς πάντας τοὺς ἀριθμοὺς ἢ εἰς πάσας τὰς πτώσεις (ἐλλειπτικά *κ α τ'* ἀριθμὸν — ἐλλειπτικά *κ α τὰ π τ ὠ σ ι ν*)·

α') ἐλλειπτικά *κ α τ'* ἀριθμὸν εἶναι :

1) τὰ κύρια ὀνόματα· ταῦτα κανονικῶς ἀπαντῶσιν ἢ εἰς μόνον τὸν ἐνικὸν ἢ εἰς μόνον τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν : *Μενέλαος*, *'Αριστεί-*

δης — ὁ Πειραιεύς, οἱ Δελφοί, ἡ Κέρονα, αἱ Ἀθῆναι — ὁ Ὀλυμπος, ἡ Πίνδος, τὸ Πτῶον, τὰ Κεραύνια — τὰ Ὀλύμπια, τὰ Παναθήναια, τὰ Διονύσια (πρβλ. ὁ Πύργος, ἡ Καρδίτσα, αἱ Σπέτσαι, τὰ Χριστούγεννα κτλ.)·

2) τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων ἢ φυσικῶν σωμάτων ἢ φαινομένων : ὁ ἄργυρος, ὁ σίδηρος, ὁ χρυσοῦς — ἡ γῆ, ὁ οὐρανός, ὁ αἴθρ, τὸ ἔαθ, αἱ ἐτησίαι (§ 48, 3) — ἡ νεότης, τὸ γῆρας κτλ.·

β') ἐλλειπτικὰ κατὰ πτῶσιν (ἢ ἄμα καὶ κατ' ἀριθμὸν) εἶναι :

1) αἱ λέξεις τὸ ὄφελος, τὸ ὄναρ, τὸ ὕπαρ (= ὀπτασία ἐν ἐγγρηγόρσει), εὐχρηστοὶ μόνον κατ' ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ (πρβλ. νῦν : τὸ σέβας — τὰ σέβη, τὰ ἄρματα = τὰ ὄπλα)·

2) ἡ λέξις μάλη, εὐχρηστος μόνον εἰς τὴν γενικὴν εἰς τὴν φράσιν ὑπὸ μάλης (= ὑπὸ τὴν μασχάλην)·

3) ἡ λέξις νέωτα, αἰτιατικῆς ἐνικοῦ, εὐχρηστος εἰς τὴν φράσιν ἐς νέωτα (= τοῦ χρόνου)·

4) αἱ λέξεις ὦ τᾶν (= ὦ φίλε) καὶ ὦ μέλε (= καλέ μου).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

ΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

1. Ὅρισμός. Γενικαὶ παρατηρήσεις.

§ 105. Ἐπίθετα λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὅποια σημαίνουν ποιότητα ἢ ιδιότητα οὐσιαστικοῦ τινος : (ἄρτος) λευκός, (οἰκία) ὑψηλή, (ὄπλον) βαρύ.

§ 106. Ἐκ τῶν ἐπιθέτων :

1) τὰ πλεῖστα ἔχουν τρία γένη, ἀρσενικόν, θηλυκόν καὶ οὐδέτερον, καὶ ταῦτα λέγονται τριγενῆ : ὁ καλός, ἡ καλή, τὸ καλόν — ὁ ἄκαρπος, ἡ ἄκαρπος, τὸ ἄκαρπον — ὁ εὐθύς, ἡ εὐθεΐα, τὸ εὐθὺ — ὁ εὐγενής, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές·

2) πολλὰ ἔχουν δύο μόνον γένη, τὸ ἀρσενικόν καὶ τὸ θηλυκόν, καὶ ταῦτα λέγονται διγενῆ : ὁ φυγὰς, ἡ φυγὰς — ὁ ἄρπαξ, ἡ ἄρπαξ.

§ 107. Ἐκ τῶν τριγενῶν ἐπιθέτων :

1) ὅσα ἔχουν τρεῖς καταλήξεις, ἤτοι μίαν δι' ἕκαστον γένος, λέγονται τρικατάληκτα : κακός, κακή, κακόν — βαρῦς, βαρεία, βαρύ·

2) ὅσα ἔχουν δύο καταλήξεις, ἤτοι μίαν διὰ τὸ ἀρσενικόν καὶ τὸ θηλυκόν καὶ μίαν διὰ τὸ οὐδέτερον, λέγονται δικατάληκτα : ὁ, ἡ βάρβαρος, τὸ βάρβαρον — ὁ, ἡ εὐέλπις, τὸ εὐέλπι.

§ 108. Τὰ διγενῆ ἐπίθετα εἶναι μονοκατάληκτα : ὁ πένης, ἡ πένης — ὁ βλάξ, ἡ βλάξ.

§ 109. 1) Τῶν τρικατάληκτων ἐπιθέτων τὸ θηλυκόν κλίνεται πάντοτε κατὰ τὴν α' κλίσειν, τὸ δὲ ἀρσενικόν καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων μὲν κατὰ τὴν β' κλίσειν, καὶ ταῦτα λέγονται δευτερόκλιτα, ἄλλων δὲ κατὰ τὴν γ' κλίσειν, καὶ ταῦτα λέγονται τριτόκλιτα : δίκαι-ος, δικαί-α, δίκαι-ον — εὐρ-ύς, εὐρ-εῖα, εὐρ-ύ·

2) τὰ δικατάληκτα ἐπίθετα κλίνονται ἄλλα μὲν κατὰ τὴν β' κλίσειν, ἄλλα δὲ κατὰ τὴν γ' : ὁ, ἡ βάνανσο-ος, τὸ βάνανσο-ον — ὁ, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές·

3) τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα κλίνονται τὰ πλεῖστα κατὰ τὴν γ' κλίσειν.

2. Κλίσις τῶν ἐπιθέτων.

Α') Δευτερόκλιτα.

1. Ἄσυναίρετα.

§ 110. Παραδείγματα δευτεροκλίτων ἀσυναίρετων ἐπιθέτων.

Ἑνικὸς

(θ. καλο-, καλη-, καλο-)

καλ-ός	καλ-ή	καλ-όν
καλ-οῦ	καλ-ῆς	καλ-οῦ
καλ-ῶ	καλ-ῆ	καλ-ῶ
καλ-όν	καλ-ῆν	καλ-όν
καλ-έ	καλ-ή	καλ-έν

(θ. δικαιο-, δικαιο-, δικαιο-)

δίκαι-ος	δικαί-α	δίκαι-ον
δικαί-ου	δικαί-ας	δικαί-ου
δικαί-ω	δικαί-α	δικαί-ω
δίκαι-ον	δικαί-αν	δίκαι-ον
δίκαι-ε	δικαί-α	δίκαι-ον

Πληθυντικός

καλ-οί	καλ-αί	καλ-ά	δίκαί-οι	δίκαί-αι	δίκαί-α
καλ-ῶν	καλ-ῶν	καλ-ῶν	δικαί-ων	δικαί-ων	δικαί-ων
καλ-οῖς	καλ-αῖς	καλ-οῖς	δικαί-οις	δικαί-αις	δικαί-οις
καλ-οὺς	καλ-άς	καλ-ά	δικαί-ους	δικαί-ας	δίκαί-α
καλ-οἱ	καλ-αί	καλ-ά	δίκαί-οι	δίκαί-αι	δίκαί-α

(βλ. § 46, 2, § 53, α, β).

§ 111. Τῶν τρικατάληκτων εἰς **-ος** ἐπιθέτων τὸ θηλυκόν :

1) κωνονικῶς λήγει εἰς **-η** : σοφός, σοφή — τερνός, τερνή. Ἄλλ' ὅταν πρὸ τῆς καταλήξεως **-ος** τοῦ ἀρσενικοῦ ὑπάρχη φωνῆν ἢ ρ, τότε τὸ θηλυκόν λήγει εἰς **α** μακρὸν (§ 50,1) : νέ-ος, νέ-α — τέλει-ος, τέλει-α — νεκρ-ός, νεκρ-ά (πλὴν ὄγδο-ος, ὄγδό-η).

2) εἰς τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν καὶ γενικὴν τονίζεται ὅπου καὶ ὅπως τὸ ἀρσενικόν εἰς τὰς ἰδίαις πτώσεις : πλούσιαι, πλουσίων (πλούσιοι, πλουσίων) — ἀρχαῖαι, ἀρχαίων (ἀρχαῖοι, ἀρχαίων) — μικραί, μικρῶν (μικροί, μικρῶν).

§ 112. Ἐκ τῶν εἰς **-ος** ἐπιθέτων δικατάληκτα εἶναι :

1) τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν συνθέτων εἰς **-ος** : (ὁ, ἡ) ἄ-καρπος, (ὁ, ἡ) ἀ-θάνατος, (ὁ, ἡ) ἐπί-τιμος, (ὁ, ἡ) ἔν-δοξος κλπ.

2) μερικὰ ἀπλᾶ, τὰ ὅποια λήγουν εἰς **-ειος** ἢ **-ιος** ἢ **-ιμος** : (ὁ, ἡ) βόρ-ειος, (ὁ, ἡ) γαμήλ-ιος, (ὁ, ἡ) δόκ-ιμος.

3) τὰ ἐπιθετὰ βάνασος, βάρβαρος, ἡμερος, ἡρεμος, ἡσυχος, κίβδηλος, λάβρος, λάλος.

Σημείωσις. Μερικὰ σύνθετα εἰς **-ος** εἶναι τρικατάληκτα, ὡς ἀντάξις, ἀνταξία, ἀντάξιον — ἐναντίος, ἐναντία, ἐναντίον — πάγκαλος, παγκάλη, πάγκαλον.

Ὅμοιως τὰ εἰς **-ικος** παρασύνθετα : (ἐξεταστής) ἐξεταστικός, ἐξεταστική, ἐξεταστικόν — (εὐδαίμων) εὐδαιμονικός, εὐδαιμονική, εὐδαιμονικόν.

Μερικὰ δὲ ἀπλᾶ ἢ σύνθετα εἰς **-ος** εἶναι συγχρόνως τρικατάληκτα καὶ δικατάληκτα : ὁ βέβαιος, ἡ βεβαία ἢ βέβαιος, τὸ βέβαιον — ὁ ἔρημος, ἡ ἐρήμη ἢ ἔρημος, τὸ ἔρημον — ὁ ἀναίτιος, ἡ ἀναίτια ἢ ἀναίτιος, τὸ ἀναίτιον — ὁ ἀνάξιος, ἡ ἀναξία ἢ ἀνάξιος, τὸ ἀνάξιον.

2. Συνηρημένα.

§ 113. Παραδείγματα δευτεροκλίτων συνηρημένων επιθέτων.

Ἑνικὸς

(θ. χρυσο-, χρυσαῖ-, χρυσο-)			(θ. εὔνοο-, εὔνου-)					
χρυσοῦς	χρυσῆ	χρυσοῦν	ὁ	ἡ	εὔνοος	τὸ	εὔνου	
χρυσοῦ	χρυσῆς	χρυσοῦ	τοῦ	τῆς	εὔνου	τοῦ	εὔνου	
χρυσῶ	χρυσῆ	χρυσῶ	τῶ	τῆ	εὔνω	τῶ	εὔνω	
χρυσοῦν	χρυσῆν	χρυσοῦν	τόν	τήν	εὔνου	τὸ	εὔνου	

Πληθυντικὸς

χρυσοῖ	χρυσᾶι	χρυσᾶ	οἱ	αἱ	εὔνοι	τὰ	εὔνοα
χρυσῶν	χρυσῶν	χρυσῶν	τῶν		εὔνων	τῶν	εὔνων
χρυσοῖς	χρυσᾶις	χρυσοῖς	τοῖς	ταῖς	εὔνοις	τοῖς	εὔνοις
χρυσοῦς	χρυσᾶς	χρυσᾶ	τούς	τάς	εὔνοους	τὰ	εὔνοα

(βλ. § 57 κ. ἐ.).

Παρατηρήσεις

§ 114. Τὰ τρικατάληκτα συνηρημένα εἰς **-οῦς** ἐπίθετα κανονικῶς σχηματίζουν τὸ θηλυκὸν εἰς **-ῆ**: κυανοῦς, κυανῆ — χαλκοῦς, χαλκῆ. Ἄλλ' ὅταν πρὸ τῆς καταλήξεως **-ους** τοῦ ἀρσενικοῦ ὑπάρχη **ε ἦ ρ**, τότε σχηματίζουν τὸ θηλυκὸν εἰς **-α**: ἐρεοῦς, ἐρεᾶ — κεραμεοῦς, κεραμεᾶ — ἀργυροῦς, ἀργυρᾶ (πρβλ. § 111, 1).

§ 115. Δικατάληκτα συνηρημένα εἰς **-ους** ἐπίθετα εἶναι σύνθετα ἐπίθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν τὰς λέξεις **νοῦς, πλοῦς, ῥοῦς, χροῦς**: ὁ, ἡ κακόνοος, τὸ κακόνοον — ὁ, ἡ εὐπλοῦς, τὸ εὐπλοῦν — ὁ, ἡ εὐροῦς, τὸ εὐρον — ὁ, ἡ ἄχροος, τὸ ἄχρον.

Σημείωσις. Τὰ πολλαπλασιαστικὰ ἀριθμητικὰ εἰς **-πλοῦς** εἶναι τρικατάληκτα καὶ κλίνονται κατὰ τὸ συνηρημένον ἐπίθετον ὁ χρυσοῦς, ἡ χρυσῆ, τὸ χρυσοῦν: ἀπλοῦς, ἀπλῆ, ἀπλοῦν — διπλοῦς, διπλῆ, διπλοῦν κλπ.

§ 116. Τῶν δικατάληκτων συνηρημένων εἰς **-ους** ἐπιθέτων 1) τὸ **-οα** τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου μένει ἀσυναίρετον: τὰ ευπλοα, τὰ ἄχροα.

2) ἡ ἐκ συναίρεσεως προερχομένη κατάληξις **-οι** τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς ὡς πρὸς τὸν τονισμόν λαμβάνεται ὡς βραχεῖα : οἱ εἶνοι, εὐχροί (ὅπως π. χ. οἱ ταῦροι).

3. Ἄττικὸ κλίτα.

§ 117. Παραδείγματα ἄττικοκλίτων ἐπιθέτων.

Ἐνικός			Πληθυντικός						
			(θ. ἕλω-)						
ὁ	ἡ	ἕλωσ	τὸ	ἕλων	οἱ	αἱ	ἕλω	τὰ	ἕλα
τοῦ	τῆς	ἕλω	τοῦ	ἕλω	τῶν		ἕλων	τῶν	ἕλων
τῷ	τῇ	ἕλω	τῷ	ἕλω	τοῖς	ταῖς	ἕλωσ	τοῖς	ἕλωσ
τὸν	τὴν	ἕλων	τὸ	ἕλων	τούς	τάς	ἕλωσ	τά	ἕλα
	ᾧ	ἕλωσ	ᾧ	ἕλων	ᾧ		ἕλω	ᾧ	ἕλα

Παρατηρήσεις.

§ 118. Τὰ ἄττικὸ κλίτα ἐπίθετα

1) εἶναι δικατάληκτα : ὁ, ἡ ἀξιόχρεος, τὸ ἀξιόχρεον — ὁ, ἡ ἀγῆρως, τὸ ἀγῆρων — ὁ, ἡ ἔμπλεως, τὸ ἔμπλεον — ὁ, ἡ εὐκερως, τὸ εὐκερων· τρικατάληκτον δὲ εἶναι μόνον τὸ ἐπίθετον πλέως (πλέα, πλέων)·

2) εἰς τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ οὐδέτερου ἔχουν κατάληξιν οὐχὶ **-ω**, ἀλλὰ **-α**, ὅπως τὰ οὐδέτερα τῆς κοινῆς β' κλίσεως : τὰ ἔμπλεα (ὅπως π. χ. τὰ δίκαια).

B') Τριτό κλίτα.

1. Φωνηεντόληκτα. Τρικατάληκτα.

§ 119. Παραδείγματα τρικαταλήκτων ἐπιθέτων.

Ἐνικός					
εὐθύ-ς	εὐθεῖα	εὐθύ	ἡμίθυ-ς	ἡμίσεια	ἡμισυ
εὐθέ-ος	εὐθείας	εὐθέ-ος	ἡμίσε-ος	ἡμίσειας	ἡμίσε-ος
εὐθεῖ	εὐθεῖα	εὐθεῖ	ἡμίσει	ἡμίσεια	ἡμίσει
εὐθύ-ν	εὐθεῖαν	εὐθύ	ἡμισυ-ν	ἡμίσειαν	ἡμισυ
εὐθύ	εὐθεῖα	εὐθύ	ἡμισυ	ἡμίσεια	ἡμισυ

Πληθυντικός

εὐθεῖς	εὐθεῖαι	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμίσειαι	ἡμίσε-α (καὶ ἡμίση)
εὐθέ-ων	εὐθειῶν	εὐθέ-ων	ἡμίσε-ων	ἡμισειῶν	ἡμισέ-ων
εὐθέ-σι	εὐθείαις	εὐθέ-σι	ἡμίσε-σι	ἡμισείαις	ἡμίσε-σι
εὐθεῖς	εὐθείας	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμίσειας	ἡμίσεα (καὶ ἡμίση)
εὐθεῖς	εὐθεῖαι	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμίσειαι	ἡμίσεα (καὶ ἡμίση)

§ 120. Τὰ εἰς **-ους** τρικατάληκτα ἐπίθετα τὰ πλεῖστα εἶναι ὀξύτονα : (βαθύς, βαρύς, εὐθύς, παχύς, ταχύς κτλ.)· βαρύτονα δὲ εἶναι μόνον τὸ **ἡμίσιος** καὶ **θηλύς** (θήλεια, θήλυ). Τὸ δὲ θηλυκὸν αὐτῶν σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **-ε**, μὲ τὴν κατάληξιν **-ια** : (βαρέ-ια) **βαρεία**.

§ 121. Κατὰ τὴν γ' κλίσιν κλίνονται καὶ δικατάληκτα ἐπίθετα εἰς **-ους** (γεν. **-ουος** ἢ **-εος**) σύνθετα, μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα φωνηεντόληκτον, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **-ους** (γεν. **-ουος** ἢ **-εως**), ὡς

ὁ	ῆ	εὐβοτρυ-ς	τὸ	εὐβοτρυ	δίπηχυ-ς	δίπηχυ
τοῦ	τῆς	εὐβότρου-ος	τοῦ	εὐβότρου-ος	διπήχε-ος	διπήχε-ος
τῷ	τῇ	εὐβότρου-ϊ	τῷ	εὐβότρου-ϊ	διπήχει	διπήχει
τὸν	τὴν	εὐβότρου-ν	τὸ	εὐβοτρυ	δίπηχυ-ν	δίπηχυ
		κλπ.		κλπ.	κλπ.	κλπ.
οἱ	αἱ	εὐβότρου-ες	τὰ	εὐβότρου-α	διπήχεις	διπήχε-α (καὶ διπήχη)
τῶν	εὐβοτρώ-ων	τῶν	εὐβοτρώ-ων	διπήχε-ων		
	κλπ.		κλπ.	κλπ.		

2. Συμφωνόληκτα.

§ 122. α') Ἀφωνόληκτα.

Ἐνικός

(θ. ἀπαντ-)

(θ. χαριεντ-, χαριετ-)

ἄπας	ἄπασα	ἄπαν	χαρίεις	χαρίεσσα	χαρίεν
ἄπαντ-ος	ἄπάσης	ἄπαντ-ος	χαριεντ-ος	χαριέσσης	χαριεντ-ος
ἄπαντ-ι	ἄπάση	ἄπαντ-ι	χαριεντ-ι	χαριέσση	χαριεντ-ι
ἄπαντ-α	ἄπασαν	ἄπαν	χαριεντ-α	χαρίεσσαν	χαρίεν
ἄπας	ἄπασα	ἄπαν	χαρίεν	χαρίεσσα	χαρίεν

Πληθυντικός

ἅπαντ-ες	ἅπανσαι	ἅπαντ-α	χαρίεντ-ες	χαρίεσαι	χαρίεντ-α
ἅπάντ-ων	ἅπασῶν	ἅπάντ-ων	χαρίεντ-ων	χαρίεσσῶν	χαρίεντ-ων
ἅπα-σι	ἅπάσαις	ἅπα-σι	χαρίε-σι	χαρίεσαις	χαρίε-σι
ἅπαντ-ας	ἅπάσας	ἅπαντ-α	χαρίεντ-ας	χαρίεσσας	χαρίεντ-α
ἅπαντ-ες	ἅπανσαι	ἅπαντ-α	χαρίεντ-ες	χαρίεσαις	χαρίεντ-α

Ἐνικός

ἄκων	ἄκουσα	ἄκον	ἄκοντ-ες	ἄκουσαι	ἄκοντ-α
ἄκοντ-ος	ἄκούσης	ἄκοντ-ος	ἄκόντ-ων	ἄκουσῶν	ἄκόντ-ων
ἄκοντ-ι	ἄκούση	ἄκοντ-ι	ἄκου-σι	ἄκούσαις	ἄκου-σι
ἄκοντ-α	ἄκουσαν	ἄκον	ἄκοντ-ας	ἄκούσας	ἄκοντ-α
ἄκον	ἄκουσα	ἄκον	ἄκοντ-ες	ἄκουσαι	ἄκοντ-α

(βλ. § 80 κ. έ.).

Πληθυντικός

Σημειώσεις. Κατὰ τὰ ἅπας κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον πᾶς, πᾶσα, πᾶν (παντός, παντί — πάντες, πάντων), (βλ. § 36, 4, ε' καὶ § 101 - § 103).

Κατὰ τὸ ἐπίθετον χαρίεις κλίνονται καὶ τὰ ἐπίθετα ἀστερόεις (ἀστερόεσσα, ἀστερόεν), ἰχθυοίς, ὕληεις, φωνήεις (φωνήεσσα, φωνήεν) κτλ. Τούτων ἡ πληθυντικὴ δοτικὴ καὶ τὸ θηλυκὸν σχηματίζονται ἀπὸ τοῦ θέμα εἰς -ετ : (τοῖς φωνήετ-σι =) φωνήεσι, (ἡ φωνήετ-ια =) φωνήεσσα (βλ. § 33, 4 καὶ § 36, 4 γ').

Κατὰ τὸ ἄκων κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον ἐκών, ἐκούσα, ἐκόν (βλ. § 36, 1 ε καὶ § 81).

§ 123. Ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι προσέτι :

1) δικατάληκτα ἐπίθετα σύνθετα, μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα οὐσιαστικὸν τριτόκλιτον ἀφωνόληκτον. Τὰ ἐπίθετα ταῦτα κλίνονται κατὰ τὸ πλεῖστον ὅπως καὶ τὸ δεύτερον συνθετικὸν των, οἶον

ὁ, ἡ ἄχαρις, τὸ ἄχαρι — τοῦ, τῆς ἀχάριτος — τόν, τὴν ἀχαριν κτλ. (βλ. § 82).

ὁ, ἡ εὐελπις, τὸ εὐελπι — τοῦ, τῆς εὐέλπιδος — τόν, τὴν εὐέλπιν κτλ. — οἶ, αἶ εὐέλπιδες, τῶν εὐελπίδων κτλ.

ὁ, ἡ δίπους, τὸ δίπουν κτλ. (βλ. § 82, Σημ. 1).

ὁ, ἡ μονόδους, τὸ μονόδουν — τοῦ, τῆς μονόδοτος, τοῦ μονόδοτος κτλ. (βλ. § 81 κ. έ.).

2) μονοκατάληκτα ἐπίθετα ἀπλᾶ ἢ σύνθετα, οἶον

ὁ, ἡ βλάξ — τοῦ, τῆς βλακ-ὸς κτλ., ὁ, ἡ ἄροπαξ — τοῦ, τῆς ἄροπαγ-ὸς κτλ.

ὁ, ἡ πένης — τοῦ, τῆς πένητ-ὸς κτλ., ὁ, ἡ φυγάς — τοῦ, τῆς φυγάδ-ὸς κτλ.

ὁ, ἡ ἄπαις — τοῦ, τῆς ἄπαιδ-ὸς κτλ., ὁ, ἡ ἐπηλυσ — τοῦ, τῆς ἐπηλυδ-ὸς κτλ.

β') Ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα.

§ 124. α'. Τρικατάληκτα.

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. μελαν-)

μέλας	μέλαινα	μέλαν	μέλαν-ες	μέλαιναι	μέλαν-α
μέλαν-ος	μελαίνης	μέλαν-ος	μελάν-ων	μελαινῶν	μελάν-ων
μέλαν-ι	μελαίνη	μέλαν-ι	μέλα-σι	μελαίναις	μέλα-σι
μέλαν-α	μέλαιναν	μέλαν	μέλαν-ας	μελαίνας	μέλαν-α
μέλαν	μέλαινα	μέλαν	μέλαν-ες	μέλαιναι	μέλαν-α

Οὕτω κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον **τάλας** (τάλαινα, τάλαν) (βλ. § 33, 35).

§ 125. Τῶν τριτοκλίτων τρικατάληκτων ἐπιθέτων τὸ θηλυκὸν

1) λήγει πάντοτε εἰς **α** βραχύ: ταχύς, ταχεῖα — πᾶς, πᾶσα — φωνήεις, φωνήεσσα — ἐκών, ἐκοῦσα — τάλας, τάλαινα.

2) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζεται πάντοτε ἐπὶ τῆς ληγούσης: τῶν ταχειῶν, πασῶν, φωνηεσσῶν, ἐκουσῶν, τάλαινῶν (βλ. καὶ § 111, 2).

§ 126. β'. Δικατάληκτα

Ἐνικὸς

(θ. εὐδαιμων-, εὐδαιμον-)

(θ. ἄρρην-, ἄρρην-)

ὁ ἡ	εὐδαίμων	τὸ	εὐδαιμον	ὁ ἡ	ἄρρην	τὸ	ἄρρην
τοῦ τῆς	εὐδαίμων-ος	τοῦ	εὐδαίμων-ος	τοῦ τῆς	ἄρρην-ος	τοῦ	ἄρρην-ος
τῶ τῇ	εὐδαίμων-ι	τῶ	εὐδαίμων-ι	τῶ τῇ	ἄρρην-ι	τῶ	ἄρρην-ι
τὸν τὴν	εὐδαίμων-α	τὸ	εὐδαιμον	τὸν τὴν	ἄρρην-α	τὸ	ἄρρην
ῶ	εὐδαιμον			ῶ			ἄρρην

Πληθυντικός

οί αί	εὐδαίμον-ες	τὰ εὐδαίμον-α	οί αί	ἄρρεν-ες	τὰ ἄρρεν-α
τῶν	εὐδαίμόν-ων		τῶν	ἄρρέν-ων	
τοῖς ταῖς	εὐδαίμο-σι	τοῖς εὐδαίμο-σι	τοῖς ταῖς	ἄρρε-σι	τοῖς ἄρρε-σι
τούς τὰς	εὐδαίμον-ας	τὰ εὐδαίμον-α	τούς τὰς	ἄρρεν-ας	τὰ ἄρρεν-α
ᾧ	εὐδαίμον-ες	ᾧ εὐδαίμον-α	ᾧ	ἄρρεν-ες	ᾧ ἄρρεν-α

Ἐνικός

Πληθυντικός

ὁ ἡ	ἀπάτωρ	τὸ ἀπάτωρ	οί αί	ἀπάτωρ-ες	τὰ ἀπάτωρ-α
τοῦ τῆς	ἀπάτωρ-ος	τοῦ ἀπάτωρ-ος	τῶν	ἀπατόρ-ων	
τῷ τῇ	ἀπάτωρ-ι	τῷ ἀπάτωρ-ι	τοῖς ταῖς	ἀπάτωρ-σι	τοῖς ἀπάτωρ-σι
τὸν τὴν	ἀπάτωρ-α	τὸ ἀπάτωρ	τούς τὰς	ἀπάτωρ-ας	τὰ ἀπάτωρ-α
ᾧ	ἀπάτωρ*		ᾧ	ἀπάτωρ-ες	ᾧ ἀπάτωρ-α

§ 127. Ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι προσ-
ετι μονοκατάληκτα ἐπίθετα ἀπλᾶ ἢ σύνθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνο-
μα οὐσιαστικὸν τριτόκλιτον ἐνρινόληκτον ἢ ὑγρόληκτον, οἶον

ὁ ἡ μάκαρ,	τοῦ τῆς μάκαρ-ος, κτλ.
ὁ ἡ ὑψαύχην,	τοῦ τῆς ὑψαύχεν-ος, κτλ.
ὁ ἡ μακρόχειρ,	τοῦ τῆς μακρόχειρ-ος, κτλ.

§ 128. Τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα

1) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν πάντα ὁμοίαν μὲ τὸ
θέμα, καὶ ἂν εἶναι διπλόθεμα, ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενὲς θέμα : ᾧ μέλαν,
ᾧ τάλαν — (ἐλεήμων, τὸ ἐλεήμον) ᾧ ἐλεήμον — (νοήμων, τὸ νοήμον) ᾧ
νοήμον — (ἄρρην, ἄρρεν-ος) ᾧ ἄρρεν — (ἀπάτωρ, ἀπάτωρ-ος) ᾧ ἀπάτωρ.

2) ἐκ τῶν συνθέτων εἰς -ων τὰ πλεῖστα ἀναβιβάζουν τὸν τόνον
εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ εἰς τὴν
ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ οὐδετέρου : (ὁ, ἡ
εὐγνώμων) ᾧ εὐγνώμων, τὸ εὐγνώμον (ὁ, ἡ εὐσχήμων) ᾧ εὐσχήμων,
τὸ εὐσχήμον· ἀλλὰ (ὁ, ἡ ἀμνήμων) ᾧ ἀμνήμον, τὸ ἀμνήμον (ὁ, ἡ με-
γαλόφρων) ᾧ μεγαλόφρον, τὸ μεγαλόφρον.

* « αί δὲ εἰς -ορ ὑπὲρ δύο συλλαβὰς κλητικαὶ ἐν ταύτῃ τῇ συλλαβῇ φυλάτ-
τουσι τὸν τόνον, ἐν ἣ συλλαβῇ ἔχει αὐτὸν ἡ εὐθεῖα ». Ἡρωδιανός, Α, σελ. 419, 13 - 16.

γ) Σιγμόληκτα.

§ 129. Τὰ σιγμόληκτα τριτόκλητα ἐπίθετα εἶναι πάντα δικατάληκτα, διπλόθεμα, εἰς **-ης** τὸ ἄρσενικὸν καὶ θηλυκὸν καὶ εἰς **-ες** τὸ οὐδέτερον, σύνθετα δὲ τὰ πλεῖστα, μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα οὐδέτερον σιγμόληκτον εἰς **-ος** ἢ ῥῆμα : ὁ, ἡ ὑγιής, τὸ ὑγιές — ὁ, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές (εὔ, γένος) — ὁ, ἡ πλήρης, τὸ πλήρες — ὁ, ἡ εὐσεβής, τὸ εὐσεβές (εὔ, σέβομαι) — ὁ, ἡ ἀμελής, τὸ ἀμελές (ἀ, μέλει) — ὁ, ἡ εὐώδης, τὸ εὐώδες (εὔ, ὄζω, θ. ὀδ-).

Παραδείγματα.

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. ἐπιμελής-, ἐπιμελεσ-)

ὁ	ἡ	ἐπιμελής	τὸ	ἐπιμελές	οἱ	αἱ	ἐπιμελεῖς	τὰ	ἐπιμελῆ
τοῦ	τῆς	ἐπιμελοῦς	τοῦ	ἐπιμελοῦς	τῶν		ἐπιμελῶν		
τῶ	τῇ	ἐπιμελεῖ	τῶ	ἐπιμελεῖ	τοῖς	ταῖς	ἐπιμελέσι	τοῖς	ἐπιμελέσι
τόν	τήν	ἐπιμελῆ	τὸ	ἐπιμελές	τούς	τάς	ἐπιμελεῖς	τὰ	ἐπιμελῆ
		ᾧ	ἐπιμελές		ᾧ	ἐπιμελεῖς	ᾧ	ἐπιμελῆ	

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. εὐήθησ-, εὐήθησ-)

ὁ	ἡ	εὐήθης	τὸ	εὐήθες	οἱ	αἱ	εὐήθεις	τὰ	εὐήθη
τοῦ	τῆς	εὐήθους	τοῦ	εὐήθους	τῶν		εὐήθων		
τῶ	τῇ	εὐήθει	τῶ	εὐήθει	τοῖς	ταῖς	εὐήθεσι	τοῖς	εὐήθεσι
τόν	τήν	εὐήθη	τὸ	εὐήθες	τούς	τάς	εὐήθεις	τὰ	εὐήθη
		ᾧ	εὐήθες		ᾧ	εὐήθεις	ᾧ	εὐήθη	

Παρατηρήσεις.

§ 130. Τὰ εἰς **-ης**, **-ες** σιγμόληκτα τριτόκλητα ἐπίθετα

1) ἀπὸ τὸ ἰσχυρὸν θέμα σχηματίζουν μόνον τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἄρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ γένους:

2) τοῦ ἄρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ γένους τὴν μὲν ἐνικὴν κλητικὴν σχηματίζουν ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενές θέμα, τὴν δὲ πληθυντικὴν αἰτιατικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν : ὁ, ἡ εὐσεβής, ᾧ εὐσεβές — (οἱ, αἱ εὐγενεῖς) τοὺς, τὰς εὐγενεῖς

3) τὰ βαρύτερα εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τοῦ ἄρσενικοῦ καὶ τοῦ

θηλυκοῦ καὶ εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ οὐδετέρου ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον, εἰς δὲ τὴν πληθυντικὴν γενικὴν παντὸς γένους τονίζονται εἰς τὴν παραλήγουσαν παρὰ τὸν κανόνα : ὁ, ἡ συνή-
θης, ὦ σύνθητες, τὸ σύνθητες — ὁ, ἡ αὐτάρκης, ὦ αὐταρκες, τὸ αὐταρκες
— οἱ, αἱ πλήρεις, τὰ πλήρη, τῶν πλήρων (ἐκ τοῦ πληρέσ-ων, πλη-
ρέ-ων) — οἱ, αἱ εὐμεγέθεις, τὰ εὐμεγέθη, τῶν εὐμεγέθων (ἐκ τοῦ
εὐμεγεθέσ-ων, εὐμεγεθέ-ων) (βλ. § 25).

Σημείωσις 1. Τονίζονται κανονικῶς εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τοῦ ἀρ-
σενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ εἰς τὸ οὐδέτερον τὰ σύνθετα ὅσα λήγουσι εἰς -ώδης,
-ώλης καὶ -ήρης : εὐώδης, ὦ εὐώδες, τὸ εὐώδες—ἐξώλης, ὦ ἐξώλες, τὸ ἐξώλες
—ξιφήρης, ὦ ξιφήρες, τὸ ξιφήρες.

Σημείωσις 2. Ἐπίθετον εἰς -ης ἀρχῆθεν ἦτο καὶ ἡ λέξις ἡ τριήρης (τῆς
τριήρους, τῇ τριήρει, τὴν τριήρη, ὦ τριήρες — αἱ τριήρεις, τῶν τριήρων, ταῖς τριή-
ρεσι, τὰς τριήρεις), ἐγένετο δὲ οὐσιαστικὸν ἡ λέξις αὕτη κατὰ παράλειψιν τῆς λέ-
ξεως ναῦς.

3. Ἀνώμαλα ἐπίθετα.

§ 131. Συνήθη ἀνώμαλα ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι πέντε :
μέγας, πολὺς, πρᾶος, σῶος ἢ σῶς καὶ φροῦδος.

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. μεγα- καὶ μεγαλο-)

μέγας	μεγάλη	μέγα	μεγάλοι	μεγάλαι	μεγάλα
μεγάλου	μεγάλης	μεγάλου	μεγάλων	μεγάλων	μεγάλων
μεγάλω	μεγάλῃ	μεγάλῳ	μεγάλοις	μεγάλαις	μεγάλοις
μέγα-ν	μεγάλην	μέγα	μεγάλους	μεγάλας	μεγάλα
ὦ μέγα ἢ μεγάλε	μεγάλη	μέγα	μεγάλοι	μεγάλαι	μεγάλα

(θ. πολυ- καὶ πολλο-)

πολὺς	πολλή	πολύ	πολλοὶ	πολλαί	πολλά
πολλοῦ	πολλῆς	πολλοῦ	πολλῶν	πολλῶν	πολλῶν
πολλῷ	πολλῇ	πολλῷ	πολλοῖς	πολλαῖς	πολλοῖς
πολύ-ν	πολλήν	πολύ	πολλοὺς	πολλάς	πολλά
πολύ	πολλή	πολύ	πολλοὶ	πολλαί	πολλά

(θ. πραο- και πραε-)

πρᾶος	πραεῖα	πρᾶον	πρᾶοι	πραεῖαι	πραέα
πράου	πραείας	πράου	πραέων	πραειῶν	πραέων
πράω	πραεῖα	πράω	πραέσι	πραεῖαις	πραέσι
πρᾶον	πραεῖαν	πρᾶον	πράους	πραείας	πραέα
	κτλ.			κτλ.	

ὁ σῶς ἡ σῶς τὸ σῶν οἱ σῶ αἱ σῶ τὰ σᾶ
 τὸν σῶν τὴν σῶν τὸ σῶν τοὺς σῶς τὰς σῶς τὰ σᾶ

Οἱ ἄλλοι τύποι ἀναπληροῦνται ὑπὸ τοῦ ὀμάλου σῶος, σῶα, σῶον.

Τὸ δὲ **φρουδος**, **φρουδη** (καὶ **φρουδος**), **φρουδον** εἶναι ἐλλειπτικὸν καὶ εὐρίσκεται μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ.

Π α ρ ᾶ ρ τ η μ α .

Κλίσις τῶν μετοχῶν.

§ 132. Πᾶσι αἱ μετοχαὶ εἶναι τρικατάληκτοι καὶ (ὅπως τῶν τρικατάληκτων ἐπιθέτων) τὸ μὲν θηλυκὸν των κλίνεται πάντοτε κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, τὸ δὲ ἀρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων μὲν κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν, ἄλλων δὲ κατὰ τὴν τρίτην (πρβλ. § 109, 1).

§ 133. Αἱ δευτερόκλιτοι μετοχαὶ λήγουν πᾶσι εἰς **-μένος**, **-μένη**, **-μένον**: *γραφόμενος*, *γραφομένη*, *γραφομένον* — *γεγραμμένος*, *γεγραμμένη*, *γεγραμμένον* (βλ. § 110, καλός, καλή, καλόν).

§ 134. Αἱ τριτόκλιτοι μετοχαὶ λήγουν

1) εἰς **-ās**, **āsā**, **-āv**: *λούσας*, *λούσασα*, *λοῦσαν* (τοῦ λούσαντ-ος, τῆς λουσάσης, τοῦ λούσαντ-ος κτλ., ὦ λούσας, ὦ λούσασα, ὦ λοῦσαν — οἱ λούσαντ-ες, αἱ λούσασαι, τὰ λούσαντ-α, τοῖς λούσασι κτλ.) (βλ. § 125, ἄπας)·

2) εἰς **-εῖς**, **-εῖσα**, **-έν**: *παιδευθεῖς*, *παιδευθεῖσα*, *παιδευθέν* (τοῦ παιδευθέντ-ος, τῆς παιδευθείσης κτλ., ὦ παιδευθεῖς, ὦ παιδευθεῖσα, ὦ παιδευθέν — οἱ παιδευθέντ-ες, αἱ παιδευθεῖσαι, τὰ παιδευθέντ-α, τοῖς παιδευθεῖ-σι κτλ.) (πρβλ. § 122, χρίεις)·

3) εἰς **-οὺς**, **-οῦσα**, **-όν**: *διδούς*, *διδούσα*, *διδόν* (τοῦ διδόντ-ος, τῆς διδούσης, τοῦ διδόντ-ος κτλ., ὦ διδούς, ὦ διδούσα, ὦ διδόν — οἱ

διδόντ-ες, αἱ διδοῦσαι, τὰ διδόντ-α, τοῖς διδοῦ-σι κτλ.) (πρβλ. § 80), ὀδοῦς, ὀδόντ-ος) :

4) εἰς **-ύς, -ῦσα, -ύν** : ἀπολλύς, ἀπολλύσα, ἀπολλύν (τοῦ ἀπολλύντ-ος, τῆς ἀπολλύσης, τοῦ ἀπολλύντ-ος κτλ., ὦ ἀπολλύς, ὦ ἀπολλύσα, ὦ ἀπολλύν — οἱ ἀπολλύντ-ες, αἱ ἀπολλύσαι, τὰ ἀπολλύντ-α, τοῖς ἀπολλύ-σι κτλ.) (πρβλ. § 80, ἀνδριάς, καὶ § 122) :

5) εἰς **-ων, -ουσα, -ον** (ἢ **-ῶν, -ῶσα, -ῶν ἢ -ῶν, -οῦσα, -οῦν**) : γράφων, γράφουσα, γράφον (τοῦ γράφοντ-ος, τῆς γραφούσης, τοῦ γράφοντ-ος κτλ., ὦ γράφων, ὦ γράφουσα, ὦ γράφον. — οἱ γράφοντ-ες, αἱ γράφουσαι, τὰ γράφοντ-α, τοῖς γράφου-σι κτλ.) (βλ. § 122, ἄκων) — τιμῶν (τιμῶντ-ος), τιμῶσα (τιμώσης), τιμῶν (τιμῶντ-ος) (πρβλ. § 82, Σημ. 2, Ξενοφῶν) — καλῶν (καλοῦντ-ος), καλοῦσα (καλούσης) καλοῦν (καλοῦντ-ος) :

6) εἰς **-ώς, -υῖα, -ός** : λελυκώς, λελυκυῖα, λελυκός.

(θ. λελυκωστ-, λελυκοτ-)

(θ. λελυκυστ-)

(θ. λελυκωστ-, λελυκοτ-)

λελυκώς

λελυκυῖα

λελυκός

λελυκότη-ος

λελυκυῖας

λελυκότη-ος

λελυκότη-ι

λελυκυῖα

λελυκότη-ι

λελυκότη-α

λελυκυῖαν

λελυκός

ὦ λελυκώς

ὦ λελυκυῖα

ὦ λελυκός

λελυκότη-ει

λελυκυῖαι

λελυκότη-α

λελυκότη-ων

λελυκυῖων

λελυκότη-ων

λελυκότη-σι

λελυκυῖαις

λελυκότη-σι

κτλ.

κτλ.

κτλ.

7) εἰς **-ώς, -ῶσα, ῶς** : ἐστώς, ἐστῶσα, ἐστῶς (τοῦ ἐστῶτ-ος, τῆς ἐστῶσης, τοῦ ἐστῶτ-ος κτλ., ὦ ἐστῶς, κτλ., τοῖς ἐστῶσι κτλ.) (βλ. § 16, 9) .

Σημείωσις. Ἡ **λύσσα** ἐκ τοῦ ἢ **λυσάντ-ια**, ἢ **παιδευθεῖσα** ἐκ τοῦ ἢ **παιδευθέντ-ια**, ἢ **διδούσα** ἐκ τοῦ ἢ **διδόντ-ια**, ἢ **ἀπολλύσα** ἐκ τοῦ ἢ **ἀπολλύντ-ια**, ἢ **γράφουσα** ἐκ τοῦ ἢ **γραφόντ-ια** (βλ. § 36, 4, ε'), ἢ **λελυκυῖα** ἐκ τοῦ ἢ **λελυκῦσα-ια** (βλ. § 33, 3) — **τοῖς λύσσαι, τοῖς παιδευθεῖσι, τοῖς διδοῦσι** κτλ. ἐκ τοῦ **λύσαντ-σι, παιδευθέντ-σι, δίδοντ-σι** κτλ. (βλ. § 33, 5).

§ 135. Ἡ ἐνική κλητική τοῦ ἀρσενικοῦ (ὅπως καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ τοῦ οὐδετέρου) τῶν τριτοκλίτων μετοχῶν εἶναι πάντοτε ὁμοία μετὴν ὀνομαστικῆν : ὁ γράφας — ὦ γράφας, ὁ λυθείς — ὦ λυθείς κτλ.

4. Παραθετικά.

§ 136. Ἡ ιδιότης ἢ ποιότης, τὴν ὁποῖαν δηλοῖ ἐν ἐπίθετον, δύναιται νὰ ὑπάρχῃ εἰς περισσότερα τοῦ ἑνὸς ὄντα, ἀλλ' εἰς διάφορον βαθμὸν : **λευκὸς ὁ ἄρτος, λευκὴ ἡ χιών, λευκὸν τὸ ὄστρον.**

1) Ὄταν τὸ ἐπίθετον δηλοῖ, ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει ἀπλῶς τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ιδιότητα, λέγεται ἐπίθετον **θετικὸν ἢ θετικόν** : ὁ **ὑψηλὸς** Ὀλυμπος.

2) Ὄταν τὸ ἐπίθετον δηλοῖ, ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ιδιότητα εἰς ἀνώτερον βαθμὸν ἐν συγκρίσει πρὸς ἓν ἄλλο οὐσιαστικὸν ὁμοειδὲς ἢ ἑτεροειδὲς ἢ ἐν συγκρίσει πρὸς πολλὰ ἄλλα, ὡς ἐν τι λαμβανόμενα, λέγεται ἐπίθετον **συγκριτικὸν ἢ συγκριτικόν** : ὁ Ὀλυμπος ἐστὶν **ὑψηλότερος** τῆς Ὀσσης — ἵππος **λευκότερος** χιόνης — χρυσὸς δὲ **κρείσσων** μυρίων λόγων βροτοῖς.

3) Ὄταν τὸ ἐπίθετον δηλοῖ ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ιδιότητα εἰς ἀνώτατον βαθμὸν **καθ' ἑαυτὸ** ἢ ἐν συγκρίσει πρὸς πάντα τὰ ἄλλα ὁμοειδῆ ὄντα, λέγεται ἐπίθετον **ὑπερθετικὸν ἢ ὑπερθετικόν** : ὁ **ὑψηλότερος** Ὀλυμπος — ὁ Ὀλυμπος ἐστὶ τὸ **ὑψηλότερον** πάντων τῶν ὀρέων τῆς Ἑλλάδος.

§ 137. Τὸ συγκριτικὸν καὶ τὸ ὑπερθετικὸν ἑνὸς ἐπιθέτου ὁμοῦ λέγονται μὲ ἐν ὄνομα **παραθετικά** τοῦ ἐπιθέτου διακρίνονται δὲ ταῦτα ἀπὸ τοῦ θετικοῦ διὰ τῆς καταλήξεως αὐτῶν.

Συνήθεις καταλήξεις τῶν παραθετικῶν καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι **-τερος, (-τέρα, -τερον)** διὰ τὸ συγκριτικὸν καὶ **-τατος, (-τάτη, -τατον)** διὰ τὸ ὑπερθετικόν.

α') Ὁ μ α λ ά π α ρ α θ ε τ ι κ ά.

§ 138. Τὰ παραθετικά παντὸς ἐπιθέτου κανονικῶς σχηματίζονται ἐκ τοῦ θετικοῦ, ἀφοῦ εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ (τοῦ ἀρσενικοῦ γένους) προστεθοῦν αἱ παραθετικά καταλήξεις, οἷον :

ξηρὸς	(θ. ξηρο-)	ξηρό-τερος	ξηρό-τατος
βραχύς	(θ. βραχυ-)	βραχύ-τερος	βραχύ-τατος
ὑγιής	(θ. ὑγιεσ-)	ὑγιέσ-τερος	ὑγιέσ-τατος
χαριεῖς	(θ. χαριεσ-)	χαριέσ-τερος,	χαριέσ-τατος

§ 139. Τοῦ θέματος τῶν δευτεροκλίτων ἐπιθέτων ὁ χαρακτηρ **ο**, εἰάν ἡ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶναι βραχεῖα, μετὰ τὴν προσθήκην τῶν παραθετικῶν καταλήξεων ἐκτείνεται εἰς **ω** (§ 32, 6) :

νέος	(θ. νεο-)	νεώ-τερος	νεώ-τατος *
σοφός	(θ. σοφο-)	σοφώ-τερος	σοφώ-τατος
ικανός	(θ. ικανο-)	ικανώ-τερος	ικανώ-τατος
ἡσυχός	(θ. ἡσυχο-)	ἡσυχώ-τερος	ἡσυχώ-τατος
τίμιος	(θ. τιμίο-)	τιμῶ-τερος	τιμῶ-τατος
Ἄλλὰ ἀνιᾶρός		ἀνιαρό-τερος	ἀνιαρό-τατος
ἰσχυρός		ἰσχυρό-τερος	ἰσχυρό-τατος
λιτός		λιτό-τερος	λιτό-τατος
ἐντίμιος		ἐντιμό-τερος	ἐντιμό-τατος
ἀκινδύνος		ἀκινδυνό-τερος	ἀκινδυνό-τατος
εὐθύμιος		εὐθυμό-τερος	εὐθυμό-τατος
ἄλυπος		ἄλυπό-τερος	ἄλυπό-τατος
ἐλαφρός		ἐλαφρό-τερος	ἐλαφρό-τατος
σεμνός		σεμνό-τερος	σεμνό-τατος
ἐνδοξός		ἐνδοξό-τερος	ἐνδοξό-τατος (βλ. § 11,2).

§ 140. Πολλῶν ἐπιθέτων τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ παραθετικά σχηματίζονται οὐχὶ κανονικῶς διὰ τῆς προσθήκης μόνον τῶν παραθετικῶν καταλήξεων **-τερος** καὶ **-τατος** εἰς τὸ θέμα αὐτῶν, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ παραθετικά ἄλλων ἐπιθέτων (πρβλ. νῦν : ἐλαφρός — **ἐλαφρῦ-τερος** ἀντὶ ἐλαφρό-τερος, κατὰ τὸ **βαρῦ-τερος**, γλυκός — **γλυκό-τερος** ἀντὶ γλυκύ-τερος, κατὰ τὸ **πικρό-τερος**). Οὕτω :

1) τὰ παραθετικά τῶν εἰς **-ων**, **-ον**, γεν. **-ονος** τριτοκλίτων ἐπιθέτων καὶ τῶν ἐπιθέτων **ἄσμενος** (= εὐχαριστημένος), **ἔρρωμένος** (= δυνατός) καὶ **πένης** (= πτωχός) σχηματίζονται εἰς **-έστερος** **-έστατος** (κατὰ τὰ παραθετικά τῶν εἰς **-ης**, **-ες** σιγμοκλήκτων) :

εὐδαιμόν	(θ. εὐδαιμονο-)	εὐδαιμον-έσ-τερος	εὐδαιμον-έσ-τατος
ἄσμενος	(θ. ἄσμενο-)	ἄσμεν-έσ-τερος	ἄσμεν-έσ-τατος
ἔρρωμένος	(θ. ἔρρωμενο-)	ἔρρωμεν-έσ-τερος	ἔρρωμεν-έσ-τατος
πένης	(θ. πενήτ-)	πεν-έσ-τερος	πεν-έσ-τατος

* Τὰ ἐπίθετα **κενός** καὶ **στενός** ἀρχῆθεν ἦσαν **κεινός**, **στεινός** καὶ δι' αὐτὸ τὰ ἀρχαῖα παραθετικά τῶν εἶναι **κενότερος**, **στεινότερος** κατ.

Ὁμοίως σχηματίζονται τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου **ἀπλοῦς** καὶ τῶν ἐπιθέτων τῶν συνθέτων μὲ δεύτερον συνθετικὸν τὸ ὄνομα **νοῦς**:

ἀπλοῦς	(θ. ἀπλοο-)	ἀπλοῦς-τερος	ἀπλοῦς-τατος
		(ἐκ τοῦ ἀπλο-ἔς-τερος	ἀπλο-ἔς-τατος)
εὔνοος	(θ. εὔνοο-)	εὔνοος-τερος	εὔνοος-τατος
		(ἐκ τοῦ εὔνο-ἔς-τερος	εὔνο-ἔς-τατος)

2) τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου **παλαιός** σχηματίζονται οὐχὶ μὲ τὸ θέμα αὐτοῦ **παλαιο-**, ἀλλὰ μὲ θέμα τὸ ἐπίρρημα **πάλαι**: **παλαί-τερος**, **παλαί-τατος** (πρβλ. ἄνω — ἀνώ-τερος). Κατὰ δὲ τὰ παραθετικά ταῦτα τοῦ **παλαιός** ἐσχηματίσθησαν κατόπιν (μὲ ἀποκοπὴν τοῦ χαρακτῆρος **ο** τοῦ θέματος) καὶ τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων

γεραῖος	(γεραί-τερος	γεραί-τατος)
σχολαῖος	(σχολαί-τερος	σχολαί-τατος)

Κατὰ ταῦτα δὲ κατόπιν ἐσχηματίσθησαν τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων

ὄφιος	(ὄφι-αί-τερος	ὄφι-αί-τατος)
ἴδιος	(ἴδι-αί-τερος	ἴδι-αί-τατος ἀλλὰ καὶ
	ἰδιώ-τερος	ἰδιώ-τατος)
ἴσος	(ἰσ-αί-τερος	ἰσ-αί-τατος)

3) τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων **ἄρπαξ**, **βλάξ**, **λάλος** (=φλύαρος), **κλέπτης** καὶ **πλεονέκτης** σχηματίζονται εἰς **-ίστερος**, **-ίστατος** (κατὰ τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου **ἄχαρις** — **ἀχαρίς-τερος**, **ἀχαρίς-τατος**):

ἄρπαξ	(θ. ἀρπαχ-)	ἀρπαχ-ίστερος	ἀρπαχ-ίστατος
βλάξ	(θ. βλακ-)	βλακ-ίστερος	βλακ-ίστατος
λάλος	(θ. λαλο-)	λαλ-ίστερος	λαλ-ίστατος
κλέπτης	(θ. κλεπτα-)	κλεπτ-ίστερος	κλεπτ-ίστατος
πλεονέκτης	(θ. πλεονεκτα-)	πλεονεκτ-ίστερος	πλεονεκτ-ίστατος

Στη μεῖωσις. Τοῦ ἐπιθέτου **φίλος** τὰ παραθετικά εἶναι καὶ **φίλ-τερος** καὶ **μᾶλλον φίλος-φίλ-τατος** καὶ **μάλιστα φίλος**.

β') Ἀνώμαλα παραθετικά.

§ 141. Μερικῶν ἐπιθέτων τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ παραθετικά ἔχουν καταλήξεις οὐχὶ **-τερος**, **-τατος**, ἀλλὰ **-ίων**, **-ιον** εἰς τὸ συγκριτικὸν καὶ **-ιστος**, **-ίστη**, **-ιστον** εἰς τὸ ὑπερθετικόν.

Ὅτω μὲ διαφόρους φθογγικὰς παθήσεις καὶ ἀνωμαλίας σχηματίζονται τὰ παραθετικὰ τῶν ἐξῆς ἐπιθέτων :

αἰσχρὸς	ὁ, ἡ αἰσχίων	τὸ αἰσχιον	(θ. αἰσχ-)	αἰσχιστος
ἐχθρὸς	ὁ, ἡ ἐχθίων	τὸ ἐχθιον	(θ. ἐχθ-)	ἐχθιστος
ἠδὺς	ὁ, ἡ ἠδίων	τὸ ἠδιον	(θ. ἠδ-)	ἠδιστος
καλὸς	ὁ, ἡ καλλίων	τὸ κάλλιον	(θ. καλλ-)	κάλλιστος
μέγας	ὁ, ἡ μείζων	τὸ μείζον	(ἐκ τοῦ μέγ-ιον)	μέγιστος
ῥάδιος	ὁ, ἡ ῥάων	τὸ ῥᾶον	(θ. ῥα-)	ῥᾶστος
ταχὺς	ὁ, ἡ θάπτων	τὸ θᾶιτον	(θ. θαχ-)	τάχιστος
ἀγαθὸς	ὁ, ἡ ἀμείνων	τὸ ἄμεινον	(θ. ἀμειν-)	ἄριστος
	ὁ, ἡ βέλτιων	τὸ βέλτιον	(θ. βελτ-)	βέλτιστος
	ὁ, ἡ κρείττων	τὸ κρείττον	(θ. κρετ-)	κράτιστος
			(προβλ. κράτος)	
	ὁ, ἡ λῶων	τὸ λῶον	(θ. λω-)	λῶστος
κακὸς	ὁ, ἡ κακίων	τὸ κάκιον	(θ. κακ-)	κάκιστος
	ὁ, ἡ χείρων	τὸ χείρον	(θ. χειρ-)	χείριστος
	ὁ, ἡ ἥττων	τὸ ἥττον	(θ. ἦκ-)	ἐπίρρ. ἥκιστα
μικρὸς	μικρότερος			μικρότατος
	ὁ, ἡ ἐλάττων	τὸ ἐλαττον	(θ. ἐλάχ-)	ἐλάχιστος
ὀλίγος	ὁ, ἡ μείων	τὸ μείον	(θ. μει-)	ὀλίγιστος
	ὁ, ἡ ἥττων	τὸ ἥττον	(θ. ἦκ.)	ἐπίρρ. ἥκιστα
πολὺς	ὁ, ἡ πλέων	τὸ πλέον	(θ. πλε-)	πλεῖστος
	γεν. τοῦ πλείονος καὶ τοῦ πλέονος.			

§ 142. Τὰ εἰς -ίων (-ων), -ιον (-ον) συγκριτικὰ κλίνονται κατὰ τὸ ἐξῆς παράδειγμα :

Ἐνικὸς

(θ. ἀμεινων-, ἄμεινον- καὶ ἄμεινος-)

ὁ,	ἡ	ἀμείνων	τὸ	ἄμεινον
τοῦ,	τῆς	ἀμείνον-ος	τοῦ	ἀμείνον-ος
τῶ,	τῆ	ἀμείνον-ι	τῶ	ἀμείνον-ι
τόν,	τήν	ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω	τὸ	ἄμεινον
	ῶ	ἄμεινον	ῶ	ἄμεινον

Πληθυντικός

οί, αἱ	ἀμείνον-ες ἢ ἀμείνους	τὰ ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω
τῶν	ἀμεινόν-ων	τῶν ἀμεινόν-ων
τοῖς, ταῖς	ἀμείνο-σι	τοῖς ἀμείνο-σι
τούς, τὰς	ἀμείνον-ας ἢ ἀμείνους	τὰ ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω
ὧ	ἀμείνον-ες ἢ ἀμείνους	ὧ ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω

(πρβλ. § 126, εὐδαίμων).

Σημείωσις. Οἱ τύποι **ἀμείνω, ἀμείνους** σχηματίζονται ἀπό τὸ συγκόλλητον θέμα **ἀμεινοσ-** (ἀμεινοσ-α, ἀμεινοσ-ες βλ. 33, 3).

γ') Παραθετικά περιφραστικά καὶ ἔλλειπτικά.

§ 143. Παραθετικά ἐπιθέτων σχηματίζονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν καὶ διὰ περιφράσεως, ἥτοι τὸ μὲν συγκριτικὸν μὲ τὸ ἐπίρρημα **μᾶλλον** καὶ τὸ θετικὸν τοῦ ἐπιθέτου, τὸ δὲ ὑπερθετικὸν μὲ τὸ ἐπίρρημα **μάλιστα** καὶ τὸ θετικὸν τοῦ ἐπιθέτου: σοφός — **μᾶλλον** σοφός — **μάλιστα** σοφός (πρβλ. νῦν: πιὸ σοφός, πάρα πολὺ σοφός) (βλ. καὶ § 140, 3, Σημ.).

Περιφραστικῶς σχηματίζουσι τὰ παραθετικά

- 1) κανονικῶς αἱ μετοχαί: **συμφέρων** — **μᾶλλον** **συμφέρων** — **μάλιστα** **συμφέρων**
- 2) συνήθως μονοκατάληκτα ἐπίθετα: **εὐελπίς** — **μᾶλλον** **εὐελπίς** — **μάλιστα** **εὐελπίς** κτλ.

§ 144. Πολλὰ ἐπίθετα, ἐπειδὴ δηλοῦν ποιότητα ἢ ιδιότητα, ἢ ὅποια δὲν δύναται νὰ παρουσιάσῃ διαφόρους βαθμούς, δὲν ἔχουσι παραθετικά. Τοιαῦτα ἐπίθετα ἄνευ παραθετικῶν εἶναι ὅσα δηλοῦν

- 1) ὕλην: **χαλκοῦς, ξύλινος**
- 2) καταγωγὴν ἢ συγγένειαν: **πατρικός, μητροῦς, παππῶς, ἀδελφικός, παιδικός**
- 3) τόπον ἢ χρόνον: **γήινος, θαλάσσιος, ἡμεριός, νυκτερινός**
- 4) μέτρον: **σιθαμιαῖος, δίπηχυς**.

Ἐπίσης πολλὰ σύνθετα μὲ πρῶτον συνθετικὸν τὸ ἐπίθετον **πᾶς** ἢ τὸ στερητικὸν **ἀ-**: **πάντιμος, πάγκαλος** — **ἀθάνατος, ἄπνους**.

§ 145. Μερικῶν ἐπιθέτων ἔλλειπει τὸ θετικὸν ἢ ἐκτὸς τοῦ θετικοῦ ἔλλειπει καὶ τὸ ἕτερον τῶν παραθετικῶν. Τοῦτο συμβαίνει πρὸ πάντων εἰς ἐπίθετα, τὰ ὅποια παράγονται ἀπὸ ἐπιρρήματα ἢ προθέσεις:

(ἔνω)	ἀνώ-τερος	ἀνώ-τατος
(κάτω)	κατώ-τερος	κατώ-τατος
(πρό)	πρό-τερος	(πρῶτος)
(ὑπέρ)	ὑπέρ-τερος	ὑπέρ-τατος
—	ἕστερος	ἕστατος
(ἐπικρατῶν)	ἐπικρατέστερος	
(προτιμώμενος)	προτιμό-τερος	
—		ὑπατος
—	—	ἔσχατος

δ') Παραθετικά ἐπιρρήματα.

§ 146. Παραθετικά σχηματίζουσι καὶ πλεῖστα ἐπιρρήματα, πρὸ πάντων ὅσα παράγονται ἀπὸ ἐπίθετα, καθὼς καὶ ὅσα ἔχουσι τοπικὴν ἢ χρονικὴν σημασίαν.

1) Τῶν ἐπιρρημάτων, τὰ ὅποια παράγονται ἐξ ἐπιθέτων, παραθετικὸν συγκριτικὸν μὲν βαθμοῦ εἶναι ἢ ἐνική αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ συγκριτικοῦ τοῦ ἐπιθέτου, ὑπερθετικὸν δὲ βαθμοῦ ἢ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ ὑπερθετικοῦ αὐτοῦ :

(δίκαιος)	δικαίως	δικαιότερον	δικαιότατα
(σαφής)	σαφῶς	σαφέστερον	σαφέστατα
(ἡδύς)	ἡδέως	ἡδιον	ἡδιστα

Οὕτω καὶ

(ἀγαθός) εὖ — ἄμεινον, βέλτιον, κρείττον — ἄριστα, βέλτιστα, κράτιστα
 (ὀλίγος) ὀλίγον — ἔλαττον, μείον, ἥττον — ἐλάχιστα, ἥκιστα
 (πολὺς) πολὺ, μάλα — πλεόν, μᾶλλον — πλεῖστον, πλεῖστα, μάλιστα.

2) Τῶν τοπικῶν ἐπιρρημάτων τὰ παραθετικά σχηματίζονται συνήθως μὲ τὰς καταλήξεις -τέρω, -τάτω, τῶν δὲ χρονικῶν μὲ τὰς καταλήξεις -τερον, -τατα :

ἄνω	— ἀνωτέρω	ἀνωτάτω
κάτω	— κατωτέρω	κατωτάτω
πέρα	— περαιτέρω	—
ἐγγύς	— ἐγγυτέρω	ἐγγυτάτω καὶ
	— ἐγγύτερον	ἐγγύτατα
πόρρω	— πορρωτέρω	πορρωτάτω
πρωὶ ἢ πρῶ	— πρωιαίτερον	πρωιαίτατα καὶ
	πρωαίτερον	πρωαίτατα (πρβλ. § 140, 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

§ 147. Ἀντωνυμίαι λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται εἰς τὸν λόγον ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων: **ἐκεῖνος** γράφει (π.χ. ὁ Πλάτων)—**τοιοῦτος** ἦν Ἀριστείδης (δηλ. δίκαιος).

Αἱ ἀντωνυμίαι εἶναι ἑννέα εἰδῶν: προσωπικαί, δεικτικαί, ὀριστικαί ἢ ἐπαναληπτικαί, κτητικαί, αὐτοπαθεῖς, ἀλληλοπαθεῖς, ἐρωτηματικαί, ἀόριστοι καὶ ἀναφορικαί.

Σημεῖωσις. Πολλοὶ τύποι τῶν ἀντωνυμιῶν τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι οἱ ἴδιοι μὲ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τῶν ἀντωνυμιῶν τῆς νέας γλώσσης, οἱ πλείστοι ὅμως διαφέρουν.

α') Προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 148. Προσωπικαί λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τὰ τρία πρόσωπα τοῦ λόγου, ἕτοι ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖ (ἐγώ, πρῶτον πρόσωπον), ἐκεῖνον, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπευθύνεται ὁ λόγος (σύ, δεῦτερον πρόσωπον) καὶ ἐκεῖνον ἢ ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποῖου γίνεται ὁ λόγος (ὅδε, οὗτος κτλ., τρίτον πρόσωπον).

Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι κλίνονται ὡς ἑξῆς:

Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς		
α' προσ.	β' προσ.	γ' προσ.	α' προσ.	β' προσ.	γ' προσ.
ἐγώ	σύ	—	ἡμεῖς	ὑμεῖς	(σφεῖς)
ἐμοῦ, μου	σοῦ, σου	(οὔ)	ἡμῶν	ὑμῶν	(σφῶν)
ἐμοί, μοι	σοί, σοι	οἷ, οἱ	ἡμῖν	ὑμῖν	σφίσι(ν)
ἐμέ, με	σέ, σε	(ἐ)	ἡμᾶς	ὑμᾶς	(σφᾶς)

(Δυϊκός: α' προσ. νῶ, νῶν, — β' προσ. σφῶ, σφῶν· βλ. § 20, 1).

Σημεῖωσις. Ἐκ τῶν τύπων τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου εὐχρηστοὶ εἶναι κυρίως οἱ τύποι τῆς δοτικῆς οἱ, οἱ — σφίσι. Ἀντὶ τῆς ἐλλειπούσης ἐνικῆς ὀνομαστικῆς αὐτῆς γίνεται χρῆσις τῶν δεικτικῶν ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος, ἀντὶ δὲ τῶν πλαγίων πτώσεων αὐτῆς γίνεται συνήθως χρῆσις τῶν πλαγίων πτώσεων τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας.

Ὅταν πρὸς ἔμφρασιν προστίθεται εἰς τοὺς τύπους τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τὸ (ἐγκλιτικὸν) μόριον γέ, τότε οἱ τύποι τοῦ ἐνικοῦ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ α' προσώπου τονίζονται ὡς ἑξῆς: ἔγωγε, ἐμοῦγε, ἐμοιγε, ἐμέγε.

β') Δεικτικά άντωνυμια.

§ 149. Δεικτικά λέγονται αί άντωνυμια, αί όποια δηλοϋν δεΐξιν.

Δεικτικά άντωνυμια τής άρχαίας γλώσσης είναι αί εξής :

ὄδε ἦδε τόδε (= αὐτός ἐδῶ, αὐτός δά)·
 οὗτος αὕτη τοῦτο (= ἐτοῦτος, αὐτός)·
 ἐκεῖνος ἐκείνη ἐκεῖνο
 τοιόσδε τοιάδε τοιόνδε — τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο(ν) (= τέτοιος)·
 τοσόσδε τοσήδε τοσόνδε — τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο(ν) (= τόσος)·
 τηλικόσδε τηλικήδε τηλικόνδε — τηλιοῦτος, τηλικαύτη, τηλιοῦτο(ν).

§ 150. Ἐκ τῶν δεικτικῶν άντωνυμιῶν

1) ἡ ὄδε, ἦδε, τόδε κλίνεται ὅπως ἀκριβῶς τὸ ἄρθρον μὲ τὸ (ἐγκλιτικόν) δὲ κατόπιν αὐτοῦ : τοῦδε, τῆσδε, τοῦδε — τῶδε, τῆδε, τῶδε κτλ. — οἶδε, αἶδε, τάδε — τῶνδε κτλ.

Ὁμοίως αἱ άντωνυμια τοιόσδε, τοιάδε, τοιόνδε — τοσόσδε, τοσήδε, τοσόνδε καὶ τηλικόσδε, τηλικήδε, τηλικόνδε κλίνονται μόνον κατὰ τὸ πρῶτον μέρος αὐτῶν (τοῖος, τοία, τοῖον — τόσος, τόση, τόσον — τηλικός, τηλική, τηλικόν) μὲ τὸ ἐγκλιτικόν δὲ κατόπιν : τοιόσδε τοιάδε, τοιόνδε — τοιοῦδε, τοιαῶδε, τοιοῦδε — τοιῶδε κτλ.

2) ἡ οὗτος, αὕτη, τοῦτο κλίνεται ὡς εξής :

	Ἐνιχός			Πληθυντικός		
ὄν.	οὗτος	αὕτη	τοῦτο	οὔτοι	αὗται	ταῦτα
γεν.	τούτου	ταύτης	τούτου	τούτων	τούτων	τούτων
δοτ.	τούτῳ	ταύτῃ	τούτῳ	τούτοις	ταύταις	τούτοις
αἰτ.	τοῦτον	ταύτην	τοῦτο	τούτους	ταύτας	ταῦτα
κλητ.	ὦ οὗτος	αὕτη	—	—	—	—

Σημείωσις. Ἐκτὸς τῶν κλητικῶν ὦ οὗτος καὶ ὦ αὕτη, ἄλλη κλητικὴ άντωνυμία δὲν ὑπάρχει.

3) ἡ ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο κλίνεται ὡς δευτερόκλιτον τριπλάτηκτον ἐπίθετον, ἀλλὰ χωρὶς ν εἰς τὴν ἐνικήν ὀνομαστικήν καὶ αἰτιατικήν τοῦ οὐδετέρου (βλ. § 110, καλός)·

4) αἱ άντωνυμια τοιοῦτος, τοσοῦτος καὶ τηλιοῦτος (σύνθετοι ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων άντωνυμιῶν τοῖος, τόσος, τηλικός καὶ τῆς οὔτος) κλίνονται ὁμοίως μὲ τὴν άντωνυμίαν οὗτος, αὕτη, τοῦτο· π. χ.

Ένικὸς

Πληθυντικὸς

τοιούτος	τοιαυτή	τοιούτο(ν)	τοιούτοι	τοιαῦται	τοιαῦτα
τοιούτου	τοιαυτῆς	τοιούτου	τοιούτων	τοιούτων	τοιούτων
τοιούτω	τοιαυτῆ	τοιούτω	τοιούτοις	τοιαυταῖς	τοιούτοις
τοιούτον	τοιαυτῆν	τοιούτο(ν)	τοιούτους	τοιαυτάς	τοιαῦτα

Ἡ ἐνική ὀνομαστική καὶ αἰτιατική τοῦ οὐδετέρου τῶν ἀντωνυμιῶν τούτων διφορεῖται, ἤτοι λήγει εἰς **-ο** ἢ εἰς **-ον**: τοσοῦτο ἢ τοσοῦτον, τηλικούτο ἢ τηλικούτον.

Σημείωσις. Ἴνα ἐπιτείνηται περισσότερο ἢ δεικτική σημασία τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν, προσέθετον πολλάκις οἱ ἀρχαῖοι εἰς τὸ τέλος αὐτῶν τὸ λεγόμενον δεικτικὸν **-l**: οὔτοσι (= οὔτος-ι), τουτοῖ κτλ., αὐτήι, ταυτησί κτλ. (πρβλ. νῦν: ἐτοῦτο δά, αὐτό δά).

Ὁ τόνος τότε πίπτει πάντοτε ἐπὶ τοῦ δεικτικοῦ **-l** (τὸ ὅποιον εἶναι μακρὸν), ἐάν δὲ πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχῃ βραχὺ φωνῆεν, τοῦτο ἀποβάλλεται: ὀδί (= **δδε-ι**), τουτί (= **τοῦτο-ι**), ταυτί (= **ταῦτα-ι**).

Τὸ δεικτικὸν **-l** προσλαμβάνουν καὶ δεικτικὰ ἐπιρρήματα, ὡς ὠδί, οὔτωσι (= ἔτσι δά).

γ') Ὀριστική ἢ ἐπαναληπτική.

§ 151. Ὀριστική ἢ ἐπαναληπτική λέγεται ἡ ἀντωνυμία **αὐτός, αὐτή, αὐτό**.

1) Ὀριστική εἶναι ἡ ἀντωνυμία **αὐτός** (κατὰ πᾶσαν πτώσιν), ὅταν λαμβάνεται, ἵνα ὁρίσῃ τι (ἤτοι ἵνα διαστείλῃ, ξεχωρίσῃ τι, ἀπὸ ἄλλα ὁμοειδή) : *Κῦρος ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὰς τῆ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσῃν* (= μόνος του, αὐτοπροσώπως, καὶ ὄχι κανεὶς ἄλλος ἐκ τῶν ἀκολουθῶν του).

2) Ἐπαναληπτική δὲ εἶναι ἡ ἀντωνυμία **αὐτός** (εἰς τὰς πλαγίας μόνον πτώσεις), ὅταν λαμβάνεται, ἵνα ἐπαναλάβῃ τι, περὶ τοῦ ὁποίου ἐγινε προηγουμένως λόγος : *Κλεάρχῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίαυς δαρεικοῦς* (= τὸν ἐξετίμησε πολὺ καὶ τοῦ δίδει).

§ 152. Ἡ ἀντωνυμία **αὐτός** (αὐτή, αὐτό)

1) κλίνεται ὅπως ἡ δεικτική ἀντωνυμία **ἐκεῖνος** (ἐκείνη, ἐκεῖνο)

2) λαμβάνεται καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου (ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτό) καὶ τότε σημαίνει ὁ ἴδιος (ὄχι διάφορος).

Σημείωσις. Ὅταν πάσχη κρᾶσιν μετὰ τοῦ ἄρθρου ἢ ἀντωνυμία αὐτός, τότε ἡ ἐνική ὀνομαστική καὶ αἰτιατική τοῦ οὐδετέρου αὐτῆς σχηματίζεται ὅχι μόνον μετὰ τὴν κατάληξιν **-ο**, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν κατάληξιν **-ον** : (τὸ αὐτὸ =) ταῦτ' αὐτὸν (βλ. § 27, 1 καὶ § 150, 4).

δ') Κτητικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 153. Κτητικαὶ λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν κτῆσιν. Κτητικαὶ δὲ ἀντωνυμίαι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι :

α' προσώπου, ἐπὶ ἐνὸς κτήτορος : **ἐμός**, ἐμή, ἐμόν (= ἰδικός μου)·

β' προσώπου, ἐπὶ ἐνὸς κτήτορος : **σός**, σή, σόν (= ἰδικός σου)·

α' προσώπου, ἐπὶ πολλῶν κτητόρων : **ἡμέτερος**, ἡμετέρα, ἡμέτερον (= ἰδικός μας)·

β' προσώπου, ἐπὶ πολλῶν κτητόρων : **ὕμέτερος**, ὑμετέρα, ὑμέτερον (ἰδικός σας)·

Σημείωσις. Τοῦ γ' προσώπου κτητικὴ ἀντωνυμία ἀρχῆθεν ἦτο ἐπὶ ἐνὸς μὲν κτήτορος ἡ **έός**, ἐή, ἐόν (= ἰδικός του), ἐπὶ πολλῶν δὲ κτητόρων ἡ **σφέτερος**, σφετέρα, σφέτερον (= ἰδικός των)· ἀλλ' ἡ μὲν **έός**, ἐή, ἐόν εἶναι ὅλως ἀχρηστος εἰς τοὺς πεζοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς, ἡ δὲ **σφέτερος**, σφετέρα, σφέτερον σπανία, καὶ ἀντὶ αὐτῶν γίνεται χρῆσις τῆς γενικῆς τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ἢ τῆς ὀριστικῆς ἢ αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας : **ὁ τοῦτου πατήρ**, **ὁ πατήρ αὐτοῦ**—τούς **ἐκεῖνων φίλους**, τούς **ἐαυτῶν φίλους**.

ε') Αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι.

§ 154. Αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι λέγονται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπὶ αὐτοπαθείας, ἤτοι ὅταν δηλοῦνται ὅτι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἐνεργεῖ συγχρόνως καὶ πάσχει : γινῶμι **σαυτὸν** (= γινώρισε σὺ τὸν ἐαυτὸν σου).

Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι ἔχουν μόνον τὰς πλαγίαις πτώσεις, κλίνονται δὲ ὡς ἑξῆς :

	α' προσώπου		β' προσώπου	
	Ἐνικὸς			
	Ἄρσ.	Θηλ.	Ἄρσ.	Θηλ.
γεν.	ἐμαυτοῦ	ἐμαυτῆς	σεαυτοῦ	σεαυτῆς
δοτ.	ἐμαυτῶ	ἐμαυτῇ	σεαυτῶ	σεαυτῇ
αἰτ.	ἐμχυτὸν	ἐμαυτήν	σεαυτὸν	σεαυτήν

Πληθυντικός

	Ἄρσ.		Θηλ.		Ἄρσ.		Θηλ.	
γεν.	ἡμῶν	αὐτῶν	ἡμῶν	αὐτῶν	ὑμῶν	αὐτῶν	ὑμῶν	αὐτῶν
δοτ.	ἡμῖν	αὐτοῖς	ἡμῖν	αὐταῖς	ὑμῖν	αὐτοῖς	ὑμῖν	αὐταῖς
αἰτ.	ἡμᾶς	αὐτούς	ἡμᾶς	αὐτάς	ὑμᾶς	αὐτούς	ὑμᾶς	αὐτάς

γ' πρόσωπον

Ἐνικός

	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
γεν.	ἑαυτοῦ	ἑαυτῆς	—
δοτ.	ἑαυτῶ	ἑαυτῇ	—
αἰτ.	ἑαυτόν	ἑαυτήν	ἑαυτό

Πληθυντικός

	Ἄρσ.		Θηλ.		Οὐδ.		
γεν.	ἑαυτῶν	ἡ σφῶν	αὐτῶν	ἑαυτῶν	ἡ σφῶν	αὐτῶν	—
δοτ.	ἑαυτοῖς	ἡ σφίσι	αὐτοῖς	ἑαυταῖς	ἡ σφίσι	αὐταῖς	—
αἰτ.	ἑαυτούς	ἡ σφᾶς	αὐτούς	ἑαυτάς	ἡ σφᾶς	αὐτάς	ἑαυτά

Σημείωσις 1. Οἱ τύποι **σεαυτοῦ**, **σεαυτῆς** κτλ., **ἑαυτοῦ**, **ἑαυτῆς** κτλ. εὐρίσκονται καὶ συνηρημένοι: **σαυτοῦ**, **σαυτῆς** κτλ., **αἰτοῦ**, **αἰτῆς** κτλ.

Σημείωσις 2. Αἱ ἀποπαθεῖς ἀντωνυμίαι προῆλθον ἐκ συνεκφορᾶς τῶν πλαγίων πτώσεων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν μετὰ τὰς πλαγίας πτώσεις τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας αὐτός (ἐμὲ - αὐτόν = **ἑμαυτόν**, σέ - αὐτόν = **σεαυτόν** κτλ.), ὅπως τοῦτο καταραίνεται εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν.

ς) Ἡ ἀλληλοπαθὴς ἀντωνυμία.

§ 155. Ἡ ἀλληλοπαθὴς λέγεται ἢ ἀντωνυμία, ἢ ὁποῖα λαμβάνεται ἐπὶ ἀλληλοπαθείας. ἔτσι ὅταν δηλοῦται ὅτι δύο ἢ περισσότερα πρόσωπα ἐνεργοῦν καὶ πάσχουν ἀμοιβαίως: ἀγαπᾶτε **ἀλλήλους** (= ὁ εἰς τὸν ἄλλον).

Ἡ ἀλληλοπαθὴς ἀντωνυμία ἔχει μόνον τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ καὶ τοῦ οὐδικοῦ, κλίνεται δὲ ὡς ἐξῆς (πρβλ. § 110):

Πληθυντικός	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	ς	
γεν.	ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων	ς	ἀλλήλων
δοτ.	ἀλλήλοις	ἀλλήλαις	ἀλλήλοις	ς	ἀλλήλων
αἰτ.	ἀλλήλους	ἀλλήλας	ἀλλήλα	ς	ἀλλήλω

Σημείωσις. Ἡ ἀλληλοπαθὴς ἀντωνυμία προῆλθεν ἐκ συνεκφορᾶς τύπων τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας **ἄλλος**, ὡς **ἄλλοι** - **ἄλλους** (= ἀλλήλους), **ἄλλαι** - **ἄλλας** (= ἀλλήλας) κτλ.

ζ') Ἑρωτηματικά ἀντωνυμίας.

§ 156. Ἑρωτηματικά ἀντωνυμίας λέγονται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπὶ ἐρωτήσεως.

Ἑρωτηματικά ἀντωνυμίας τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι :

- 1) τίς, τί (= ποῖος ;) .
- 2) πότερος, ποτέρα, πότερον (= ποῖος ἀπὸ τῶν δύο ;)
- 3) πόσος, πόση, πόσον .
- 4) ποῖος, ποία, ποῖον (= ποιᾶς λογῆς ;)
- 5) πηλίκος, πηλίκη, πηλίκον (= ποῖας ἡλικίας ; πόσον μέγας ;)
- 6) ποδαπός, ποδαπή, ποδαπὸν (= ἀπὸ ποῖο μέρος ;)
- 7) πόστος, πόστη, πόστον (= ποῖος κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν σειρὰν ; πρβλ. τρίτος, τέταρτος κτλ.) .
- 8) ποσταῖος, ποσταία, ποσταῖον (= ἐντὸς πόσων ἡμερῶν ; πρβλ. τεταρταῖος) .

§ 157. Ἐκτὸς τῆς ἀντωνυμίας τίς, τί, αἱ λοιπαὶ ἐρωτηματικά ἀντωνυμίας εἶναι δευτερόκλιτοι τρικατάληκτοι (βλ. § 110) .

Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς, τί κλίνεται κατὰ τὴν γ' κλίσειν ὡς ἐξῆς :

	Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς		Δυτικὸς
	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.	
ὄν.	τίς	τί	τίνες	τίνα	τίνε
γεν.	τίνος ἢ τοῦ	τίνος ἢ τοῦ	τίνων	τίνων	τίνοι
δοτ.	τίνι ἢ τῷ	τίνι ἢ τῷ	τίσι(ν)	τίσι(ν)	τίνοι
αἰτ.	τίνα	τί	τίνας	τίνα	τίνε

Σημείωσις. Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς, τί δὲν τονίζεται ὡς κανονικῶς τονίζονται τὰ μονοσύλλαβα (βλ. § 101) .

η') Ἀόριστοι ἀντωνυμίας.

§ 158. Ἀόριστοι λέγονται αἱ ἀντωνυμίας, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἀορίστως ἐν πρόσωπον ἢ πράγμα.

Ἀόριστοι ἀντωνυμίας τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι :

- 1) τίς, τί (= κάποιος, βλ. § 20, 2) .
- 2) ὁ δεῖνα, ἡ δεῖνα, τὸ δεῖνα (= ὁ τάδε κτλ.) .
- 3) ἐνιοί, ἐνιοί, ἐνια (= μερικοί) .

Ἐνικὸς

ὄν.	ὅστις	ἧτις	ὅ,τι
γεν.	οὐτινος ἢ ὄτου	ἧστινος	οὐτινος ἢ ὄτου
δοτ.	ὧτινι ἢ ὄτω	ἧτινι	ὧτινι ἢ ὄτω
αἰτ.	ὄντινα	ἧντινα	ὅ,τι

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἵτινες	αἵτινες	ἅτινα ἢ ἅττα
γεν.	ὄντινων	ὄντινων	ὄντινων
δοτ.	οἷσισι	αἷσισι	οἷσισι
αἰτ.	οὔστινας	ἄστινας	ἅτινα ἢ ἅττα

§ 163. Πίναξ τῶν συσχετικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημάτων

Ἐρωτηματικαὶ	Δεικτικαὶ	Ἀόριστοι	Ἀναφορικαὶ
τίς ;	ὁδε, οὗτος, ἐκεῖνος	τίς, οὐδεὶς, ὁ δεῖνχ, ἕκαστος, ἄλλος, ἔνιοι	ὅς, ὅστις
πότερος ;	(ὁ ἕτερος)	οὐδέτερος, ἐκάτερος, ἕτερος, ἀμφοτέρω	ὁπότερος
πόσος ; ποιός ; πηλίκος ;	τοσόσδε, τοσοῦτος τοιόσδε, τοιοῦτος τηλικόσδε, τηλικούτος	ποσός ποιός —	ὅσος, ὁπόσος οἷος, ὁποῖος ἧλίκος, ὁπηλίκος
ποδαπός ;		—	ὁποδαπός
ποῦ ;	ἐνθάδε, ἐνταῦθα αὐτοῦ, ἐκεῖ	ποῦ	οὐ, ὅπου, ἐνθα
ποῖ ;	ἐνθάδε, ἐνταῦθα αὐτόσε, ἐκεῖσε	ποῖ	οἷ, ὅποι, ἐνθα
πόθεν ;	ἐνθένδε, ἐντεῦθεν αὐτόθεν, ἐκεῖθεν	ποθεν	ἦθεν, ὁπόθεν, ἐνθεν
πότε ;	τότε	ποτέ	ὅτε, ὁπότε
πηνίκα ;	τηνικάδε, τηνικαῦτα	—	ἧνίκα, ὁπηνίκα
πῆ ;	τήδε, ταύτη	πῆ	ἧ, ἧπερ, ὅπη
πῶς ;	ὧδε, οὕτως(ς)	πῶς	ὧς, ὥσπερ, ὅπως

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

§ 164. Τὰ ἀριθμητικά, ἤτοι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ὠρισμένον πλῆθος ἢ μέτρον, εἶναι ὀνόματα ἐπίθετα ἢ οὐσιαστικά καὶ ἐπιρρήματα.

α') Ἀριθμητικά ἐπίθετα.

§ 165. Τὰ ἀριθμητικὰ ἐπίθετα λέγονται

1) ἀπόλυτα, ὅταν δηλοῦν ἀπλῶς ὠρισμένον πλῆθος ὄντων τινῶν ἀπολύτως, ἤτοι ἀσχέτως πρὸς ἄλλα ὄντα: εἰς στρατιῶνας, δέκα βιβλία

2) τακτικά, ὅταν δηλοῦν τὴν τάξιν, ἤτοι τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν κατέχει τι ἐντὸς μιᾶς σειρᾶς ὁμοειδῶν ὄντων: ἡ δεκάτη ἡμέρα τοῦ μηνός — τὸ πέμπτον ἔτος τοῦ πολέμου.

Τῶν τακτικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ ἡμέχρι μὲν τοῦ 19 ἡ κατάληξις -τος, ἀπὸ δὲ τοῦ 20 καὶ ἄνω ἡ κατάληξις -στός: (τρία) τρι-τός, (δέκα) δέκα-τός, (εἴκοσι) εἴκο-στός, (τριάκοντα) τριακο-στός, (χίλιοι) χιλιοστός (βλ. § 110, καλῶς).

3) χρονικά, ὅταν δηλοῦν χρόνον, ἤτοι τὸν ἀριθμὸν τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν συμβαίνει κάτι τι, ἀφοῦ τοῦτο ἤρχισε μίαν προηγούμενην ἡμέραν: ἐναταῖος ἀφίκετο εἰς Ἀθήνας (= τὴν ἐνάτην ἡμέραν, ἀφ'οὗ ἐξεκίνησε).

Τὰ χρονικὰ ἀριθμητικὰ σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν τακτικῶν, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ ἡ κατάληξις -αῖος: (τρίτος) τριτ-αῖος, (τέταρτος) τεταρτ-αῖος πρῶτος (βλ. § 110, δίκκιος).

4) πολλαπλασιαστικά, ὅταν δηλοῦν ἀπὸ πόσα μέρη σύγκριται κάτι τι: ἄλμα τριπλοῦν.

Καὶ τῶν πολλαπλασιαστικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ ἡ κατάληξις -πλοῦς: (τρία) τρι-πλοῦς, (ἑπτὰ) ἑπτα-πλοῦς (βλ. § 115, Σημ.)

5) ἀναλογικά, ὅταν δηλοῦν ποῖα ἢ ἀναλογία ἐνός ποσοῦ πρὸς ἄλλο ποσὸν ὁμοειδές, ἤτοι ποσάκις ἐν ποσὸν εἶναι μεγαλύτερον ἄλλου ὁμοειδοῦς ποσοῦ: ὁ τῶν Περσῶν στρατός ἦν δεκαπλάσιος τοῦ τῶν Ἑλλήνων.

Και τῶν ἀναλογικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ προστεθῆ εἰς αὐτὸ ἡ κατάληξις **-πλάσιος**: (τρία) τρι-πλάσιος, (δέκα) δεκα-πλάσιος (βλ. § 110, δίκαιος).

§ 166. Ἐκ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν, τὰ ἀπὸ τοῦ πέντε μέχρι τοῦ ἑκατὸν εἶναι ἄκλιτα· τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ διακόσιοι (διακόσια, διακόσια) καὶ ἄνω εἶναι τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ (βλ. § 110, δίκαιος).

Ἐνίοτε ὅμως λαμβάνονται ταῦτα καὶ εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν μετὰ νόημα περιληπτικῶν: **διακοσία ἵππος** (= 200 ἵπποι), **χιλία ναῦς** (= 1000 νῆες).

Τὰ τέσσαρα πρῶτα ἀπόλυτα ἀριθμητικὰ κλίνονται ὡς ἐξῆς :

ὄν.	εἰς	μία	ἐν	δύο	τρῆς	τρία	τέτταρες	τέτταρα
γεν.	ἐνός	μιάς	ἐνός	δυοῖν	τριῶν		τεττάρων	
δοτ.	ἐνὶ	μιᾷ	ἐνὶ	δυοῖν	τρισὶ		τέτταρσι	
αἰτ.	ἕνα	μίαν	ἐν	δύο	τρῆς	τρία	τέτταρας	τέτταρα

Σημείωσις 1. Τὸ δύο λαμβάνεται καὶ ὡς ἄκλιτον. Ἰδίᾳ μετὰ τοῦ ἄρθρου π.χ. τῶν δύο μερῶν, τοῖς δύο μέρεσι.

Σημείωσις 2. Ἀριθμοὺς συνθέτους, οἳ οἱ ἀριθμοὶ 18, 19, 28, 29 κτλ. τοὺς ἐξέφερον οἱ ἀρχαῖοι συνήθως δι' ἀφαιρέσεως ὡς ἐξῆς: **δυοῖν δέοντα εἴκοσι** (= 18), **ἐνός δέοντα εἴκοσι** (= 19), **δυοῖν δέοντα τριάκοντα** (= 28) κτλ. (πρβλ. εἴκοσι **παρὰ** δύο, σαράντα **παρὰ** ἕνα κτλ.).

Τοὺς δὲ ἄλλους συνθέτους ἀριθμοὺς ἐν γένει τοὺς ἐξέφερον οἱ ἀρχαῖοι κατὰ τρεῖς τρόπους, ἦτοι ἡ προέτασσις τὸν ἐκάστοτε μικρότερον πρὸ τοῦ μεγαλύτερου, ὅπῃτε κανονικῶς ἔθετον μεταξύ αὐτῶν τὴν σύνδεσμον **καὶ**, ἢ προέτασσαν τὸν ἐκάστοτε μεγαλύτερον πρὸ τοῦ μικροτέρου μετὰ τοῦ **καὶ** μεταξύ αὐτῶν ἢ ἔνευ τοῦ **καὶ**, ὅπως νῦν: **πέντε καὶ τριάκοντα καὶ διακόσιοι—διακόσιοι καὶ τριάκοντα καὶ πέντε—διακόσιοι τριάκοντα πέντε**.

Ὅμοιως ἐπὶ τῶν τακτικῶν: **πέμπτος καὶ τριακοστὸς—τριακοστὸς καὶ πέμπτος—τριακοστὸς πέμπτος**.

Σημείωσις 3. Τοὺς κλασματικούς ἀριθμοὺς οἱ ἀρχαῖοι ἐξέφερον δι' ἀπολύτων ἀριθμητικῶν κατ' ἀμφοτέρους τοὺς ὅρους, προσθέτοντες ὅμως εἰς τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν τὴν λέξιν **μέρος ἢ μοῖρα**: π.χ. τῶν ἐπτὰ μερῶν τὰ πέντε ἢ τῶν ἐπτὰ αἱ πέντε μοῖραι (= $\frac{5}{7}$).

Ἐάν δὲ ὁ παρονομαστής ἦτο μόνον κατὰ μίαν μονάδα μεγαλύτερος τοῦ ἀριθμοῦ, παρελείπετο: τὰ πέντε μέρη (= $\frac{5}{6}$), τὰ ἐννέα μέρη (= $\frac{9}{10}$).

β') Αριθμητικά ουσιαστικά

§ 167. Τα ουσιαστικά αριθμητικά σημαίνουν αφηρημένην αριθμητικὴν ποσότητα. Ταῦτα πάντα εἶναι θηλυκοῦ γένους καὶ σχηματίζονται τὰ πλεῖστα ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ ἡ κατάληξις **-άς** (γεν. **-άδος**) : (δύο) **δυ-άς**, (τρία) **τρι-άς**, (δέκα) **δεκ-άς**, (ἑκατὸν) **ἑκατοντ-άς**.

Σημείωσις. Τοῦ **εἰς** (μίχ. ἐν) τὸ οὐσιαστικὸν εἶναι ἡ **μονάς** τοῦ **τέτταρα—ἡ τετράς**, τοῦ **πέντε—ἡ πεμπάς** (= ἡ πεντάς), τοῦ **εἴκοσι—ἡ εἰκάς** (= εἰκοσάς, εἰκοσαριά), τοῦ **τριάκοντα—ἡ τριακάς** (= ἡ τριακοντάς, τριακταριά).

γ') Αριθμητικά ἐπιρρήματα

§ 168. Αριθμητικὰ ἐπιρρήματα λέγονται αἱ λέξεις, μετὰ τὰς ὁποίας δίδεται ὠρισμένη ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν **ποσάκις**. Καὶ τούτων τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ ἡ κατάληξις **-κις** ἢ **-άκις** : (ἑπτὰ) **ἐπτά-κις**, (δέκα) **δεκά-κις**, (ἕξ) **ἕξ-άκις**, (πέντε) **πεντ-άκις**.

Τῶν τριῶν πρώτων ἀριθμητικῶν (**εἰς**, **δύο**, **τρεῖς**) ἐπιρρήματα εἶναι τοῦ **εἰς** — **ἄπαξ** (= μίαν φοράν), τοῦ **δύο** — **δις** (= δύο φορές), τοῦ **τρεῖς** — **τρις** (= τρεῖς φορές).

Σημείωσις. Τὸ σημεῖον **σ'**, μετὰ τὸ ὅποιον οἱ ἀρχαῖοι παρίστανον τὸ 6, καλεῖται **στίγμα**, τὸ δὲ σημεῖον **ϛ'**, μετὰ τὸ ὅποιον παρίστανον τὸ 90, καλεῖται **κόππα**, καὶ τὸ σημεῖον **Ϡ**, μετὰ τὸ ὅποιον παρίστανον τὸ 900, καλεῖται **σαμπί**.

Πρὸς παράστασιν δὲ τῶν ἀριθμῶν ἐν γένει οἱ ἀρχαῖοι ἐχρησιμοποιοῦν τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου μετὰ μίαν κεραίαν πρὸς τὰ ἄνω καὶ δεξιὰ ἢ κάτω καὶ ἀριστερά.

Διήρουν δὲ πρὸς τοῦτο τὰ 24 στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου εἰς τρεῖς ομάδας, $\alpha - \theta$, $\iota - \pi$, $\rho - \omega$ καὶ τῆς μὲν πρώτης ομάδος τὰ στοιχεῖα τὰ ἐχρησιμοποιοῦν πρῶτον πρὸς παράστασιν τῶν ἀπλῶν μονάδων ($\alpha' = 1$, $\beta' = 2$, $\gamma' = 3$ κτλ.), τῆς δὲ δευτέρας ομάδος πρὸς παράστασιν τῶν δεκάδων ($\iota' = 10$, $\kappa' = 20$, $\lambda' = 30$ κτλ.) καὶ τῆς τρίτης πρὸς παράστασιν τῶν ἑκατοντάδων ($\rho' = 100$, $\sigma' = 200$, $\tau' = 300$ κτλ.).

Πρὸς παράστασιν δὲ τῶν χιλιάδων ἐχρησιμοποιοῦν τὰ ἴδια στοιχεῖα, ἀλλὰ μετὰ τὴν κεραίαν πρὸς τὰ κάτω καὶ ἀριστερά ($\alpha = 1000$, $\beta = 2000$, $\gamma = 3000$ κτλ., $\alpha\omega\kappa\alpha' = 1821$, $\alpha\lambda\beta' = 1912$, $\alpha\lambda\mu\sigma' = 1946$).

Πίναξ τῶν ἀριθμητικῶν

Ἑλλ. σμ.	Ἀραβ. ψηφία	Ἀπόλυτα	Τακτικά	Ἐπιρρήματα
α'	1	εἷς, μία, ἓν	πρῶτος, -η, -ον	ἅπαξ
β'	2	δύο	δευτέρος, -α, -ον	δὶς
γ'	3	τρεις, τρία	τρίτος, -η, -ον	τρὶς
δ'	4	τέτταρες, τέτταρα	τέταρτος	τετράκις
ε'	5	πέντε	πέμπτος	πεντάκις
ς'	6	ἕξ	ἕκτος	ἑξάκις
ζ'	7	ἑπτὰ	ἑβδόμος	ἑπτάκις
η'	8	ὀκτώ	ὀγδοὺς	ὀκτάκις
θ'	9	ἑννέα	ἕνατος	ἐνάκις
ι'	10	δέκα	δέκατος	δεκάκις
ια'	11	ἑνδεκα	ἐνδέκατος	ἐνδεκάκις
ιβ'	12	δωδεκα	δωδέκατος	δωδεκάκις
ιγ'	13	τρεις (τρία) καὶ δέκα	τρίτος καὶ δέκατος	τριπικιδεκάκις
ιδ'	14	τέτταρες (-ρα) καὶ δέκα	τέταρτος καὶ δέκατος	τετραπικιδεκάκις
ιε'	15	πεντεκαίδεκα	πέμπτος καὶ δέκατος	πεντοπικιδεκάκις
ις'	16	ἑκκαίδεκα	ἕκτος καὶ δέκατος	ἑκπικιδεκάκις
ιζ'	17	ἑπτακίδεκα	ἑβδόμος καὶ δέκατος	ἑπταπικιδεκάκις
ιη'	18	ὀκτωκίδεκα	ὀγδοὺς καὶ δέκατος	ὀκτοπικιδεκάκις
ιθ'	19	ἐνεκακίδεκα	ἕνατος καὶ δέκατος	ἐνεκαπικιδεκάκις
κ'	20	εἴκοσι (ν)	εἰκοστής	εἰκοσάκις
λ'	30	τριακόνα	τριακοστής	τριακοσάκις
μ'	40	τετραράκοντα	τετραρακοστής	τετραρακοσάκις
ν'	50	πεντήκοντα	πεντηρακοστής	πεντηρακοσάκις
ξ'	60	ἑξήκοντα	ἑξήρακοστής	ἑξήρακοσάκις
ς'	70	ἑβδομήκοντα	ἑβδομηρακοστής	ἑβδομηρακοσάκις
π'	80	ὀγδοήκοντα	ὀγδοηρακοστής	ὀγδοηρακοσάκις
Ϛ'	90	ἐνενήκοντα	ἐνενηρακοστής	ἐνενηρακοσάκις
ρ'	100	ἑκατόν	ἑκατοστής	ἑκατοσάκις
σ'	200	διακόσιοι -αι -α	διακοσιοστής	διακοσιόκις
τ'	300	τριακόσιοι -αι -α	τριακοσιοστής	τριακοσιόκις
υ'	400	τετρακόσιοι -αι -α	τετρακοσιοστής	τετρακοσιόκις
φ'	500	πεντακόσιοι -αι -α	πεντακοσιοστής	πεντακοσιόκις
χ'	600	ἑξακόσιοι -αι -α	ἑξακοσιοστής	ἑξακοσιόκις
ψ'	700	ἑπτακόσιοι -αι -α	ἑπτακοσιοστής	ἑπτακοσιόκις
ω'	800	ὀκτακόσιοι -αι -α	ὀκτακοσιοστής	ὀκτακοσιόκις
ϝ'	900	ἐνακόσιοι -αι -α	ἐνακοσιοστής	ἐνακοσιόκις
α	1000	χίλιοι -αι -α	χιλιοστής	χιλιόκις
β	2000	δισχίλιοι -αι -α	δισχιλιοστής	δισχιλιόκις
ι	10000	μύριοι -αι -α	μυριοστής	μυριόκις
κ	20000	δισμύριοι -αι -α	δισμυριοστής	δισμυριόκις

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄

Ρ Η Μ Α Τ Α

α΄) Ὁρισμός καὶ παρεπόμενα τοῦ ῥήματος.

Γενικά τινὰ περὶ τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῶν.

§ 169. Ῥήματα λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ ἢ πάσχει κατὰ τι ἢ εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν.

§ 170. Πᾶν ῥῆμα ἔχει πολλοὺς καὶ διαφόρους τύπους καὶ με αὐτοὺς δηλοῦνται τὰ παρεπόμενα τοῦ ῥήματος, ἦτοι ἡ διάθεσις, ἡ συζυγία, ἡ φωνή, ὁ χρόνος, ἡ ἔγκλισις, τὸ πρόσωπον καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ (πρβλ. § 41, 3, Σημ.).

§ 171. Διάθεσις ῥήματος λέγεται ἡ σημασιμένη ὑπ’ αὐτοῦ κατάστασις τοῦ ὑποκειμένου. Εἶναι δὲ αἱ διαθέσεις τῶν ῥημάτων τέσσαρες: ἐνεργητικὴ, μέση, παθητικὴ καὶ οὐδετέρα.

1) Ῥήματα ἐνεργητικῆς διαθέσεως ἢ ἐνεργητικὰ λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ: ὁ παῖς **χορεύει**· **κρούει** τὴν θύραν.

2) Ῥήματα μέσης διαθέσεως ἢ μέσα λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ, ἢ δὲ ἐνεργεία του ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον: ὁ παῖς **ἐνδύεται** (=ἐνδύει τὸν ἑαυτὸν του).

3) Ῥήματα παθητικῆς διαθέσεως ἢ παθητικὰ λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει: ὁ παῖς **λούεται** ὑπὸ τῆς μητρός.

4) Ῥήματα οὐδετέρας διαθέσεως λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει τι, ἀλλ’ ἀπλῶς εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν: ὁ παῖς **καθεύδει** (κοιμᾶται).

§ 172. Συζυγία ῥημάτων λέγεται ὁ τρόπος τῆς κλίσεως αὐτῶν. Εἶναι δὲ αἱ συζυγίαι τῶν ῥημάτων δύο, ἦτοι ἡ συζυγία τῶν εἰς -ω (-ομαι) καὶ ἡ συζυγία τῶν εἰς -μι (-μαι): **λύ-ω** (λύ-ομαι), **δείκνυ-μι** (δείκνυ-μαι).

§ 173. Φωνὴ ῥήματος λέγεται ἐν σύνολον τῶν τύπων αὐτοῦ. Πᾶν δὲ ῥῆμα ἔχει δύο φωνὰς ἢ δύο σύνολα τύπων, ἦτοι:

1) τὴν ἐνεργητικὴν φωνήν, ἥτοι ἐν σύνολον τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μετὰ τὴν κατάληξιν **-ω ἢ -μι**: *λύ-ω, λύ-εις* κτλ., *δείκνυ-μι, δείκνυ-ς* κτλ.·

2) τὴν μέσην φωνήν, ἥτοι ἕτερον σύνολον τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μετὰ τὴν κατάληξιν **-ομαι ἢ -μαι**: *λύ-ομαι, λύ-η, λύ-εται* κτλ., *δείκνυ-μαι, δείκνυ-σαι* κτλ.

§ 174. Χρόνος ῥήματος λέγεται ὁ τύπος αὐτοῦ, μετὰ τὸν ὁποῖον δηλοῦται πότε γίνεται ἡ πράξις.

Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι ἑπτὰ, οἱ ἐξῆς:

1) ὁ ἐνεστώς, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις γίνεται **τώρα**, ἥτοι καθ' ὃν χρόνον ὁμιλεῖ ὁ λέγων: ὁ μαθητὴς **γράφει**·

2) ὁ παρατατικός, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **ἐγίνετο** (διαρκῶς ἢ ἐπανειλημμένως) εἰς τὸ παρελθόν: ὁ μαθητὴς **ἔγραφεν**·

3) ὁ μέλλων (ὁ ἀπλοῦς), ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **θα γίνῃ** ἢ **θα γίνεται** εἰς τὸ μέλλον: ὁ μαθητὴς **γράψει** (θὰ γράψῃ ἢ θὰ γράψῃ)·

4) ὁ ἀόριστος, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ἀπλῶς ὅτι ἡ πράξις **ἐγένετο** εἰς τὸ παρελθόν: ὁ παῖς **ἔγραψε** τὴν ἐπιστολήν·

5) ὁ παρακείμενος, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **ἔχει γίνεσθαι**, ἥτοι εἶναι τετελεσμένη: ὁ παῖς **ἔγραψε** τὴν ἐπιστολήν (= τὴν ἔχει γραμμένην)·

6) ὁ ὑπερσυντέλικος, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **εἶχε γίνεσθαι**, ἥτοι ἦτο τετελεσμένη κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ παρελθόντος: ὁ παῖς **ἔγεγραψε** τὴν ἐπιστολήν (= τὴν εἶχε γραμμένην)·

7) ὁ τετελεσμένος μέλλων, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **θα ἔχῃ γίνεσθαι**, ἥτοι θὰ εἶναι τετελεσμένη κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ μέλλοντος: **γεγραφὼς ἔσομαι** τὴν ἐπιστολήν (= θὰ ἔχω γράψῃ τὴν ἐπιστολήν)· ἢ ἐπιστολὴ **γεγράφεται** (= θὰ ἔχῃ γραφῆ ἢ θὰ εἶναι γραμμένη ἢ ἐπιστολή).

Σημείωσις 1. Ἡ σημασία ἐκάστου χρόνου εἶναι οἷα ἐδηλώθη ἑνωτέρω μόνον εἰς τὴν ὀριστικὴν ἐγκλίσειν. Περὶ τῆς σημασίας δὲ τῶν χρόνων εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἴδὲ τὸ Συνακτικόν.

Σημείωσις 2. Ὁ ἐνεστώς, ὁ μέλλων (ἀπλοῦς καὶ τετελεσμένος) καὶ ὁ παρακείμενος λέγονται χρόνοι **ἀρκτικοί**, ὁ δὲ παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος λέγονται χρόνοι **παραγόμενοι** (ἢ **ἱστορικοί** ἢ **παρωχημένοι**).

Ὁ παρκαείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλον λέγονται τῶν ἐπι χρόνοι συντελικοί.

§ 175. Ἐγκλίσεις ῥήματος λέγεται ὁ τύπος αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος δηλοῖ τὴν ψυχικὴν διάθεσιν τοῦ ὁμιλοῦντος. Εἶναι δὲ αἱ ἐγκλίσεις τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης τέσσαρες, ἤτοι ἡ **ὀριστική**, ἡ **ὑποτακτική**, ἡ **προστακτική** καὶ ἡ **εὐκτική**.

1) Ὁριστική λέγεται ἡ ἐγκλίσις τοῦ ῥήματος, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πρᾶξιν ὡς βεβαίαν: **προσέχωμεν**.

2) Ἑποτακτική λέγεται ἡ ἐγκλίσις, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πρᾶξιν ὡς ἐπιθυμητὴν ἢ προσδοκωμένην: **προσέχωμεν** (= ἄς προσέχωμεν)· **ἐάν ζητῆς** καλῶς, **εὐρήσεις**.

3) Προστακτική λέγεται ἡ ἐγκλίσις, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πρᾶξιν ὡς ἀξίωσιν ἢ προστακτὴν τοῦ ὁμιλοῦντος: **προσέχετε**.

4) Εὐκτική λέγεται ἡ ἐγκλίσις, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πρᾶξιν ὡς εὐχὴν τοῦ ὁμιλοῦντος: **ὕγιαίνετε** (= εἴθε νὰ ὕγιαίνετε).

Σημείωσις 1. Ἡ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ (δουητικοῦ) μορίου **ἄν** κανονικῶς παριστᾷ τὴν πρᾶξιν ὡς δυνατὴν· λέγοιτε **ἄν** (= ὅθ' ἐδέχασθε, ἠμποροῦτε νὰ λέγετε).

Σημείωσις 2. Ἡ σημασίς ἐκάστης ἐγκλίσεως εἶναι ὅτι ἀνωτέρω ἐδηλώθη εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις. Τίνας δὲ σημασίας λαμβάνει ἐκάστη ἐγκλίσις εἰς τὰς δευτερευούσας προτάσεις, διδάσκει τὸ Συντακτικόν.

§ 176. Πρῶσωπον ῥήματος λέγεται τύπος αὐτοῦ, μετὸν ὁποῖον δηλοῦται τίνος προσώπου εἶναι τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ, ἤτοι ἂν τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος εἶναι **πρώτου προσώπου** ἢ **δευτέρου** ἢ **τρίτου**: **λέγω** (ἐγώ), **λέγεις** (σύ), **λέγει** (ἐκεῖνος) (βλ. § 148).

§ 177. Ἀριθμὸς ῥήματος λέγεται τύπος αὐτοῦ, μετὸν ὁποῖον δηλοῦται, ἂν τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ περιλαμβάνῃ ἐν ἡ πολλὰ πρόσωπα ἢ ζῶα ἢ πράγματα: **παίζω** (ἐγώ, **εἷς**), **παίζομεν** (ἡμεῖς, **πολλοί**), **παίζει** (ὁ παῖς, **εἷς**), **παίζουν** (οἱ παῖδες, **πολλοί**).

§ 178. Ἐκτὸς τῶν τεσσάρων ἐγκλίσεων τὸ ῥῆμα ἔχει προσέτι δύο ὀνομαστικούς τύπους, ἤτοι τὸ **ἀπαρέμφατον** καὶ τὴν **μετοχήν**.

1) Τὸ ἀπαρέμφατον εἶναι ῥηματικὸν **οὐσιαστικόν**, τὸ ὁποῖον ὅμως δηλοῖ συγχρόνως διάθεσιν καὶ χρόνον: **λύειν**, **λύσθαι** — **λύσαι**, **λυθῆναι**. Καλεῖται δὲ ἀπαρέμφατον, διότι εἰς πάντα χρόνον ἔχει μίαν

μόνον κατὰ λέξιν καὶ μόνον τοῦ δὲν (παρεμφαίνειν ἴπτοι δὲν) δηλοῦν ὀρισμένον πρόσωπον καὶ ἀριθμὸν: βούλομαι λέγειν (=θέλω νὰ λέγω)· βουλόμεθα λέγειν (=θέλομεν νὰ λέγωμεν) βούλονται λέγειν (=θέλουν νὰ λέγουν).

2) Ἡ μετοχὴ εἶναι ῥηματικὸν **ἐπίθετον**, τὸ ὅποσον ὅμως δηλοῦν συγγενῶς διάθεσιν καὶ χρόνον (βλ. § 132 κ.έ.): γράφων, γράφουσα, γράφον — γραφόμενος, γραφομένη, γραφόμενον — γράφας, γράψασα, γράψαν, — γραφείς, γραφείσα, γραφέν. Καλεῖται δὲ μετοχὴ, διότι μετ' ἐξεί τῶν παρεπομένων καὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ῥήματος.

§ 179. Πᾶσαι αἱ ἐγκλίσεις καὶ οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης, ἐξαιρέσει ὀρισμένων τύπων αὐτῶν, σχηματίζονται μονολεκτικῶς. Πρὸ βλ. ὑγαίνουτε (=εἶθε νὰ ὑγαίνεστε), λεγέτω (=ἄς λέγη), κόψω (=θὰ κόψω ἢ θὰ κόπτω), κέκογα (=ἔχω κόψει), ἐκεκοίμεν (=εἶχον κόψει), κοπήσομαι (=θὰ κοπῶ), κέκομαι (=ἔχω κοπῆ), ἐκεκοίμεν (=εἶχον κοπῆ) κτλ.

§ 180. Τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης

1) ὁ ἀπλῶς μέλλων δὲν ἔχει δύο τύπους ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ἀλλὰ ἓνα μόνον τύπον, με αὐτὸν δὲ δηλοῦνται ἢ μέλλουσα πράξις εἴτε ἀπλῶς **ἐν συνόψει** εἴτε **κατὰ διάρκειαν** ἢ **ἐπανάληψιν**: γράψω (=θὰ γράψω ἢ θὰ γράφω).

2) ὁ τετελεσμένος μέλλων

α') τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς ἐν γένει σχηματίζεται περιφραστικῶς μετ' τὴν μετοχὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου καὶ τὸν μέλλοντα τοῦ ῥήματος **εἰμί**: (λύω) λελευκὸς ἔσομαι (=θὰ ἔχω λύσει).

β') τῆς μέσης φωνῆς ἐν γένει σχηματίζεται καὶ μονολεκτικῶς καὶ περιφραστικῶς μετ' τὴν μετοχὴν τοῦ μέσου παρακειμένου καὶ τὸν μέλλοντα τοῦ ῥήματος **εἰμί**: (λύομαι) λελύσομαι καὶ λελεμένος ἔσομαι (=θὰ ἔχω λυθῆ ἢ θὰ εἶμαι λυμένος).

β') Συστατικά μέρη τοῦ ῥήματος, θέμα, χαρακτηρ

§ 181. Εἰς τοὺς ῥηματικὸς τύπους κανονικῶς διακρίνομεν δύο θέματα, τὸ **χρονικὸν** θέμα καὶ τὸ **ῥηματικὸν** θέμα.

1) **Χρονικὸν** θέμα λέγεται ἐκεῖνο, ἀπὸ τὸ ὅποσον σχηματίζονται οἱ τύποι ἑνὸς ὀρισμένου χρόνου ἢ ὀρισμένων χρόνων τοῦ

ρήματος. Κανονικῶς δὲ ἔχουν κοινὸν τὸ χρονικὸν θέμα ὁ ἐνεστώσ μετὰ τὸν παρκατακτικόν, ὁ ἀπλοῦς μέλλον μετὰ τὸν ἀόριστον καὶ ὁ παρκατείμενος μετὰ τὸν ὑπερσυντέλικον (καὶ τὸν τετελεσμένον μέλλοντα). Πρβλ. κόπτ-ω, ἔ-κοπτον — κόψ-ω, ἔ-κοψ-α — κέκοψ-α, ἔ-κεκόψ-ειν (κεκοψ-ὸς ἔσομαι) κτλ.

2) Ῥηματικὸν θέμα λέγεται τὸ ἀρχικὸν θέμα τοῦ ῥήματος, ἢτοι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ βᾶσις τοῦ σχηματισμοῦ πάντων τῶν χρονικῶν θεμάτων αὐτοῦ. Οὕτω τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ ῥ. κόπτ-ω εἶναι κόπτ-, ἐξ αὐτοῦ δὲ ἐσχηματίσθη τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα κόπτ-τ-, τὸ τοῦ μέλλοντος κοψ = κοπ-σ- καὶ τὸ τοῦ παρκατείμενου κε-κοψ-, ἐκ τοῦ κε-κοπ- κτλ.

Σημείωσις. Τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐνίοτε μὲν εἶναι τὸ ἴδιον μετὰ τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος (λύ-ω, λέγ-ω, μέν-ω), συνήθως ὅμως εὐρίσκεται ἀπὸ τὸν ἀόριστον β' (ὡς τοῦ βάλω, ῥηματικὸν θ. βάλ-, ἀόρ. β' ἔ-βαλ-ον), καὶ συνήθως ἀπὸ κάποιαν λέξιν ἐτυμολογικῶς συγγενῆ πρὸς τὸ ῥῆμα (βλάπτω — βλάβ-η, τύπτω — τύπ-ω, ῥάπτω — ῥαφ-ή, ἀγγέλω — ἀγγελ-ω, αἰρῶ — ἀρ-σις κτλ.).

§ 182. Ὁ χαρακτηρ ἑνὸς χρονικοῦ θέματος λέγεται **χρονικὸς χαρακτηρ**, ὁ δὲ χαρακτηρ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος λέγεται **ῥηματικὸς χαρακτηρ**.

§ 183. Κατὰ τὸν χαρακτηρα τοῦ ῥηματικοῦ θέματος αὐτῶν τὰ ῥήματα διακροῦνται εἰς **φωνηεντόληκτα** καὶ **συμφωνόληκτα**: λυ-ω, χροί-ω — χροάω, κόπτ-ω (βλ. § 66).

Ὑποδιακροῦνται δὲ

1) τὰ μὲν **φωνηεντόληκτα ῥήματα** εἰς **ἀσυναίρετα** (κολύ-ω, βασιλεύ-ω, κορού-ω) καὶ εἰς **συνηρημένα** (τιμάω-ω, γιλέω-ω, πληροῶ-ω)

2) τὰ δὲ **συμφωνόληκτα** εἰς **ἀφωνόληκτα** (αἶψ-ω, βλέπ-ω, πείθ-ω) καὶ εἰς **ἐνρινόληκτα ἢ ὑγρόληκτα** (μέν-ω, ἀγγέλλ-ω, καθαίρω-ω).

§ 184. Κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν διαφόρων τύπων ἑνὸς ῥήματος τὸ ῥηματικὸν θέμα αὐτοῦ ὑφίσταται διαφόρους μετασχηματισμούς, ἄλλους μὲν εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, ἄλλους δὲ εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ πρὸς τῶν ῥηματικῶν καταλήξεων. Πρβλ. ῥηματικὸν θέμα ταγ-, ἐξ οὗ τάσσ-ω, ἔ-τασσ-ον, τάξ-ω, ἔ-ταξ-α, τέ-ταχ-α, ἔ-τε-τάχ-ειν, ταχ-θή-σομαι, ἔ-τά-χθην, τέ-ταχ-ται κτλ.

γ') Αύξησις καὶ ἀναδιπλασιασμός.

1. Αὐξήσις.

§ 185. Οἱ παραγόμενοι χρόνοι τῶν ῥημάτων εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔχουν αὐξῆσιν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος, ἀπὸ τοῦ ὁποῖον ἕκαστος ἐξ αὐτῶν σχηματίζεται. Ἡ αὐξῆσις δηλοῖ τὸ παρελθόν, εἶναι δὲ δύο εἰδῶν, **συλλαβικὴ καὶ χρονικὴ**.

1) **Συλλαβικὴν** αὐξῆσιν ἔχουν οἱ παραγόμενοι χρόνοι τῶν ῥημάτων, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ σύμφωνον. Εἶναι δὲ ἡ συλλαβικὴ αὐξῆσις ἐν **ε φιλούμενον**, τὸ ὁποῖον προτάσσεται* τοῦ θέματος, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου σχηματίζεται ἕκαστος ἐκ τῶν παραγομένων χρόνων :
πιστεύ-ω — ἐ-πίστευ-ον, ἐ-πίστευ-σα, ἐ-πεπιστεύ-κειν
ῥίπτ-ω — ἔ-ροπτ-ον, ἔ-ροψ-α, ἔ-ροίφ-ειν (34, 1).

2) **Χρονικὴν** αὐξῆσιν ἔχουν οἱ παραγόμενοι χρόνοι τῶν ῥημάτων, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν. Εἶναι δὲ ἡ χρονικὴ αὐξῆσις **ἔκτασις** τοῦ ἀρκτικοῦ βραχέος φωνήεντος τοῦ θέματος, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου σχηματίζεται ἕκαστος ἐκ τῶν παραγομένων χρόνων (§ 32, 6).

Κατὰ τὴν χρονικὴν αὐξῆσιν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος

τὸ ᾱ ἢ ε γίνεται	η : ἀγοράζω, ἡγόραζον — ἐλπίζω, ἤλιπον
τὸ ο γίνεται	ω : οἰκίζω, οἰκίζον
τὸ ι γίνεται	ι : ἰκετεύω, ἰκέτευον
τὸ υ γίνεται	υ : ὑβρίζω, ὑβρίζον
τὸ αι ἢ ει γίνεται	η : αἰσθάνομαι, ἡσθάνομην — εἰκάζω, ἤκαζον
τὸ αυ ἢ ευ γίνεται	ηυ : αὐξάνω, ηὐξάνον — εὐρίσκω, ηὐρίσκον
τὸ οι γίνεται	ω : οἰκτιρίζω, ὠκτιρίζον

Σημείωσις 1. Τὸ ἀρκτικὸν **ει** γίνεται κατὰ τὴν αὐξῆσιν **η** προσέτι εἰς τὸν παρατατικὸν τοῦ ῥήματος **εἰμι** — **ἦα** ἢ **ἦεν** καὶ εἰς τὸν ὑπερσυντέλικον τοῦ **οἶδα** (θ. εἶδ-) — **ἦδειν**. Εἰς τὰ ἄλλα ῥήματα μένει : **εἶκω**—**εἶκον**· **εἶργω**—**εἶργον**· **εἶρω**—**εἶρον**.

Τὸ ἀρκτικὸν **ᾱ ἢ α**, καίτοι εἶναι μακρόν, τρέπεται κατὰ τὴν αὐξῆσιν εἰς **η ἢ η** κατ' ἀναλογία: **ἄθλω** — **ἤθλων**, **ἄργω** — **ἤργουν**, **ἄδω** — **ἤδον** (ὅπως **ἄγω** — **ἤγον**, **αἰτῶ** — **ἤτουν**).

Σημείωσις 2. Ὑπερσυντέλικοι ῥήματα, τῶν ὁποίων ὁ παρακείμενος ἔχει ἀναδιπλασιασμόν **ε**, δὲν ἔχουν αὐξῆσιν : **ἐστράτευκα** — **ἐστρατεύκειν**, **ἐζήτηκα** — **ἐζητήκειν**.

* Τὸ **ε** δηλαδὴ τῆς συλλαβικῆς αὐξήσεως ἀρχήθεν ἦτο ἐπίρρημα καὶ ἐσήμεινε τότε.

2. Ἀναδιπλασιασμός

§ 186. Οἱ συντελικοὶ χρόνοι (ἴτοι ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων) ἔχουν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος ἀναδιπλασιασμόν **εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις** (καὶ εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχήν).

Ὁ ἀναδιπλασιασμός δηλοῖ τὸ τετελεσμένον τῆς πράξεως, εἶναι δὲ δύο εἰδῶν:

1) **ἐπανάληψις** τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου τοῦ θέματος μὲ ἐν ε κατόπιν αὐτοῦ. Τοιοῦτον ἀναδιπλασιασμόν λαμβάνουν τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα ἀρχίζουσι ἀπὸ ἐν ἀπλοῦν σύμφωνα ἐκτὸς τοῦ ρ, ῥ, ἀπὸ δύο σύμφωνα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον εἶναι ἄφωνον καὶ τὸ δεῦτερον ἔνρινον ἢ ὕγρον:

παιδεύω	—πε-παίδευ-κα	ἐ-πε-παιδεύ-κειν	
θύω	—τέ-θυ-κα	ἐ-τε-θύ-κειν	
	(θέ-θυ-κα)	(ἐ-θε-θύ-κειν)	
φυτεύω	—πε-φύτευ-κα	ἐ-πε-φυτεύ-κειν	
	(φε-φύτευ-κα)	(ἐ-φε-φυτεύ-κειν)	
χορεύω	—κε-χόρευ-κα	ἐ-κε-χορεύ-κειν	
	(χε-χόρευ-κα)	(ἐ-χε-χορεύ-κειν)	(§ 37,7)
κάμνω (θ. κμη-)	—κέ-κμη-κα		
πνέω (θ. πνευ-)	—πέ-πνευ-κα		
δραῶ (δρά-ω)	—δέ-δρα-κα		
γράφωμαι	—γέ-γραμ-μαι	ἐ-γε-γράμ-μην, γε-γράφ-ομαι	

2) **ὄ,τι καὶ ἡ αὐξησης**. Λαμβάνουν δὲ

α) συλλαβικὴν αὐξησην ὡς ἀναδιπλασιασμόν τὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ σύμφωνα διπλοῦν ἢ ἀπὸ ρ ἢ ἀπὸ δύο σύμφωνα, χωρὶς ὅμως νὰ εἶναι τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν ἄφωνον καὶ τὸ δεῦτερον ἔνρινον ἢ ὕγρον ἢ ὄσων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ τρία σύμφωνα:

ζητῶ	—ἐ-ζήτηκα	(ὅπως ἐ-ζήτησα)	
όϊπτω	—ἔ-οριγα	(ὅπως ἔ-οριψα)	
σπείρω (θ. σπερ-, σπαρ-)	—ἔ-σπαρκα	(ὅπως ἔ-σπειρα)	
φθειρώ (θ. φθερ-, φθαρ-)	—ἔ-φθαρκα	(ὅπως ἔ-φθειρα)	
στρατεύω	—ἐ-στράτευκα	(ὅπως ἐ-στράτευσα)	

β) χρονικὴν αὐξησην ὡς ἀναδιπλασιασμόν τὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν:

ἀδικῶ	— ἡ-δίκη-κα	(ὅπως ἡδίκησα)
ἐρημῶ	— ἡ-ρήμω-κα	(ὅπως ἡρήμωσα)
ὁμολογῶ	— ὦ-μολόγη-κα	(ὅπως ὠμολόγησα)
αἰτῶ	— ἦ-τη-κα	(ὅπως ἤτησα)
οἰκῶ	— ῶ-κη-κα	(ὅπως ῶκησα)

3. Αὔξεις καὶ ἀναδιπλασιασμός τῶν συνθέτων ῥημάτων

§ 187. 1) Τὰ μετὰ προθέσεων σύνθετα (ἢ παρασύνθετα) * ῥήματα ἔχουν τὴν αὔξισιν καὶ τὸν ἀναδιπλασιασμόν μετὰ τὴν πρόθεσιν :

εἰσ-πέμπω	— εἰσ-έ-πεμπον	εἰσ-πέ-πομψα
συν-οικῶ	— συν-ῶ-κουν	συν-ῶ-κηκα
παρα-νομῶ	— παρ-ε-νόμουν	παρα-νε-νόμῃκα
ἐγ-κωμιάζω	— ἐν-ε-κωμιάζον	ἐγ-κε-κωμιάκα
ἐγ-χειρίζω	— ἐν-ε-χειρίζον	ἐγ-κε-χειρίκα (§ 37, 7).

2) Τὰ παρασύνθετα ῥήματα, ὅσα ἔχουν πρῶτον συνθετικὸν ἄλλην λέξιν ἐκτὸς προθέσεως, ἔχουν τὴν αὔξισιν καὶ τὸν ἀναδιπλασιασμόν εἰς τὴν ἀρχήν, ὡς ἐάν ἦσαν ἀπλᾶ ῥήματα :

(ἄ-δικος)	ἀδικῶ	— ἡδίκουν	ἡδίκηκα
(δυσ-τυχής)	δυστυχῶ	— ἐ-δυστύχουν	δε-δυστύχηκα
(μυθο-λόγος)	μυθολογῶ	— ἐ-μυθολόγουν	με-μυθολόγηκα
(οἰκο-δόμος)	οἰκοδομῶ	— ῶκοδόμουν	ῶκοδόμηκα.

Σημείωσις. Τὰ παρασύνθετα ῥήματα, εἰς τὰ ὅποια τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶναι τὸ ἐπίρρημα **εὖ**, συνήθως δὲν λαμβάνουν αὔξισιν οὐδὲ ἀναδιπλασιασμόν :

εὐδοκιμῶ	εὐδοκίμουν	εὐδοκίμησα	εὐδοκίμηκα
εὐεργετῶ	εὐεργέτουν	εὐεργέτησα	εὐεργέτηκα
εὐτυχῶ	εὐτύχουν	εὐτύχησα	εὐτύχηκα
εὐωχοῦμαι	εὐωχούμην	εὐωχήθην.	

4. Ἄνωμαλλαι αὐξήσεως

§ 188. 1) Τὰ ῥήματα **βούλομαι**, **δύναμαι** καὶ **μέλλω** ἔχουν αὔξισιν κανονικῶς **έ** καὶ ἀνωμάλως **ἦ** (κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ **ῥ. ἐθέλω ἢ θέλω — ἦθελον**).

* Τί λέγονται **παρασύνθετοι** λέξεις βλ. κατωτέρω, εἰς τὸ τέλος τοῦ περὶ συνθέσεως κεφαλαίου.

ἐβουλόμην καὶ ἡβουλόμην — ἐβουλήθην καὶ ἡβουλήθην
 ἐδυνάμην καὶ ἡδυνάμην — ἐδυνήθην καὶ ἡδυνήθην
 ἔμελλον καὶ ἡμελλον.

2) Τὰ ῥήματα (κατ)άγνυμι, ὠνοῦμαι καὶ ὠθῶ, ἐνῶ τὸ θέμα των ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν, ἔχουν συλλαβικὴν αὐξῆσιν ἐ: κατ-έ-αξα. ἐ-ωνοῦμην, ἐ-ώθουν.

3) Τὰ ῥήματα ἐθίζω, ἐλίττω, ἔλκω, ἔπομαι, (περι)έπω, ἐργάζομαι, ἔρπω, ἐστιῶ, ἔχω καὶ ἐῶ κατὰ τὴν αὐξῆσιν πρέπουσιν τὸ ἀρκτικὸν ε ὄχι εἰς η ἀλλὰ εἰς εἰ: εἶθιζον, εἶλιττον, εἶλκον, εἶπόμην, περι-εἶπον, ἐργαζόμην, εἶρπον, εἶστίων, εἶχον, εἶων.

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. ἐργάζομαι ὁ παρατατικὸς καὶ ὁ ἀόριστος σχηματίζονται καὶ μὲ κανονικὴν αὐξῆσιν: ἐργαζόμην, ἐργασάμην.

4) Τὸ ῥήμα ἀν-οίγω εἰς πάντας τοὺς παραγομένους χρόνους, τὸ ῥ. ὄρω εἰς τὸν παρατατικὸν καὶ τὸ ῥ. ἀλίσκομαι εἰς τὸν ἀόριστον ἔχουν καὶ συλλαβικὴν καὶ χρονικὴν αὐξῆσιν ὁμοῦ: ἀν-έωγον, ἀν-έωξα, ἐώρων, εἶλον.

5) Τὸ ῥήμα ἐορτάζω κατὰ τὴν αὐξῆσιν ἐκτείνει ὄχι τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν ἐ ἀλλὰ τὸ κατόπιν αὐτοῦ ο: ἐώρταζον, ἐώρτασα.

Σημείωσις. Πῆσαι αἱ ἀνωτέρω ἀνωμαλίαι τῆς αὐξήσεως εἶναι φαινομενικαὶ καὶ ὀφείλονται εἰς διαφόρους φθωγγικὰς παθήσεις: π.χ. τὸ ῥήμα ἐργάζομαι ἀρχῆθεν ἦτο Φεργάζομαι καὶ τὸ ῥήμα ἔχω ἀρχῆθεν ἦτο σέχω, ὁ παρατατικὸς δὲ αὐτῶν ἀρχῆθεν ἦτο κανονικῶς ἐ-Φεργαζόμην, ἐ-σεχον, ἐκ τούτων δὲ κατόπιν προῆλθον οἱ τύποι ἐεργαζόμην, ἐεχον καὶ μετὰ συναίρεσιν τοῦ εε εἰς εἰ προῆλθον τέλος οἱ τύποι εἶεργαζόμην, εἶεχον (βλ. § 33, 3).

Ἐπίσης οἱ τύποι ἐώρταζον, ἐώρτασα προῆλθον ἐκ παλαιότερων κανονικῶν τύπων ἡόρταζον, ἡόρτασα δι' ἀντιμεταχωρήσεως (βλ. § 32, 4).

Ὁμοίως δὲ ἐκ τῶν παλαιότερων τύπων ἀν-ἡφόρον, ἡφόρων (μὲ ἰσχυροτέραν συλλαβικὴν αὐξῆσιν η) προῆλθον οἱ τύποι ἀν-έωγον, ἐώρων (μὲ δασεῖαν κατ' ἀναλογία πρὸς τὸ δασυνόμενον ὄρω) (βλ. § 32, 4).

6) Ἐκ τῶν συνθέτων ἢ παρασυνθέτων ῥημάτων:

α') τὰ ῥήματα ἀμφι-έννυμι, ἐγγυῶ (ἐκ τῆς λ. ἐγ-γύη), ἐμπεδῶ (ἐκ τῆς λ. ἐμ-πεδος), ἐναντιοῦμαι (ἐκ τῆς λ. ἐν-αντίος), ἐπ-εἶγω, ἐπ-ίσταμαι καὶ καθ-έζομαι ἔχουν τὴν αὐξῆσιν ὅλως εἰς τὴν ἀρχήν, ὡσάν νὰ ἦσαν ἀπλᾶ: ἡμφιέννυν, ἡγγύων, ἡμπέδουν, ἡναντιοῦμην, ἡπειγον, ἡπιστάμην, ἐκαθεζόμην

β') τὰ ῥήματα **ἐκκλησιάζω** (ἐκ τῆς λ. ἐκ-κλησία), **καθ-εὔδω**, **καθ-ἔμαι** καὶ **καθ-ίζω** διαφοροῦνται, ἥτοι ἔχουν τὴν αὐξήσιν ἄλλοτε μὲν ὅλως εἰς τὴν ἀρχὴν ὡς ἀπλᾶ, ἄλλοτε δὲ μετὰ τὴν πρόθεσιν : ἡκ-κλησιάζον καὶ ἐξ-εκκλησίαζον, ἐκάθειδον καὶ καθ-ἠῦδον, ἐκαθήμαι καὶ καθ-ἔμαι, ἐκάθισα καὶ καθ-ἴσα.

γ') τὰ ῥήματα **ἀν-έχομαι**, **ἀμφι-σβητῶ** (ἀρχῆθεν ἀμφισ-βητῶ), **ἐν-οχλῶ** καὶ (ἐπ) **αν-ορθῶ** ἔχουν συγχρόνως δύο αὐξήσεις, ἥτοι καὶ ὅλως εἰς τὴν ἀρχὴν ὡς ἀπλᾶ καὶ μετὰ τὴν πρόθεσιν : ἡν-ειχόμεν, ἡμγ-εσβήτουν, ἡν-ώχλων, (ἐπ) ἡν-ώρθουν.

5. Ἄνωμαλῖαι ἀναδιπλασιασμοῦ.

§ 189. 1) Τὰ ῥ. **γιγνώσκω** καὶ **γνωρίζω** ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν τοῦ β' εἴδους, ἀντιστρόφως δὲ τὰ ῥ. **κτῶμαι**, **μιμνήσκομαι** καὶ **πίπτω** ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν τοῦ α' εἴδους, παρὰ τὸν κανόνα (§ 186) : **ἐγνωκα** (θ. γνω-), **ἐγνώρικα** (θ. γνωριδ-) — **κέκτημαι** (θ. κτκ-), **μέμνημαι** (θ. μνη-), **πέπτωκα** (θ. πτω-) :

2) τὰ ῥ. **ἐθίζω**, **ἔλκω**, **ἐργάζομαι**, **ἐστιῶ** καὶ **ἐῶ** καὶ τὸ ῥ. (ἀν) **οἰγῶ** ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν ὅμοιον μὲ τὴν αὐξήσιν των : **εἴθικα**, **εἴλκκα**, **εἴργασμαι**, **εἰστίακα**, **εἴακα**, (ἀν) **έωχα**, (ἀν) **έωγμα**, (ἀν) **εἰῶ** ξεται (βλ. § 188, 3 καὶ 4) :

3) τὰ ῥ. (κατ) **άγνυμι**, **άλίσκομαι**, **ὀρῶ**, **ὠθοῦμαι** καὶ **ὠνοῦμαι** ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν **ε**, ἂν καὶ ἀρχίζουσιν ἀπὸ φωνῆς : (κατ) **έαγα**, **εάλωκα**, **εόρακα** (καὶ **εώρακα**), **εῶσμαι**, **εῶνημαι** :

4) τὰ ῥ. **λαμβάνω**, **λαγχάνω**, **λέγω**, (**συλ**) **λέγω** καὶ (**δια**) **λέγομαι** ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν **ει** : **εἴληγα**, **εἴληχα**, **εἴρηκα** (θ. **Φερ-**, **Φερε-**), (**σιν**) **εἴλοχα**, (**δι**) **εἴλεγμα** :

Ὁμοίως **εἴθθα** (= **συν**) **εἴθζω**), **εἴμαρται** (= **εἶ**) **ναι** **πεπρωμένον**) τῶν ἀχρήστων εἰς τὸν ἐνεστώτα ῥημάτων **έθω** (θ. **Γεθ-**, **Γηθ-**) καὶ **μείρομαι** (θ. **σμερ-**, **σμαρ-**) :

Σημείωσις. Καὶ τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ ἕλλα μὲν ὀφείλονται εἰς φθογμικὰς παθήσεις, ἕλλα δὲ εἰς ἀναλογικὰν (πρβλ. § 188, 5, Σημ.) :

§ 190. Ἄττικὸς ἀναδιπλασιασμός. Εἰς μερικὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ **α ἢ ε ἢ ο**, κατὰ τὸν ἀναδιπλασιασμόν ἐπαναλαμβάνονται οἱ δύο ἀρκτικοὶ φθόγγοι τοῦ θέματος καὶ συγχρόνως ἐκτείνεται τὸ ἀρκτικὸν φωνῆν αὐτοῦ. Ὁ τοιοῦτος ἀναδιπλασιασμός καλεῖται Ἄττικὸς (πρβλ. § 59) :

ἀκούω	(θ. ἀκο-)	ἀκ-ήκο-α
ἐλαύνω	(θ. ἐλκ-)	ἐλ-ήλα-κα
ἐλέγχομαι	(θ. ἐλεγχ-)	ἐλ-ήλεγ-μαι (ἐκ τοῦ ἐλ-ήλεγγ-μαι)
ἐσθίω	(θ. ἐδε-, ἐδο-)	ἐδ-ήδο-κα
ἔρχομαι	(θ. ἐλυθ-)	ἐλ-ήλυθ-α
ὄμνυμι	(θ. ὄμο-)	ὄμ-ώμο-κα
(ἀπ)όλλυμι	(θ. ὄλε-)	(ἀπ)ολ-ί-λε-κα
(ἀπ)όλλυμαι	(θ. ὄλ-)	(ἀπό)όλ-ωλ-α
ὄρουσσω	(θ. ὄρουχ-)	ὄρ-ώρουχ-α
φέρω	(θ. ἐνεκ-)	ἐν-ήνοχ-α
ἐγείρομαι	(θ. ἐγερ-)	ἐγ-ήγειρ-μαι
ἐγείρομαι	(θ. ἐγορ-)	ἐγορ-ήγορ-α (με ἐπανάληψιν ὄχι μόνον τῶν δύο ἀρκτικῶν φθόγγων ἐγ, ἀλλά καί τοῦ ρ)

Σημείωσις 1. Ἐκ τῶν ῥημάτων τούτων αὐξῆσαι (χρονικήν) εἰς τὸν ὑπερσυντέλικον ἔχουν μόνον ὅσα ἀρχίζουσι ἀπὸ α ἢ ο :

ἀκήκοα — ἠκηκόειν
ὀμώμοκα — ὀμωμώκειν

τὰ ἄλλα δὲν λαμβάνουσιν αὐξῆσαι εἰς τὸν ὑπερσυντέλικον :

ἐλήλακα — ἐληλάκειν
ἐλήλυθα — ἐληλίθειν.

Σημείωσις 2. Ἀναδιπλωσις τοῦ ῥηματικοῦ θέματος συμβαίνει εἰς τινὰ ῥήματα καὶ κατὰ τὸν σχηματισμὸν δευτέρων χρόνων αὐτῶν ἢ παραγωγῆν λέξεων ἐξ αὐτῶν : ἀγ-ω, ἤγ-αγ-ον (ἐκ τοῦ ἄγ-αγ-ον), φέρω (θ. ἐνεκ-), ἤν-εγκ-ον (ἐκ τοῦ ἐν-ένεκ-ον, ἐν-ενκ-ον) (βλ. § 32, 6)—ἀγωγῆ (ἐκ τοῦ ἀγ-αγ-ῆ), ἐδωδή (ἐκ τοῦ ἐδ-εδ-ῆ) (βλ. § 32, 1 καὶ 2).

δ') Τὸ βοηθητικὸν ῥῆμα εἰμί (=εἶμαι)

§ 191. Ἄρκετοὶ τύποι τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης σχηματίζονται περιφραστικῶς μετὰ τὸ ῥῆμα εἰμί ὡς βοηθητικόν. (Πρβλ. τῆς νέας γλώσσης : ἔχω γράφει — εἶχα γράφει — εἶμαι γραμμένος — ἤμουν γραμμένος).

§ 192. Τὸ ῥῆμα εἰμί εἶναι ἀνώμαλον, οἱ δὲ χρόνοι αὐτοῦ εἶναι : ἐνεστ. εἰμί, παρκατ. ἦν (= ἤμην), μέλλ. ἔσομαι (= θά εἶμαι), ἀόρ. ἐγενόμην (= ὑπῆρξα ἢ ἔγινα), παρκατ. γέγονα (= ἔχω ὑπάρξει ἢ ἔχω γίνε), ὑπερσ. ἐγεγόνειν (= εἶχα ὑπάρξει ἢ εἶχα γίνε). Ἐκ τούτων

ὡς βοηθητικοὶ πρὸς σχηματισμὸν τῶν ῥημάτων ἐν γένει λαμβάνονται ὁ ἐνεστώσ, ὁ παρατατικός καὶ ὁ μέλλων, οἱ ὁποῖοι κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Ὀ ρ ι σ τ ι κ ῆ		Ῐποτακτικὴ	Ε ὕ κ τ ι κ ῆ	Προστακτικὴ
Ἐνεστώσ	Παρατατικός			
εἰ-μί	ῥῆ ῥῆ ῥῆν	ῶ	εἶη-ν	—
εἶ	ῥῆ-σθα	ῆς	εἶη-ς	ἴσ-θι
ἐσ-τί(ν)	ῥῆν	ῆ	εἶη	ἐσ-τω
ἐσ-μὲν	ῥῆ-μεν	ῶ-μεν	εἶη-μεν ῆ εἶ-μεν	—
ἐσ-τέ	ῥῆ-τε (ῥῆσ-τε)	ῆ-τε	εἶη-τε ῆ εἶ-τε	ἐσ-τε
εἰ-σί(ν)	ῥῆ-σαν	ῶ-σι(ν)	εἶη-σαν ῆ εἶ-εν	ἐσ-των, ὄντων (ῆ ἐσ-τωσαν)
ἐσ-τόν	ῥῆσ-τόν	ῆ-τόν	εἶη-τόν ῆ εἶ-τόν	ἐσ-τόν
ἐσ-τόν	ῥῆσ-τήν	ῆ-τόν	εἶη-τήν ῆ εἶ-τήν	ἐσ-τών

Ἐπαρέμφ. : εἶναι. Μετοχή : ὦν (ὄντ-ος), οὔσα (οὔσης), ὄν (ὄντ-ος)

ΜΕΛΛΩΝ	Ὀριστικὴ :	ἔσομαι, ἔσῃ (ῆ ἔσει), ἔσται —ἐσόμεθα, ἔσεσθε, ἔσονται
	Εὐκτικὴ :	ἐσοίμην, ἐσοιο, ἐσοίτο — ἐσοίμεθα, ἐσοίσητε, ἐσοίοντο
	Ἐπαρέμφατον :	ἔσεσθαι
	Μετοχή :	ἐσόμενος, ἐσομένη, ἐσόμενον.

Σημείωσις. Τὸ γ' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτος (ἐστί) τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (ἐστί) :

α) 1) ὅταν ἐχη τὴν σημασίαν τοῦ ὑπάρχει ἢ τοῦ εἶναι δυνατόν : ἐστί θεός

β) ἐστί λαβεῖν

2) ὅταν εὐρίσκεται κατόπιν τῶν λέξεων τούτ' (= τοῦτο), ἀλλ' (= ἀλλά), εἰ, καί, οὐκ : τούτ' ἐστί, οὐκ ἐστί.

3) ὅταν εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως : ἐστί τις σοφός.

ε') Σχηματισμὸς τῶν ἐγκλίσεων καὶ τῶν χρόνων τῶν ῥημάτων.

I. Συζυγία τῶν εἰς -ω ῥημάτων.

§ 193. Ἡ συζυγία τῶν εἰς -ω ῥημάτων περιλαμβάνει :

1) ῥήματα βαρύτονα, ἦτοι ῥήματα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς -ω ἄτονον (§ 17, 6) : λύω, πείθω.

2) ῥήματα συνηρημένα ἢ περισπώμενα, ἦτοι ῥήματα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς -ω περισπώμενον : τιμῶ, ποιῶ (§ 17, 4).

§ 194. Παράδειγμα βαρυτόνου ρήματος

	Όριστική		Υποτακτική
	Χρόνοι άρκτικοί	Χρόνοι παραγόμενοι	
Ένεστώς Παρατατικός	λύ'-ω λύ'-εις λύ'-ει λύ'-ομεν λύ'-ετε λύ'-ουσι(ν)	ἔ-λυ-ον ἔ-λυ-ες ἔ-λυ-ε(ν) ἔ-λύ-ομεν ἔ-λύ-ετε ἔ-λυ-ον	(ἵνα) λύ'-ω λύ'-ης λύ'-ῃ λύ'-ωμεν λύ'-ητε λύ'-ωσι(ν)
Μέλλων	λύ-σω λύ-σεις λύ-σει λύ-σομεν λύ-σετε λύ-σουσι(ν)		
Άόριστος α΄		ἔ-λυ-σα ἔ-λυ-σας ἔ-λυ-σε(ν) ἔ-λύ-σαμεν ἔ-λύ-σατε ἔ-λυ-σαν	(ἵνα) λύ'-σω λύ'-σης λύ'-σῃ λύ'-σωμεν λύ'-σητε λύ'-σωσι(ν)
Παρακείμενος Υπερσυντέλικος	λέ-λυ'-κα λέ-λυ-κας λέ-λυ-κε(ν) λε-λύ-καμεν λε-λύ-κατε λε-λύ-κασι(ν)	ἔ-λε-λυ'-κειν ¹ ἔ-λε-λύ-κεις ἔ-λε-λύ-κει ἔ-λε-λύ-κεμεν ² ἔ-λε-λύ-κετε ἔ-λε-λύ-κεσαν	(ἵνα) λε-λύ'-κα λε-λύ-κης λε-λύ-κῃ κλπ. καί (συννηθέστερον) λελυκώς ὦ, ῆς, ῆ, λελυκότες ὦμεν, ῆτε, ὦσι(ν)
Τετέλ. Μέλλων	λελυκώς ἔσομαι, ἔσει, ἔσται λελυκότες ἐσόμεθα, ἐσεσθε, ἔσονται		

1. Αρχαιότεροι τύποι προσέτι : ἐλελύ-κη(ν), ἐλελύ-κης, ἐλελύ-κη.
2. Μεταγενέστεροι τύποι προσέτι : ἐλελύ-κειμεν, ἐλελύ-κειτε, ἐλελύ-κεισαν.

ένεργητικῆς φωνῆς (§ 173, 1).

Εὐκτικῆ	Προστακτικῆ	Μετοχῆ Ἀπαρέμφατον
(εἶθε) λύ-οιμι λύ-οις λύ-οι λύ-οιμεν λύ-οιτε λύ-οιεν	— λύ-ε λυ-έτω — λύ-ετε λυ-όντων ⁵ ἤ λυ-έτωσαν	λύ-ειν λύ-ων (λύ-οντος) λύ-ουσα (λυ-ούσης) λύ-ον (λύ-οντος)
(ὅτι) λύ-σοιμι ³ λύ-σοις λύ-σοι λύ-σοιμεν λύ-σοιτε λύ-σοιεν		λύ-σειν λύ-σων (λύσοντος) λύ-σουσα (λυσούσης) λύ-σον (λύσοντος)
(εἶθε) λύ-σαιμι λύσαις ἢ λύ-σειας ⁴ λύ-σαι ἢ λύ-σειε(ν) λύ-σαιμεν λύ-σαιτε λύ-σαιεν ἢ λύ-σειαν	— λύ-σον λυ-σάτω — λύ-σατε λυ-σάντων ⁵ ἢ λυ-σάτωσαν	λύ-σαι λύ-σας (λύσαντος) λύ-σασα (λυσάσης) λύ-σαν (λύσαντος)
(εἶθε) λε-λύ-κοιμι λε-λύ-κοις λε-λύ-κοι κτλ. καὶ (συνηθέστερον) λελυκώς εἶην, εἶης, εἶη λελυκότες εἶημεν ἢ εἶμεν, εἶητε ἢ εἶτε, εἶησαν ἢ εἶεν	— λελυκώς ἴσθι ἔστω λελυκότες ἔστε ἔστων	λελυ-κέναι λελυ-κώς (λελυ-κότης) λελυ-κυῖα (λελυ-κυΐας) λελυ-κός (λελυ-κότης)
(ὅτι) λελυκώς ἐσοίμην, ἔσοιο, ἔσοιτο ³ λελυκότες ἐσοίμεθα, ἔσοισθε, ἔσονται		λελυκώς ἔσεσθαι λελυκώς ἐσόμενος λελυκότες ἐσόμενοι

3. Ἡ εὐκτικῆ τοῦ μέλλοντος ἐν γένει οὐδέποτε λαμβάνεται ὡς εὐγενικῆ.

4. Οἱ τύποι τῆς εὐκτικῆς τοῦ ἐνεργ. ἀορ. α', οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς -εας, -ειε, -ειαν, λέγονται **αιολικοί** καὶ εἶναι εὐχρηστότεροι τῶν ἄλλων.

5. Οἱ τύποι τοῦ γ' πληθυντικῆς τῆς προστακτικῆς, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς -ντων, εἶναι εὐχρηστότεροι τῶν τύπων, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς -τωσαν.

§ 195. Παράδειγμα βαρυτόνου ρήματος μέσης φωνής

	Όριστική		Υποτακτική
	Χρόνοι άρκτικοί	Χρόνοι παραγόμενοι	
Ένεστώς Παρατατικός	λύ'-ομαι λύ'-η (ἤ λύει) * λύ'-εται λυ-όμεθα λύ'-εσθε λύ'-ονται	ἐ-λύ'-όμην ἐ-λύ'-ου ἐ-λύ'-ετο ἐ-λυ-όμεθα ἐ-λύ'-εσθε ἐ-λύ'-οντο	(ἵνα) λύ'-ωμαι λύ'-η λύ'-ηται λυ-ώμεθα λύ'-ησθε λύ'-ωνται
Μέσος μέλλων	λύ'-σομαι λύ'-ση (ἤ λύ'-σει) * λύ'-σεται λυ-σόμεθα λύ'-σεσθε λύ'-σονται		
Μέσος 'Αόριστος α'		ἐ-λύ'-σάμην ἐ-λύ'-σω ἐ-λύ'-σατο ἐ-λυ-σάμεθα ἐ-λύ'-σασθε ἐ-λύ'-σαντο	(ἵνα) λύ'-σωμαι λύ'-ση λύ'-σηται λυ-σώμεθα λύ'-σησθε λύ'-σωνται
Παρακείμενος 'Υπερσυντέλικος	λέ-λύ'-μαι λέ-λυ-σαι λέ-λυ-ται λε-λύ'-μεθα λέ-λυ-σθε λέ-λυ-νται	ἐ-λε-λύ'-μην ἐ-λέ-λυ-σο ἐ-λέ-λυ-το ἐ-λε-λύ'-μεθα ἐ-λέ-λυ-σθε ἐ-λέ-λυ-ντο	(ἵνα) λελυμένος ὦ λελυμένος ἦς λελυμένος ἦ λελυμένοι ὦμεν λελυμένοι ἦτε λελυμένοι ὦσι (ν)
Τετέλ. Μέλλων	λε-λύ'-σομαι ἢ λελυμένος ἔσομαι λε-λύ'-ση (ἤ-σει) » ἔσει λε-λύ'-σεται » ἔσται λε-λυ-σόμεθα ἢ λελυμένοι ἔσόμεθα λε-λύ'-σεσθε » ἔσεσθε λε-λύ'-σονται » ἔσονται		

* Ἀντί τῶν εἰς -η παλαιότερων τύπων τοῦ προσώπου τούτου συνηθέστεροι εἶναι ὁ εἰς -ει. Οὕτω δὲ κανονικῶς ἐκφέρονται διὰ τοῦ -ει τὰ δευτέρα ἐνικά τοῦ βοῦλομαι, οἶμαι καὶ ὄνομαι (βούλει, οἶει, ὄφει).

(§ 173, 2), μέσης διαθέσεως (§ 171, 2). Λύομαι = λύω τὸν ἑαυτὸν μου.

Εὐκτική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
(εἶθε) λυ-οίμην λύ-οιο λύ-οιτο λυ-οίμεθα λύ-οισθε λύ-οιντο	— λύ-ου λυ-έσθω — λύ-εσθε λυ-έσθων ἤ λυ-έσθωσαν	λύ-εσθαι — λυ-όμενος λυ-ομένη λυ-όμενον
(ἔτι) λυ-σοίμην λύ-σοιο λύ-σοιτο λυ-σοίμεθα λύ-σοισθε λύ-σοιντο	— — — — — —	λύ-σεσθαι — λυ-σόμενος λυ-σομένη λυ-σόμενον
(εἶθε) λυ-σαίμην λύ-σαιο λύ-σαιτο λυ-σαίμεθα λύ-σαισθε λύ-σαιντο	— λύ-σαι λυ-σάσθω — λύ-σασθε λυ-σάσθων* ἤ λυ-σάσθωσαν	λύ-σασθαι — λυ-σάμενος λυ-σαμένη λυ-σάμενον
(εἶθε) λελυμένος εἶην λελυμένος εἶης λελυμένος εἶη λελυμένοι εἶημεν ἢ εἶμεν λελυμένοι εἶητε ἢ εἶτε λελυμένοι εἶησαν ἢ εἶεν	— λέ-λυ-σο λε-λύ-σθω — λέ-λυ-σθε λε-λύ-σθων* ἢ λε-λύ-σθωσαν	λε-λύ-σθαι — λε-λυ-μένος λε-λυ-μένη λε-λυμένον
λε-λυ-σοίμην ἢ λελυμένος ἐσοίμην λε-λύ-σοιο » ἔσοιο λε-λύ-σοιτο » ἔσοιτο λε-λυ-σοίμεθα ἢ λελυμένοι ἐσοίμεθα λε-λύ-σοισθε » ἔσοισθε λε-λύ-σοιντο » ἔσοιντο	λε-λύ-σεσθαι ἢ λε-λυ-μένος — λε-λυ-σόμενος, -η, -ον, ἢ λελυμένος ἐσόμενος, -η, -ον λελυμένοι ἐσόμενοι, -αι, -α	ἔσεσθαι — λε-λυ-μένος λε-λυμένη λε-λυμένον

* Οἱ εἰς -σθων τύποι εἶναι παλαιότεροι καὶ συνηθέστεροι.

§ 196. Παράδειγμα βαρυτόνου ῥήματος μέσης φωνῆς

	Ὀριστική		Ὑποτακτική
	Χρόνοι ἀρκτικοί	Χρόνοι παραγόμενοι	
Ἑνεστώς Παρατατικός	λύ'-ομαι λύ-η (ἤ λύ-ει) λύ-εται κτλ.	ἐ-λύ-όμην ἐ-λύ-ου ἐ-λύ-ετο κτλ.	(ἵνα) λύ-ωμαι λύ-ῃ λύ-ῆται κτλ.
	ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως		
Παθ. Μέλλων α'	λύ-θή-σομαι λυ-θή-ση (ἤ -σει) λυ-θή-σεται λυ-θη-σόμεθα λυ-θή-σεσθε λυ-θή-σονται		
Παθητικός 'Αόριστος α'		ἐ-λύ-θην ἐ-λύ-θης ἐ-λύ-θη ἐ-λύ-θημεν ἐ-λύ-θητε ἐ-λύ-θησαν	(ἵνα) λυ-θῶ λυ-θῆς λυ-θῆ λυ-θῶμεν λυ-θῆτε λυ-θῶσι ¹
Παρακείμενος 'Ὑπερσυντέλ.	λέ-λύ-μαι λέ-λυ-σαι λέ-λυ-ται κτλ.	ἐ-λε-λύ-μην ἐ-λέ-λυ-σο ἐ-λέ-λυ-το κτλ.	(ἵνα) λελυμένος ὦ ῆς ῆ κτλ.
	ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως		
Τετέλ. Μέλλων	λε-λύ-σομαι λε-λύ-ση (ἤ -σει) λε-λύ-σεται κτλ.		
	ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως		

1. Οἱ τύποι οὔτοι προῆλθον διὰ συναϊρέσεως ἐκ παλαιότερων τύπων λυ-θή-ω, λυ-θή-ης, λυ-θή-η κτλ.

(§ 173, 2), παθητικής διαθέσεως (§ 171, 3). Λύομαι=λύομαι υπό άλλου.

Εύκτική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
(εἶθε) λυ-οίμην λύ-οιο λύ-οιτο κτλ. ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως	— λύ-ου λυ-έσθω κτλ.	λύ-εσθαι λυ-όμενος λυ-ομένη λυ-όμενον
(ὄτι) λυ-θη-σοίμην λυ-θή-σοιο λυ-θή-σοιτο λυ-θη-σοίμεθα λυ-θή-σοισθε λυ-θή-σοινο		λυ-θή-σεσθαι λυ-θη-σόμενος λυ-θη-σομένη λυ-θη-σόμενον
(εἶθε) λυ-θείην ² λυ-θείης λυ-θείη λυ-θείημεν ἢ λυ-θειῖμεν λυ-θείητε ἢ λυ-θειῖτε λυ-θείησαν ἢ λυθειῖεν ³	— λύ-θη-τι ⁴ λυ-θή-τω — λύ-θη-τε λυ-θέ-ντων ἢ λυ-θή-τωσαν	λυ-θῆναι λυ-θείς (λυ-θέντος) λυ-θειῖσα (λυ-θείσης) λυ-θὲν ⁵ (λυ-θέντος)
(εἶθε) λελυμένος εἶην εἶης εἶη κτλ. ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως	— λέ-λυ-σο λε-λύ-σθω κτλ.	λε-λύ-σθαι λε-λυ-μένος, -η, -ον
λε-λυ-σοίμην λε-λύ-σοιο λε-λύ-σοιτο κτλ. ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως		λε-λύ-σεσθαι λε-λυ-σόμενος, -η, -ον κτλ.

2. Ἐκ τῶν τύπων λυ-θε-ίη-ν, λυ-θε-ίη-ς, λυ-θε-ίη, λυ-θε-ίη-μεν ἢ λυ-θε-ί-μεν κτλ. (βλ. § 208).

3. Οἱ βραχυτέροι τύποι λυθειῖμεν, λυθειῖτε, λυθειῖεν εἶναι συνηθέτεροι τῶν μακροτέρων τύπων λυθείημεν, λυθείητε, λυθείησαν.

4. Ἐξ ἀρχικοῦ τύπου λύ-θη-θι (βλ. § 37, 7, Σημ.).

5. Ἐξ ἀρχικῶν τύπων λυ-θέ-ντ-ς, λυ-θέ-ντ-ια, λυ-θέ-ντ, (βλ. § 33, 5 καὶ § 36, 4, ε').

**Γενικαὶ παρατηρήσεις
εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν χρόνων καὶ τῶν ἐγκλίσεων.**

§ 197. Τὰ ῥήματα μέσης καὶ παθητικῆς διαθέσεως (§ 171), ἦτοι τὰ μέσα καὶ τὰ παθητικὰ ῥήματα, ἔχουν πάντας τοὺς χρόνους κοινούς, ἐκτὸς τοῦ μέλλοντος καὶ τοῦ ἀορίστου: λύομαι (= λύω τὸν ἑαυτόν μου ἢ λύομαι ὑπὸ ἄλλου), ἐλνόμεν, λέλυμαι, ἐλελύμεν, λελύσομαι· ἀλλὰ: λύσομαι (= θὰ λύσω τὸν ἑαυτόν μου), λυθήσομαι (= θὰ λυθῶ ὑπὸ ἄλλου), ἐλυσάμεν (= ἔλυσα τὸν ἑαυτόν μου), ἐλύθην (= ἐλύθην ὑπὸ ἄλλου).

§ 198. Αἱ καταλήξεις τοῦ μέλλοντος ἐν γένει (ἐνεργητικοῦ, μέσου, παθητικοῦ καὶ μονολεκτικοῦ τετελεσμένου) εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις εἶναι αἱ ἴδιαι μὲ τὰς καταλήξεις τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεστώτος: λύσ-ω (λύ-ω), λύσ-ομαι, λυθήσ-ομαι, λελύσ-ομαι (λύ-ομαι). Ἀλλὰ

1) πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ τοῦ μέσου (ἀπλοῦ ἢ τετελεσμένου μονολεκτικοῦ) μέλλοντος προστίθεται εἰς τὸ θέμα πρὸ τῶν καταλήξεων ὁ **χρονικός χαρακτήρ** αὐτοῦ **σ**: (λύ-ω) λύ-σ-ω, (λύ-ομαι) λύ-σ-ομαι, λελύ-σ-ομαι.

2) πρὸς σχηματισμὸν τοῦ παθητικοῦ μέλλοντος προστίθεται εἰς τὸ θέμα πρῶτον τὸ **πρόσφυμα θη** καὶ ἔπειτα ὁ **χρονικός χαρακτήρ σ** πρὸ τῶν καταλήξεων: (λύ-ομαι) λυ-θή-σ-ομαι.

§ 199. Χρονικὸν χαρακτήρα **σ** ἐκτὸς τοῦ μέλλοντος ἔχει καὶ ὁ ἐνεργητικὸς καὶ μέσος ἀόριστος **α'**: ἔλυ-σ-α, ἐλυ-σ-άμεν.

§ 200. Ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος πλείστων ῥημάτων σχηματίζεται εἰς **-κα**, ὁ δὲ ὑπερσυντέλικος αὐτῶν εἰς **-κειν**, ἦτοι ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος τῶν φωνηεντολήκτων, τῶν ὀδοντικολήκτων καὶ τῶν ἐνρινολήκτων ἢ ὑγρολήκτων ῥημάτων ἔχει **χρο-νικὸν χαρακτήρα κ**: (λύ-ω) λέλυ-κ-α, ἐλελύ-κ-ειν, (πεῖθω, θ. πειθ-) πέπει-κ-α, (φαίνω, θ. φαν-) πέφαγ-κ-α, (καθαίρω, θ. καθαρ-) κεκάθαρ-κ-α.

§ 201. Τὸ **ο** καὶ τὸ **ε**, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀρχίζουν πᾶσαι σχεδὸν αἱ καταλήξεις τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ, καθὼς καὶ τοῦ μέλλοντος ἐνεργητικοῦ καὶ μέσου ἢ παθητικοῦ εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις, ἐκτὸς

τῆς ὑποτακτικῆς, καὶ εἰς τὸ ἀπαρέμφρατον καὶ τὴν μετοχὴν, λέγονται **θεματικὰ φωνήεντα** τῶν ἐγκλίσεων τούτων.

Σημεῖωσις. Κανονικῶς τὸ μὲν θεματικὸν φωνῆεν **ο** ὑπάρχει πρὸ τοῦ **μ ἢ τοῦ ν ἢ** πρὸ φωνήεντος : **λύ-ο-μεν, λύ-ο-νται, ἔλυ-ο-ν, λύ-ο-μεν** τὸ δὲ θεματικὸν φωνῆεν **ε** ὑπάρχει πρὸ τοῦ **σ ἢ τ** : **λύ-ε-σθε λύ-ε-ται**.

Τῦποι οἷοι **λύουσι, λέγουσι** κτλ. προῆλθον ἐκ παλαιότερων τύπων **λύονσι, λέγονσι**, οἱ ὅποιοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων **λύοντι, λέγοντι** (βλ. § 32, 6 καὶ § 37, 5).

Ὁμοίως τύποι οἷος ὁ **λύουσι** προῆλθον ἐκ παλαιότερων **λύοναι — λύοντι** (βλ. § 37, 5).

Ὁμοίως τύποι οἷοι **λελύκασι — γεγράφασι** κτλ. προῆλθον ἐκ παλαιότερων τύπων **λελύκαναι — λελύκанти, γεγράφαναι — γεγράφαντι** (βλ. § 37, 5).

Τῦποι δὲ οἷοι οἱ τοῦ β' ἐνικοῦ τοῦ μέσου ἢ τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτος κτλ. **λήγῃ** (λύεσαι), **λέγῃ** (= λέγεσαι) κτλ. προῆλθον διὰ συναίρεσως ἐκ παλαιότερων τύπων **λύεαι, λέγεαι**, οἱ ὅποιοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων **λύεσαι, λέγεσαι** (βλ. § 33, 3 καὶ ὑποσημ.* τῆς σελ. 100).

Ὁμοίως τύποι οἷοι **ἐλύου, ἐλέγου** κτλ., **ἐλύσω, ἐτάξω** κτλ. προῆλθον διὰ συναίρεσως ἐκ παλαιότερων τύπων **ἐλύ-εο, ἐλέγ-εο** κτλ., **ἐλύσ-αο, ἐτάξ-αο** κτλ., οἱ ὅποιοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων **ἐλύ-εσο, ἐλέγ-εσο** κτλ., **ἐλύσ-ασο, ἐτάξ-ασο** κτλ. (βλ. § 33, 3).

Ὁμοίως προῆλθον τύποι τῆς εὐκτικῆς οἷοι **λύοισο, παιδεύοισο** κτλ. ἐξ ἀρχικῶν τύπων **λύ-οισο, παιδεύ-οισο** κτλ. (βλ. § 33, 3).

Ὁμοίως προῆλθον τύποι τῆς προστακτικῆς **λύου, παιδεύου** κτλ. ἐκ παλαιότερων τύπων **λύ-εο, παιδεύ-εο** κτλ., οἱ ὅποιοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων **λύ-εσο, παιδεύ-εσο** κτλ. (βλ. § 33, 3).

Τοῦ δὲ ἐνεργητικοῦ ἀπαρεμφράτου τύποι οἷοι **λύειν, λέγειν** κτλ. προῆλθον διὰ συναίρεσως ἐκ παλαιότερων τύπων **λύ-ε-εν, λέγ-ε-εν** κτλ., ἦτοι ἡ κατάληξις τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀπαρεμφράτου **-ειν** προῆλθεν ἐκ τῆς **-εεν**.

§ 202. Ἡ ὑποτακτικὴ πάντων τῶν χρόνων καὶ τῆς ἐνεργητικῆς καὶ τῆς μέσης φωνῆς ἔχει θεματικὰ φωνήεντα **ω** καὶ **η** (ἀντίστοιχα πρὸς τὰ θεματικὰ φωνήεντα **ο** καὶ **ε** τῆς ὀριστικῆς) : **λύ-ω-μεν** (**λύ-ο-μεν**), **λύ-η-σθε** (**λύ-ε-σθε**).

§ 203. Ὁ ἐνεργητικὸς καὶ μέσος ἀόριστος **α'** εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις, πλὴν τῆς ὑποτακτικῆς, καὶ ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔχουν θεματικὸν φωνῆεν **α** : **ἐλύσ-α-μεν, ἐλύσ-α-ντο, λύσ-α-μεν, λύσ-α-σθε, λύσ-α-ντο, λελύκ-α-μεν**.

§ 204. Ὁ ἐνεργητικὸς ὑπερσυντέλικος εἰς τὴν ὀριστικὴν εἰς μὲν

τὸν ἐνικὸν ἔχει θεματικὸν φωνῆεν **ει**, εἰς δὲ τὸν πληθυντικὸν (καὶ τὸν δυϊκὸν) **ε**: ἐλελύκ-ει-ν, ἐλελύκ-ει-μεν, (ἐλελύκ-ε-τον, ἐλελυκ-έ-την).

§ 205. 1) Ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος εἰς τὴν ὑποτακτικὴν, τὴν εὐκτικὴν καὶ τὴν προστακτικὴν σπανίως σχηματίζεται μονολεκτικῶς (λελύκω, λελύκοιμι, λελυκέτω)· συνηθέστερον σχηματίζεται περιφραστικῶς μετὰ τὴν μετοχὴν αὐτοῦ καὶ τὰς ἀντιστοίχους ἐγκλίσεις τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος **εἰμί**: λελυκώς **ᾧ**, λελυκώς **εἶην**, λελυκώς **ἔστω**.

2) Ὁ μέσος παρακείμενος εἰς μὲν τὴν ὑποτακτικὴν καὶ τὴν εὐκτικὴν σχηματίζεται πάντοτε περιφραστικῶς, μετὰ τὴν μετοχὴν του καὶ τὰς ἀντιστοίχους ἐγκλίσεις τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος **εἰμί** (λελυμένος **ᾧ**, λελυμένος **εἶην**), εἰς δὲ τὴν προστακτικὴν σχηματίζεται καὶ μονολεκτικῶς καὶ περιφραστικῶς: λέλυσο ἢ λελυμένος **ἴσθι**.

§ 206. Εἰς πάντας τοὺς τύπους τοῦ μέσου καὶ παθητικοῦ παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελείου, οἱ ὅποιοι σχηματίζονται μονολεκτικῶς, δὲν ὑπάρχουν θεματικὰ φωνήεντα, αἱ δὲ καταλήξεις προστίθενται ἀμέσως εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ: λέλυ-μαι, ἐλέλυ-ντο, λελύ-σθαι, λελυ-μένος.

§ 207. 1) Καὶ τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου οἱ τύποι ἐν γένει σχηματίζονται χωρὶς θεματικὰ φωνήεντα, ἀλλὰ πρὸς σχηματισμὸν αὐτῶν προστίθεται εἰς τὸ θέμα πρὸ τῶν καταλήξεων τὸ πρόσφυμα **θη**, τὸ ὅποιον πρὸ τοῦ (ἐγκλιτικοῦ) φωνήεντος **ι** καὶ πρὸ τοῦ **ντ** πάσχει συστολὴν καὶ γίνεται **θε**: ἐλύ-θη-ν, ἐλύ-θη-σαν, λυ-θε-ῖ-μεν, λυ-θέ-ντων (βλ. § 32, 6 καὶ § 198, 2).

2) Τὸ πρόσφυμα **θη** εἰς τὴν ὑποτακτικὴν τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου συναϊρεῖται μετὰ τὰς καταλήξεις καὶ οὕτω προκύπτουν (φαινομενικὰ) καταλήξεις, **-θῶ**, **-θῆς**, **-θῆ** κτλ. (βλ. § 196, ὑποσ.).

Σημείωσις. Καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου ἢ κατάληξις **-θῆναι** προῆλθε διὰ συναϊρέσεως ἐκ τοῦ **-θηέναι** (λυ-θη-έναι) **λυ-θῆναι**.

§ 208. Ἡ εὐκτικὴ ἔχει ἐγκλιτικὰ φωνήεντα **ιη** ἢ ἀπλοῦν **ι**, τὰ ὅποια προστίθενται εἰς τὸ θέμα πρὸ τῶν καταλήξεων μετὰ τὸ θεματικὸν φωνῆεν (ὅπου ὑπάρχει τοιοῦτον φωνῆεν). Τὸ ἐγκλιτικὸν φωνῆεν **ι** συναϊρεῖται μετὰ τὸ προηγούμενον φωνῆεν τοῦ θέματος: λυ-θε-ἰη-μεν, λυ-θε-ῖ-μεν, λύ-ο-ι-μεν, λύ-σα-ι-μεν, λύ-σ-α-ι-ντο.

ς') Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς τῶν ῥημάτων.

§ 209. Τοῦ δυϊκοῦ ἀριθμοῦ τῶν ῥημάτων ἐν γένει ἰδιαίτεροι καταλήξεις ὑπάρχουν μόνον διὰ τὸ β' καὶ τὸ γ' πρόσωπον, εἶναι δὲ αἱ ἐξῆς :

I. Τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς

α') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς ἀρκτικούς χρόνους καὶ τῆς ὑποτακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -τον, -τον : *λύ-ε-τον, λύ-ε-τον — λύσ-ε-τον, λύσ-ε-τον — λελύκ-α-τον, λελύκ-α-τον*· *λύ-η-τον, λύ-η-τον — λύσ-η-τον, λύσ-η-τον — (λελύκ-η-τον, λελύκ-η-τον)*·

β') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς παραγομένους χρόνους καὶ τῆς εὐκτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ ἢ καὶ τοῦ ἐγκλιτικοῦ φωνήεντος) -τον, -την : *ἐλύ-ε-τον, ἐλυ-έ-την — ἐλύσ-α-τον, ἐλυσ-ά-την — ἐλελύκ-ε-τον, ἐλελυκ-έ-την*· *λύ-οι-τον, λυ-οί-την — λύσ-οι-τον, λυσ-οί-την — λύσ-αι-τον, λυσ-αί-την — (λελύκ-οι-τον, λελυκ-οί-την)*·

γ') τῆς προστακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -τον, -των : *λύ-ε-τον, λυ-έ-των — λύσ-α-τον, λυσ-ά-των — (λελύκ-ε-τον, λελυκ-έ-των)*·

II. Τῆς μέσης φωνῆς (ἐξαίρεσει τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου)

α') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς ἀρκτικούς χρόνους καὶ τῆς ὑποτακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -σθον, -σθον : *λύ-ε-σθον, λύ-ε-σθον — λύσ-ε-σθον, λύσ-ε-σθον — λυθήσ-ε-σθον, λυθήσ-ε-σθον — λέλυ-σθον, λέλυ-σθον — λελύσ-ε-σθον, λελύσ-ε-σθον — λύ-η-σθον, λύ-η-σθον — λύσ-η-σθον, λύσ-η-σθον*·

β') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς παραγομένους χρόνους καὶ τῆς εὐκτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ ἢ καὶ τοῦ ἐγκλιτικοῦ φωνήεντος) -σθον, -σθην : *ἐλύ-ε-σθον, ἐλυ-έ-σθην — ἐλύσ-α-σθον, ἐλυ-σ-ά-σθην — ἐλέλυ-σθον, ἐλελύ-σθην*· *λύ-οι-σθον, λυ-οί-σθην — λύσ-οι-σθον, λυσ-οί-σθην — λύσ-αι-σθον, λυσ-αί-σθην — λυθήσ-οι-σθον, λυθησ-οί-σθην*·

γ') τῆς προστακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -σθον, -σθων : *λύ-ε-σθον, λυ-έ-σθων — λύσ-α-σθον, λυσ-ά-σθων — λέλυ-σθον, λελύ-σθων*·

Σημεῖοις. Τοῦ δυϊκοῦ τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου ἐν γένει καταλήξεις εἶναι αἱ τοῦ δυϊκοῦ τῶν ἀντιστοίχων ἐγκλίσεων τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) : *ἐλύθη-τον, ἐλυθή-την — λυθή-τον, λυθή-τον — λυθείη-τον ἢ λυθεῖ-τον, λυθειή-την ἢ λυθεί-την — λυθη-τον, λυθή-των*·

ζ') Σχηματισμός τῶν χρόνων τῶν ἀφωλονήκτων ῥημάτων.

α') Ἐνεστῶς καὶ παρατατικός.

§ 210. Τῶν ἀφωλονήκτων ῥημάτων ὀλίγα σχηματίζουν τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα ἀμετάβλητον, ὡς ἄγ-ω, ἄδ-ω, ἀλείβ-ω, ἀμείβ-ω, ἄρχ-ω, βλέπ-ω, γράφ-ω, διώκ-ω, ἔχ-ω, πείθ-ω, τρέπ-ω, φεύγ-ω, ψεύδ-ω κτλ.

Τὰ πλεῖστα δὲ τῶν ἀφωλονήκτων ῥημάτων σχηματίζουν τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα μετεσχηματισμένου, ἦτοι

1) τὰ **χειλικόληκτα** ἀφωλονήκτα ῥήματα πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ προσλαμβάνουσι εἰς τὸ ῥηματικὸν τῶν θέμα τὸ πρόσφυμα **τ** καὶ οὕτω λήγουσι εἰς **-πτω**: (θ. κοπ-) κόπ-τ-ω, (θ. βλάβ-) βλάβ-τ-ω) βλάπτω, (θ. κρυφ-) κρύφ-τ-ω) κρύπτω (βλ. § 37, 1).

2) τὰ **οὐρανικόληκτα** καὶ τὰ **ὀδοντικόληκτα** πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ προσλαμβάνουσι εἰς τὸ ῥηματικὸν τῶν θέμα τὸ πρόσφυμα **j** (§ 1, σημ.) καὶ οὕτω

α') τὰ οὐρανικόληκτα καὶ ἐκ τῶν ὀδοντικόληκτων ὅσα ἔχουσι χαρακτηριστῆρα **θ** ἢ **τ** λήγουσι εἰς τὸν ἐνεστῶτα εἰς **-ττω** ἢ **-σσω**. Π. χ.

(θ. φυλακ-, φυλάκ-**j**ω) φυλάττω ἢ φυλάσσω

(θ. ἀλλαγ-, ἀλλάγ-**j**ω) ἀλλάττω ἢ ἀλλάσσω

(θ. ταραχ-, ταράχ-**j**ω) ταράττω ἢ ταράσσω

(θ. ἀρμοσ-, ἀρόμ-**j**ω) ἀρομῶττω ἢ ἀρομῶσσω

(θ. πυρετ-, πυρέτ-**j**ω) πυρέττω ἢ πυρέσσω (βλ. § 36, 4, γ')

β') τῶν ὀδοντικόληκτων ὅσα ἔχουσι χαρακτηριστῆρα **δ** λήγουσι εἰς τὸν ἐνεστῶτα εἰς **-ζω**. Π. χ.

(θ. ἐλπιδ-, ἐλπιδ-**j**ω) ἐλπίζω

(θ. ἔδ-, ἔδ**j**ω) ἔζω

(θ. παιδ-, παιδ-**j**ω) παίζω

Σημείωσις. Ἐνεστῶτα εἰς **-ζω**, σχηματίζουν, καὶ μερικὰ ῥήματα οὐρανικόληκτα, τὰ ὅποια σημαίνουν συνήθως ἦχον. Π. χ.

(θ. οἰμῶγ-, οἰμῶγ-**j**ω) οἰμῶζω

(θ. στεναγ-, στενάγ-**j**ω) στενάζω

(θ. ἀλαλαγ-, ἀλαλάγ-**j**ω) ἀλαλάζω

(θ. κραγ-, κράγ-**j**ω) κράζω

(θ. ὀλολυγ-, ὀλολύγ-**j**ω) ὀλολύζω.

β') Οι άλλοι χρόνοι .

§ 211. Τῶν ὀδοντικολήκτων ῥημάτων

1) ὁ μέλλων ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-σω** καὶ ὁ μέσος εἰς **-σομαι**, ὁ ἀόριστος **α'** ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-σα** καὶ ὁ μέσος εἰς **-σάμην**, ὅπως καὶ τῶν φωνηεντολήκτων ῥημάτων : (θ. πειθ-) **πεί-σω** (ἐκ τοῦ πειθ-σω), **πεί-σομαι** (ἐκ τοῦ πείθ-σομαι) — (θ. σπενδ-) **σπεί-σω** (ἐκ τοῦ σπένδ-σω), **σπεί-σομαι** (ἐκ τοῦ σπένδ-σομαι) — (θ. γυμναδ-) **ἐγύμνα-σα** (ἐκ τοῦ ἐγύμναδ-σα), **ἐγυμνα-σάμην** (ἐκ τοῦ ἐγυμναδ-σάμην) (βλ. § 198 κ. ἐ.).

Ἄλλὰ τὰ ὑπερδυσύλλαβα ὀδοντικολήκτα εἰς **-ίζω**, ὅσα ἔχουν χαρακτηῖρα **δ**, σχηματίζουσιν τὸν ἐνεργητικὸν καὶ μέσον μέλλοντα χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτηῖρα **σ** εἰς **-ιῶ**, **-ιοῦμαι** (κατὰ τὰ εἰς **-έω** συνηρημένα ῥήματα). Οὕτω **κτίζω** — **κτίσω**, **σχίζω** — **σχίσω**, ἀλλὰ **κομίζω** (θ. κομιδ-), **κομιῶ** (**κομιεῖς**, **κομιεῖ**), **κομοῦμαι** (**κομιεῖ**, **κομιεῖται**).

Σημείωσις. Μέλλοντα ἄσιγμον συνηρημένον κατὰ τὰ εἰς **-άω** συνηρημένα ῥήματα ἔχει καὶ τὸ ῥῆμα **βιβάζω** : **βιβῶ**, **βιβᾶς**, **βιβᾶ** κτλ.

2) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος λήγει εἰς **-κα** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-κειν** : (θ. κομιδ-), **κεκόμι-κα**, **ἐκεκομί-κειν** (βλ. § 200) .

3) ὁ παθητικὸς μέλλων **α'** λήγει εἰς **-σθήσομαι** καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος **α'** εἰς **-σθην** : (θ. ψευδ-) **ψευσθήσομαι** (ἐκ τοῦ ψευδ-θήσομαι), **ἔψευσθην** (ἐκ τοῦ ἐψεύδ-θην) — (θ. ἀρμστ-) **ἠρμόσθην** (ἐκ τοῦ ἠρμόστ-θην) (βλ. § 37, 4) .

4) ὁ μέσος παρακείμενος λήγει εἰς **-σμαι** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-σμην** : (θ. πειθ-) **πέπεισμαι** (ἐκ τοῦ πέπειθ-μαι), **ἐπεπείσμην** (ἐκ τοῦ ἐπεπειθ-μην) — (θ. κομιδ-) **κεκόμισμαι** (ἐκ τοῦ κεκόμιδ-μαι), **ἐκεκομίσμην** (ἐκ τοῦ ἐκεκομίδ-μην) .

§ 212. Τῶν οὐρανικολήκτων ῥημάτων

1) ὁ μέλλων ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-ξω** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ξομαι**, ὁ ἀόριστος **α'** ὁ ἐνεργητικὸς εἰς **-ξα** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ξάμην** : (θ. φυλακ-) **φυλάξω**, **ἐφύλαξα** (ἐκ τοῦ φυλάκ-σω, ἐφύλακ-σα) — (θ. ταγ-) **τάξομαι**, **ἐταξάμην** (ἐκ τοῦ τάγ-σομαι, ἐταγ-σάμην) (βλ. § 36, 1) .

2) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος λήγει εἰς **-χα** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-χειν** (ἔτσι εἰς τοὺς χρόνους τούτους ὁ οὐρανικὸς χαρακτηῖρ

τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, εἰς εἶναι ψιλὸν ἢ μέσον, τρέπεται εἰς δασύ) : (θ. κηρυκ-) *κεκήρυχα, ἐκεκηρύχην* — (θ. ταγ-) *τέταχα, ἐτετάχην*·

3) ὁ παθητικὸς μέλλων ἀ' λήγει εἰς **-χθήσομαι** καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος ἀ' εἰς **-χθην** : (θ. πλεκ-) *πλεχθήσομαι, ἐπλέχθην* (ἐκ τοῦ πλεκ-θήσομαι) — (θ. ἀγ-) *ἀχθήσομαι, ἤχθην* (ἐκ τοῦ ἀγ-θήσομαι κτλ.) (βλ. § 37, 1)·

4) ὁ μέσος παρακείμενος λήγει εἰς **-γμαι** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-γμην** : (θ. πλεκ-) *πέπλεγμαι, ἐπεπλέγμην* (ἐκ τοῦ πέπλεκ-μαι, ἐπεπλέκ-μην) — (θ. ταραχ-) *τετάραγμαi, ἐτεταράγμην* (ἐκ τοῦ τετάραχ-μαι, ἐτεταράχ-μην) (βλ. § 37, 2)·

§ 213. Τῶν χειλικολήκτων ῥημάτων

1) ὁ μέλλων ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-ψω** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ψομαι**, ὁ ἀόριστος ἀ' ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-ψα** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ψάμην** : (θ. κοπ-) *κόψω, ἔκοψα* (ἐκ τοῦ κόπ-σω, ἔκοπ-σα) — (θ. τριβ-) *τριψομαι, ἐτριψάμην* (ἐκ τοῦ τρίβ-σομαι, ἐτριβ-σάμην) — (θ. γραφ-) *γράψομαι, ἐγραψάμην* (ἐκ τοῦ γράφ-σομαι, ἐγραφ-σάμην) (βλ. § 36, 2)·

2) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος λήγει εἰς **-φα** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-φειν** (ἦτοι εἰς τοὺς χρόνους τούτους ὁ χειλικὸς χαρακτήρ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, εἰς εἶναι ψιλὸν ἢ μέσον, τρέπεται εἰς δασύ) : (θ. κοπ-) *κέκοφα, ἐκεκόφην* — (θ. τριβ-) *τέτριφα, ἐτετρίφην* (βλ. § 212, 2)·

3) ὁ παθητικὸς μέλλων ἀ' λήγει εἰς **-φθήσομαι** καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος ἀ' λήγει εἰς **-φθην** : (θ. πεμπ-) *πεμφθήσομαι, ἐπέμφθην* (ἐκ τοῦ πεμπ-θήσομαι, ἐπέμπ-θην) — (θ. καλυβ-) *καλυφθήσομαι, ἐκαλύφθην* (ἐκ τοῦ καλυβ-θήσομαι, ἐκαλύβ-θην) (βλ. § 37, 1)·

4) ὁ μέσος παρακείμενος λήγει εἰς **-μμαι** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-μμην** : (θ. κοπ-) *κέκομμαι, ἐκεκόμμην* (ἐκ τοῦ κέκοπ-μαι κτλ.) — (θ. τριβ-) *τέτριμμαι, ἐτετριμμην* (ἐκ τοῦ τέτριβ-μαι κτλ.) — (θ. γραφ-) *γέγραμμαι, ἐγεγράμμην* (ἐκ τοῦ γέγραφ-μαι κτλ.) (βλ. § 37, 3)·

§ 214. Ἐκ τῶν ἀφωολήκτων ῥημάτων

1) ὅσα ἔχουν πρὸ τοῦ χαρακτήρος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος **ε**, ἀντὶ τοῦ **ε** τούτου εἰς τὸν ἐνεργητικὸν παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον ἔχουν **ο** : *κλέπτω, (θ. κλέπ-), κέκλοφα, ἐκεκλόφην* — *τρέπω (θ. τρεπ-), τέτροφα, ἐτετρόφην* — *φέρω (θ. ἐνεκ-), ἐνήνοχα, ἐνηνόχην* (βλ. § 190)·

2) τὰ ῥήματα **στρέφω, τρέπω** καὶ **τρέφω** εἰς τὸν μέσον παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον ἀντὶ τοῦ **ε** τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν **α** (βραχύ): (θ. στρεφ-) ἔστραμμαι, ἐστράμμην — (θ. τρεπ-) τέτραμμαι, ἐτετράμμην — (θ. θρεφ-) τέθραμμαι, ἐτεθράμμην.

§ 215. Παράδειγμα κλίσεως

μέσου παρακειμένου καὶ ὑπερσυντέλικου ἀφρωνολήκτων ῥημάτων

Ὅριστικὴ		Προστακτικὴ	Ἀπαρέμφατον Μετοχὴ
ἔψευσ-μαι ἔψευ-σαι ἔψευσ-ται ἐψεύσ-μεθα ἔψευ-σθε ἔψευσμένοι εἰσὶ	ἐψεύσ-μην ἔψευ-σο ἔψευσ-το ἐψεύσ-μεθα ἔψευ-σθε ἔψευσμένοι ἦσαν	— ἔψευ-σο ἐψεύ-σθω — ἔψευ-σθε ἐψεύ-σθων	ἐψεῦ-σθαι ἔψευσ-μένος ἔψευσ-μένη ἔψευσ-μένον
πέπραγ-μαι πέπραξαι πέπρακ-ται πεπραγ-μεθα πέπραχ-θε πεπραγμένοι εἰσὶ	ἐπεπράγ-μην ἐπέπραξο ἐπέπρακ-το ἐπεπράγ-μεθα ἐπέπραχ-θε πεπραγμένοι ἦσαν	— πέπραξο πεπράχ-θω — πέπραχ-θε πεπράχ-θων	πεπράχ-θαι πεπραγ-μένος πεπραγ-μένη πεπραγ-μένον
γέγραμ-μαι γέγραψαι γέγραπ-ται γεγράμ-μεθα γέγραψ-θε γεγραμμένοι εἰσὶ	ἐγεγράμ-μην ἐγέγραψο ἐγέγραπ-το ἐγεγράμ-μεθα ἐγέγραψ-θε γεγραμμένοι ἦσαν	— γέγραψο γεγράψ-θω — γέγραψ-θε γεγράψ-θων	γεγράφ-θαι γεγραμ-μένος γεγραμ-μένη γεγραμ-μένον

(Βλ. § 37 καὶ § 33, 5)

Σημείωσις. Συμφωνολήκτων ῥημάτων ἐν γένει μονολεκτικοὶ τύποι τοῦ γ' πληθυντικοῦ προσώπου τοῦ μέσου παρακειμένου καὶ ὑπερσυντέλικου εἶναι σπανιώτατοι, ὡς τετάχαι (= τεταχμένοι εἰσὶ), γεγράφαται (= γεγραμμένοι εἰσὶ), ἐθθάται (= ἐθθαμένοι εἰσὶ), ἐτετάχαι (= τεταχμένοι ἦσαν).

η') Σχηματισμός τῶν χρόνων
τῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων.

α') Ἐνεστώς καὶ παρατατικός.

§ 216. Καὶ τῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων πολὺ ὀλίγα σχηματίζουν τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τοῦ ῥηματικὸν θέμα ἀμετάβλητον, ὡς *δέω-ω, μέν-ω, νέμ-ω* κτλ.

Τὰ πλεῖστα δὲ ἐνρινολήκτα καὶ ὑγρολήκτα ῥήματα σχηματίζουν τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τοῦ ῥηματικὸν θέμα μετασχηματισμένον, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προσετέθη τὸ πρόσρριμα *j*. Οὕτω

1) τῶν ῥημάτων, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηριστῆρα **λ**, τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα ἔχει διπλασιασμένον τὸ **λ**:

(θ. βάλ-, βάλ-jω) βάλλω
(θ. ἀγγέλ-, ἀγγέλ-jω) ἀγγέλλω (βλ. § 36, 4, α')

2) τῶν ῥημάτων, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηριστῆρα **ν ἢ ρ**, τὸ θέμα τὸ ὁποῖον ἀρχῆθεν ἔληγεν εἰς **-αν, -αρ, -εν, -ερ, -ῖν, -ῖρ, ῦν, -ῦρ**, μετασχηματίσθη εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ λήγει εἰς **-αίν, -αίρ, -εῖν, -εῖρ, -ῖν, -ῖρ, -ῦν, -ῦρ**:

(θ. ὑφάν-, ὑφάν-jω) ὑφαίνω
(θ. καθάρ-, καθάρ-jω) καθαίρω
(θ. κτεν-, κτέν-jω) κτείνω
(θ. σπερ-, σπέρ-jω) σπείρω
(θ. κρῖν-, κρῖν-jω) κρῖνω
(θ. οἰκτῖρ-, οἰκτῖρ-jω) οἰκτιῶ
(θ. πλῦν-, πλῦν-jω) πλῦνω
(θ. σῦρ-, σῦρ-jω) σῦρω (βλ. § 35 καὶ 36, 4, β')

Σημείωσις. Τὸ ῥῆμα *ὀφείλω* προῆλθεν ἐκ παλαιότερου τύπου *ὀφέλλω*, ὁ ὁποῖος πάλιν προῆλθεν ἐξ ἀρχικοῦ τύπου *ὀφέλνω* (πρβλ. § 36, 3).

β') Οἱ ἄλλοι χρόνοι.

§ 217. Τῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων

1) ὁ ἐνεργητικὸς καὶ ὁ μέσος μέλλον σχηματίζεται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτηριστῆρα **σ** (συνηρημένος) εἰς **-ῶ, -οῦμαι** (ἦτοι κατὰ τὰ εἰς **-έω** συνηρημένα ῥήματα):

νέμω	(θ. νει- νειμέω)	νεμῶ (νεμέομαι)	νεμοῦμαι
μένω	(θ. μεν- μενέω)	μενῶ	
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ- ἀγγελέω)	ἀγγελῶ	
καθαίρω	(θ. καθαρ- καθαρέω)	καθαροῦ	
κτείνω	(θ. κτεν- κτενέω)	κτενῶ	

2) ὁ ἐνεργητικός καὶ ὁ μέσος ἀόριστος α' σχηματίζονται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρρακτῆρα σ εἰς **-α**, **-άμην**, μὲ ἐκτεταμένον τὸ πρὸ τοῦ χαρρακτῆρος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος βραχὺ φωνῆεν, ἦτοι μὲ ἔκτασιν τοῦ **ᾱ** εἰς **η** (ἢ κατόπιν **ε** ἢ **ι** ἢ **ρ** εἰς **ᾱ**), τοῦ **ε** εἰς **ει**, τοῦ **ἰ** ἢ **ῶ** εἰς **ι** ἢ **ῦ** :

ύφαινώ	(θ. ύφᾱν-)	ύφην-α	ύφην-άμην
λεαίνω	(θ. λεᾱν-)	ἐλέᾱν-α	(λεᾱναι)
μιαίνω	(θ. μιᾱν-)	ἐμίᾱ-να	(μιᾱναι)
μαραίνω	(θ. μαρᾱν-)	ἐμάροᾱν-α	(μαρᾱναι)
καθαίρω	(θ. καθᾱρ-)	ἐκάθηρ-α	ἐκαθηρ-άμην
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ-)	ἡγγελι-α	ἡγγελι-άμην
νέμω	(θ. νειμ-)	ἐνειμ-α	ἐνειμ-άμην
μένω	(θ. μεν-)	ἐμειν-α	
κρίνω	(θ. κριῖν-)	ἐκριῖν-α	(κριῖναι)
ἀμύνω	(θ. ἀμῦν-)	ἡμῦν-α	(ἀμῦναι)

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς 1. Οἱ τύποι οὔτοι προῆλθον ἐκ παλαιότερων ὕφαν-σα, ὕφανα—ἐκάθαρ-σα, ἐκάθαρο — ἡγγελ-σα, ἡγγελλα — ἐκριν-σα, ἐκριννα κτλ. (βλ. § 36, 3).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς 2. Ἐχουν **ᾱ** ἀντὶ **η** εἰς τὸν ἐνεργητικὸν καὶ μέσον ἀόριστον α' προσέτι τὰ ῥήματα **αἴρω**, **ἄλλομαι**, **κερδαίνω** καὶ **κοιλαίνω**, ἂν καὶ τοῦ **α** δὲν προηῆται εἰς τὸ θέμα αὐτῶν (**ᾱρ-**, **ᾱλ-**, **κερδαν-**, **κοιλαν-**) **ε** ἢ **ι** ἢ **ρ** : ἦρα (ὑποτ. "ᾱρω, εὐκτ. "ᾱρα-ιμι, προστ. ᾱρον, ᾱρφ. ᾱραι κτλ.), ἡλάμην (ὑποτ. "ᾱλωμαι, εὐκτ. "ᾱλαίμην κτλ.), ἐκέρδᾱνα (ᾱρφ. κερδᾱναί κτλ.), ἐκοιλᾱνα (ᾱρφ. κοιλαίναί).

Εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔχουν **η** ἀντὶ **ᾱ** οἱ ἀόριστοι ἦρα καὶ ἡλάμην ἔνεκα τῆς αὐξήσεως (βλ. § 185, 2, Σημ. α').

3) ὁ ἐνεργητικός παρακείμενος σχηματίζεται εἰς **-κα** καὶ ὁ ἐνεργητικὸς ὑπερσυντέλικος εἰς **-κειν** (§ 200) :

φαίνω	(θ. φην-)	πέφαγ-κα	(§ 37, 6, α')
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ-)	ἡγγελ-κα	ἡγγέλ-κειν

4) ὁ παθητικὸς μέλλων α' καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος α' σχηματίζονται κανονικῶς εἰς **-θήσομαι, -θην**: **μαίνομαι** (θ. μιαν-), **μιαν-θήσομαι, ἐμιάν-θην** — **ἀγγέλλομαι** (θ. ἀγγελ-), **ἀγγελ-θήσομαι, ἠγγέλ-θην**.

5) ὁ μέσος παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος

α') τῶν ὑγρολήκτων ῥημάτων σχηματίζονται κανονικῶς εἰς **-μαι, -μην**: **ἀγγέλλομαι** (θ. ἀγγελ-), **ἠγγελ-μαι, ἠγγέλ-μην** — **αἴρωμαι** (θ. ἀρ-), **ἤρ-μαι, ἤρ-μην**.

β') τῶν ἐνρινολήκτων μὲ χαρακτῆρα **ν** σχηματίζονται ἄλλων μὲν (κανονικῶς) εἰς **-μμαι, -μμην**, ἄλλων δὲ εἰς **-σμαι, -σμην**: **ὀξέωμαι** (θ. ὀξυν-), **ὠξυμμαι, ὠξύμμην** — **φαίνομαι** (θ. φαν-), **πέφασμαι, ἐπεφάσμην** (βλ. § 37, 6, γ' σημ.).

§ 218. Παράδειγμα ενεργητικοῦ και μέσου μέλλοντος και μέσου παρακειμένου και υπερσυντελικού ἐνρινολήκτων και ὑγρολήκτων ῥημάτων (βλ. § 37, 6, γ').

Ὀριστική	Εὐκτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή	
νεμ-ῶ νεμ-εῖς νεμ-εῖ νεμ-οῦμεν νεμ-εῖτε νεμ-οῦσι	νεμ-οῦμι ἤ νεμ-οίην νεμ-οῖς ἤ νεμ-οίης νεμ-οἶ ἤ νεμ-οίη νεμ-οῦμεν νεμ-οῖτε νεμ-οῖεν	νε-μεῖν	
		νεμ-ῶν (νεμ-οῦντος) νεμ-οῦσα (νεμ-ούσης) νεμ-οῦν (νεμ-οῦντος)	
νεμ-οῦμαι νεμ-εῖ (ἤ -ῆ) νεμ-εῖται νεμ-οὔμεθα νεμ-εῖσθε νεμ-οῦνται	νεμ-οίμην νεμ-οῖο νεμ-οῖτο νεμ-οίμεθα νεμ-οῖσθε νεμ-οῖντο	νεμ-εἶσθαι	
		νεμ-οὔμενος νεμ-ουμένη νεμ-οὔμενον	
Ὀριστική		Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
ἡγγελ-μαι ἡγγελ-σαι ἡγγελ-ται ἡγγέλ-μεθα ἡγγελ-θε ἡγγελ-μένοι εἰσὶ	ἡγγέλ-μην ἡγγελ-σο ἡγγελ-το ἡγγέλ-μεθα ἡγγελ-θε ἡγγελ-μένοι ἦσαν	— ἡγγελ-σο ἡγγέλ-θω — ἡγγελ-θε ἡγγέλ-θων	ἡγγέλ-θαι ἡγγελ-μένος ἡγγελ-μένη ἡγγελ-μένον
ᾠξυμ-μαι ᾠξυν-σαι ᾠξυν-ται ᾠξύμ-μεθα ᾠξυν-θε ᾠξυμ-μένοι εἰσὶ	ᾠξύμ-μην ᾠξυν-σο ᾠξυν-το ᾠξύμ-μεθα ᾠξυν-θε ᾠξυμ-μένοι ἦσαν	— ᾠξυν-σο ᾠξύν-θω — ᾠξυν-θε ᾠξύν-θων	ᾠξύν-θαι ᾠξυμ-μένος ᾠξυμ-μένη ᾠξυμ-μένον
πέφασ-μαι πέφαν-σαι πέφαν-ται πεφάσ-μεθα πέφαν-θε πεφασ-μένοι εἰσὶ	ἐπεφάσ-μην ἐπέφαν-σο ἐπέφαν-το ἐπεφάσ-μεθα ἐπέφαν-θε πεφασ-μένοι ἦσαν	— πέφαν-σο πεφάν-θω — πέφαν-θε πεφάν-θων	πεφάν-θαι πεφασ-μένος πεφασ-μένη πεφασ-μένον

§ 219. Τὰ ἐνρινόληκτα ῥήματα **κλίνω, κρίνω, πλύνω** καὶ **τείνω** τὸν ἐνεργητικὸν καὶ μέσον παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον καὶ τὸν παθητικὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον α' τοὺς σχηματίζουσι ἀπὸ τοῦ ῥηματικὸν θέμα μετ' ἀποβολῆν τοῦ χαρακτῆρος **ν**:

(θ. κλιν-)	κέ-κλι-κα	ἐκεκλί-κειν	κλι-θήσομαι	ἐκλί-θην
(θ. κριν-)	κέ-κρι-κα	ἐκεκρί-κειν	κρι-θήσομαι	ἐκρί-θην
(θ. πλυν-)	πέ-πλυ-κα	ἐπεπλύ-κειν	πλυ-θήσομαι	ἐπλύ-θην
(θ. τεν-,τα-)	τέ-τα-κα	έτετά-κειν	τα-θήσομαι	ετά-θην

§ 220. Τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ῥήματα. ὅσα ἔχουσι θέμα μονοσύλλαβον με φωνῆν **ε**, εἰς τὸν ἐνεργητικὸν παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον **α'**, εἰς τὸν μέσον παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον καὶ εἰς τὸν παθητικὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον α' ἢ β' ἀντὶ τοῦ φωνήεντος **ε** ἔχουσι **ᾱ** (πρβλ. § 214, 2) :

σπείρω (θ. σπερ-)	ἔ-σπαρ-κα, ἐσπάρωκειν, ἔσπαρμαι, ἐσπάρωμην, σπαρ-ήσομαι, ἐσπάρω-ην
στέλλω (θ. στελ-)	ἔ-σταλ-κα, ἐστάλωκειν, ἔσταλμαι, ἐστάλωμην, σταλ-ήσομαι, ἐστάλ-ην
τείνω (θ. τετ-,τα-)	τέ-τα-κα, ἐτετάκειν, τέταμαι, ἐτετάμην, τα-θήσομαι, ἐτά-θην
φθείρω (θ. φθερ-)	ἔ-φθαρ-κα, ἐφθάωκειν, ἔφθαρμαι, ἐφθάωμην, φθαρ-ήσομαι, ἐφθάω-ην.

δ') Δεύτεροι χρόνοι τῶν ῥημάτων.

§ 221. Ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος καὶ ὁ μέσος ἀόριστος πολλῶν ῥημάτων σχηματίζονται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτῆρα **σ** καὶ με θεματικὸν φωνῆν οὐχὶ τὸ **α**, ἀλλὰ τὸ **ο** καὶ τὸ **ε**: ἔλαβ-ο-ν, ἐλαβ-ό-μην (βλ. § 199 καὶ § 201).

Ὁ τοιοῦτος ἀόριστος λέγεται ἐνεργητικὸς ἀόριστος **δ ε υ τ ε ρ ο σ** ἢ μέσος ἀόριστος **δ ε υ τ ε ρ ο σ**· καὶ εἰς μὲν τὴν ὀριστικὴν ἔχει τὰς καταλήξεις τοῦ ἀντιστοίχου παρατατικοῦ (ἔλαβ-ον, ἐλάμβαν-ον — ἐλαβ-όμην, ἐλαμβάν-όμην), εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἔχει τὰς καταλήξεις τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεστώτους.

Π. χ. ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος β' τοῦ **ῥ**. **βάλλω** καὶ ὁ μέσος ἀόριστος β' τοῦ **ρ**. **γίγνομαι** κλίνονται ὡς ἑξῆς :

Ὀριστική	Ὑποτακτική	Εὐκτική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
ἔβαλ-ον ἔβαλ-ες ἔβαλ-ε ἔβαλ-ομεν ἔβαλ-ετε ἔβαλ-ον	βάλ-ω βάλ-ης βάλ-η βάλ-ωμεν βάλ-ητε βάλ-ωσι	βάλ-οιμι βάλ-οις βάλ-οι βάλ-οιμεν βάλ-οιτε βάλ-οιεν	— βάλ-ε βάλ-ετω — βάλ-ετε βαλ-όντων	βαλ-εῖν βαλῶν βαλοῦσα βαλ-όν
ἔγεν-όμην ἔγέν-ου ἔγέν-ετο ἔγεν-όμεθα ἔγέν-εσθε ἔγέν-οντο	γέν-ωμαι γέν-η γέν-ηται γέν-όμεθα γέν-ησθε γέν-ωνται	γεν-οίμην γέν-οιο γέν-οιτο γεν-όμεθα γέν-οισθε γέν-οιντο	— γεν-ού γεν-έσθω — γέν-εσθε γεν-έσθων	γεν-έσθαι γεν-όμενος γεν-ομένη γεν-όμενον

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου β' τὸ ἀπαρέμφατον καὶ ἡ μετοχή, εἴτε ἀπλᾶ εἴτε σύνθετα, τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγοῦσας: λαβεῖν — παραλαβεῖν, λαβῶν (λαβόν) — παραλαβῶν (παραλαβόν).

Πέντε δὲ ῥηματίων, ἦτοι τῶν ῥηματίων λέγω, ἔρχομαι, εὐρίσκω, ὀρῶ καὶ λαμβάνω προσέτι τὸ δεῦτερον ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἀορίστου β' ἀπλοῦν τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγοῦσας: εἰπέ, ἐλθέ, εὐρέ, ἰδέ, λαβέ. Ἀλλὰ: πρόσαιπε, ἀπελθε, ἔξερθε, ἐπίθε, παράλαβε.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Τοῦ μέσου ἀορίστου β' τὸ ἀπαρέμφατον τονίζεται ἐπὶ τῆς παράληγοσας: (ἔρχομαι — ἠγαγόμην) ἀγαγέσθαι, (γίγνομαι — ἐγενόμην) γενέσθαι.

Τὸ δὲ δεῦτερον ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ μέσου ἀορίστου β', ἐὰν μὲν εἶναι πολυσύλλαβον, εἴτε ἀπλοῦν εἴτε σύνθετον, τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγοῦσας: ἐλαβόμεν — λαβοῦ, ἀντιλαβοῦ: ἐγενόμεν — γενοῦ, παραγενοῦ· ἐὰν δὲ εἶναι μονοσύλλαβον, συντιθέμενον μὲ δισύλλαβον πρόθεσιν, ἀναβιβάζει τὸν τόνον: ἔρχομαι, ἐσχόμεν — σχοῦ, παράσχοι: ἐπομαι, ἐσπόμην — σποῦ, ἐπίσπου.

§ 222. Ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος πολλῶν ῥηματίων σχηματίζονται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτήρα **κ** ἢ χωρὶς δάσυνσιν τοῦ φίλου ἢ μέσου ἀφώνου χαρακτήρος τοῦ θέματος (πρβλ. § 200, § 212, 2 καὶ § 213, 2).

Ὁ τοιοῦτος ἐνεργητικὸς παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος λέγεται δ ε ὑ τ ε ρ ο ς, κλίνεται δὲ ὅπως ἀκριβῶς ὁ **α'**, ἀλλὰ εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ συνήθως ἀντὶ τοῦ ε ε τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχει **ο** καὶ ἀντὶ τοῦ **ᾱ** ἔχει **η** (ἢ **ᾱ** κατόπιν **ρ**):

κτείνω	(θ. κτεν-)	(ἀπ)έ-κτον-α	(ἀπ)εκτόν-ειν
τίκτω	(θ. τεκ-)	τέ-τοκ-α	έτετόκ-ειν
λείπω	(θ. λειπ-)	λέ-λοιπ-α	έλελοίπ-ειν
φαίνω	(θ. φᾶν-)	πέ-φην-α	έπεφήν-ειν
μαίνομαι	(θ. μᾶν-)	μέ-μην-α	έμεμήν-ειν
πράττω	(θ. πρᾶγ-)	πέ-πρᾶγ-α	έπεπράγ-ειν
κράζω	(θ. κρᾶγ-)	κέ-κρᾶγ-α	έκεκράγ-ειν

§ 223. Ὁ παθητ. μέλλων καὶ ὁ παθητ. ἀόριστος πολλῶν ῥημάτων σχηματίζονται μὲ πρόσφυμα *η* καὶ ὄχι *θη*, ἥτοι χωρὶς τὸ *θ*: κόπτομαι (θ. κοπ-) — κοπ-ή-σομαι, ἐκόπ-η-ν (πρβλ. νῦν: ἐγράφ-θη-κα ἢ ἐγράφ-τη-κα καὶ ἐγράφ-η-κα).

Ὁ τοιοῦτος παθητικὸς μέλλων καὶ παθητικὸς ἀόριστος λέγεται δεύτερος, κλίνεται δὲ ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ α΄.

Π. χ. ὁ παθητικὸς μέλλων β΄ καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος β΄ τοῦ ῥ. γράφομαι κλίνονται ὡς ἐξῆς:

Ὅριστική	Ὑποτακτική	Εὐκτική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατος Μετοχή
γράφ-ή-σομαι γράφ-ή-σει γράφ-ή-σεται γράφ-η-σόμεθα γράφ-ή-σεσθε γράφ-ή-σονται		γράφ-η-σοίμην γράφ-ή-σοιο γράφ-ή-σοιτο γράφ-η-σοίμεθα γράφ-ή-σοισθε γράφ-ή-σοιντο		γράφ-ή-σεσθαι γράφ-η-σόμενος γράφ-η-σομένη γράφ-η-σόμενον
ἐγράφ-η-ν ἐγράφ-η-ς ἐγράφ-η ἐγράφ-η-μεν ἐγράφ-η-τε ἐγράφ-η-σαν	γράφ-ῶ γράφ-ῆς γράφ-ῆ γράφ-ῶμεν γράφ-ῆτε γράφ-ῶσι	γράφ-εἶην γράφ-εἶης γράφ-εἶη γράφ-εἶημεν γράφ-εἶητε γράφ-εἶησαν*	— γράφ-η-θι γράφ-ή-τω — γράφ-ητε γράφ-έ-ντων	γράφ-ῆ-ναι γράφ-εἶς γράφ-εἶσα γράφ-έν

Σημείωσις. Ὁ παθητικὸς ἀόριστος β΄ εἰς τὸ β΄ ἐνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς ἔχει (τὴν ἀρχικὴν) κατάληξιν *-θι*: ἀλλάγη-θι, φάνη-θι (βλ. § 196, ὑποσ. 4).

* ἢ γράφ-εἶμεν, γράφ-εἶτε, γράφ-εἶεν.

§ 224. 1) Τὰ ῥήματα (**ἐκ**)πλήττομαι ἢ (**κατα**)πλήττομαι, σήπομαι καὶ τήκομαι εἰς τὸν παθητικὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον β' ἀντὶ τοῦ **η** τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν $\ddot{\alpha}$: (θ. πληγ-) ἐκ-πλάγ-ήσομαι, κατα-πλάγ-ήσομαι, ἐξ-επλάγ-ην, κατ-επλάγ-ην — (θ. σηπ-) σᾶπ-ήσομαι, ἐσᾶπ-ην — (θ. τηκ-) τάκ-ήσομαι, ἐτᾶκ-ην.

2) τὰ ῥήματα κλέπτω, πλέκω, καὶ τρέπω εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον β' καὶ τὰ ῥήματα στρέφω καὶ τρέφω εἰς τὸν παθητικὸν μέλλοντα β' καὶ εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον β' ἀντὶ τοῦ **ε** τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν $\ddot{\alpha}$: (θ. κλεπ-) ἐ-κλά-πην, (θ. πλεκ-) ἐ-πλάκ-ην, (θ. τρεπ-) ἐ-τράπ-ην, (θ. στρεφ-) στραφ-ήσομαι, ἐ-στράφ-ην, (θ. τρεφ-) τραφ-ήσομαι, ἐ-τράφ-ην (πρβλ. § 214, 2).

§ 225. Σπανίως ὁ αὐτὸς χρόνος ἑνὸς ῥήματος σχηματίζεται καὶ ὡς α' καὶ ὡς β' (1), ὡς (διαφθείρω) διέφθορα καὶ διέφθορα, (ἀλλάττομαι) ἠλλάχθην καὶ ἠλλάγην, (βλάπτομαι) ἐβλάφθην καὶ ἐβλάβην. Συνήθως δὲ τότε ὁ εἰς τύπος ἔχει διάφορον σημασίαν τοῦ ἐτέρου· π.χ.: πέλεικα (= ἔχω πείσει), πέποιθα (= εἶμαι πεπεισμένος) πέφαγκα (= ἔχω φανερώσει), πέφηνα (= ἔχω φανερωθῆ) ἔτρεψάμην (τινά = ἔτρεψά τινα εἰς φυγὴν), ἐτραπόμην (= διηρῶνθην) ἐφάνθην (= ἀπεδείχθην ὑπὸ ἄλλου), ἐφάνην (= ἐδείχθην ἐγώ).

2.) Περισπώμενα ἢ συνηρημένα ῥήματα.

§ 226. Περισπώμενα ἢ συνηρημένα εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ παρατατικὸν εἶναι τὰ φωνηεντόληκτα ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηῖρα **α ἢ ε ἢ ο**. Ταῦτα διαιροῦνται εἰς τρεῖς τάξεις, ἤτοι

1) τὴν τάξιν τῶν εἰς **-άω** : **τιμάω - τιμῶ** (2).

2) τὴν τάξιν τῶν εἰς **-έω** : **ποιέω - ποιῶ**.

3) τὴν τάξιν τῶν εἰς **-όω** : **δουλόω - δουλόω**.

Κλίνονται δὲ ταῦτα εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικὸν κατὰ τὰ ἐπόμενα παραδείγματα :

1. Μόνον τὸ β. **τρέπω** ἔχει πάντας τοὺς ἀόριστους α' καὶ β' : ἔτρεπα — ἔτραπον (ποιητικὸς), ἔτρεψάμην — ἐτραπόμην, ἐτρέφθην — ἐτράτην.

2. Τὰ β. **καῶ** καὶ **κλαῶ**, τὰ ὅποια ἀρχῆθεν ἔσαν **καF-jω**, **κλάF-jω**, **ἐπειτα καIF-ω**, **κλαIF-ω**, καὶ τέλος **καί-ω**, **κλαί-ω**, μένουσιν ἀσυναίρετα (πρβλ. § 33, 3 καὶ § 35).

§ 227. Παράδειγμα συνηρημένου ῥήματος εἰς -άω (θ. τιμᾶ-)

		Ἑνεργητικόν		Μέσον και Παθητικόν	
Ὅρισιτιχή	Ἑνεστῶτος	(τιμάω)	τιμῶ	(τιμάομαι)	τιμῶμαι
		(τιμάεις)	τιμᾶς	(τιμάῃ, -ει)	τιμᾶ
Παρατατικού		(τιμάει)	τιμᾶ	(τιμάεται)	τιμᾶται
		(τιμάομεν)	τιμῶμεν	(τιμάομεθα)	τιμῶμεθα
		(τιμάετε)	τιμᾶτε	(τιμάεσθε)	τιμᾶσθε
		(τιμάουσι)	τιμῶσι	(τιμάονται)	τιμῶνται
		(ἐτίμαον)	ἐτίμων	(ἐτιμάομην)	ἐτιμῶμην
		(ἐτίμαες)	ἐτίμας	(ἐτιμάου)	ἐτιμῶ
		(ἐτίμαε)	ἐτίμα	(ἐτιμάετο)	ἐτιμᾶτο
		(ἐτιμάομεν)	ἐτιμῶμεν	(ἐτιμάομεθα)	ἐτιμῶμεθα
		(ἐτιμάετε)	ἐτιμᾶτε	(ἐτιμάεσθε)	ἐτιμᾶσθε
		(ἐτίμαον)	ἐτίμων	(ἐτιμάοντο)	ἐτιμῶντο
Ἑυποτακτική		(τιμάω)	τιμῶ	(τιμάομαι)	τιμῶμαι
		(τιμάῃς)	τιμᾶς	(τιμάῃ)	τιμᾶ
		(τιμάῃ)	τιμᾶ	(τιμάῃται)	τιμᾶται
		(τιμάομεν)	τιμῶμεν	(τιμάομεθα)	τιμῶμεθα
		(τιμάῃτε)	τιμᾶτε	(τιμάῃσθε)	τιμᾶσθε
		(τιμάουσι)	τιμῶσι	(τιμάωνται)	τιμῶνται
Ἑὐκτική		(τιμάοιμι)	τιμῶμι ἢ τιμῶν	(τιμαοίμην)	τιμῶμην
		(τιμάοις)	τιμῶς ἢ τιμῶν	(τιμάοιο)	τιμῶο
		(τιμάοι)	τιμῶ ἢ τιμῶν	(τιμάοιτο)	τιμῶτο
		(τιμάοιμεν)	τιμῶμεν	(τιμαοίμεθα)	τιμῶμεθα
		(τιμάοιτε)	τιμῶτε	(τιμάοισθε)	τιμῶσθε
		(τιμάοιεν)	τιμῶεν	(τιμάοιντο)	τιμῶντο
Προστακτική		(τίμαε)	τίμα	(τιμάου)	τιμῶ
		(τιμάετω)	τιμάτω	(τιμάεσθω)	τιμάσθω
		(τιμάετε)	τιμᾶτε	(τιμάεσθε)	τιμᾶσθε
		(τιμάόντων)	τιμώντων	(τιμάεσθων)	τιμάσθων
Ἐπαρ.		(τιμάειν)	τιμᾶν	(τιμάεσθαι)	τιμᾶσθαι
Μετοχή		(τιμάων)	τιμῶν	(τιμαόμενος)	τιμῶμενος
		(τιμάουσα)	τιμῶσα	(τιμαομένη)	τιμῶμένη
		(τιμάον)	τιμῶν	(τιμαόμενον)	τιμῶμενον

§ 229. Παράδειγμα συνηρημένου ρήματος εις -όω (θ. δουλο-)

	Ένεργητικόν	Μέσον και Παθητικόν
'Οριστική	Ένεστώτος (δουλῶ) δουλῶ (δουλόεις) δουλοῖς (δουλόει) δουλοῖ (δουλόομεν) δουλοῦμεν (δουλόετε) δουλοῦτε (δουλόουσι) δουλοῦσι	(δουλόομαι) δουλοῦμαι (δουλόη, ει) δουλοῖ (δουλόεται) δουλοῦται (δουλόομεθα) δουλοῦμεθα (δουλόεσθε) δουλοῦσθε (δουλόονται) δουλοῦνται
	Παρατατικού (ἐδούλων) ἐδούλων (ἐδούλους) ἐδούλους (ἐδούλου) ἐδούλου (ἐδουλόομεν) ἐδουλοῦμεν (ἐδουλόετε) ἐδουλοῦτε (ἐδούλων) ἐδούλων	(ἐδουλόομην) ἐδουλούμην (ἐδουλόου) ἐδουλοῦ (ἐδουλόετο) ἐδουλοῦτο (ἐδουλόομεθα) ἐδουλούμεθα (ἐδουλόεσθε) ἐδουλοῦσθε (ἐδουλόοντο) ἐδουλοῦντο
'Υποτακτική	(δουλῶ) δουλῶ (δουλόης) δουλοῖς (δουλόη) δουλοῖ (δουλόωμεν) δουλοῶμεν (δουλόητε) δουλοῶτε (δουλόωσι) δουλοῶσι	(δουλόωμαι) δουλοῶμαι (δουλόη) δουλοῖ (δουλόηται) δουλοῶται (δουλόωμεθα) δουλοῶμεθα (δουλόησθε) δουλοῶσθε (δουλόωνται) δουλοῶνται
Εὐχτική	(δουλόοιμι) δουλοῖμι ἤ -οίην (δουλόοις) δουλοῖς ἤ -οίης (δουλόοι) δουλοῖ ἤ -οίη (δουλόοιμεν) δουλοῖμεν (δουλόοιτε) δουλοῖτε (δουλόειεν) δουλοῖεν	(δουλοοίμην) δουλοοίμην (δουλόοιο) δουλοοῖο (δουλόοιτο) δουλοοῖτο (δουλοοίμεθα) δουλοοίμεθα (δουλοοίσθε) δουλοοῖσθε (δουλόοιντο) δουλοοῖντο
Προσ- ακτική	(δούλοε) δούλου (δουλόετω) δουλοῦτω (δουλόετε) δουλοῦτε (δουλόοντων) δουλοῦντων	(δουλόου) δουλοῦ (δουλόέσθω) δουλοῦσθω (δουλόεσθε) δουλοῦσθε (δουλόέσθων) δουλοῦσθων
'Απαρ-	(δουλόειν) δουλοῦν	(δουλόεσθαι) δουλοῦσθαι
Μετοχή	(δουλόων) δουλοῶν (δουλόουσα) δουλοῦσα (δουλόον) δουλοῦν	(δουλόόμενος) δουλούμενος (δουλοσμένη) δουλουμένη (δουλόόμενον) δουλούμενον

§ 230. Εἰς τὰ συνηρημένα ῥήματα γίνονται αἱ ἐξῆς συναϊρέσεις :

1) Εἰς τὰ εἰς **-άω**, **-ῶ** ῥήματα συναϊροῦνται

α') τὸ **α + ε** ἢ **α + η** εἰς **ᾱ** : (τίμαε) *τίμᾱ*, (τιμάητε) *τιμᾱτε*·

β') τὸ **α + ει** ἢ **α + η** εἰς **α** : (τιμάει) *τιμᾱ*, (τιμάη) *τιμᾱ*·

γ') τὸ **α + ο** ἢ **α + ω** ἢ **α + ου** εἰς **ω** : (τιμάομεν) *τιμῶμεν*,
(τιμάωμεν) *τιμῶμεν*, (τιμάουσι) *τιμῶσι*·

δ') τὸ **α + οι** εἰς **ω** : (τιμάοιμι) *τιμῶμι*.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Εἰς τὸ ἐνεργητικὸν ἀπαρέμφατον τὸ **α + ει** συναϊρεῖται εἰς **α** ἀπλοῦν (καὶ ὄχι εἰς **α**), διότι ἡ κατάληξις αὐτοῦ **-ειν** προῆλθεν ἀπὸ τὴν κατάληξιν **-εεν** καὶ δὲν περιεῖχεν ἐξ ἀρχῆς **ι** (βλ. § 201, Σημ.).

2) Εἰς τὰ εἰς **-έω**, **-ῶ** ῥήματα συναϊροῦνται

α') τὸ **ε + ε** εἰς **ει** : (ποίεε) *ποιεί*, (ποίεετε) *ποιεῖτε*·

β') τὸ **ε + ο** εἰς **ου** : (ποιέομεν) *ποιούμεν*·

γ') τὸ **ε** μὲ μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον εἰς τὸ ἴδιον μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον (ἦτοι **ε + ω = ω**, **ε + η = η**, **ε + ει = ει** κτλ.) :
(ποιέω) *ποιῶ*, (ποιέητε) *ποιῆτε*, (ποιέεις) *ποιεῖς*, (ποιέουσι) *ποιούσι* κτλ.

3) Εἰς τὰ εἰς **-όω**, **-ῶ** ῥήματα συναϊροῦνται

α') τὸ **ο + ε** ἢ **ο + ο** ἢ **ο + ου** εἰς **ου** : (δηλόετε) *δηλοῦτε*, (δηλόομεν) *δηλοῦμεν*, (δηλόουσι) *δηλοῦσι*·

β') τὸ **ο + η** ἢ **ο + ω** εἰς **ω** : (δηλόητε) *δηλῶτε*, (δηλόω) *δηλῶ*·

γ') τὸ **ο + ει** ἢ **ο + η** ἢ **ο + οι** εἰς **οι** : (δηλόει) *δηλοῖ*, (δηλόη) *δηλοῖ*, (δηλόοιμι) *δηλοῖμι*.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Εἰς τὸ ἐνεργητικὸν ἀπαρέμφατον τὸ **ο + ει** συναϊρεῖται εἰς **ου** (καὶ ὄχι εἰς **οι**), διότι ἡ κατάληξις αὐτοῦ **-ειν** προῆλθεν ἀπὸ τὴν κατάληξιν **-εεν** καὶ δὲν περιεῖχον ἐξ ἀρχῆς **ι** (βλ. § 201, Σημ.).

§ 231. Τὰ ῥ. **ζῶ**, **πεινῶ**, **διψῶ** καὶ **χρῶμαι** ἔχουν θέμα μὲ χρακτῆρα **η** (καὶ ὄχι **α**) καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα, ἂν καὶ ἐν γένει κλίνωνται κατὰ τὰ εἰς **-άω** συνηρημένα ῥήματα, ἐν τούτοις ἔχουν **η** (ἢ **η**), ὅπου τὰ εἰς **-άω** ἔχουν **ᾱ** (ἢ **α**).

(ζή-ω) ζῶ, ζῆς, ζῆ, ζῶμεν, ζῆτε κτλ.

(ἔζη-ον) ἔζων, ἔζης, ἔζη, ἔζῶμεν, ἔζῆτε κτλ.

ζῆ, ζήτω κτλ.

ζῆν — ζῶν, ζῶσα, ζῶν.

(πεινή-ω) πεινῶ, πεινῆς, πεινῆ πεινῶμεν, πεινῆτε κτλ.

(ἐπείνη-ον)	ἐπείνων, ἐπείνης, ἐπείνη, ἐπεινώμεν, ἐπεινήτε κτλ. πεινήν κτλ.
(διψή-ω)	διψῶ, διψῆς, διψῆ, διψῶμεν, διψήτε κτλ.
(ἐδίψη-ον)	ἐδίπων, ἐδίψης, ἐδίψη, ἐδιψῶμεν, ἐδιψήτε κτλ. διψῆν κτλ.
(χροή-ομαι)	χροῶμαι, χροῆ, χροῆται, χρώμεθα, χροῆσθε κτλ.
(ἐχρη-όμην)	ἐχρώμην, ἐχρῶ, ἐχροῆτο, ἐχρώμεθα, ἐχροῆσθε κτλ. χροῶ, χροῆσθω κτλ. χροῆσθαι — χρώμενος, χρωμένη, χρώμενον.

Σ τ η μ ε ί ω σ ι ς. Τοῦ ῥ. ζῶ οἱ τύποι ζῶ, ζῆς, ζῆ, ζῆτε, ζήτω ὑπάρχουν καί εἰς τὴν κοινὴν ὁμιλουμένην.

§ 232. Τὰ εἰς **-έω** ῥήματα μὲ μονοσύλλαβον θέμα (ὡς πλέ-ω, πνέ-ω, δέ-ομαι) συναϊροῦνται μόνον, ὅπου μετὰ τὸν χαρακτηριστῆρα **ε** ἀκολουθεῖ **ε** ἢ **ει** τῆς καταλήξεως :

(πλέ-ω)	πλεῖς, πλεῖ, πλέ-ομεν, πλεῖτε κτλ.
(ἔ-πλε-ον)	ἔπλεις, ἔπλει, ἐπλέ-ομεν, ἐπλεῖτε κτλ. πλεῖν κτλ.
(δέ-ομαι)	δέη (ἢ δέει), δεῖται, δε-όμεθα, δεῖσθε κτλ.
(ἐ-δε-όμην)	ἐδέου, ἐδεῖτο, ἐδε-όμεθα, ἐδεῖσθε κτλ. δεῖσθαι—δε-όμενος, δε-ομένη, δε-όμενον.

Σ τ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὸ ῥ. δέω, τὸ ὅποσον σημαίνει δένω (καὶ ὄχι ἔχω ἀνάγκη) συνήθως συναϊρεῖται εἰς πάντας τοὺς τύπους :

(δέ-ω) δῶ, δεῖς, δεῖ, δοῦμεν, δεῖτε, δοῦσι—(ἐ-δε-ον) ἔδουν, ἔδεις, ἔδει κτλ.

§ 233. Τὸ ῥ. ῥιγῶ, τὸ ὅποσον κλίνεται ἐν γένει κατὰ τὰ εἰς **-όω**, ἔχει θέμα μὲ χαρακτηριστῆρα **ω** (καὶ ὄχι **ο**) καὶ διὰ τοῦτο συνηρημένον ἔχει **ω** ἢ **ω**, ὅπου τὰ εἰς **-όω** ἔχουν **ου** ἢ **οι** :

(ῥιγῶ-ω) ῥιγῶ, ῥιγῶς, ῥιγῶ κτλ. — (ἐρρίγω-ον) ἐρρίγων, ἐρρίγως κτλ.
(ῥιγω-οίην) ῥιγῶην, ῥιγῶης κτλ. — (ῥιγῶ-ειν) ῥιγῶν, (ῥιγῶ-ων) ῥιγῶν, ῥιγῶντος κτλ.

§ 234. Τῆς εὐκτικῆς τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος τῶν συνηρημένων ῥημάτων τὰ τρία ἐνικὰ σχηματίζονται συνηθέστερον μὲ τὰς καταλήξεις **-οίην**, **-οίης**, **-οίη**, αἱ ὁποῖαι λέγονται Ἄ τ τ ι κ αὶ καταλήξεις :

(τιμαοίην)	τιμῶην	(τιμαοίης)	τιμῶης	(τιμῶη)	τιμῶη
(κηλοοίην)	καλοίην	(κηλοοίης)	καλοίης	(κηλοοίη)	καλοοίη
(δηλοοοίην)	δηλοοίην	(δηλοοοίης)	δηλοοίης	(δηλοοοίη)	δηλοοοίη

β') Οι άλλοι χρόνοι.

§ 235. Οι άλλοι πλὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ χρόνοι τῶν φωνηεντολήκτων ῥημάτων ἐν γένει, συνηρημένων καὶ ἀσυναιρέτων, σχηματίζονται, ἀφοῦ προστεθοῦν εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα αἱ σχετικαὶ καταλήξεις (-σω, -σα, -κα, -κειν, -σομαι, -σάμην, -θήσομαι, -θην, -μαι, -μην).

Ἄλλὰ εἰς τοὺς χρόνους τούτους ὁ βραχὺς χαρακτήρ τοῦ θέματος πρὸ τῶν (ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένων) καταλήξεων τούτων κανονικῶς **ἐκτείνεται**, ἤτοι τὸ **ᾱ** γίνεται **ἦ** (ἢ **ᾱ** κατόπιν **ε** ἢ **ι** ἢ **ρ**), τὸ **ε** γίνεται ὠσπύτως **ἦ**, τὸ **ο** γίνεται **ω** καὶ τὸ (**ἰ** ἢ) **ῦ** γίνεται (**ἰ** ἢ) **ῠ** :

τιμῶ (θ. τιμᾱ-), τιμήσω, ἐτίμη-σα, τετίμη-κα, ἐτετιμή-κειν
τιμή-σομαι, ἐτιμη-σάμην, τιμη-θήσομαι, ἐτιμή-θην
τε-τίμη-μαι, ἐτετιμή-μην

εἰῶ (θ. εἰᾱ-), εἰᾱ'-σω, εἰᾱ'-σα, εἰᾱ'-κα
εἰᾱ'-σομαι, εἰᾱ'-θην
εἰᾱ'-μαι

ἰῶμαι (θ. ἰᾱ-), ἰᾱ'-σομαι, ἰᾱ'-σάμην, ἰᾱ'-θην

θηρῶ (θ. θηρᾱ-), θηρᾱ'-σω, ἐθήρᾱ-σα, τεθήρᾱ-κα, ἐτεθηρᾱ'-κειν
θηρᾱ'-σομαι, ἐθηρᾱ'-σάμην
θηρᾱ'-θήσομαι, ἐθηρᾱ'-θην
τεθήρᾱ-μαι, ἐτεθηρᾱ'-μην

μηνῶ (θ. μηνῦ-), μηνῦ'-σω, ἐμήνῦ-σα, μεμήνῦ-κα, ἐμεμηνῦ'-κειν
μηνῦ'-σομαι, ἐμηνῦ'-σάμην
μηνῦ'-θήσομαι, ἐμηνῦ'-θην
μεμήνῦ-μαι, ἐμεμηνῦ'-μην.

Σ η με ἰ ω σ ι ς. (Ἄκροᾱ-ομαι, ἀκροῶμαι), ἀκροᾱ'-σομαι, ἠκροᾱ'-σάμην, ἔπως (θηρᾱ'-ομαι, θηρῶμαι), θηρᾱ'-σομαι, ἐθηρᾱ'-σάμην.

§ 236. Παρὰ τὸν προηγούμενον κανόνα, ἀρκετὰ φωνηεντολήκτα ῥήματα εἰς τοὺς ἄλλους, πλὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ, χρόνους πάντας ἢ τινὰς μόνον

1) διατηροῦν τὸν βραχὺν χαρακτήρα τοῦ θέματος

2) διατηροῦν τὸν χαρακτήρα βραχὺν ἢ τὸν ἐκτείνουν καὶ συγχρόνως προσλαμβάνουν **σ** πρὸ τοῦ **θ** τοῦ προσφύματος **θη** (**θε**) ἢ καὶ πρὸ τούτου καὶ πρὸ τῶν καταλήξεων, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσιν ἀπὸ **μ** ἢ **τ** .

3) παρουσιάζουσιν προσέτι διαφόρους ἄλλας ἀνωμαλίας, οἷον :

ἐπ-αινέω, -ῶ	(παρ-)αινέ-σω ἐπ-αινέ-σομαι (=θὰ ἐπαινέσω)	(ἐπ-)ήνε-σα (ἐπ-)ήνε-θην	(ἐπ-)ήνεκ-α (ἐπ-)ήνη-μαι
αἰρέ-ω, -ῶ (= συλλαμ- βάνω, κυριεύω θ. αἶρε-, Fel-)	αἰρή-σω	εἶλ-ον	ἤρη-κα
αἰροῦμαι (= ἐκλέγω, προτιμῶ)	αἰρή-σομαι	εἰ-λόμην	ἤρη-μαι
αἰροῦμαι (=ἐκλέγομαι)	αἶρε-θήσομαι	ἤρε-θην	ἤρη-μαι
δέ-ω, δῶ (= δένω)	δή-σω	ἔδη-σα	δέ-δε-κα
δέ-ομαι, δοῦμαι	δε-θήσομαι	ἔδε-θην	δέ-δε-μαι
δύω (= βυθίζω)	δῦ'-σω	ἔδῦ-σα	δέ-δῦ-κα
δύ-ομαι (= βυθίζομαι)	δῦ'-σομαι	ἔδῦ-ν	δέ-δῦ-μαι
θύ-ω (= θυσιάζω)	δῦ-θήσομαι	ἔδῦ'-θην	
θύομαι (= προσφέρω θυσίαν)	θῦ'-σω	ἔθῦ-σα	τέ-θῦ-κα
θύ-ομαι (=θυσιάζομαι)	θῦ'-σομαι	ἔθῦ-σάμην	τέ-θῦ-μαι
λύ-ω	τῦ-θήσομαι	ἐτῦ'-θην § 37,7	
λύ-ομαι	λῦ'-σω	ἔλῦ-σα	λέ-λῦ-κα
	λῦ'-σομαι	ἔλῦ-σάμην	λέ-λῦ-μαι
	λῦ-θήσομαι	ἔλῦ'-θην	
χέ-ω (= χύνω, θ. χευ-, χεF-, χυ-)	χέ-ω	ἔχε-α	κέ-χῦ-κα
χέ-ομαι	χέ-ομαι	ἔχε-άμην	κέ-χῦ-μαι
	χῦ-θήσομαι	ἐχῦ'-θην	
αἰδέ-ομαι (= ἐντρέπο- μαι, σέβομαι, θ. αἰ- δεσ-, αἶδε-)	αἰδέ-σομαι	ἤδε-σάμην ἤδέ-σ-θην	ἤδε-σ-μαι
άνύ-ω ἢ άνύτ-ω (= τε- λειώνω)	άνῦ'-σω	ἦνῦ-σα ἦνῦ'-σ-θην	ἦνῦ-κα ἦνῦ-σ-μαι
γελά-ω, -ῶ (θ. γελασ-, γελα-)	γελαῖ'-σομαι (= θὰ γελάσω)	ἐγέλα'-σα	γε-γέλα'-κα
	γελα-σ-θήσομαι	ἐγελαῖ'-σ-θην	γε-γέλα-σ-μαι
σπά-ω, σπῶ (= ἔλκω, θ. σπασ-, σπα-) (σπά-ομαι, -ῶμαι)	σπά'-σω	ἔσπα'-σα	ἔ-σπα'-κα
	σπά'-σομαι	ἔσπα'-σάμην	ἔ-σπα'-σ-μαι
	σπά-σ-θήσομαι	ἔσπα'-σ-θην	
χαλά-ω, -ῶ (= χαλα- ρώνω)	χαλαῖ'-σω	ἔχαλαῖ'-σα	
τελέ-ω, -ῶ (= ἐκτελῶ)	τελῶ	ἔχαλαῖ'-σ-θην	
τελέ-ομαι, -οῦμαι	τελεῶ	ἔτέλε-σα	τε-τέλε-κα
	τελε-σ-θήσομαι	ἔτελε-σάμην	τε-τέλε-σ-μαι
		ἔτελέ-σ-θην	

καλέ-ω, -ῶ καλέ-ομαι, -οῦμαι δρά-ω, -ῶ (=πράττω) χό-ω ἢ χών-νυμι (=σκεπάζω μὲ χῶμα) χρῖ'-ω (=ἀλείφω, μυ- ρώνω)	καλῶ καλοῦμαι κλη-θήσομαι δρᾶ'-σω χώ-σω χρῖ'-σω	ἐκάλε-σα ἐκάλε-σάμην ἐκλή-θην ἔδρᾶ-σα ἔδρᾶ'-σ-θην ἔχω-σα ἐχώ-σ-θην ἔχρῖ-σα ἔχρῖ-σάμην ἔχρῖ'-σ-θην	κέκλη-κα κέκλη-μαι δέδρᾶ-κα δέδρᾶ-μαι κέχω-κα κέχω-σ-μαι κέχρῖ-κα κέχρῖ-μαι
ἀκού-ω (θ. ἀκου-, ἀκοF-, ἀκο-) θραύ-ω (=σπῶ, συν- τρίβω) κελεύ-ω (=διατάσσω) κλεί-ω ἢ (κλή-ω) παύ-ω (θ. παυσ-, παύ-) σει-ω πλέ-ω (θ. πλευ-,πλεF-, πλε-) πνέ-ω (θ. πνευ-, πνεF-, πνε-)	ἀκού-σομαι (= θά ἀκούσω) — — κελεύ-σω κλεί-σω κλει-σ-θήσομαι παύ-σω παύ-σομαι παυ-σ-θήσομαι σει-σω πλεύ-σομαι ἢ πλευ-σοῦμαι πνεύ-σομαι ἢ πνευ-σοῦμαι	ἤκου-σα ἤκού-σ-θην ἔθραυ-σα ἔθραύ-σ-θην ἐκέλευ-σα ἐκέλευ-σ-θην ἔκλει-σα ἔκλει-σάμην ἐκλεί-σ-θην ἔπαυ-σα ἔπαυ-σάμην ἐπαύ-σ-θην ἔσει-σα ἔσει-σάμην ἔσει-σ-θην ἔπλευ-σα ἔπνευ-σα	ἀκήκο-α ἤκου-σ-μαι τέθραυ-σ-μαι κεκέλευ-κα κεκέλευ-σ-μαι κέκλει-κα κέκλει-μαι πέπαυ-κα πέπαυ-μαι σέσει-κα σέσει-σ-μαι πέπλευ-κα πέπλευ-σ-μαι πέπνευ-κα

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὸ σ, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει μεταξύ τοῦ θέματος καὶ τῶν ἀπὸ **θ, μ, τ** ἀρχομένων καταλήξεων, εἰς μερικά ἐκ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων ὑπῆρχεν ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸ θέμα αὐτῶν, καὶ ἀόριστοι, ὡς ὁ ἐτέλε-σα, ἐγέλα-σα, προῆλθον ἀπὸ παλαιότερους τύπους ἐτέλεσ-σα, ἐγέλασ-σα, μὲ ἀπλοποίησιν τῶν δύο σ εἰς ἓν (βλ. § 33, 3. Σημ.).

Εἰς ἄλλα τὸ σ τοῦτο παρενεβλήθη κατ' ἀναλογία.

Ὁ συνηρημένος μέλλων τῶν ῥημάτων **καλῶ** καὶ **τελῶ** προῆλθεν ἐξ ἀρχικῶν τύπων **καλέ-σω, τελέ-σω** (βλ. § 217, 1, Σημ.).

Ὁ ἄρσιγμος καὶ συγχρόνως συνηρημένος μέλλων **πλευσοῦμαι, πνευσοῦμαι** τῶν ῥημάτων **πλέω** καὶ **πνέω** καλεῖται **Δ ω ρ ι κ ό ς**.

II. Συζυγία τῶν εἰς -μι ῥημάτων.

§ 237. Τὰ εἰς -μι ῥήματα διαίρουσιν εἰς δύο τάξεις :

1) τὰ φωνηεντόληκτα εἰς -μι, ἤτοι ὅσα ἔχουν ῥηματικὸν θέμα με χαρακτηριστῆρα φωνῆεν : (ῥ. θ. δω-) δι-δω-μι

2) τὰ συμφωνόληκτα εἰς -μι, ἤτοι ὅσα ἔχουν ῥηματικὸν θέμα με χαρακτηριστῆρα σύμφωνον : (ῥ. θ. δεικ-) δείκ-νυ-μι.

§ 238. Τὰ εἰς -μι ῥήματα ἐν γένει κλίνονται διαφόρως ἀπὸ τὰ εἰς -ω ῥήματα μόνον εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικόν. Τεσσάρων μόνον φωνηεντόληκτων εἰς -μι ῥημάτων, ἤτοι τῶν ῥημάτων **ἴστημι, τίθημι, ἴημι καὶ δίδωμι** κλίνεται διαφόρως ἀπὸ τὰ εἰς -ω ῥήματα καὶ ὁ ἀόριστος β', ἐνεργητικὸς καὶ μέσος.

§ 239. Τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ :

1) τῶν φωνηεντόληκτων, τῶν πλείστων, σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα, ἀφοῦ τοῦτο λάβῃ **ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμόν**. Ἐνεστωτικὸς δὲ ἀναδιπλασιασμός εἶναι ἡ ἐπανάληψις τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου τοῦ θέματος με ἐν **ι** κατόπιν αὐτοῦ :

(ῥ. θ. δω-) **δι-δω-μι**, (ῥ. θ. θη-, **θι-θη-μι**) **τι-θη-μι**, (ῥ. θ. στη-, **σι-στη-μι**) **υ-στη-μι**, (ῥ. θ. η-, **γι-η-μι**) **ι-η-μι** (βλ. § 33, 3 καὶ § 37, 7).

2) τῶν συμφωνόληκτων σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα, ἀφοῦ προστεθῇ εἰς αὐτὸ τὸ πρόσφυμα **νυ** :

(ῥ. θ. ζευγ-) **ζειγ-νυ-μι**, (ῥ. θ. μειγ-) **μείγ-νυ-μι**.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Τῶν σιγμολήκτων εἰς -μι ῥημάτων ὁ χαρακτήρ **σ** ἀφωμοιώθη πρὸς τὸ ἐπόμενον **ν** τοῦ πρόσφυματος **νυ** καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα λήγουν εἰς **-ννυμι** : (ρ. θ. κερασ-, κεράσ-νυμι) **κερά-ννυμι**, (ῥ. θ. σβασ-, σβάσ-νυμι) **σβέ-ννυμι** (πρβλ. Πέλοπος νῆσος = Πελοπόννησος).

Κατὰ ταῦτα ἐσχηματίσθη καὶ τὸ ρ. στρώ-**ννυμι**, τοῦ ὁποίου τὸ ῥηματικὸν θέμα εἶναι στρω-. Τὸ (**ἀπ**)όλλυμι προῆλθεν ἐξ ἀρχικοῦ τύπου (**ἀπ**)όλνυμι. (Πρβλ. § 216,2 Σημ.).

§ 240. Τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα τῶν εἰς -μι ῥημάτων εἶναι **ἰσχυρὸν** (**ἴστη-, δεικνῦ-** κτλ.) καὶ **ἀσθενές** (**ἰσθῆ-, δεικνῦ-** κτλ. Πρβλ. § 64). Καὶ ἀπὸ μὲν τὸ ἰσχυρὸν θέμα σχηματίζονται τὰ τρία ἐνικά πρόσωπα τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ παρατατικοῦ, τὸ β' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ ἡ ὑποτακτικὴ ἐν γένει, ἀπὸ δὲ τὸ ἀσθενές θέμα σχηματίζονται πάντες οἱ ἄλλοι τύποι αὐτῶν.

§ 241. Παράδειγμα κλίσεως συμφωνολήκτου ῥήματος εις -μι,
ἤτοι εις -νυμι (ἤ -ννυμι)

		Ἐνεργητικὴ φωνή	Μέση φωνή
Ὅριστικὴ	Ἐνεστώς	δείκ-νῦ-μι δείκ-νῦ-ς δείκ-νῦ-σι δείκ-νῦ-μεν δείκ-νῦ-τε δει-κνύ'-ασι	δείκ-νῦ-μαι δείκ-νῦ-σαι δείκ-νῦ-ται δεικ-νύ'-μεθα δείκ-νῦ-σθε δείκ-νῦ-νται
	Παρατατικός	ἐ-δείκ-νῦ-ν ἐδείκ-νῦ-ς ἐδείκ-νῦ ἐδείκ-νῦ-μεν ἐδείκ-νῦ-τε ἐδείκ-νῦ-σαν	ἐ-δείκ-νύ'-μην ἐδείκ-νυ-σο ἐδείκ-νυ-το ἐδείκ-νύ-μεθα ἐδείκ-νυ-σθε ἐδείκ-νυ-ντο
Ἑυκτική	Ἐπιθετική	δεικ-νύ-ω, δεικ-νύ-ης, δεικ-νύ-η κτλ.	δεικ-νύ-ωμαί, δεικ-νύ-η, δεικ-νύ-ηται κτλ.
Εὐκτική	Ἐπιθετική	δεικ-νύ-οιμι, δεικ-νύ-οις δεικ-νύ-οι κτλ.	δεικ-νυ-οίμην, δεικ-νύ-οιο, δεικ-νύ-οιτο κτλ.
Προστακτικὴ	Ἐπιθετική	δείκ-νῦ, δεικ-νύ'-τω δείκ-νυ-τε, δεικ-νύ-ντων	δείκ-νῦ-σο, δεικ-νύ-σθω δείκ-νυ-σθε, δεικ-νύ-σθων
Ἀπαρέμφατον	Ἐπιθετική	δεικ-νύ'-ναι	δείκ-νῦ-σθαι
Μετοχή	Ἐπιθετική	δεικ-νύ-ς δεικ-νῦ-σα δεικ-νύ-ν (§ 134,7, Σημ.)	δεικ-νύ-μενος δεικ-νυ-μένη δεικ-νύ-μενον
Μέλλων Ἀόριστος Παρακείμενος	Ἐπιθετική	δείξω ἐδείξα δέδειχα (§ 212, 2)	δείξομαι — δειχ-θήσομαι ἐδείξάμην — ἐδείχ-θην δέδειγ-μαι

§ 242. Παράδειγμα κλίσεως φωνηεντολήκτων εις -μι ῥημάτων

Α') 'Ενεργητική φωνή

1. 'Ενεστώς και Παρατατικός

(θ. ιστῆ-, ιστα-) (θ. τιθῆ-, τιθε-) (θ. ιῆ-, ιε-) (θ. διδῶ-, διδο-)

'Οριστική	'Ενεστώς	ἴ-στη-μι ἴστη-ς ἴστη-σι ἴσῃ-μεν ἴσῃ-τε ἴσῃ-σι	τί-θη-μι τίθη-ς τίθη-σι τίθει-μεν τίθει-τε τίθει-σι	ἴ-η-μι ἴη-ς ἴη-σι ἴε-μεν ἴε-τε ἴη-σι	δί-δω-μι δίδω-ς δίδω-σι δίδο-μεν δίδο-τε δίδο-σι
	Παρατατικός	ἴ-στη-ν ἴστη-ς ἴστη ἴσῃ-μεν ἴσῃ-τε ἴσῃ-σαν	έ-τί-θη-ν έπιθει-ς έ-τιθει έπιθει-μεν έπιθει-τε έπιθει-σαν	ἴ-η-ν ἴει-ς ἴει ἴε-μεν ἴε-τε ἴε-σαν	έ-δί-δου-ν εδίδου-ς εδίδου εδίδου-μεν εδίδου-τε εδίδου-σαν
'Υποτακτική	ἴ-σῶ ἴσῆς ἴσῆ ἴσῶμεν ἴσῆτε ἴσῶσι	τι-θῶ τιθῆς τιθῆ τιθῶμεν τιθῆτε τιθῶσι	ἴ-ῶ ἴῆς ἴῆ ἴῶμεν ἴῆτε ἴῶσι	δι-δῶ διδῶς διδῶ διδῶμεν διδῶτε διδῶσι	
Εὐκτιτική	ἴ-σταίη-ν ἴσταίη-ς ἴσταίη ἴσταίη-μεν. ἴσταί-μεν ἴσταίη-τε. ἴσταί-τε ἴσταίη-σαν. ἴσταί-εν	τι-θειῆ-ν τιθειῆ-ς τιθειῆ τιθειῆ-μεν. τιθει-μεν τιθειῆ-τε. τιθει-τε τιθειῆ-σαν. τιθει-εν	ἴ-εῖη-ν ἴειῆ-ς ἴειῆ ἴειῆ-μεν. ἴει-μεν ἴειῆ-τε. ἴει-τε ἴειῆ-σαν. ἴει-εν	δι-δοίη-ν διδοίη-ς διδοίη διδοίη-μεν. διδού-μεν διδοίη-τε. διδού-τε διδοίη-σαν. διδού-εν	
Προστακτική	ἴ-στη ἴσῃ-τω ἴσῃ-τε ἴσῃ-ντων	τί-θει τιθέ-τω τιθε-τε τιθέ-ντων	ἴ-ει ἴε-τω ἴε-τε ἴε-ντων	δί-δου διδού-τω διδού-τε διδού-ντων	
'Απαρ.	ἴ-σῃ-ναι	τι-θέ-ναι	ἴ-έ-ναι	δι-δού-ναι	
Μετοχή	ἴ-σῆς (ἴσῆν-τος) ἴ-σῆσα (ἴσῆ-σης) ἴ-σῆν (ἴσῆν-τος)	τι-θειῆς (τιθῆν-τος) τι-θειῆσα (τι-θειῆ-σης) τι-θῆν (τιθῆν-τος)	ἴ-εις (ἴέντος) ἴ-εῖσα (ἴείσης) ἴ-έν (ἴέντος)	δί-δούς (διδόν-τος) δί-δούσα (δι-δούσης) δί-δόν (διδόντος)	

2. Ἄοριστος

Ἄοριστική	ἔ-στη-ν ἔ-στη-ς ἔ-στη ἔ-στη-μεν ἔ-στη-τε ἔ-στη-σαν	ἔ-θη-χα ἔ-θη-χας ἔ-θη-χε ἔ-θε-μεν ἔ-θε-τε ἔ-θε-σαν	ἦ-χα ἦ-χας ἦ-χε εἶμ-εν εἶ-τε εἶ-σαν	ἔ-δω-χα ἔ-δω-χας ἔ-δω-χε ἔ-δο-μεν ἔ-δο-τε ἔ-δο-σαν
Ἑποτακτική	στῶ στῆς στῆ στῶμεν στῆτε στῶσι	θῶ θῆς θῆ θῶμεν θῆτε θῶσι	ῶ ῆς ῆ ῶμεν ῆτε ῶσι	δῶ δῶς δῶ δῶμεν δῶτε δῶσι
Εὐδακτική	σταίη-ν σταίη-ς σταίη σταίη-μεν, σταῖ-μεν σταίη-τε, σταῖ-τε σταίη-σαν, σταῖ-εν	θειή-ν θειή-ς θειή θειή-μεν θει-μεν θειή-τε, θει-τε θειή-σαν, θει-εν	εἶη-ν εἶη-ς εἶη εἶη-μεν, εἶ-μεν εἶη-τε, εἶ-τε εἶη-σαν, εἶ-εν	δοίη-ν δοίη-ς δοίη δοίη-μεν δοῖ-μεν δοίη-τε, δοῖ-τε δοίη-σαν, δοῖ-εν
Προστακτική	στῆ-θι στή-τω στή-τε στά-ντων	θέ-ς θέ-τω θέ-τε θέ-ντων	ἔ-ς ἔ-τω ἔ-τε ἔ-ντων	δὸ-ς δό-τω δό-τε δό-ντων
Ἄπαρ.	στήνχι	θειῖναι	εἶναι	δοῦναι
Μετοχή	στάς, σάντος στάσα, στάσης σάν, σάντος	θεῖς, θέντος θεισα, θείσης θέν, θέντος	εἷς, ἔντος εἶσα, εἷσης ἔν, ἔντος	δοῦς, δόντος δοῦσα, δούσης δόν, δόντος

Β') Μέση φωνή
1. Ένεστώς και Παρατατικός

Όριστική	Ένεστώς	ἴ-σᾶ-μαι ἴσα-σαι ἴσα-ται ἴσά-μεθα ἴσα-σθε ἴσα-νται	τίθε-μαι τίθε-σαι τίθε-ται τιθέ-μεθα τίθε-σθε τίθε-νται	ἴ-ε-μαι ἴε-σαι ἴε-ται ἴε-μεθα ἴε-σθε ἴε-νται	δί-δο-μαι δίδο-σαι δίδο-ται διδό-μεθα δίδο-σθε δίδο-νται
	Παρατατικός	ἴ-σά'-μην ἴσα-σο ἴσα-το ἴσά-μεθα ἴσα-σθε ἴσα-ντο	ἐ-τι-θέ-μην ἐτίθε-σο ἐτίθε-το ἐτιθέ-μεθα ἐτίθε-σθε ἐτίθε-ντο	ἴ-έ-μην ἴε-σο ἴε-το ἴε-μεθα ἴε-σθε ἴε-ντο	ἐ-διδό-μην ἐδίδο-σο ἐδίδο-το ἐδιδό-μεθα ἐδίδο-σθε ἐδίδο-ντο
Υποτακτική	ἴ-σῶμαι ἴσῃ ἴσῃται ἴσῶμεθα ἴσῃσθε ἴσῶνται	τι-θῶμαι τιθῃ τιθῃται τιθῶμεθα τιθῃσθε τιθῶνται	ἴ-ῶμαι ἴῃ ἴῃται ἴῶμεθα ἴῃσθε ἴῶνται	δι-δῶμαι διδῷ διδῶται διδώμεθα διδῶσθε διδῶνται	
Εὐκτική	ἴ-σταί-μην ἴσταῖ-ο ἴσταῖ-το ἴσαι-μεθα ἴσαι-σθε ἴσαι-ντο	τι-θεί-μην τιθεῖ-ο τιθεῖ-το τιθεί-μεθα τιθεῖ-σθε τιθεῖ-ντο	ἴ-εῖ-μην ἴεῖ-ο ἴεῖ-το ἴεῖ-μεθα ἴεῖ-σθε ἴεῖ-ντο	δι-δοί-μην διδοῖ-ο διδοῖ-το διδοί-μεθα διδοῖ-σθε διδοῖ-ντο	
Προστα- κτική	ἴ-σᾶ-σο ἴσά-σθω ἴσα-σθε ἴσά-σθων	τί-θε-σο τιθέ-σθω τίθε-σθε τιθέ-σθων	ἴ-ε-σο ἴε-σθω ἴε-σθε ἴε-σθων	δί-δο-σο διδό-σθω δίδο-σθε διδό-σθων	
Ἀπαρ.	ἴ-σᾶ-σθαι	τί-θε-σθαι	ἴ-ε-σθαι	δί-δο-σθαι	
Μετοχή	ἴ-σά'-μενος ἴσα-μένη ἴσά-μενον	τι-θέ-μενος τιθε-μένη τιθέ-μενον	ἴ-έ-μενος ἴε-μένη ἴε-μενον	δι-δό-μενος δίδο-μένη διδό-μενον	

2. Ἀόριστος

Ὄριστική		ἐ-θέ-μην ἔ-θου ἔ-θε-το ἐ-θέ-μεθα ἔ-θε-σθε ἔ-θε-ντο	εἶ-μην εἶ-σο εἶ-το εἶ-μεθα εἶ-σθε εἶ-ντο	ἐ-δό-μην ἔ-δου ἔ-δο-το ἐ-δό-μεθα ἔ-δο-σθε ἔ-δο-ντο
Ὑποτακτική		θῶμαι θῆ θῆται θῶμεθα θῆσθε θῶνται	ῶμαι ῆ ῆται ῶμεθα ῆσθε ῶνται	δῶμαι δῶ δῶται δῶμεθα δῶσθε δῶνται
Εὐκτική		θεί-μην θεῖ-ο θεῖ-το θεί-μεθα θεῖ-σθε θεῖ-ντο	εἶ-μην εἶ-ο εἶ-το εἶ-μεθα εἶ-σθε εἶ-ντο	δοί-μην δοῖ-ο δοῖ-το δοί-μεθα δοῖ-σθε δοῖ-ντο
Προστακτική		θεῶ θέ-σθω θέ-σθε θέ-σθων	οῦ ἔ-σθω ἔ-σθε ἔ-σθων	δοῦ δό-σθω δό-σθε δό-σθων
Ἀπαρ.		θέ-σθαι	ἔ-σθαι	δό-σθαι
Μετοχή		θέ-μενος θε-μένη θέ-μενον	ἔ-μενος ἔ-μένη ἔ-μενον	δό-μενος δο-μένη δό-μενον

Παρατηρήσεις.

§ 243. 1) Οἱ τύποι τῶν εἰς **-μι** ῥημάτων, ὅσοι κλίνονται διαφόρως ἀπὸ τὰ εἰς **-ω** ῥήματα, σχηματίζονται χωρὶς θεματικῶν φωνῆν, αἱ δὲ προσωπικαὶ καταλήξεις προστίθενται ἀμέσως εἰς τὸ θέμα. Πρβλ. ἴστα-μεν, δείκνυ-μεν· ἀλλὰ λέγ-ο-μεν (§ 201).

2) Πάντα τὰ εἰς **-μι** ῥήματα εἰς τὴν ὑποτακτικὴν ἔχουν τὰς καταλήξεις τῶν εἰς **-ω** ῥημάτων, τὰ δὲ εἰς **-νυμι** ἔχουν τὰς καταλήξεις τῶν εἰς **-ω** καὶ εἰς τὴν εὐκτικὴν : *δεικνύ-οιμι, δεικνυ-οίμην*.

3) Εἰς τὰ φωνηεντόληχτα εἰς **-μι** ῥήματα αἱ καταλήξεις τῆς ὑποτακτικῆς συναίρουσιν μετὰ τὸ προηγούμενον φωνῆεν τοῦ θέματος, ἥτοι α') τὸ **η** + **η** εἰς **η** καὶ τὸ **η** + **η** εἰς **η** : (ιστή-ητε) *ιστήητε*, (τιθή-ης) *τιθήης*.

β') τὸ **η** + **ω** ἢ **ω** + **η** ἢ **ω** + **ω** εἰς **ω** καὶ τὸ **ω** + **η** εἰς **ω** : (ιστή-ω) *ιστῶ*, (διδῶ-ητε) *διδῶτε*, (διδῶ-ω) *διδῶ*, (διδῶ-η) *διδῶ*.

4) Εἰς τὴν εὐκτικὴν τῶν φωνηεντόληχτων εἰς **-μι** ῥημάτων τὸ **ι** τῶν ἐγκλιτικῶν φωνηέντων **ιη** ἢ **ι** συναίρειται μετὰ τὸ προηγούμενον φωνῆεν τοῦ (ἀσθενοῦς) θέματος **α** ἢ **ε** ἢ **ο** εἰς **αι**, **ει**, **οι** : (ιστᾶ-ιη-ν) *ισταίην* (τιθε-ί-μεθα) *τιθειμεθα* (διδῶ-ιη-ν) *διδούην* (πρβλ. § 208).

5) Τῆς καταλήξεως τῆς μέσης φωνῆς **-σο** τὸ **σ** διατηρεῖται εἰς τὸ β' ἐνικὸν τοῦ παρατατικοῦ, εἰς τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς τὸ β' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἀόριστου β' **εἶμην** : *εδείκνισο — δείκνισο, ἐτίθεσο — τίθεσο, ἴστασο, εἶσο* (ἀλλὰ *ισταῖο, ἔθου, δοῦ* κτλ. § 33, 3).

§ 244. 1) Τῶν ῥημάτων **τίθημι** καὶ **ἴημι** τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ τὸ β' καὶ γ' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ παρατατικοῦ αὐτῶν κανονικῶς σχηματίζονται κατὰ τὰ συνηρημένα ῥήματα (εἰς **-έω**) : *τίθει, ἴει — ἐτίθεις, ἐτίθει — ἴεις, ἴει*. Οὕτω σχηματίζεται σπανίως καὶ τὸ β' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτος : *τιθεῖς* (= τίθης), *ἴεις* (= ἴης).

2) Τοῦ ῥ. **δίδωμι** τὰ τρία ἐνικά τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ παρατατικοῦ καὶ τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος αὐτοῦ σχηματίζονται ὁμοίως κατὰ τὰ συνηρημένα ῥήματα (εἰς **-ω**) : *εδίδουν, ἐδίδους, ἐδίδου — δίδου*.

§ 245. Ἄοριστον β' κατὰ τὰ εἰς **-μι** κλινόμενον τὸ μὲν ῥήμα **ἴστημι** ἔχει μόνον ἐνεργητικῆς φωνῆς (*ἔστην*), τὰ δὲ ῥήματα **τίθημι**, **ἴημι** καὶ **δίδωμι** ἔχουν καὶ ἐνεργητικῆς καὶ μέσης φωνῆς : *ἔθηκα, ἐθέμην — ἦκα, εἶμην — ἔδωκα, ἐδόμην*.

§ 246. Ὁ ἀόριστος **ἔστην**

1) εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις, πλὴν τῆς εὐκτικῆς καὶ τῆς μετοχῆς (καὶ τοῦ δευτέρου τύπου τοῦ γ' πληθυντικοῦ τῆς προστακτικῆς **στάντων**), σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ἰσχυρὸν θέμα (**στη-**)·

2) εἰς τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς ἔχει κατάληξιν **-θι** : **στη-θι**.

§ 247. Οἱ ἀόριστοι β' ἔθηκα, ἦκα καὶ ἔδωκα

1) εἰς τὰ τρία ἐνικά τῆς ὀριστικῆς σχηματίζονται ὡς πρῶτοι ἀόριστοι, ἀλλὰ μὲ χαρακτηριστ. **κ** (πρβλ. § 199)·

2) εἰς τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς ἔχουν κατάληξιν **-ς** : **θέ-ς, ἔ-ς, δό-ς**·

3) εἰς τὰς ἄλλας, πλὴν τῆς ὀριστικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐγκλίσεις ἐν γένει σχηματίζονται ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι ἐγκλίσεις τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος (χωρὶς ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμόν)· πρβλ. **θῶ, θῆς, θῆ** κτλ. — **τιθῶ, τιθῆς, τιθῆ** κτλ.

Σημείωσις. Καὶ τῶν μέσων ἀορίστων **ἐθέμην, εἶμην, ἐδόμην** αἱ ἄλλαι, πλὴν τῆς ὀριστικῆς, ἐγκλίσεις σχηματίζονται ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι ἐγκλίσεις τοῦ μέσου ἐνεστώτος (χωρὶς ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμόν)· πρβλ. **θῶμαι, θείμην** κτλ., **τι-θῶμαι, τι-θείμην** κτλ.

§ 248. Ὁ τόνος τῶν εἰς **-μι** ῥημάτων, ὅταν ταῦτα συντίθενται μετὰ προθέσεως

1) εἰς τὴν προστακτικὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ τοῦ μέσου ἀορίστου β' ἀναβιβάζεται, ἀλλ' ὄχι καὶ πέραν τῆς ληγούσης τῆς προθέσεως, ἐὰν αὕτη εἶναι δισύλλαβος : **ἀνά-στηθι, ἀπό-δος, ἐπί-θες, ἀπό-δοτε, κατά-θου, κατά-θεσθε**. Ἄλλὰ τοῦ β' ἐνικοῦ τῆς προστακτικῆς τοῦ μέσου ἀορίστου β' ὁ τόνος δὲν ἀναβιβάζεται, ὅταν τοῦτο συντίθεται μὲ πρόθεσιν μονοσύλλαβον ἢ μὲ δισύλλαβον, ἢ ὅποια πάσχει πρὸ αὐτοῦ ἐκθλιψιν : (**θοῦ**) **ἐν-θοῦ** (**οὔ, ἀπό — οὔ**) **ἀφοῦ**, (τοῦ ῥ. **ἀφ-ίεμαι**)·

2) εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν διατηρεῖται ὅπου καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπλοῦ : (**ιστάναι**) **ἀφιστάναι**, (**τιθέναι**) **συντιθέναι**, (**δοῦναι**) **ἀποδοῦναι**, (**θέσθαι**) **μεταθέσθαι**, (**ιστάς**) **συνιστάς**, (**τιθεῖς**) **μετατιθεῖς**.

§ 249. Οἱ ἄλλοι χρόνοι τῶν φωνηεντολήκτων εἰς **-μι** ῥημάτων **ἴστημι, τίθημι, ἴημι** καὶ **δίδωμι** σχηματίζονται ὅπως τῶν φωνηεντολήκτων ἐν γένει ῥημάτων, ἤτοι ἄλλοι ὁμαλῶς καὶ ἄλλοι ἀνωμάλως (βλ. § 235 κ. ἐ.).

Ένεστώς	Μέλλον	Αόριστος	Παρακείμενος
ΐστημι (= στήνω, ῥ. θ. στή-, στή-)	στή-σω στή-σομαι στή-θήσομαι ἐστήξω	ἔστη-σα ἐστη-σάμην (ἔστη-ν) ἐστά-θην	ἔστη-κα (= στέκομαι) εἰστή-κειν (= ἐστεκόμην)
τίθημι (= θέτω, ῥ. θ. θή-, θε-)	θή-σω θή-σομαι τε-θήσομαι	(ἔθη-κα) ἐτέ-θην (§ 37, 7)	τέθη-κα (ἤ τέθει-κα) τέθει-μαι (παθητ. κεῖμαι = εἶμαι τοποθε- τημένος)
ἵημι (= ῥίπτω, ῥ. θ. ἦ-, ἐ-) (§ 239, 1)	ῆ-σω ῆ-σομαι ἐ-θήσομαι	(ῆ-κα) εἶ-θην	εἶ-κα εἶ-μαι
δίδωμι (= δίδω, ῥ. θ. δω-, δο-)	δώ-σω δώ-σομαι δο-θήσομαι	ἔδω-κα ἐδό-θην	δέδω-κα δέδο-μαι

§ 250. Ὁ παρακείμενος **ἔστηκα** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος **εἰστήκειν** ἐκτὸς τῶν κανονικῶν τύπων ἔχουν καὶ δευτέρους τύπους, οἱ ὅποιοι σχηματίζονται κατὰ τὰ εἰς **-μι** ἐκ τοῦ θέματος **ἔστα-**. Τοιοῦτοι τύποι συνήθεις εἶναι οἱ ἐξῆς: Ὀριστ. Παρακ. *ἔστα-μεν, ἔστα-τε, ἐστᾶ-σι*. Ὑπερσ. *ἔστα-σαν*. Ἀπαρ. *ἐστά-ναι*. Μετχ. *ἐσῶς, ἐσῶσα, ἐσῶς* (ἢ *ἐσῶς*, κατὰ τὰ πολλὰ οὐδέτερα τῆς μετοχῆς τοῦ ἐνεργ. παρακειμένου, π. χ. τὸ γεγον-ός), γεν. *ἐσῶτος, ἐσῶσης, ἐσῶτος*.

§ 251. Ἄλλα ῥήματα εἰς **-μι** συμφωνόληκτα κλινόμενα εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικὸν κατὰ τὸ **δείκνυμι** ὑπάρχουν ἀρκετά, ὡς *κατ-άγνυμι, ἀμφι-έννυμι, ζεύγνυμι, ζώννυμι, μείγνυμι* κτλ.

Φωνηεντόληκτα δὲ εἰς **-μι** ῥήματα συνήθη εἶναι τὰ ἐξῆς ἔξ, τὰ ὅποια κλίνονται κατὰ τὸ **ἴστημι — ἴσταμαι**.

Ἑνεστώς Παρατατικός	Μέλλων	Ἀόριστος	Παρακεί- μενος	
ὀ-νί-νη-μι (= ὠφελῶ) παρτ. ὠφέλου ὀ-νί-να-μαι ὠνινά-μην	ὀνή-σω ὀνή-σομαι	ὠνη-σα ὠνή-μην ὠνή-θην		ῥ. θ. ὀνη-, ἐνεστ. θ. ὀ-νί-νη-, ὀ-νί-να-
πίμ-πλη-μι (= γεμίζω) ἐ-πίμπλη-ν πίμ-πλα-μαι ἐ-πιμπλά-μην	πλή-σω πλη-σ-θή- σομαι	ἔπλη-σα ἐπλησά-μην ἐπλή-σ-θην	πέπλη-κα πέπλη-σ-μαι	ῥ. θ. πλη-, ἐνεστ. θ. πι-μ-πλη-, πι-μ-πλα-
πίμ-πρη-μι (= τυρπολῶ, καίω) ἐ-πίμπρη-ν πίμ-πρα-μαι (ἐ-πιμπρά-μην)	πρή-σω πρή-σομαι	ἔπρη-σα ἐπρή-σ-θην		ῥ. θ. πρη-, ἐνεστ. θ. πι-μ-πρη-, πι-μ-πρα-
ἄγα-μαι (= θαυμάζω) ἡγά-μην	(ἀγά-σο- μαι)	(ἡγα-σά- μην) ἡγά-σ-θην		ῥ. θ. ἀγα-
δύνα-μαι ἐ-δυνά-μην (ἐδύνω, ἐδύνα- το κτλ.)	δυνή-σομαι	ἐδυνή-θην (ἤ ἐδυνά- σ-θην)	δεδύνη-μαι	ῥ. θ. δυνα- (βλ. § 188,1)
ἐπί-στα-μαι (= γνωρίζω καλῶς) ἡπιστά-μην (ἡπίστω, ἡπί- στα-το κτλ.)	ἐπιστή-σο- μαι	(ἡπιστή- θην)		ῥ.θ. ἐπι-στα- (βλ. § 188,6)

Ὁμοίως πρὸς τὸν παρατακτὸν καὶ τὸν ἐνεστώτα τῶν τριῶν τελευταίων (ἀποθετικῶν) ῥημάτων κλίνεται καὶ ὁ (ἄσιγμος) μέσος ἀόριστος α' (τοῦ ῥ. ὠνοῦμαι) ἐπιοίμην (= ἠγόρσα), ἐποίω, ἐποίατο, ἐποιάμεθα κτλ.

Ἡ ὑποτακτικὴ καὶ ἡ εὐκτικὴ πάντων τούτων τονίζονται κατὰ τὰ βαρύτερα :

Υποτ.	δύνομαι	δύνη	δύνηται	κτλ.
	ἐπίστωμαι	ἐπίστη	ἐπίσθηται	κτλ.
	πρῶμαι	πρή	πρήται	κτλ.
Εὐκτ.	δυναίμην	δύναιο	δύναιτο	κτλ.

ια') Ἀόριστοι β' βαρυτόνων ῥημάτων κλινόμενοι κατὰ τὰ εἰς -μι

§ 252. Ὁ ἀόριστος β' μερικῶν βαρυτόνων ῥημάτων κλίνεται κατὰ τὰ εἰς -μι, ὁμοίως μὲ τὸν ἀόριστον β' ἔστην (βλ. § 246).

Τὸ ῥηματικὸν θέμα τῶν ῥημάτων τούτων ἔχει χαρακτῆρα

1) $\bar{\alpha}$ ἢ η — $\bar{\alpha}$: ἀποδιδράσκω — ἀπ-έ-δραῖ-ν (θ. δρα-, δρα-), βαίνω — ἔβη-ν (θ. βη-, βᾶ-), φθάνω — ἐφθη-ν (θ. φθη-, φθᾶ-)

2) η — ϵ : ῥέω — ἐροῦη-ν (θ. ῥυη-, ῥυε-), χαιρώ — ἐχάρη-ν (θ. χερη-, χερε-)

3) ω — \omicron : ἀλίσκομαι — ἐάλω-ν (θ. Γ'άλω-, ἄλω-, ἄλο-), ζῶ — ἐβίω-ν (θ. βιω-, βιο-), γινώσκω — ἔγνω-ν (θ. γνω-, γνο-)

4) $\bar{\upsilon}$ — $\bar{\upsilon}$: δύομαι — ἐδῦ-ν (θ. δῦ-, δῦ-), φύομαι — ἐφῦ-ν (θ. φῦ-, φῦ-).

Ἄοριστος β'

ἽΟριστική	(ἀπ-)ἔδρα-ν ἔδρα-ς ἔδρα ἔδρα-μεν ἔδρα-τε ἔδρα-σαν	ἔβη-ν ἔβη-ς ἔβη ἔβη-μεν ἔβη-τε ἔβη-σαν	ἔρρυ-ν ἔρρυ-ς ἔρρυ ἔρρυ-μεν ἔρρυ-τε ἔρρυ-σαν	ἔγνω-ν ἔγνω-ς ἔγνω ἔγνω-μεν ἔγνω-τε ἔγνω-σαν	ἔδου-ν ἔδου-ς ἔδου ἔδου-μεν ἔδου-τε ἔδου-σαν
ἽΥποτακτική	δρῶ δραῖς δραῖ δρῶμεν κτλ.	βῶ (πρβλ. στῶ) βῆς βῆ βῶμεν κτλ.	ῥυῶ (πρβλ. θῶ) ῥυῆς ῥυῆ ῥυῶμεν κτλ.	γνωῶ (πρβλ. δῶ) γνωῖς γνωῖ γνωῶμεν κτλ.	δύ-ω (πρβλ. δεικνύ-ω) -ης -η δου-ῶμεν κτλ.
Εὐκτική	δραίη-ν δραίη-ς δραίη δραῖ-μεν κτλ.	βαίη-ν βαίη-ς βαίη βαῖ-μεν κτλ.	ῥυεῖη-ν ῥυεῖη-ς ῥυεῖη ῥυεῖ-μεν κτλ.	γνωίη-ν γνωίη-ς γνωίη γνωῖ-μεν κτλ.	
Προστακτική	δραῖ-θι δρά-τω δραῖ-τε δρά-ντων	βῆ-θι βῆ-τω βῆ-τε βῆ-ντων		γνωῖ-θι γνώ-τω γνωῖ-τε γνό-ντων	δύ-θι δύ-τω δύ-τε δύ-ντων
ἽΑπαρ.	δραῖ-ναι	βῆ-ναι	ῥυῆ-ναι	γνωῖ-ναι	δύ-ναι
Μετοχή	δράς, δράντος δραῖσα, δράσης δράν, δράντος	βάς, βάντος βάσα, βάσης βάν, βάντος	ῥυεῖς, ῥυέντος ῥυεῖσα, ῥυεῖσης ῥυέν, ῥυέντος	γνούς, γνόντος γνούσα, γνούσης γνόν, γνόντος	δύς, δύντος δύσα, δύσης δύν, δύντος

§ 253. Κατὰ τὰ εἰς -μι μὲ διαφόρους ἀνωμαλίας κλίνονται προσέτι τὰ ἐξῆς ῥήματα :

1. **Φημι** = λέγω, συμφωνῶ, ἰσχυρίζομαι (ῥ. θ. φη-, φᾶ- βλ. καὶ § 240).

Ὀριστικὴ		Ὑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ	Προστακτικὴ
Ἐνεστώς	Παρατατικός			
φη-μι	ἔ-φη-ν	φῶ	φαίη-ν	—
φή-ς (ἤ φῆς)	ἔ-φη-σθα	φῆς	φαίη-ς	φά-θι
φη-σὶ	ἔ-φη	φῆ	φαίη	φά-τω
φᾶ-μέν	ἔ-φα-μεν	φῶ-μεν	φαῖ-μεν	—
φᾶ-τέ	ἔ-φα-τε	φῆ-τε	φαῖ-τε	φά-τε
φα-σὶ	ἔ-φα-σαν	φῶσι	φαῖ-εν	φά-ντων

Ἄπαρ. φά-ναι. **Μετοχὴ** φά-σκ-ων, φά-σκ-ουσα, φά-σκ-ον.

Μέλλων φή-σω. Ἄοριστος ἔ-φη-σα.

Σημείωσις 1. Τοῦ φημι ὁ παρατατικός ἔφην, καθὼς καὶ ἡ ὑποτακτικὴ, ἢ εὐκτικὴ καὶ τὸ ἀπαρέμρατον αὐτοῦ ἔχουν προσέτι σημασίαν ἀορίστου (= εἶπα κτλ.).

Σημείωσις 2. Ὄταν τὸ φημι σημαίνῃ ἀπλῶς λέγω, τότε μέλλων αὐτοῦ εἶναι ἐρῶ ἢ λέξω καὶ ἀοριστος εἶπον ἢ ἔφην. Ὄταν δὲ σημαίνῃ συμφωνῶ ἢ ἰσχυρίζομαι, τότε μέλλων αὐτοῦ εἶναι φήσω καὶ ἀοριστος ἔφησα.

2. **Εἶμι** = θά πάω (ῥ. θ. εἶ-, ἰ-).

Ὀριστικὴ		Ὑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ	Προστακτ.
Ἐνεστώς	Παρατατικός			
εἶ-μι	ἶ-α ἶ-ειν	ἶ-ω	ἶ-οιμι	—
εἶ	ἶ-εις ἶ-εισθα	ἶ-ης	ἶ-οις	ἶ-θι
εἶ-σι	ἶ-ει	ἶ-η	ἶ-οι	ἶ-τω
ἶ-μεν	ἶ-μεν	ἶ-ωμεν	ἶ-οιμεν	—
ἶ-τε	ἶ-τε	ἶ-ητε	ἶ-οιτε	ἶ-τε
ἶ-ασι	ἶ-σαν ἶ-εσαν	ἶ-ωσι	ἶ-οιεν	ἶ-όντων

Ἄπαρ. ἰ-έναι. **Μετοχὴ** ἰ-ών (ἰόντος), ἰ-οῦσα (ἰούσης), ἰ-ὸν (ἰόντος).

Σημείωσις 1. Εἰς τὰ σύνθετα τοῦ φημι καὶ τοῦ εἶμι ὁ τόνος εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν ἀναβιβάζεται: ἀπόφρημι, σύμφρημι—ἀπειμι, ἀπιθι.

Σημείωσις 2. Ὁ ἐνεστώσ **εἶμι** εἰς μὲν τὴν ὀριστικὴν ἔχει πάντοτε σημασίαν μέλλοντος, εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν ἄλλοτε ἐνεστώτος καὶ ἄλλοτε μέλλοντος (τοῦ **ἔρχομαι**).

3. Οἶδα = γνωρίζω, ἤξεύρω (ῥ. θ. Φειδ-, ἐξ οὗ οἶδ-, ἰδ-).

Ὀριστικὴ		Ἑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ	Προστακτικὴ
Ἐνεστώσ	Παρατατικὸς			
οἶδ-α	ἤδ-η ἤ ἤδ-ειν	εἶδῶ	εἶδείη-ν	—
οἶ-σθα	ἤδ-ησθα ἤ ἤδ-εις	εἶδῆς	εἶδείη-ς	ἴσ-θι
οἶδ-ε	ἤδ-ει ἤ ἤδ-ειν	εἶδῆι	εἶδείη	ἴσ-τω
ἴσ-μεν	ἤδ-ε-μεν ἤ ἤσ-μεν	εἶδῶμεν	εἶδεί-μεν	—
ἴσ-τε	ἤδ-ε-τε ἤ ἤσ-τε	εἶδῆτε	εἶδεί-τε	ἴσ-τε
ἴσ-ασι	ἤδ-ε-σαν ἤ ἤσ-αν	εἶδῶσι	εἶδεί-εν	ἴσ-των

Ἄπαρ. εἶδ-έναι. **Μετοχὴ** εἶδ-ώς (εἰδότης), εἶδ-νῖα (εἰδυίας), εἶδ-ός (εἰδότης). **Μέλλων** εἴ-σομαι καὶ εἰδή-σω.

Σημείωσις. Εἰς τὰ σύνθετα τοῦ **οἶδα** ὁ τόνος εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν ἀναβιβάζεται: σῖνῶδα, σῖνῖσθι.

4. Δέδοικα ἤ δέδια = φοβοῦμαι (παρκαίμενος μὲ σημασίαν ἐνεστώτος τοῦ οὐχὶ εὐχρήστου ῥ. **δεῖδω**) καὶ **τέθνηκα** = ἔχω ἀποθάνει (παρκαίμενος τοῦ ῥ. θνήσκω).

Ταῦτα ἐκτὸς τῶν κανονικῶν τύπων ἔχουν καὶ τοὺς ἐξῆς εὐχρήστους τύπους κατὰ τὰ εἰς **-μι** :

α') Ὀριστ. δέδι-α, δέδι-ας, δέδι-ε, δέδι-μεν, δέδι-τε, δέδι-ασι. Ἑπερσ. ἐδέδι-σαν. Ἄπαρφ. δεδι-έναι. Μτχ. δεδι-ώς (δεδιότης), δεδι-νῖα (δεδυίας), δεδι-ός (δεδιότης).

β') Ὀριστ. τέθνα-μεν, τέθνα-τε, τεθνάσι. Ἑπερσ. ἐτέθνα-σαν. Ἄπαρφ. τεθνά-ναι. Μτχ. τεθνε-ώς (γεν. τεθνεῶτος), τεθνε-ῶσα (γεν. τεθνεῶσης), τεθνεῶς ἢ τεθνεός (γεν. τεθνεῶτος) πρβλ. § 250.

5. Ἔοικα = ὁμοιάζω. Παρκαίμενος μὲ σημασίαν ἐνεστώτος (ῥ. θ. Φεικ-, ἐξ οὗ οἶκ-, εἶκ-, βλ. § 188, 5, Σημ.).

Ὀριστ. εἶκ-α, εἶκ-ας, εἶκ-ε, εἶκ-αμεν κτλ. Ἑπερσ. ἐῶκ-ειν, ἐῶκ-εις, ἐῶκ-ει κτλ. (βλ. § 32, 4). Ἄπαρφ. εἶκ-έναι. Μετοχὴ εἶκ-ώς (εἰκότος), εἶκ-νῖα (εἰκυίας), εἶκ-ός (εἰκότος).

6. **Κεῖμαι** = κοίτομαι, εἶμαι βαλμένος (βλ. § 249).

Ὀριστική		Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
Ἐνεστώς	Παρατατικός		
κεῖ-μαι	ἐ-κεῖ-μην	—	κεῖ-σθαι
κεῖ-σαι	ἔ-κει-σο	κεῖ-σο	κεῖ-μενος κει-μένη κεῖ-μενον
κεῖ-ται	ἔ-κει-το	κεῖ-σθω	
κεῖ-μεθα	ἐ-κεῖ-μεθα	—	
κτλ.	κτλ.	κεῖ-σθε κτλ.	

Μέλλων κεί-σομαι, κεί-ση, κεί-σεται κτλ.

Σημείωσις. Εἰς τὰ σύνθετα, ἐξαιρέσει τοῦ ἀπαρεμφάτου, ὁ τόνος ἀναβιβάζεται: κατακέιμαι, κατακέισο, ἀλλὰ κατακεῖσθαι.

7. **Κάθ-ημαι** (ῥ. θ. καθ-ησ-, καθ-η-).

Ὀριστική		Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
Ἐνεστώς	Παρατατικός		
κάθη-μαι	ἐ-καθή-μην	—	καθῆ-σθαι
κάθη-σαι	ἐ-κάθη-σο	κάθη-σο	καθῆ-μενος καθη-μένη καθῆ-μενον
κάθη-ται	ἐ-κάθη-το	καθῆ-σθω	
καθή-μεθα	ἐ-καθή-μεθα	—	
κτλ.	κτλ.	κάθη-σθε κτλ.	

Μέλλων (συνηρημένος) καθ-εδοῦμαι (ἐκ τοῦ ῥ. καθ-έζομαι)

8. **Χρή** = ὑπάρχει χρεία, χρειάζεται.

Ὀριστ. Ἐνεστ. *χρή*. Παρατ. *χρήν* ἢ *ἐχρήν*. Ὑποτ. *χρή*. Εὐκτ. *χρηίη*. Ἀμφ. *χρήναι*. Μτχ. (τὸ) *χρεῶν* (βλ. § 104, 6, α').

Σημείωσις. Τὸ *χρή* εἶναι ἀρχῆθεν ὄνομα οὐσιαστικόν (= χρεία, ἀνάγκη), οἱ δὲ ἀνωτέρω τύποι προήλθον ἐκ συνεκφοράς τῶν λέξεων *χρή* ἦν — *χρή* ἢ — *χρή* εἶη — *χρή* εἶναι — *χρή* ὄν (βλ. § 154, Σημ. 2 καὶ § 32, 4).

ιβ') Ἀνώμαλα ῥήματα κατὰ τὸν σχηματισμὸν
ἢ τὴν σημασίαν τῶν χρόνων.

§ 254. Α') Πλείστων ῥημάτων τὸ ῥηματικὸν θέμα μεταβάλλεται ποικιλοτρόπως κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν διαφόρων χρόνων αὐτῶν. Οὕτω μερικῶν ῥημάτων

1) τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐπαυξάνεται μὲ ἐν εἰ πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ ἢ μερικῶν ἢ πάντων τῶν ἄλλων χρόνων, π. χ.

α') ῥ. θ. δοκ-, ἐξ οὗ **δοκε-**. (Δοκ-έ-ω) δοκῶ (= φαίνομαι), παρατ. (ἐδόκ-ε-ον) ἐδόκουν, μέλλ. δόξω, ἀόρ. ἔδοξα, παθ. πρκμ. δέδοκ-ται, ὑπερσ. ἐδέ-δοκ-το·

β') ῥ. θ. νεμ-, ἐξ οὗ **νεμε-**. Νέμ-ω (= μοιράζω, βόσκω), παρατ. ἐνεμ-ον, μέλλ. νεμ-ῶ (ἐκ τοῦ νεμ-έ-σω), ἀόρ. ἔνειμα, παρακ. νενέμ-η-κα — νέμ-ομαι, παρατ. ἐνεμ-όμην, μέσ. μέλλ. νεμοῦμαι (ἐκ τοῦ νεμ-έ-σομαι), μέσ. ἀόρ. ἐνειμάμην, παθ. ἀόρ. ἐνε-μή-θην πρκμ. νενέμ-η-μαι (βλ. § 235)·

γ') ῥ. θ. βουλ-, ἐξ οὗ **βουλε-**. Βούλομαι (= θέλω), παρατ. ἐβουλ-όμην, μέσ. μέλλ. βουλ-ή-σομαι, παθ. ἀόρ. ἐβουλή-θην, παρακμ. βεβούλ-η-μαι (βλ. § 188, 1).

2) Τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐπαυξάνεται μὲ τὸ πρόσφυμα **σκ** ἢ **ισκ** πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ, πολλάκις δὲ συγχρόνως καὶ μὲ ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμὸν (§ 239, 1), π. χ.

α') ῥ. θ. γνω-, ἐξ οὗ **γι-γνω-σκ-**. Γινώσκ-ω (= γνωρίζω, φρονῶ), παρατ. ἐγίνωσκ-ον, μέσ. μέλλ. γνώ-σομαι, ἀόρ. β' ἔγνω-ν (§ 252), πρκμ. ἔγνω-κα, ὑπερσ. ἐγνώ-κειν — γινώσκ-ομαι, παρατ. ἐγινώσκ-όμην, παθ. μέλλ. γνω-σ-θήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐγνώ-σ-θην, πρκμ. ἔγνω-σ-μαι, ὑπερσ. ἐγνώ-σ-μην·

β') ῥ. θ. εὐρ-, ἐξ οὗ **εὐρ-ισκ**, **εὔρε-**. Εὐρίσκ-ω, παρατ. ἠῦρι-σκ-ον, μέλλ. εὐρ-ή-σω, ἀόρ. β' ἠῦρ-ον, πρκμ. ἠῦρ-η-κα — εὐρίσκομαι, παρατ. ἠῦρισκ-όμην, μέσ. μέλλ. εὐρ-ή-σομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἠῦρ-όμην, παθ. μέλλ. εὐρ-ε-θήσομαι, παθ. ἀόρ. ἠῦ-ρέ-θην, πρκμ. ἠῦ-ρη-μαι, ὑπερσ. ἠῦρ-ή-μην·

γ') ῥ. θ. μνη-, ἐξ οὗ (**μι-μνη-ισκ**) **μιμνησκ-**. Ἄνα-μιμνήσκ-ω (= ἐνθυμίζω), παρατ. ἀν-εμίμνησκ-ον, μέλλ. ἀνα-μνή-σω, ἀόρ. ἀν-έ-μνη-σα — ἀνα-μιμνήσκ-ομαι, παρατ. ἀν-ε-μιμνησκ-όμην, παθ. μέλλ. (ἀνα)-μνη-σ-θήσομαι, παθ. ἀόρ. ἀν-εμνή-σ-θην, πρκμ. μέ-μνη-μαι, ὑπερσ. ἔμε-μνή-μην, τετελ. μέλλ. με-μνή-σομαι.

3) Τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐπαυξάνεται πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ

α') μὲ τὸ πρόσφυμα **ν** : ῥ. θ. καμ-, ἐκ τούτου δὲ **καμν-**. Κάμν-ω

(= κοπιᾶζω, κουράζομαι), παρατ. ἔκαμν-ον, μέσ. μέλλ. καμοῦμαι (§ 217, 1), ἀόριστος β' ἔκαμ-ον, πρκμ. κέ-κμη-κα

β') μετὸ πρόσφυμα **αν** (πολλάκις συγχρόνως καὶ μετὰ ἐν **ν** πρὸ τοῦ χαρακτηῆρος αὐτοῦ) : ῥ. θ. βλαστ-, ἐκ τούτου δὲ **βλαστ-αν-**. Βλαστάν-ω, παρατ. ἐβλάσταν-ον, ἀόρ. β' ἐβλαστ-ον, ὑπερσ. ἐβλαστ-ή-κειν ῥ. θ. μαθ-, ἐκ τούτου δὲ **μα-ν-θ-αν-**. Μανθάν-ω, παρατ. ἐμάνθαν-ον, μέσ. μέλλ. (μετένεργ. σημασίαν) μαθ-ή-σομαι, ἀόρ. β' ἔμαθ-ον, πρκμ. με-μάθ-η-κα, ὑπερσ. ἐμε-μαθ-ή-κειν — μανθάν-ομαι

γ') μετὸ πρόσφυμα **νε** : ῥ. θ. ἰκ-, ἐκ τούτου δὲ **ἰκ-νε-**. (Ἀφ-ικ-νέ-ομαι) ἀφικνοῦμαι (= φθάνω), παρατ. (ἀφι-ικ-νε-όμην) ἀφικνούμην, μέσ. μέλλ. ἀφ-ίξομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἀφ-ικ-όμην, πρκμ. ἀφ-ίγ-μαι, ὑπερσ. ἀφ-ίγ-μην

δ') μετὸ πρόσφυμα **νι** ἢ **νυ** (μετὰθεσιν τοῦ **ι** ἢ τοῦ **υ** τοῦτου πρὸ τοῦ χαρακτηῆρος τοῦ θέματος· πρβλ. § 35) : ῥ. θ. βη-, βα-, ἐκ τούτου δὲ **βα-νι** καὶ ἐκ τούτου **βαιν-**. Βαίν-ω (= βαδίζω), παρατ. ἔ-βαι-νον, μέσ. μέλλ. (μετένεργ. σημασίαν) βή-σομαι, ἀόρ. β' ἔ-βην (§ 252), πρκμ. βέ-βη-κα, ὑπερσ. ἐβε-βήκ-ειν — βαίνομαι, παθ. ἀόρ. (παρ) ε-βά-θην, πρκμ. βέ-βα-μαι ῥ. θ. ἐλα-, ἐκ τούτου δὲ **ἐλα-νυ** καὶ ἐκ τούτου **ἐλαυν-**. Ἐλαύν-ω, παρατ. ἤλαυν-ον, μέλλ. (συνηρημένος) ἐλώ (ἐλάς ἐλά κτλ., ἐκ τοῦ ἐλά-σω), ἀόρ. ἤλα-σα, πρκμ. ἐλί-λα-κα — ἐλαύν-ομαι, πρκμ. ἐλίλα-μαι, ὑπερσ. ἐηλά-μην (βλ. § 190).

4) Οἱ χρόνοι δὲν σχηματίζονται πάντες ἀπὸ ἐν θέμα, ἀλλ' ἀπὸ διάφορα θέματα συγγενῆ κατὰ τὴν σημασίαν· π.χ. ἀγορεύ-ω, παρατ. ἠγόρευ-ον, μέλλ. ἀγορεύ-σω καὶ (ἀπ-, συν-, προσ-) ἐρωῶ, ἀόρ. ἠγόρευ-σα καὶ (ἀν-, ἀπ-, κατ-, προσ-) εἶπον, πρκμ. (ἀν-, συν-, ἀπ-) εἶρηκα, ὑπερσ. εἰρήκειν — ἀγορεύ-ομαι, παρατ. ἠγόρευ-όμην, παθ. μέλλ. (ἀνα-, προσ-) ὀηθήσομαι, παθ. ἀόρ. (ἀν-, ἀπ-) ἐρωήην (θ. ἀγορευ-, ἐρε-, ῥε-, εἶπ-).

§ 255. Β') Πολλῶν ῥημάτων μερικοὶ χρόνοι δὲν ἔχουν σημασίαν σύμφωνα μετὰ τὴν κατάληξιν αὐτῶν. Οὕτω μερικά ῥήματα ἔχουν

1) ἐνεργητικὸν ἀόριστον ἢ παρακειμένον μετὰ σημασίαν μέσου ἢ παθητικοῦ ἀορίστου ἢ παρακειμένου

ἴστημι — ἔστην (= ἐστάθην, ἐσταμάτησα), ἔστηκα (= στέκομαι)
φύω — ἔφην (= ὑπῆρξα ἐκ φύσεως), πέφυκα (= εἶμαι ἐκ φύσεως)

2) μέσον μέλλοντα με σημασίαν ενεργ. ἢ παθ. μέλλοντος : ἄδομαι (= θά τραγουδήσω), ἀδικῶ — ἀδικήσομαι (= θά ἀδικήθῶ ὑπ' ἄλλου)·

3) παθητικὸν μέλλοντα ἢ ἀόριστον με σημασίαν μέσου μέλλοντος ἢ ἀορίστου : ἀπαλλάττω — ἀπαλλαγῆσομαι (= θά ἀπαλλάξω τὸν ἐαυτὸν μου), ἀτηλλάγην (= ἀπήλλαξα τὸν ἐαυτὸν μου), ἀνω — ἠμιάθην (= ἐλύπησα τὸν ἐαυτὸν μου).

Σημείωσις. Ὅπως βλέπομεν εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα (§ 253 κ.ε.), πολλὰ ῥήματα ἔχουν πολλὰς συγχρόνως ἀνωμαλίας.

19') Ἀποθετικά ῥήματα *

§ 256. Ἀποθετικὰ ῥήματα λέγονται τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν μόνον τὴν μέσῃ φωνῇ (§ 173) : δέχομαι, ἔρχομαι, μάχομαι (δέχω, ἔρχω κτλ. δὲν ὑπάρχουν).

Τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων

1) ἄλλα ἔχουν μόνον μέσον ἀόριστον (α' ἢ β') με ἐνεργητικὴν σημασίαν : ἀσπάζομαι — ἠσπασάμην (= ἐχαίρετιστα), αἰσθάνομαι — ἠσθόμην (= ἐκατάλαβα)· ταῦτα λέγονται ἀποθετικὰ μέσα·

2) ἄλλα ἔχουν μόνον παθητικὸν ἀόριστον με ἐνεργητικὴν σημασίαν : βούλομαι — ἐβουλίθην (= ἠθέλησα), ἐπιμέλομαι — ἐπεμελίθην (= ἐφρόντισα)· ταῦτα λέγονται ἀποθετικὰ παθητικά·

3) ἄλλα ἔχουν καὶ μέσον καὶ παθητικὸν ἀόριστον, τὸν μὲν μέσον με σημασίαν ἐνεργητικῶς ἀορίστου, τὸν δὲ παθητικὸν με σημασίαν παθητικῶς : αἰτιῶμαι, ἠτιασάμην (= κατηγόρησα), ἠτιάθην (= κατηγόρηθην) — ἰῶμαι, ἰασάμην (= ἐθεράπευσα), ἰάθην (= ἐθεραπεύθην)· ταῦτα λέγονται ἀποθετικὰ μεικτά.

* Ἐκλήθησαν ἀποθετικὰ ὑπὸ τῶν παλαιῶν γραμματικῶν τὰ ῥήματα ταῦτα, διότι ἐσφαλμένως ἐνομιζέτο ὑπ' αὐτῶν, ὅτι ταῦτα εἶχον ἀρχῆθεν καὶ τὴν ἐνεργητικὴν φωνῇ, ἔπειτα δὲ (ἀπέθεντο, ἦτοι) ἀπέβαλον αὐτήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

ΑΚΑΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. Ἐπιρρήματα

§ 257. Ἐπιρρήματα λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν συνήθως τὰ ῥήματα, δηλοῦσαι **τόπον, χρόνον, τρόπον, ποσόν** κτλ.

1) **Τοπικά** ἐπιρρήματα : ἐνθάδε (= ἐδῶ), ἐνταῦθα, ἐκεῖ, ἄνω, κάτω κτλ.

2) **Χρονικά** ἐπιρρήματα : νῦν (= τῶρα), σήμερον, χθές, αὔριον, τότε κτλ.

3) **Τροπικά** ἐπιρρήματα : ὧδε, οὕτω (= ἔτσι), εὖ, καλῶς, κακῶς κτλ.

4) **Ποσοτικά** ἐπιρρήματα : ἄγαν, λίαν (= πολύ), ἄπαξ, δις κτλ.

5) **Βεβαιωτικά** ἢ **ἄρνητικά** ἐπιρρήματα : ναί, μάλιστα, δή, δήτα — οὐ, μή — ἄρα, μῶν (= μήπως) κτλ.

Σημείωσις. Ὡς ἐπιρρήματα λαμβάνονται πολλάκις καὶ τύποι ὀνομάτων ἢ ῥημάτων : δημοσίᾳ, ἰδίᾳ, προίκα (= δωρεάν) — ἄγε, ἴθι, φέρε (= ἔλα) κτλ.

2. Προθέσεις

§ 258. Προθέσεις λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις (ἀρχῆθεν ἐπιρρήματα καὶ αὐταί), αἱ ὁποῖαι συνήθως τίθενται πρὸ τῶν κλιτῶν λέξεων πρὸς δήλωσιν διαφόρων ἐπιρρηματικῶν σχέσεων, ἄλλαι μὲν καὶ ἐν συντάξει καὶ ἐν συνθέσει, ἄλλαι δὲ μόνον ἐν συντάξει : **παρὰ τὴν θάλασσαν, παραθαλάσσιος, παραπλέω — μέχρι τοῦ θέρους.**

§ 259. 1) Αἱ προθέσεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται καὶ ἐν συντάξει καὶ ἐν συνθέσει, λέγονται **κύριαι** καὶ εἶναι 18, ἐξ μονοσύλ-λαβοι καὶ δώδεκα δισύλλαβοι : εἰς, ἐν, ἐξ, ἦ, ἐκ, πρό, πρὸς, σὺν — ἀνά, διά, κατά, μετά, παρὰ, ἀντί, ἀμφί, ἐπί, περί, ἀπό, ὑπό, ὑπέρ (βλ. § 30, Σημ., § 33, 6 καὶ § 37, 6).

2) Αἱ προθέσεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται μόνον ἐν συντάξει, λέγονται **καταχρηστικαί** καὶ εἶναι 9 : α') ἄχρι, μέχρι, ἀνευ, χωρὶς, πλην, ἕνεκα ἢ ἕνεκεν, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετὰ γενικῆς, καὶ β') ὡς, νή, μά, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς.

3. Σύνδεσμοι

§ 260. Σύνδεσμοι λέγονται αί ἄκλιτοι λέξεις (ἀρχῆθεν αἰ πλεῖστα ἐπιρρήματα καὶ αὐταί), αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται, ἵνα συνδέσων λέξεις ἢ προτάσεις πρὸς ἀλλήλας: Πλάτων **τε** καὶ Ἀριστοτέλης. Χαίρω **ὄτι** εὐδοκίμοις.

Οἱ σύνδεσμοι εἶναι

- 1) **συμπλεκτικοί**: *τέ, καί, οὔτε, μήτε, οὐδέ, μηδέ.*
- 2) **διαζευκτικοί**: *ἢ, ἢτοι — ἢ, εἴτε — εἴτε, ἐάντε — ἐάντε, ἄντε — ἄντε, ἤντε — ἤντε.*
- 3) **ἀντιθετικοί**: *μέν, δέ, μέντοι, ἀλλά, μὴν, ἀλλὰ μὴν, εἰ καί, καίτοι, καίπερ, καὶ μὴν.*
- 4) **αἰτιολογικοί**: *γάρ, ὅτι, ὥς, διότι, ἐπεὶ, ἐπειδή.*
- 5) **τελικοί**: *ἵνα, ὅπως, ὥς.*
- 6) **συμπερασματικοί**: *ἄρα, δή, οὖν, τοίνυν, ὥς, οἶκουν, οὐκοῦν, τοιγάρτοι, τοιγαροῦν, ὥστε.*
- 7) **χρονικοί**: *ὥς, ὅτε, ὁπότε, ἐπεὶ, ἐπειδή, ἕως, ἔστε, ἄχρι, μέχρι, ἠνίκα, πρίν.*
- 8) **εἰδικοί**: *ὅτι, ὥς.*
- 9) **ὑποθετικοί**: *εἰ, ἐάν, ἂν, ἤν.*

4. Ἐπιφωνήματα.

§ 261. Ἐπιφωνήματα λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ψυχικὸν τι πάθημα, ὡς ἔκρηξιν χαρᾶς, λύπης, θαυμασμοῦ, ἀγανακτήσεως κτλ.

Τὰ ἐπιφωνήματα εἶναι

- 1) **γελαστικά**: *ᾄ-ᾄ-ᾄ.*
- 2) **θαυμαστικά**: *ᾗ, ὦ, βαβαί, παπαῖ!*
- 3) **θρειαστικά** (ἤτοι δηλοῦντα ἐνθουσιασμόν) : *εὐοῖ.*
- 4) **σχελιαστικά** (ἤτοι δηλοῦντα σφοδρὰν λύπην ἢ ἀναγάκτησιν) : *παπαῖ, οὐαῖ, οἶμοι, φεῦ, ἰὼ, ἰού!*
- 5) **κλητικόν**: *ὦ* (βλ. § 42, Σημ.).

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

§ 262. Αἱ πλεῖσται λέξεις προέρχονται ἀπὸ ἄλλας λέξεις διὰ **παραγωγῆς** ἢ διὰ **συνθέσεως**. Πρβλ. *γράφ-ω*, *γραφ-εύς*, *γραφ-ή*, *γραμ-μή*, *γραμ-μα*, *γραμματ-εύς*, *γραμματεῦ-ω* — (βιβλίον, πωλῶ) *βιβλιοπώλης* — (πρῶτος ἀγωνιστής) *πρωταγωνιστής*.

1) Λέξις, ἡ ὁποία δὲν προέρχεται ἀπὸ ἄλλην λέξιν, ἀλλὰ σχηματίζεται (ἀπὸ κάποιαν ῥίζαν, ἤτοι) ἀπὸ **ἐν ἀρχικὸν θέμα** μὲ τὴν προσθήκην ἀμέσως εἰς αὐτὸ καταλήξεως μόνον, λέγεται **πρωτότυπος** ἢ **ἀπλῆ** λέξις : (θ. γραφ-) *γράφ-ω*, (πολι-) *πόλι-ς*.

2) Λέξις, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ μίαν ἄλλην λέξιν μὲ τὴν προσθήκην εἰς τὸ θέμα αὐτῆς ἐνὸς παραγωγικοῦ προσφύματος, λέγεται **παράγωγος** : (φύσι-ς) *φυσι-κό-ς*, (ἰά-ομαι, ἰῶμαι) *ια-τρο-ς*.

3) Λέξις, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ **δύο** ἄλλας λέξεις πρωτοτύπου ἢ παραγωγούς μὲ τὴν ἔνωσιν τῶν θεμάτων αὐτῶν, λέγεται **σύνθετος** : (ναῦ-ς, πήγ-νυμι) *ναυ-πηγ-ός*, (λόγο-ς, γράφ-ω) *λογο-γράφ-ος*.

Σημείωσις. Μία καὶ ἡ αὐτὴ λέξις εἰς μίαν σειρὰν συγγενῶν πρὸς αὐτὴν ἐτυμολογικῶς λέξεων δύναται νὰ εἶναι παράγωγος ὡς πρὸς τὴν προηγούμενην καὶ πρωτότυπος ὡς πρὸς τὴν ἐπομένην. Πρβλ. *πόλι-ς*, (ἐκ ταύτης) *πολί-της*, (ἐκ ταύτης) *πολιτ-ικός* καὶ *πολιτ-εύω*, (ἐκ ταύτης) *πολίτευ-μα*.

§ 263. Κατὰ τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν σύνθεσιν κανονικῶς λαμβάνονται θέματα λέξεων καὶ οὐχὶ ἀκέραιαι λέξεις Πρβλ. (πόλι-ς) **πολί-της**, (λόγο-ς, γράφ-ω) **λογο-γράφ-ος**.

* Ἔτυμος = ἀληθής, βέβαιος, πραγματικός. Ἐτυμολογία δὲ λέγεται ἡ ἀνάλυσις λέξεως εἰς τὰ συστατικά της μέρη καὶ ἡ εὑρεσις τῆς προελεύσεως καὶ τῆς ἀληθοῦς σημασίας αὐτῆς.

Α') ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Γενική προεισαγωγική παρατήρησης.

§ 264. 1) Κατὰ τὴν παραγωγὴν τὰ θέματα τῶν πρωτοτύπων λέξεων σπανίως μένουσιν ἀκέραια καὶ ἀμετάβλητα, συνήθως δὲ ἀποβάλλουσι ἓνα ἢ περισσοτέρους ἐκ τῶν τελικῶν φθόγγων αὐτῶν, ὑφίστανται ποιοτικὴν μεταβολὴν τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος ἢ ἄλλας μεταβολὰς (§ 32 κ. ἐ.). Πρὸς βλ. ὦρα (θ. ὦρα-), ὠραῖος (ἐκ τοῦ ὠρά-ιος), ἀλλὰ ὠριμος — τέλος (θ. τελεσ-, πρὸς βλ. τελεσ-φόρος), τέλειος (ἐκ τοῦ τέλεσ-ιος, τέλει-ιος), ἀλλὰ τελικὸς — φρῆν (θ. φρην-, φρεν-), φρον-έω.

2) Αἱ πλεῖστοι παραγωγικαὶ καταλήξεις προέρχονται ἀπὸ ἄλλας καταλήξεις διὰ τῆς ἐνώσεως μετὰ τινος ἢ μετὰ τινῶν ἐκ τῶν τελικῶν φθόγγων τοῦ θέματος μιᾶς λέξεως ἢ διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν στοιχείων δύο ὁμοειδῶν καταλήξεων. Πρὸς βλ. βασιλεῦ-ς — βασιλεύ-ω, ἰδιώτ-ης — ἰδιώτ-εύω, πίναξ (πίνακ-ος) — πινακ-ίς (πίνακ-ίδ-ος) πινακ-ίδ-ιον.

1. Παράγωγα ῥήματα

α') Ἐξ ὀνομάτων (οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων).

§ 265. Τὰ ῥήματα τὰ παράγωγα ἐξ ὀνομάτων ἔχουσι ποικίλας σημασίας, συνήθως δὲ σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον εἶναι ἢ γίνεσθαι ἢ ἔχει ἢ παρέχει ἢ ποιεῖ ὅ,τι δηλοῖ τὸ πρωτότυπον.

1) Ἀρχικὴ παραγωγικὴ καταλήξις εἶναι -jω: τιμή (θ. τιμα-, τιμά-jω), τιμάω-ῶ ἀνία (ἀνια-, ἀνιά-jω), ἀνιάω-ῶ ὀφθαλμία (ὀφθαλμιά-jω), ὀφθαλμιάω-ῶ πόνος (θ. πονε-, πονέ-jω), πονέω-ῶ δοῦλος (θ. δουλο-, δουλό-jω), δουλόω-ῶ βασιλεῦς (βασιλεύ-jω), βασιλεύ-ω φύλαξ (φυλάκ-jω) φυλάσσω παῖς (παιδ-jω), παίζω ἑλπίς (ἐλπιδ-jω), ἐλπίζω μέλας (μελάν-jω), μελαιῖνω καθαρός (καθάρ-jω), καθαίρω (βλ. § 33 κ. ἐ.).

2) Ἀπὸ παραδείγματα ὡς τὰ προηγούμενα προῆλθον αἱ παραγωγικαὶ καταλήξεις -άω, -ιάω, -έω, -όω, -εύω, -ζω, -άζω, -ίζω, -νω, -αίνω, -ύνω, -αίρω κτλ. (βλ. § 264, 2) : σφοῖγος—σφοριγ-άω-ῶ (= ἔχω σφοῖγος), ἐρυθρός — ἐρυθρ-ιάω-ῶ (= γίνομαι ἐρυθρός), εὐδαίμων — εὐδαιμον-έω-ῶ (= εἶμαι εὐδαίμων), πλήρης — πληρ-όω-ῶ (= ποιῶ πλήρης), δοῦλος — δουλ-εύω (= εἶμαι δοῦλος), δόξα — δοξα-ζω (= παρέχω δόξαν), ἡσυχος — ἡσυχ-άζω, φενακή — φενακ-ίζω,

ὑστερος — υστερ-ίζω, ἡδὺς — ἡδύ-νω, ὑγιής — ὑγι-αίνω, χαλεπός — χα-
λεπ-αίνω, λαμπρός — λαμπρ-ύνω, μέγας — μεγαλ-ύνω, μῆκος — μηκ-ύνω,
μέγας — μεγ-αίρω κτλ.

Σημείωσις 1. Ῥήματα παράγωγα ἀπὸ ὀνόματα κύρια ἢ ἐθνικά ἢ ἀπὸ
ὀνόματα ζώων μετὰ τὴν κατάληξιν **-άζω** ἢ συνθέστερον **-ίζω**, σημαίνουν συνήθως
ὅτι τὸ ὑποκείμενον μιμεῖται ἢ ἀκολουθεῖ τὰ φρονήματα ἐκείνου, τὸ ὅποιον δηλοῖ
τὸ πρωτότυπον: Βοιωτός — βοιωτ-ιάζω (= μιμοῦμαι τὰ ἥθη ἢ τὴν γλώσσαν
τῶν Βοιωτῶν), Φίλιππος — φιλιππ-ίζω (= ἀκολουθῶ τὰ πολιτικά φρονήματα
τοῦ Φιλίππου), λιθηκος — λιθηκ-ίζω (πρὸς βλ. παπαγάλος — παπαγαλ-ίζω =
μιμῶ σάν παπαγάλος).

Σημείωσις 2. Ῥήματα παράγωγα ἀπὸ ὀνόματα μετὰ τὴν κατάληξιν **-άω**
ἢ **-ιάω** σημαίνουν συνήθως ἔφεσιν, ἥτοι σφοδρὰν ἐπιθυμίαν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον
δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ἢ πάθησιν: θάνατος — θιναι-άω (= ἐπιθυμῶ σφοδρῶς
τὸν θάνατον), στρατηγός — στρατηγ-αίω, λιθος — λιθι-άω (= πάσχω ἀπὸ λιθια-
σῶν), σπλήν — σπλην-αίω.

β') Ἐκ ῥημάτων

§ 266. Τὰ ῥήματα τὰ παράγωγα ἐξ ἄλλων ῥημάτων εἶναι

1) **ἐναρκτικά**, ἥτοι σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον **ἀρχίζει** νὰ
κάμνη ἢ νὰ πάσχη ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον: κατάληξις
αὐτῶν εἶναι **-σκω**: γηράω-ω — γηρά-σκω, ἡβράω-ω — ἡβρά-σκω (=
ἀρχίζω νὰ γίνωμαι ἔφηβος).

2) **θαμιστικά**, ἥτοι σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐκτελεῖ
(**θαμά**, ἥτοι) συχνὰ καὶ εἰς μέγαν βαθμὸν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ
τὸ πρωτότυπον: συνηθεῖς κατάληξεις αὐτῶν εἶναι **-άζω**, **-ίζω**, **-ύζω**:
στένω — στεν-άζω, αἰτῶ — αἰτ-ίζω (= αἰτῶ συχνὰ καὶ πολὺ), ἔρω
ἐρω-ύζω.

3) **ἐφετικά**, ἥτοι σημαίνουν ἔφεσιν, δηλαδή σφοδρὰν ἐπιθυμίαν
πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον. Κατάληξις αὐτῶν εἶναι
-ιάω ἢ **-εῖω** καὶ προσαρτᾶται εἰς τὸ χρονικὸν θέμα τοῦ μέλλοντος
τοῦ πρωτοτύπου: κλαίω — (κλαύσ-ομαι) κλαυσ-ιάω-ω, τυραννῶ
(τυραννήσ-ω) τυραννησ-εῖω (ἐπιθυμῶ νὰ τυραννήσω, ἥτοι νὰ γίνω
τύραννος). Πρὸς βλ. § 265, 2, Σημ. 2.

γ') Ἐξ ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων

§ 267. Τὰ ῥήματα τὰ παράγωγα ἐξ ἐπιρρημάτων ἢ ἐπιφωνημά-
των σημαίνουν συνήθως, ὅτι τὸ ὑποκείμενον **εἶναι** ἢ **ποιεῖ** ἐκεῖνο,

τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον. Καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-ζω (-άζω, -ίζω, -ύζω)**· *δίχα* — *διχά-ζω*, *ἀλαλά* — *ἀλαλά-ζω*, *ἐγγυς* — *ἐγγ-ίζω*, *ἐλελεῦ* — *ἐλελ-ίζω*, *ροῦ* — *ροῦ-ζω* (πρβλ. νῦν : *γαῦ*, *γαῦ* — *γαυγίζω*, *τσάκ* — *τσακίζω*).

2. Παράγωγα οὐσιαστικά.

α') Ἐκ ῥημάτων.

§ 268. Τὰ οὐσιαστικά τὰ παράγωγα ἐκ ῥημάτων σημαίνουν

1) τὸ **ἐνεργοῦν πρόσωπον**· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-εὺς, -ός, -της, -τήρ, -τωρ**· (θηλυκὰ τῶν εἰς *-της, -τήρ, -τωρ* σχηματίζονται μὲ τὰς καταλήξεις **-τις, -τειρα, -τρια, -τρίς**) : *γράφω* — *γραφ-εὺς*, *νέμω* — *νομ-εὺς*, *πέμπω* — *πομπ-ός*, *τρέφω* — *τροφ-ός*, *ποιέω* — *ποιη-τής* (*ποιή-τρια*), *πρόφημι* — *προφήτης* (*προφή-τις*), *αὔλέω* — *αὔλη-τής* (*αὔλη-τρίς*), *καλέω* — *κλη-τήρ*, *σώζω* — *σω-τήρ* (*σώ-τειρα*), *συλλαμβάνω* — *συλ-λήπ-τωρ* (*συλ-λήπ-τρια*).

Σημείωσις. Παράγωγα ἐκ ῥημάτων οὐσιαστικά εἰς **-τήρ**, τὰ ὁποῖα δηλοῦν τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον, ὀλίγα εἶναι εὐχρηστα εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς, ὡς *κλητήρ*, *μνηστήρ*, *σωτήρ*. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ εἰς τοὺς εἰρημένους συγγραφεῖς τὰ τοιαῦτα παράγωγα εἰς **-τήρ** δηλοῦν τὸ ὄργανον : *ζώννυμι* — *ζωσ-τήρ*, *καίω* — *καυ-τήρ*, *νίπτω* (ἢ *νίζω*) — *νιπ-τήρ* κτλ.

2) τὴν **ἐνέργειαν**· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-α, -η, -ος** (γεν. *-ου*), **-ία** (*-εία*), **-μός, -σις, -σία** : *φθείρω* (θ. *φθερ-*) — *φθορ-ά*, *τρέπω* — *τροπ-ή*, *ἀμείβω* — *ἀμοιβ-ή*, *λέγω* — *λόγ-ος*, *μαίνομαι* (θ. *μυν-*) — *μαν-ία*, *βασιλεύω* — *βασιλεία*, *κολακεύω* — *κολακεία*, *ὀδύρομαι* — *ὀδυρ-μός*, *λύω* — *λύ-σις*, *πράττω* — (*πρᾶχ-σις*) *πρᾶξις*, *θύω* — *θυ-σία*.

3) τὸ **ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας**· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-μα, -μή, -ος** (γεν. *-ους*) : *ποιέω* — *ποίη-μα*, *γράφω* — *γράμ-μα*, *γραμμ-μή*, *γινώσκω* — *γνώ-μη*, *ψεύδομαι* — *ψευδ-ος*.

4) τὸ **ὄργανον**· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-τρον, -θρον** : *ἀρόω*, *-ῶ* — *ἄρο-τρον*, *πλήττω* (θ. *πληγ-*) — *πληκ-τρον*, *κλείω* — *κλει-θρον*.

5) τὸν **τόπον**· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-τήριον, -τρον, -θρον** : *βουλεύομαι* — *βουλευ-τήριον*, *δικάζω* (θ. *δικαδ-*) — *δικασ-τήριον*, *θεάομαι*, *-ῶμαι* — *θέατρον*, *βαίνω* (θ. *βξ-*) — *βά-θρον*.

Σημείωσις. Τὸ ὄργανον σημαίνουν καὶ μερικά ἐκ τῶν εἰς -εὺς: σφάττω — σφαγ-εὺς (= τὸ ξίφος), τέμνω — τομ-εὺς (= σκυτατομικὸν ὄργανον, τὸ κοπίδι).

Μερικά δὲ ἐκ τῶν εἰς -τρον, ἴδια εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, σημαίνουν τὴν ἀμοιβὴν διὰ τὴν σχετικὴν ἐνέργειαν: λῶω — τὰ λῶ-τρα, διδάσκω — τὰ διδάκ-τρα, τρέφω (θ. θρεφ.) — τὰ θρέπ-τρα (= ἡ ἀμοιβὴ διὰ τὴν τροφήν).

β') 'Εξ ἐπιθέτων.

§ 269. Γὰ οὐσιαστικὰ ἐν γένει τὰ παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων εἶναι ἀφρημένα (βλ. § 43, 2). Συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι -ιά, -ιά, (-ειᾶ, -οιά), -ος (γεν. -ους), -σύνη, -οσύνη, -της (γεν. -τητος) ἢ -τῆς (γεν. -τῆτος): σογός — σογ-ία, κακός — κακ-ία, ἀληθής (θ. ἀλήθεσ-, ἀλήθεσ-ια, ἀλήθε-ια) — ἀλήθεια, εἶνονς (εἶνω-ια) — εἶνοια, εὐδός — εὐδ-ος, δίκαιος — δικαιο-σύνη, σώφρων — σωφρ-οσύνη, κέρδος — κερδ-οσύνη, ἱερός — ἱερω-σύνη, ταχύς — ταχύ-της (ταχύ-τητος) ἢ ταχυ-τῆς (ταχυ-τῆτος).

Σημείωσις 1. Τὰ παράγωγα οὐσιαστικὰ τῶν ἐπιθέτων βοηθός καὶ ἐνεργός εἶναι βοήθεια, ἐνέργεια (ὅπως ἀλήθεια). Ἀντιθέτως δὲ τοῦ ἐπιθέτου ἀμαθής παράγωγον οὐσιαστικὸν εἶναι ἀμαθία (ὅπως σοφία). Τῶν δὲ ἐπιθέτων ἀγαθός, καλός, ῥάβδιος οὐσιαστικὰ εἶναι ἡ ἀρετή, ἡ καλλονὴ ἢ τὸ κάλλος, ἡ ῥαστώνη (πρβλ. ὑπερθ. ῥάστος, § 141).

Σημείωσις 2. Μερικῶν ἐπιθέτων τὸ ἀφρημένον οὐσιαστικὸν γίνεται ἀπὸ τὸ θηλυκὸν αὐτῶν, ὅπως εἶναι ἢ με ἀναβιβασμὸν τοῦ τόνου: αἴτιος (αἴτια) ἢ αἰτία, αἴσιος (αἴσια) — ἢ αἴσια, ἀνδρείος (ἀνδρεία) — ἢ ἀνδρεία, ἔχθριος (ἐχθρά) — ἢ ἔχθρα. Πρβλ. νῦν: θερμός, θερμὴ — ἢ θερμῆ, ζεστός, ζεστὴ — ἢ ζέστη. Παρομοίως δὲ παράγονται οὐσιαστικὰ ἐν γένει καὶ ἀπὸ μετοχῶς διὰ καταβιβασμοῦ τοῦ τόνου: ἀκούμενος — Ἀκουμένος, (ἐδεξιόμενος, δεξιόμενος) δεξαμένη — δεξαμένη.

γ') 'Εξ οὐσιαστικῶν.

§ 270. Τὰ οὐσιαστικὰ τὰ παράγωγα ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν εἶναι

1) **παρώνυμα**, ἧτοι ὀνόματα παράγωγα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἀπλῶς τὸν ἔχοντα σχέσιν με ἐκεῖνο, τὸ ὅποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ἢ τὸν ἀνήκοντα εἰς αὐτό: συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι -εὺς (θηλ. -εια), -της (θηλ. -τις), -έτης, -ίτης, -ώτης, -ιώτης: ἵππος — ἵπ-εὺς, ἱερὸν — ἱερ-εὺς (ἱέρ-εια), δημος — δημό-της, πόλις — πολί-της (πολίτις), φυλὴ — φυλ-έτης, ὄπλιον — ὄπλ-ίτης, θίασος — θιασ-ώτης, στρατιὰ — στρατιώτης (πρβλ. § 268, 1).

2) **ύποχοριστικά**, ἤτοι παριστάνουν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ πρωτότυπον, ὡς **μικρόν**, εἴτε διότι τοῦτο ὄντως εἶναι μικρόν εἴτε χάριν θωπείας ἢ σκώμματος ἢ καταφρονήσεως· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-άριον, -ιον, -ίδιον, -ις** (γεν. **-ίδος**), **-σκος, -ίσκος, -ίσκη, -ύδριον, -ύλλιον**· **παῖς** — **παιδ-άριον, ῥύαξ** — **ῥυάκ-ιον, θυγάτηρ** — **θυγάτο-ιον, πινάξ** — **πινάκ-ιον, πινάκισ** — **πινακίδ-ιον, ξίφος** — **ξίφ-ίδιον, πύλη** — **πυλ-ίς, νεανίας** — **νεανί-σκος, οἶκος** — **οἰκ-ίσκος, παῖς** — **παιδ-ίσκη, νέφος** — **νεφ-ύδριον, δένδρον** — **δενδρ-ύλλιον** (πρβλ. νῦν : **παιδ-άκι, ἀνθρωπ-άκος, πορτ-ούλα** κτλ.)

Σημείωσις. Μερικῶν ὑποχοριστικῶν ἀπεβλήθη σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ἔννοια τῆς μικρότητος : **βιβλίον** (= βιβλος), **θηρίον** (= θήρ).

3) **μεγεθυντικά**, ἤτοι παριστάνουν, ὅτι κάποιος ἔχει μέγα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις τούτων εἶναι **-ίας, -ων**· **μέτωπον** — **μετωπ-ίας, γαστήρ** — **γαστρ-ων, χεῖλος** — **χεῖλ-ων** (πρβλ. νῦν : **κεφάλ-ας, δοντ-ᾶς, κοιλ-αρᾶς** κτλ.)·

4) **τοπικά**, ἤτοι σημαίνουν τὸν τόπον, ὅπου διαμένει ἢ δρᾷ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις τούτων εἶναι **-ιον, -εῖον**· **στρατηγός** — **στρατήγ-ιον** (νῦν **στρατηγ-εῖον**), **ἔμπορος** — **ἐμπόρ-ιον** (= ἐμπορικὸς λιμὴν), **χαλκεὺς** (**χαλκέως, χαλκέ-ιον**) — **χαλκεῖον, ἰατρός** — **ιατρ-εῖον, διδάσκαλος** — **διδασκαλ-εῖον** (= οἰκία διδασκάλου, **σχολεῖον**)·

5) **περιεκτικά**, ἤτοι σημαίνουν τόπον, ὃ ὁποῖος περιέχει πολλὰ ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα δηλοῦ τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-ών, -ιά, -ωνιά**· **ἐλαία** — **ἐλαι-ών, ὄρις** — **ὄριθ-ών, μύμηξ** — **μυρομηκ-ιά, ῥόδον** — **ῥοδ-ών καὶ ῥοδ-ωνιά**· οὕτω καὶ **στρατός** — **στρατ-ιά**·

6) **πατρωνυμικά**, ἤτοι σημαίνουν τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα ἢ τὸν ἀπόγονον ἐκεῖνου, τὸν ὁποῖον δηλοῦ τὸ πρωτότυπον (ὄνομα πατρός ἢ μητρός ἢ προγόνου τινός)· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-δης, -άδης, -ιάδης, -ίδης (-είδης, -οίδης), -ίων** (θηλ. **-άς**, γεν. **-άδος, -ίς**, γεν. **-ίδος**)· **Βούτης** — **Βουτά-δης, Βορέας** — **Βορεά-δης, Ἀσκληπιός** — **Ἀσκληπι-άδης, Πέλοψ** — **Πελοπ-ίδης, Ἀτρεὺς** — **Ἀτρείδης, Ἡρακλῆς** — **Ἡρακλείδης, Λητώ** — **Λητοῖδης, Κρόνος** — **Κρον-ίων, Θεστῖος** — **Θεστι-άς** (Θεστι-άδος), **Δαναός** — **Δανα-ίς** (**Δανα-ίδος**) (πρβλ. νῦν **κατάληξιν -πουλλος, -πουλλο, π.χ. τὸ ἀρχοντόπουλλο**)·

Σημείωσις. Μετὰ τὰ πατρωνυμικά ἔχουν σχέσιν καὶ τὰ ὀνόματα τὰ παραγόμενα ἐν συγγενικῶν ὀνομάτων μετὰ τὰς καταλήξεις **-αδοῦς, -αδῆ, -ιδούς, -ιδῆ**: ἀνερι-αδοῦς (= ὕβρις ἀνεψιῶ ἢ ἀνεψιῶν, ἤτοι ἐξαδέλφου ἢ ἐξαδέλφης), ἀνερι-ιαδῆ — ἀδελφ-ιδούς, ἀδελφ-ιδῆ (= κόρη ἀδερφοῦ ἢ ἀδερφῆς).

7) **γονεωνυμικά**, ἤτοι σημαίνουσι νεογνὸν ζῶον ἢ μικρὸν κατὰ τὴν ἡλικίαν ζῶον εἶδους τινός· καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-ιδεύς**: αἰτός — αἰτ-ιδεύς, λύκος — λυκ-ιδεύς, λαγὼς — λαγ-ιδεύς, μερικῶν ὅμως ζῶων τὸ νεογνὸν δηλοῦται συνήθως μετὰ ἰδιαιτέρον ὄνομα, ὡς ἀμινός (= τὸ νεογνὸν τοῦ προβάτου, ἀρνάκι), δέλμαξ (= χοιρίδιον), ἔριφος (= κατσικάκι), μύσχος (= μωσχάρι), νεβρός (= ἐλαράκι), νεοσσός (= πουλάκι), πῶλος (= ἀλογάκι ἢ γαϊδουράκι· πρὸβλ. πουλάρι), σκύλαξ (= σκυλάκι), σκύμος (= λεονταράκι).

8) **ἔθνικα**, ἤτοι σημαίνουσι τὸν καταγόμενον ἐκ τίνος χώρας ἢ πόλεως ἢ τόπου ἐν γένει, τὸν ὅποιον δηλοῦν τὸ πρωτότυπον συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-ιος (θῆλ. -ία), -εὺς (θῆλ. -ίς), -νός, -ηνός, -ίνος, -της (θῆλ. -τις), -άτης, -ιάτης, -ήτης, -ίτης, -ώτης**: Κορινθός — Κορινθ-ιος (Κορινθ-ία), Μέγαρος — Μεγαρο-εὺς (Μεγαρο-ίς), Ἀσία — Ἀσια-νός, Λάμψακος — Λαμψακ-ηνός, Τάρος — Ταραντ-ίνος, Τεγέα — Τεγεά-της (Τεγεᾶ-τις), Γόθειον — Γυθε-άτης, Κρότων — Κροτων-ιάτης, Αἰγίνα — Αἰγινη-της, Ἴος — Ἰ-ήτης, Στάγαια — Σταγαι-ίτης, Σικελία — Σικελι-ώτης, Λαύρειον — Λαυρε-ώτης. Κατὰ ταῦτα καὶ ἡπειρός — ἡπειρ-ώτης, νῆσος — νησ-ιώτης.

Σημείωσις 1. Τῶν παραγωγικῶν καταλήξεως **-ιον, -ίδιον, -ιος, -ίδης** τὸ **ι**, ἐὰν μὲν προηγῆται (βραχὴ) φωνῆεν, κανονικῶς συναρτεῖται μετὰ αὐτὸ, ἐὰν δὲ προηγῆται μακρὸν φωνῆεν, ὑπογράφεται ὑπ' αὐτὸ: χαλκίος (θ. χαλκιε-) χαλκίον, λέξις (θ. λέξιε-) λεξιίδιον, βοῦς (θ. βο-) βοίδιον, Ἀτρεΐς (θ. Ἀτρε-) Ἀτρεΐδης, Λητώ (θ. Λητο-) Λητοΐδης, Χίος (θ. Χί-, ὁ Χί-ιος) Χίος, Λάρισα (θ. Λάρισα-) Λαρισάϊος, Ἀργός (θ. Ἀργεσ-) Ἀργεΐος, γραῦς (θ. γραῖ-) γραΐδιον, λαγὼς (θ. λαγω-) λαγώδιον, Κῶς (θ. Κω-) Κῶος.

Σημείωσις 2. Εἰς τὰ εἰς **-ος** οὐδέτερα τριτόκλιτα μετὰ τὴν προσθήκην τῆς ὑποκοριστικῆς καταλήξεως **-ίδιον** ἀποβάλλεται ὅχι μόνον ὁ χαρακτήρ τοῦ θεοῦ **σ**, ἀλλὰ καὶ τὸ **ε** πρὸ αὐτοῦ: ξίφος (θ. ξιφρεσ-) ξιφ-ίδιον, σκάφος (θ. σκαφρεσ-) σκαφ-ίδιον, (ὄξος — ὄξι-ίδιον = ξίδι).

3. Παράγωγα επίθετα.

α') Ἐκ ῥημάτων.

§ 271. Ἐπίθετα ἐκ ῥημάτων παράγονται

1) μὲ τὰς καταλήξεις **-τος** καὶ **-τέος** (κυρίως **ῥηματικά ἐπίθετα**)· ἐκ τούτων

α') τὰ εἰς **-τος** σημαίνουν ὅτι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος ἢ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος δύναται ἢ εἶναι ἄξιος νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : γράφω — γραπ-τός (= γεγραμμένος), μείγνυμι — μεικ-τός (= μεμειγμένος), ἀλίσκομαι — ἄλω-τός (= ὁ δυνάμενος νὰ ἄλωθῇ), βαίνω — βα-τός, ἄβα-τος (= ὁ δυνάμενος ἢ μὴ δυνάμενος νὰ πατηθῇ), ἐπαινῶ — ἐπαινε-τός, θαυμάζω — θαυμασ-τός (= ἄξιος νὰ ἐπαινῆται — νὰ θαυμάζεται)

β') τὰ εἰς **-τέος** σημαίνουν ὅτι ὀφείλει τις νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : γράφω = γραπ-τέος (= ὅστις πρέπει νὰ γραφῇ), διαβαίνω — διαβα-τέος (= ὅστις πρέπει νὰ διαβαθῇ). Πρβλ. τὸ ἐνοίκιον *προπληρω-τέον* ἀφαιρε-τέος, πολλαπλασιασ-τέος, διααιρε-τέος κτλ.

2) μὲ τὰς καταλήξεις **-άς, -ῆς, -ός, -νός, -ανός, -ρός, -ερός** ταῦτα σημαίνουν ὅτι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος : φεύγω (θ. φυγ-) — φυ-γὰς (= ὁ φεύγων), μείγνυμι (θ. μιγ-) μιγ-άς (= ὁ μεμειγμένος), ἀ-μιγ-ῆς (= ὁ μὴ μεμειγμένος), λείπο-μαι — λοιπ-ός (= ὁ ὑπολειπόμενος), στίλβω — στιλπ-νός (= ὁ στίλβων), στέγω — στεγ-ανός (= ὁ καλῶς στέγων, ἦτοι καλύπτων), λάμπω — λαμπ-ρός, θάλλω — θαλ-ερός, μαινώ (θ. μιαν-) — μια-ρός.

3) μὲ τὰς καταλήξεις **-ικός, -τικός, -ιμος, -μων, -τήριος** ταῦτα σημαίνουν ἰκανότητα ἢ ἐπιτηδεύτητα ἢ κλίσιν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : ἀρχω — ἀρχ-ικός (= ἰκανὸς νὰ ἀρχῇ), ἀμύνομαι — ἀμιν-τικός (= ἐπιτήδειος εἰς τὸ ἀμύνεσθαι), ἐρίζω (θ. ἐριδ-) — ἐρισ-τικός (= ὁ ἔχων κλίσιν εἰς τὸ ἐρίζειν), ὠφελῶ — ὠφέλ-ιμος, μάχομαι — μάχ-ιμος (= ἰκανὸς νὰ μάχεται), φρονῶ — φρόν-ιμος, νοέω-ῶ — νοή-μων (= ἐπιτήδειος εἰς τὸ νὰ νοῆῃ), ἐλεέω-ῶ — ἐλει-μων (= ὁ ἔχων κλίσιν εἰς τὸ νὰ ἐλεῇ), ἐπιλανθάνομαι (θ. ἐπιληθ-) — ἐπιλήσ-μων, σώζω (θ. σω-) — σωτήριος (= ὁ ἰκανὸς νὰ σώζῃ).

β') Ἐξ ὀνομάτων.

§ 272. Ἐπίθετα ἐξ ὀνομάτων (οὐσιαστικῶν καὶ σπανίως ἐπιθέτων) παράγονται

1) με τὰς καταλήξεις **-ιος** (**-αιος, -ειος, -οιος, -ῶος**), **-κός** (**-ικός, -ακός**)· ταῦτα σημαίνουσι ἐκεῖνον, ὁ ὅποιος ἀνήκει ἢ ἔχει σχέσιν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῦν τὸ πρωτότυπον : οὐρανός — οὐράνιος, ἀγορά (ἀγορά-ιος) — ἀγοραῖος, κῆπος — κηπ-αῖος, χέρος — χειρ-αῖος, οἶκος (θ. οἶκε-, οἰκέ-ιος) — οἰκείος, ἵππος — ἵππειος, βασιλεὺς (βασιλε-ιος) — βασιλείος (= τοῦ βασιλέως), Κίμων — Κιμών-ειος, γέλως (θ. γέλο (σ-), γελό-ιος) — γελότιος, ἦρος — (ἦρώ-ιος) — ἠρώτιος, πάππος — παππ-ῶος, φύσις — φυσι-κός, πανήγυρις, πανηγυρι-κός, λίβος — λιβυ-κός, θῆλυς — θηλυ-κός, Ἀθηναῖος — Ἀθηναῖ-κός, Ῥόδιος — Ῥοδ-ιακός (= τῶν Ῥοδίων)·

Σημείωσις. Εἰς **-ειος** (καὶ ὅχι εἰς **-ιος**) κανονικῶς λέγουσι τὰ ἐπίθετα, τὰ ὅποια παράγονται ἀπὸ ὀνόματα προσώπων ἢ ζώων: Ὀμηρος — Ὀμήρ-ειος, Πυθαγόρας — Πυθαγόρ-ειος, ὄνος — ὄν-ειος, κύκνος — κύκν-ειος, βοῦς (βου-ός) — βό-ειος κτλ.

2) με τὰς καταλήξεις **-εος** (**-οῦς**), **-ίνος**· ταῦτα σημαίνουσι ὕλην ἢ (σπανίως) χρῶμα : ἄργυρος — (ἀργύρεος) ἀργυροῦς, χρυσός — (χρύσειος) χρυσοῦς, κύανος — (κυάνεος) κυανοῦς, λίθος — λίθινος·

3) με τὰς καταλήξεις **-μος, -ιμος**· ταῦτα σημαίνουσι τὸν κατάλληλον πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῦν τὸ πρωτότυπον : καῦσις — καύσι-μος (= κατάλληλος πρὸς καῦσιν), χοῆσις — χοίσι-μος, ἐδωδὴ — ἐδώδ-ιμος (= φαγώσιμος), πένθος — πένθ-ιμος·

4) με τὰς καταλήξεις **-εις** (γεν. **-εντος**), **-όεις, -νός, -εινός, -λός, -ηλός, -λέος, -ρός, -αρός, -ερός, -ηρός, -ώδης**· ταῦτα σημαίνουσι πλησμονήν, ἤτοι ἀφθονίαν ἐκεῖνου, τὸ ὅποιον δηλοῦν τὸ πρωτότυπον : χάρις — χαρί-εις (= πλήρης χάριτος), ἀστὴρ — ἀστερ-όεις, ἰχθύς — ἰχθυ-όεις, σκοτός (θ. σκοτεσ-, σκοτεσ-νός, σκοτεν-νός =) σκοτεινός, φῶς — φωτ-εινός (πρβλ. § 36, 3), δέος (θ. δεεσ-) — δει-λός, παχὺς — παχυ-λός, φειδῶ — φειδω-λός, ἀπάτη — ἀπατη-λός, ὕψος — ὑψη-λός, δίψα — διψα-λέος, ψώρα — ψωρα-λέος, ἀνία — ἀνια-ρός, ἰσχύς — ἰσχυ-ρός, φθόνος — φθονε-ρός, λίπος — λιπ-αρός, σκιά — σκι-ερός, λύπη — λυπη-ρός, ὄγκος — ὄγκ-ηρός, ἄνθος — ἀνθ-ηρός, ἀφρός — ἀφρ-ώδης (= πλήρης ἀφροῦ)·

Σημείωσις. Τὰ εἰς **-ώδης** σημαίνουσι πολλάκις ὁμοιότητα ἢ ἐκεῖνον, ὁ ὅποιος ἀρμόζει εἰς ὅτι δηλοῦν τὸ πρωτότυπον : γάλα — γαλακτι-ώδης (= γαλακτο-ειδής), σφῆξ — σφηκ-ώδης (= σφηκτο-ειδής), παιδίριον — παιδαρι-ώδης (= ἀρμόζων εἰς παιδίριον)·

5) με τὰς καταλήξεις **-αῖος, -ιαῖος, -ήσιος, -ινός, -ερινός**· ταῦτα σημαίνουν μέτρον ἢ χρόνον: πῆχυς — πηχυ-αῖος (= ἔχων μῆκος ἐνὸς πῆγους), στάδιον — σταδι-αῖος, πλέθρον — πλεθρ-ιαῖος, σπιθαμῆ — σπιθαμ-ιαῖος, ἔτος — ἐτ-ήσιος, ἡμέρα — ἡμερ-ινός, ἔαρ — ἐαρ-ινός, θέρος — θερ-ινός, φθινόπωρον — φθινοπωρ-ινός, μεσημβρία — μεσημβρ-ινός, νύξ — νυκτ-ερινός, χειμὼν — χειμ-ερινός.

γ') Ἐξ ἐπιρρημάτων.

§ 273. Ἐξ ἐπιρρημάτων (ιδίως τοπικῶν καὶ χρονικῶν) παράγονται ἐπίθετα

1) με τὰς καταλήξεις **-ιος, -ιμος, -νός, -ινός**: πρόσθεν—πρόσθ-ιος, ὄπισθεν — ὀπίσθ-ιος, ὄψις — ὄψ-ιος καὶ ὄψ-ιμος, πρῶν ἢ προῶν — πρῶ-ιος ἢ προῶς καὶ πρῶ-ιμος, πέρυσι — περυσι-νός, χθὲς — χθεσ-ινός (βλ. καὶ § 145)·

2) με τὰς καταλήξεις **-αῖος, -ικός**: ῥάδην — ῥαγδ-αῖος, χύδην — χυδ-αῖος, καθόλου — καθολ-ικός.

4. Παράγωγα ἐπιρρήματα.

§ 274. Ἐπιρρήματα παράγονται ἀπὸ πᾶν κλιτὸν μέρος τοῦ λόγου ἢ ἀπὸ ἄλλα ἐπιρρήματα.

1) **Τοπικὰ** ἐπιρρήματα παράγονται με τὰς καταλήξεις

α') **-ασι, -ησι, -οι, -θι** πρὸς δῆλωσιν στάσεως ἐν τόπῳ: Πλαταιαὶ — Πλαται-ασι (= ἐν Πλαταιαῖς), Ἀθῆναι — Ἀθῆν-ησι, Μέγαρα — Μεγαρ-οῖ, οἶκος — οἶκ-οι, ἄλλος — ἄλλο-θι, αὐτός — αὐτό-θι·

β') **-θεν, -οθεν, -ωθεν** πρὸς δῆλωσιν κινήσεως ἀπὸ τόπου: οἶκος — οἶκο-θεν (= ἐκ τοῦ οἴκου), ἄλλος — ἄλλο-θεν, ἐκεῖ — ἐκεῖ-θεν, ἄνω — ἄνω-θεν, πᾶς — πάντ-οθεν, ἀμφοτέρου — ἀμφοτέρω-θεν·

γ') **-δε, -ζε, -σε** πρὸς δῆλωσιν κινήσεως εἰς τόπον: Μέγαρα — Μέγαρά-δε (= εἰς τὰ Μέγαρα), Ἀθῆναι — (Ἀθῆνας-δε) Ἀθίνας-δε, ἄλλος — ἄλλο-σε (= εἰς ἄλλο μέρος)·

2) **Τροπικὰ** ἐπιρρήματα παράγονται με τὰς καταλήξεις

α') **-ως, -ῶς**: δίκαιος — δικαί-ως, κακός — κακ-ῶς, βαρὺς — βαρῆ-ως, εὐγενής — εὐγεν-ῶς, ἄλλος — ἄλλ-ως, ὁμολογούμενος — ὁμολογουμέν-ως, ἐσκεμμένος — ἐσκεμμέν-ως·

β') **-δην, -άδην, -ίνδην, -δόν, -ηδόν**: βαίνω (θ. β.) — βά-

δην, μείγ-νυμι — μίγ-δην, τρέχω — τροχ-άδην, ἄριστος — ἀριστ-ίνδην, ἀγέλη — ἀγελη-δόν, ταῦρος — ταυρ-ηδόν

γ') -ί, -εί, -τί: ἄμισθος — ἀμισθ-ί, ἐθέλων — ἐθειλοντ-ί, πάνδημος — πανδημ-εί, ἐλληνίζω — ἐλληνισ-τί, ὀνομάζω — ὀνομασ-τί

δ') -ς: ἀναμίγ-νυμι (ἀναμίγ-ς) — ἀναμίξ, ἐναλλάσσω (ἐναλλ-χ-ς) ἐναλλάξ.

3) **Ποσοτικά** ἐπιρρήματα παράγονται μέ τας καταλήξεις **-κίς, -άκις**: ἐπίτα — ἐπίτα-κίς, δέκα — δεκά-κίς, μύριοι — μυριάκις, πολὺς — πολλ-άκις, πόσος — ποσ-άκις (βλ. § 168).

4) **Χρονικά** ἐπιρρήματα παράγονται μέ τὴν κατάληξιν **-τε**: ἄλλος — ἄλλο-τε, ἕκαστος — ἐκάστο-τε.

Β') ΣΥΝΘΕΣΙΣ

§ 275. Εἰσαγωγή. Ἐκ τῶν δύο λέξεων, αἱ ὁποῖαι ἐνοῦνται καὶ σχηματίζουν μίαν ἄλλην λέξιν σύνθετον, ἐκείνη, ἣ ὁποῖα ἔχει τὴν πρῶτην θέσιν ἐν τῇ συνθέτῳ, λέγεται **πρῶτον συνθετικὸν** (μέρος) αὐτῆς, ἐκείνη δέ, ἣ ὁποῖα ἔχει τὴν δευτέραν θέσιν, λέγεται **δευτέρον συνθετικὸν** (μέρος) αὐτῆς. Π.χ. ἐν τῇ συνθέτῳ λέξεις **ναυπηγός** ἡ λέξις **καὺς** εἶναι α' συνθετικὸν (μέρος) αὐτῆς, ἡ δὲ λέξις **πίργνυμι** β' συνθετικὸν ἐν τῇ συνθέτῳ **κατάγω** ἡ λέξις **κατά** εἶναι α' συνθετικὸν καὶ ἡ λέξις **ἄγω** β' συνθετικὸν.

Ἐκαστον ἐκ τῶν δύο συνθετικῶν μερῶν μιᾶς συνθέτου λέξεως δύναται νὰ εἶναι κλιτὸν ἢ ἄκλιτον: **φυγόπορος** (φύγω, πόνος), **εὐγενής** (εὖ, γένος), **ὑπεράνω** (ὑπέρ, ἄνω).

Γενική προεισαγωγικὴ παρατήρησις.

§ 276. 1) Πρωτοκλιτῶν ἢ δευτεροκλιτῶν ὀνόματος ὁ χαρακτήρ **α** ἢ **ο** τοῦ θέματος αὐτοῦ ὡς πρῶτου συνθετικοῦ, ὅταν τὸ β' συνθετικὸν ἀρχίζῃ ὡσαύτως ἀπὸ φωνῆεν, κανονικῶς ἀποβάλλεται: (κιθάρα, θ. κιθαρα-, ὠδή) **κιθαρ-ωδός**, (ἵππος, θ. ἵππο-, ἄρχω) **ἵππ-αρχος**.

2) Τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν τοῦ β' συνθετικοῦ, ὅταν εἶναι βραχύ, (**α, ε, ο**), κανονικῶς ἐκτείνεται (§ 32,6): (ἀ, ἀκέομαι) **ἀν-ήκεστος**, (ὑπό, ἀκούω) **ὑπ-ήκοος**, (στρατός, ἄγω) **στρατ-ηγός**, (λόχος, ἄγω) **λοχ-ᾶγός**, (ἄρμα, ἐλάνω) **ἄρματ-ηλάτης**, (εὖ, ὄνομα) **εὖ-ώνυμος**.

Σημείωσις 1. Ἐὰν τὸ β' συνθετικὸν ἤρχιζέ ποτε ἀπὸ **F** ἢ **σ**, τότε διατη-

ρείται τὸ τελικὸν **α** ἢ **ο** τοῦ θέματος τοῦ πρώτου συνθετικοῦ καὶ συνήθως συνκρίεται μετὰ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆν τοῦ β' συνθετικοῦ : (θεός, εἶδος, Φεῖδος) *θεο-ειδής*, (θύρα, ὄραω, Φοράω — θυρα-ὄρος) *θυρωρός*, (κακός, ἔργον, Φέργον — κακό-εργός) *κακοῦργος*, (κλήρος, ἔχω, σέχω — κληρό-οχος) *κληροῦχος*.

Σημείωσις 2. Καὶ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆν τοῦ β' συνθετικοῦ δὲν ἐκτείνεται, ἂν τὸ β' τοῦτο συνθετικὸν ἤρχιζέ ποτε ἀπὸ **φ** ἢ **σ**, ἢ ἂν τὸ ἀρκτικὸν φωνῆν αὐτοῦ εἶναι θέσει μακρὸν (§ 11, 2) : (αἰχμή, ἀλωτός, Φαλίσκομι) *αἰχμ-άλωτος*, (ἡνία, ἔχω, σέχω) *ἡνίοχος*, (ἄρχι, ἄλς, σἄλς) *ἀρχι-άλος*, (ναῦς, ἄρχω) *ναύ-αρχος* (τὸ **α** τοῦ ἄρχω εἶναι θέσει μακρὸν).

Αἱ λέξεις *δλεθρος* καὶ *δροφος* ὡς β' συνθετικά δὲν ἐκτείνουσι τὸ ἀρκτικὸν **ο**, ὅταν ἢ πρὸ αὐτῶν συλλαβὴ εἶναι μακρὰ (φύσει ἢ θέσει) : *δι-δροφος*, *παν-ωλεθρία*, ἀλλὰ *χοῦσ-δροφος*, *πῆχ-όλεθρος*, *ὑψ-όφορος* (τὸ **υ** τῆς λέξεως ὕψος εἶναι θέσει μακρὸν)· πρβλ. καὶ § 34, 1, β'.

Α'. Πρῶτον συνθετικόν.

1. Κλιτόν.

α') Ὄνομα οὐσιαστικόν.

§ 277. Τὸ θέμα οὐσιαστικοῦ, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται ὡς α' συνθετικόν, κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, ἰδίᾳ ὅταν τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο εἶναι δευτερόκλιτον : (ἀγορά, θ. ἀγορα-) *ἀγορα-νόμος*, (σκιά, θ. σκια-) *σκια-μαχῶ*, (νίκη, θ. νικη-) *νικη-φόρος*, (δῆμος, θ. δημο-) *δημο-κρατία*, (λίθος, θ. λιθο-) *λιθό-στροφος*, (βοῦς, θ. βου-) *βου-κέφαλος*, (ναῦς, θ. ναυ-) *ναυ-μάχος*, (τέλος, θ. τελεσ-) *τελεσ-φόρος* (βλ. § 46 κ.έ.). Ἄλλὰ

1) συνήθως τὸ θέμα πρωτοκλιτῶν καὶ τριτοκλιτῶν ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν μετασχηματίζεται κατὰ τὰ δευτερόκλιτα, ἤτοι λήγει εἰς **ο** : (θ. ἡμερα-) *ἡμερο-δρόμος*, (θ. ὕλη-) *ὑλο-τόμος*, (θ. ἀμαξ-) *ἀμαξο-πηγός*, (θ. παιδ-) *παιδ-ο-νόμος*, (θ. ἰχθυ-) *ἰχθυ-ο-πώλης*, (θ. κρεασ-) *κρε-ο-πώλης*, (θ. ἀνθεσ-) *ἀνθ-ο-πώλης*, (θ. ριν-) *ρίν-ό-κερος*.

2) σπανίως καὶ τὸ θέμα τῶν δευτεροκλιτῶν καὶ τριτοκλιτῶν ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν, μετασχηματίζεται κατὰ τὰ πρωτόκλιτα, ἤτοι λήγει εἰς **η** ἢ **α** : (θ. ἔλαφο-) *ἐλαφ-βόλος*, (θ. θανατο-) *θανατη-φόρος*, (θ. βιβλιο-) *βιβλια-γράφος*, (θ. λαμπαδ-) *λαμπαδ-η-φόρος*.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Τῶν εἰς **-μα** οὐδετέρων τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν παλαιοῦς τὸ θέμα ἀποβάλλει τὴν τελικὴν συλλαβὴν **ατ**: (θ. ἀρματ-) **ἀρματ-ηλάτης**, (θ. αἱματ-) **αἱματ-ο-σταγής**, (θ. σωματ-) **σωματ-ο-ειδής**, ἀλλὰ **σωμ-ασκῶ**, **αἱμ-ο-βαφής**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Τῶν ὀνομάτων **γῆ**, **πῦρ**, **ὕδωρ** ὡς πρώτων συνθετικῶν θέματα εἶναι **γῆ-** ἢ **γεω-**, **πυρ-** ἢ **πυρι-** ἢ **πυρο**, **ὕδατο-** ἢ **ὕδρο-** ἢ **ὕδρ**: **γῆ-γενής**, **γεω-μέτρης**, **γεω-γράφος** — **πυρ-φόρος**, **περι-φλεγής**, **πυρο-ειδής** — **ὕδατο-ειδής**, **ὕδρο-πότης**, **ὕδρο-αγωγός**.

β') 'Ἐπίθετον.

§ 278. Τῶν ἐπιθέτων, ὡς πρώτων συνθετικῶν, λαμβάνεται κανονικῶς τὸ θέμα τοῦ ἀρσενικοῦ, οἰουδήποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὸ ὄνομα, τὸ ὅποῖον λαμβάνεται ὡς β' συνθετικόν, ἢ τὸ ὅλον σύνθετον: (ἄκρα, πόλις) **ἀκρό-πολις**, (Μεγάλη, πόλις) **Μεγαλό-πολις**, (Θερμαί, πύλαι) **Θερμο-πύλαι**, (ἄξιος, νίκη) **ἀξιό-νικος**, (διακόσιοι, μέδιμνοι) **διακασιο-μέδιμνος**, (χίλια, τάλαντα) **χιλιο-τάλαντος**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Τοῦ ἐπιθέτου **καλός** ὡς πρώτου συνθετικοῦ θέμα εἶναι **καλλι-** (**καλλί-μορφος**, **καλλί-νικος**) καὶ τοῦ ἐπιθέτου **πᾶς** εἶναι **παντο-** ἢ **παν-** (**παντο-πόρος**, **παν-σέληνος**).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Τῶν τεσσάρων πρώτων κλιτῶν ἀπόλυτων ἀριθμητικῶν **εἰς**, **δύο**, **τρεῖς**, **τέσσαρες**, ὅταν ταῦτα λαμβάνονται ὡς πρώτα συνθετικά, θέματα εἶναι **μονο-**, **δι-**, **τρι-**, **τετρα-**: (ἐν εἶδος) **μονο-ειδής**, **δι-δραχμον**, **τρι-πους**, **τετρα-πηγος**.

Τὰ δὲ ἄκλιτα ἀπόλυτα ἀριθμητικά ὡς πρώτα συνθετικά ἢ μένουσιν ἀμετάβλητα ἢ μετασχηματίζονται καὶ λήγουσιν εἰς **α** (κατὰ τὸ **ἐπτά**, **ἐννέα**, **δέκα**): **πεντά-δραχμον**, **ἕξ-ἔτης**, **εἰκοσί-πηγος**, **εἰκοσά-πηγος**, **ἑκατόμ-πεδος**, **ἑκατόντα-ἔτης**.

γ') 'Ῥῆμα.

§ 279. Τοῦ ῥήματος ὡς πρώτου συνθετικοῦ λαμβάνεται τὸ θέμα ἢ τὸ ῥηματικόν ἢ τὸ χρονικόν (κανονικῶς τοῦ **ἐνεργητικοῦ ἀορίστου** ἢ τοῦ **μέλλοντος**):

1) **ἀμετάβλητον**, ὅταν τὸ β' συνθετικόν ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν: (ἔχω, ἐγγύη) **ἐχ-ἐγγυον**, **φθιν-όπωρον**, **πειθ-αρχῶ**, **ῥίψ-ασπις**.

2) **μετεσχηματισμένον** διὰ τῆς προσλήψεως ἐνὸς **ε** ἢ **ι** ἢ **ο**, ὅταν τὸ β' συνθετικόν ἀρχίζῃ ἀπὸ σύμφωνον: **ἐχ-έ-φρων**, **χαιρ-έ-**

κακος, **δοχ-ι-τέκτων**, **κρυψ-ι-νους**, **φυγ-ό-δικος**, **στρεψ-ό-δικος**,
δωσ-ι-δικος, **εύρησ-ι-λογος**.

Σημείωσις. Οὕτω καὶ ἐκ τῶν εἰς **-έω** συνηρημένων ῥημάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν πρὸ φωνήεντος μὲν λαμβάνεται τὸ θέμα ἄνευ τοῦ χαρακτηῖρος **ε**, πρὸ συμφώνου δὲ λαμβάνεται τὸ θέμα μὲ **ο** ἀντὶ τοῦ χαρακτηῖρος **ε**: (φιλέ-ω) **φιλ-άνθρωπος**, (μισέ-ω) **μισο-γίνης**.

2. Ἄ κ λ ι τ ο ν .

§ 280. Ἐκ τῶν ἀκλίτων ὡς πρώτα συνθετικὰ δύνανται νὰ λαμβάνονται

1) **ἐπιρρήματα**· ταῦτα ἢ μένουσι ἀπαθῆ ἢ πάσχουσι φθογγικὰς παθήσεις ἢ ἀναλογικούς μετασχηματισμούς κατὰ τὸ τέλος αὐτῶν : **δει-μνηστος**, **ἀγχι-νους**, **ἀνω-φειής**, **ἀρτι-τελής**, **εὐ-γενής**, **παλινοφία**, **παλιρ-ροια**, **χαμαί-ζηλος**, **ὑψι-πέτης** — (ἄγχι) **ἀγγέ-μαχος**, (χαμαί) **χαμ-εοπής**, (ὄψε) **ὄψι-μαθής**, (ἔνδον) **ἐνδό-μυχος**, (ὀπισθεν) **ὀπισθό-δομος**, **ὀπισθο-φύλαξ**.

2) **αἱ κύριαι προθέσεις**· αὗται

α') ὅταν τὸ β' συνθετικὸν εἶναι ῥῆμα, ἔχουσι κανονικῶς ἐπιρρηματικὴν σημασίαν : **εἰσ-άγω** (= ἄγω **ἐντός**), **ἐπι-τίθημι** (= θέτω **ἐπάνω**), **συμ-μένω** (= μένω **μαζί**)·

β') ὅταν τὸ β' συνθετικὸν εἶναι ὄνομα, ἄλλοτε μὲν ἔχουσι ἐπιρρηματικὴν σημασίαν, ὡς **ἀμφι-θάλασσος** (= ὁ ἔχων ἀμφοτέρωθεν θαλασσαν), **σύν-τροφος** (= ὁ τρεφόμενος **μαζί**), ἄλλοτε δὲ τὴν συνήθη προθετικὴν σημασίαν, ὡς **ἀνά-λογος** (= ὁ ἀνά λόγον), **παρά-λογος** (= ὁ παρὰ λόγον), **ἐν-τιμος** (= ὁ ἐν τιμῇ), **ὑπερ-άνθρωπος** (= ὁ ὑπὲρ ἄνθρωπον)· βλ. § 28 κ.έ. καὶ § 33, 6, Σημ.

3) **ἀχώριστα μόρια**· οὕτω καλοῦνται μερικαὶ ἐπιρρηματικαὶ λέξεις, αἱ ὁποῖαι οὐδέποτε λαμβάνονται μεμονωμέναι, ἀλλὰ πάντοτε ἐν συνθέσει ὡς πρώτα συνθετικὰ (πρβλ. νῦν : **ξε**, π.χ. γράφω—ξεγράφω, λέω—ξελέω)·

Ἄχώριστα μόρια τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνήθη εἶναι :

α') τὸ στερητικὸν **ἀ-** καὶ τὸ στερητικὸν **νη-**, τὰ ὁποῖα ἔχουσι τὴν ἔννοιαν τοῦ **ἀνευ** ἢ **ὄχι** : **ἀ-καρπος** (= ἄνευ καρποῦ), **ἀ-γνωστος** (= ὄχι γνωστός), **ἀ-τυχής** (= ἄτυχος), **νη-ποιεῖ** (= ἀτιμωρητὴ), **νηνεμία** (= ἔλλειψις ἀνέμου), **νωδός** (ἐκ τοῦ **νη-όδου** = ἄνευ ὁδόντων)·

Σημείωσις. Τὸ στερητικὸν **α-** πρὸ φωνήεντος συνήθως γίνεται **ἀν-** : **ἀν-εὐθνος**· ἀλλὰ : **ἀ-ήτητος**, **ἀ-οπλος**, **ἀ-υπνος**, **ἄκων** (ἐκ τοῦ **ἀ-έκων**), **ἀργός** (ἐκ τοῦ **ἀ-εργός**)· πρβλ. § 276, 2, Σημ. 1.

β') τὸ δυσ-, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ **κακὸς** ἢ τοῦ **δύσ-**
κολος: **δυσ-ώδης** (= **κακῶς** ὄζων), **δυσ-ειδής** (= ἔχων **κακὴν** μορ-
φήν, **ἄσχημος**), **δυσ-άλωτος** (= **δυσκόλως** ἀλισκόμενος)·

γ') τὰ ἐπιτακτικὰ μόρια **ἀ-**, **ἀρι-**, **ἐρι-**, **ζα-**, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν
ἔννοιαν τοῦ **πολύ**, **πέρα πολύ**: **ἀ-τενής** (= **λίαν** τεταμένος), **ἀ-χανής**
(= **λίαν** χαίνων, **πολύ** ἐκτεταμένος), **ἀρι-ζήλωτος** (= **λίαν** ζηλωτός),
ἐρί-τιμος (= **πολύτιμος**), **ζά-πλουτος** (= **βαθύπλουτος**)·

δ') τὸ **ἡμι-** (ἐξ οὗ τὸ ἐπίθετον **ἡμισυς**) : **ἡμί-θεος**, **ἡμι-τάλαντος**.

Β'. Δεύτερον συνθετικόν.

1. Κ λ ι τ ο ν.

α') Ὄνομα οὐσιαστικόν.

§ 281. Σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικόν ὡς β' συνθετικόν δυνα-
τὸν νὰ εἶναι καὶ αὐτὸ οὐσιαστικόν, δυνατόν ὅμως νὰ εἶναι ἐπίθετον.

1) Ὅταν ἐν σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικόν ὡς β' συνθετικόν
εἶναι καὶ αὐτὸ οὐσιαστικόν, τότε τὸ β' συνθετικόν συνήθως μένει ἀμε-
τάβλητον : (ἄρμα, ἄμαξα) **ἀρμ-άμαξα**, (ξίφος, μάχαιρα) **ξίφο-μά-**
χαιρα, (ἵππος, δρόμος) **ἱππό-δρομος**, (ἀμφί, θέατρον) **ἀμφι-θέατρον**,
(ὕπισθεν, φύλαξ) **ὀπισθο-φύλαξ**.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ε. Εἰς μερικὰ τοιαῦτα σύνθετα τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον εἶναι
β' συνθετικόν, μετασχηματίζεται εἰς **-ον** ἢ **-ιον** : (πρό, θύρα) **πρό-θυ-ρον**, (ἡμισυς,
μέδιμνος) **ἡμι-μέδιμν-ον**, (ἡμισυς, ὀβολός) **ἡμι-ωβόλ-ιον** (πρβλ. **ἡμι-τά-**
λαντ-ον), (πρό, ἄστυ) **προ-άστ-ιον**.

2) Ὅταν σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικόν ὡς β' συνθετικόν εἶναι
ἐπίθετον, τότε τὸ β' συνθετικόν

α') μένει ἀμετάβλητον, ἂν εἰς τὸ ὅλον σύνθετον παρέχεται μορφή
ἐπιθέτου (δικαταλήκτου ἢ μονοκαταλήκτου) : **ἄ-υπνος**, **εὐ-ἀριθμος**,
πάν-δημος, **ἄ-τοπος**, **εὐ-δαίμων**, **ἀ-χίτων**, **εὐ-χαρις**, **ῥίψ-ασπις**,
εὐ-παις, **μακρό-χειρ**·

β') μετασχηματίζεται κατὰ τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς **-ος**,
-ιος, **-ης**, **-ων** : (μηχανή) **πολυ-μήχαν-ος**, (σπονδή) **όμο-σπον-δος**,
(σῶμα) **ἀ-σώματ-ος**, (αἷμα) **ὄμ-αιμ-ος**, (ἀνὴρ) **ἄν-ανδρ-ος**, (θάλαττα)

ἐπι-θαλάττι-ιος, (πατήρ, μήτηρ, γαστήρ) **ὀμο-πάτερ-ιος**, **ὀμο-μήτρ-ιος**, **ὀμο-γάστρ-ιος**, (ἄλς) **ἐν-άλ-ιος**, (τέλος) **εὐ-τελ-ής**, (εἶδος) **εὐ-εἰδ-ής**, (μέγεθος) **ὑπερ-μεγέθ-ης**, (φρῆν) **ἄ-φρ-ων**, **σώ-φρ-ων** (πρᾶγμα) **πολυ-πράγμ-ων**, (κτῆμα) **ἀ-κτῆμ-ων**.

Σημείωσις. Τὰ ὀνόματα **πατήρ**, **μήτηρ** καὶ **γαστήρ** ὡς δεύτερα συνθετικά ἐπιθέτων μὲ ἀ' συνθετικὸν ἄλλην λέξιν ἐκτὸς τῆς λέξεως **ὀμός** (= εἰς καὶ ὁ αὐτός) μεταβάλλουν τὴν λήγουσαν **-ηρ** εἰς **-ωρ**: **ἀ-πάτωρ**, **ἀ-μήτωρ**, **προ-γάστωρ**.

Ἡ λέξις **γῆ** ὡς β' συνθετικὸν ἐπιθέτων μετασχηματίζεται εἰς **-γεως** ἢ **-γαιος** (ἢ **-γειος**) : **λεπτό-γεως**, **μεσό-γαιος**, (μεσό-γειος) .

Αἱ λέξεις **ἀγορά** καὶ **ὄνομα** ὡς β' συνθετικά μετασχηματίζονται εἰς **-ήγυρις**, **-ώνυμος**: **παν-ήγυρις**, **ὀμ-ήγυρις** — **εὐ-ώνυμος**, **ἀν-ώνυμος**.

β') Ἐπίθετον.

§ 282. Τὸ ἐπίθετον ὡς β' συνθετικὸν μένει ἀμετάβλητον : (γνωστός) **ἄ-γνωστος**, (ἴσος) **ἀν-ισος**, (ποικίλος) **πολυ-ποικίλος**, (συνήθης) **ἀ-συνήθης** (πρβλ. νεοελλ. : **μον-ἀκριβος**, **ῥοδο-κόκκινος**) .

γ') Ῥῆμα.

§ 283. Λέξις σύνθετος μὲ ῥῆμα ὡς β' συνθετικὸν δυνατὸν νὰ εἶναι πάλιν ῥῆμα, δυνατὸν ὅμως νὰ εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον : (γράφω) **ἀντι-γράφω**, **ζω-γράφος**, (ἀκούω) **ὑπ-ακούω**, **ὑπ-ήκοος**.

1) Τὸ ῥῆμα ὡς β' συνθετικὸν κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, μόνον ὅταν τὸ ἀ' συνθετικὸν εἶναι πρόθεσις ἄλλως σχηματίζεται **παρα-σύνθετον** ῥῆμα εἰς **-έω** ἀπὸ συγγενὲς σύνθετον ὄνομα, τὸ ὅποιον δηλοῦν τὸ ἐνεργεῖον πρόσωπον : **συγ-γράφω**, ἀλλὰ **ζωγραφέ-ω**, **-ῶ** (ἐκ τοῦ ζωγράφος) — **εἰξ-εργάζομαι**, **κατ-εργάζομαι**, ἀλλὰ **εὐεργετ-έω**, **-ῶ** (ἐκ τοῦ εὐ-εργέτης) : βλ. § 286.

Σημείωσις. Σύνθετα ῥήματα ὡς τὰ τῆς νέας γλώσσης **βιοπαλαίω**, **χαρτοπαίζω**, **καλοτηρόρω**, **κακογράφω** κτλ. κανονικῶς δὲν σχηματίζονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Ἐπὶ τῶν μεταγενεστέρων ὅμως ἀρχίζουν νὰ σχηματίζονται τοιαῦτα σύνθετα, ὡς **ἀμπελο-τέμνω**, **θυφο-κόπτω** κτλ.

2) Ὅταν μὲ ῥῆμα ὡς β' συνθετικὸν σχηματίζεται ὄνομα οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον, τότε τὸ θέμα τοῦ ῥήματος, τὸ ὅποιον λαμβάνεται ὡς β' συνθετικὸν, προσλαμβάνει τὰς καταλήξεις

α') **-ς** : (θηρά-ω) **ὀρνιθο-θήρα-ς**, (νικά-ω) **ὀλυμπιο-νίκη-ς**,

(γινώ-σκ-ω) ἀ-γνώ-ς (= ἄγνωστος ἢ ἀγνοῶν), (ὠνέ-ομαι) τελ-
 ὠνη-ς, (πωλέ-ω) βιβλιο-πώλη-ς, (θνήσκω, θ. θνη-) ἡμι-θνή-ς,
 (πλήττω, θ. πληγ-) οἰστρο-πλήξ (ἐκ τοῦ οἰστροπλήγ-ς)·

β') -ης (γεν. -ου), -ος : (ἄρχ-ω), σχολάρχ-ης, (πέτ-ομαι)
 ὑπι-πέτ-ης, (γράφ-ω) ζω-γράφ-ος, (πήγ-νυ-μι) ναυ-πηγ-ός·

γ') -ῆς (γεν. -οῦς) : (βλάπτω, θ. βλαβ-) ἀ-βλαβ-ῆς, (μαν-
 θάνω, θ. μαθ-) εὐ-μαθ-ῆς, (σέβ-ομαι) εὐ-σεβ-ῆς, (πίπτω, θ. πετ-)
 προ-πετ-ῆς·

δ') -της, -τωρ : (ἴστημι, θ. στα-) ἐπι-στά-της, (δίδωμι, θ.
 δο-) προ-δό-της, (λαμβάνω, θ. ληβ-) ἀντι-λήπ-τωρ.

2. Ἄ κ λ ι τ ο ν.

§ 284. Λέξεις ἄκλιτος ὡς β' συνθετικὸν μένει ἀμετάβλητος : ἐκ-
 παλαι, ὑπερ-εὔ, ὑπερ-άνω, σύν-αμα.

Νόθα σύνθετα καὶ παρασύνθετα.

§ 285. Νόθη σύνθεσις. Μερικαὶ σύνθετοι λέξεις σχηματίζονται
 καὶ κατὰ τὸ α' καὶ κατὰ τὸ β' συνθετικόν, ἢ μόνον κατὰ τὸ α', οὐχὶ ἀπὸ
 θέματα ἀπλᾶ, ἀλλ' ἀπὸ ἀκεραίους τύπους λέξεων : (νέα, πόλις) νεά-
 πολις, (ἐνῶ : ἄκρα, πόλις — ἀκρό-πολις), (ναῦς, νεώς, οἶκος)
 νεώσ-οικος, (δορί, κτητός) δορί-κτητος, (πᾶσι, γνωστός) πασί-γνω-
 στος, (νοῦν, ἔχω) νοῦν-εχής. Οὕτως ἐσχηματίσθη καὶ ἡ λέξις Πελο-
 πόννησος (ἐκ τῶν λέξεων Πέλοπος νῆσος).

Τὰ τοιαῦτα σύνθετα καλοῦνται νόθα.

§ 286. 1) Αἱ παράγωγοι λέξεις, αἱ ὅποια παράγονται ἀπὸ ἄλλας
 λέξεις (οὐχὶ ἀπλᾶς, ἀλλὰ) συνθέτους, λέγονται παρασύνθετοι :
 (στρατός, ἄγω — στρατ-ηγός) στρατηγ-έω, -ῶ, (σῦκον, φαίνω — συκο-
 φάντης) συκοφαντ-έω, -ῶ, (πολὺς, πρᾶγμα — πολυ-πράγμων) πολυ-
 τραγμον-έω -ῶ.

2) Παρασύνθετα παράγονται καὶ ἀπὸ δύο ἢ περισσοτέρας λέξεις,
 αἱ ὅποια συνεκφέρονται μὲν κανονικῶς καὶ ἀποτελοῦν μίαν ἔννοιαν,
 ἀλλὰ δὲν ἐνοῦνται εἰς μίαν λέξιν σύνθετον : (Ἄρειος πάγος) Ἄραιο-
 παγ-ίτης, (καλὸς κἀγαθὸς) καλοκαγαθ-ία, (ἐν χειρὶ τίθημι) ἐγχειρ-ίζω,
 (κατὰ χώρην τίθημι) καταχωρ-ίζω, (ὁ ἀπὸ τῶν χειρῶν ἔχων τὸν βίοτον)
 ἀποχειροβίος (πρβλ. νῦν : Μαύρη θάλασσα — Μανροθαλασσ-ίτης,
 Ἐρυθρὸς Σταυρὸς — Ἐρυθροσταυρ-ίτης, ἔξω φρενῶν — ἐξωφρεν-ικός).

Τονισμός και σημασία τῶν συνδέτων.

α') Τονισμός.

§ 287. Παρά τὸν κανόνα (§ 16, 11) δὲν ἀναβιβάζεται κατὰ τὴν σύνθεσιν ὁ τόνος, ὅταν β' συνθετικὸν εἶναι

1) οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **-ά, -ή, -μός, -εύς, -τής, -τήρ** : (φορὰ) **μισθο-φορά**, (βολή) **προσ-βολή**, (σιτισμός) **ἐπι-σιτισμός**, (γραφεύς) **συγ-γραφεύς**, (ἱερεὺς) **ἀρχ-ιερεύς**, (ἀγωνιστής) **ἀντ-αγωνιστής**, (πλωτήρ) **συμ-πλωτήρ**· (ἀλλὰ δεσμός — σύνδεσμος)·

2) ῥηματικὸν ἐπίθετον εἰς **-τέος ἢ ἐπίθετον ἐν γένει**, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **-ἦς ἢ -ικός** : (δοτέος) **ἀπο-δοτέος**, (σαφής) **ἀ-σαφής**, (ἐπιεικής) **ἀν-επιεικής**, (συμβουλεύω) **συμ-βουλευτικός**.

Σημείωσις. Τὰ ῥηματικά ἐπίθετα εἰς **-τος** ὡς β' συνθετικά, ὅταν μὲν ἐν τῷ συνθέτῳ ὑπάρχῃ ἡ ἔννοια τοῦ δυνατοῦ, διατηροῦν τὸν τόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ εἶναι τρικατάληκτα, ὅταν δὲ ἐν τῷ συνθέτῳ ὑπάρχῃ ἡ ἔννοια τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ἀναβιβάζουν τὸν τόνον καὶ εἶναι δικατάληκτα (§ 271, 1, α') : **αἰ-ρετός** — **ἐξαιρετός**, **-ή, -όν** (= δυνάμενος νὰ ἐξαιρεθῆ) — **ὁ, ἡ ἐξαιρετός**, τὸ **ἐξαιρετόν** (= ἐξηρημένος, ἐκλελεγμένος)· **λυτός** — **διαλυτός, -ή, -όν** (= δυνάμενος νὰ διαλυθῆ) — **ὁ, ἡ διάλυτος**, τὸ **διάλυτον** (= διαλελυμένος). Ὁῦτως **ὁ, ἡ ἀγραπτός** (= μὴ γεγραμμένος), **ὁ, ἡ χειροποίητος** (= χειρὶ πεποιημένος), **ὁ, ἡ νεόδαρτος** (= νεωστὶ δεδαρμένος)·

§ 288. Τὰ εἰς **-ος** σύνθετα, τῶν ὁποίων τὸ μὲν α' συνθετικὸν εἶναι θέμα ὀνομαστικόν, τὸ δὲ β' συνθετικὸν εἶναι θέμα ῥηματικόν, τονίζονται συνήθως, ὅταν μὲν ἔχουν ἐνεργητικὴν σημασίαν, εἰς τὸ β' συνθετικόν, ἤτοι εἰς τὴν παραλήγουσαν, ὅταν δὲ ἔχουν παθητικὴν ἢ ἀμετάβητον σημασίαν, εἰς τὸ α' συνθετικόν, ἤτοι εἰς τὴν προπαραλήγουσαν : **λογο-γράφος** (= ὁ γράφων λόγους) — **αὐτό-γραφος** (= ὁ ὑπ' αὐτοῦ γραφεύς), **πρωτο-τόκος** (= ἡ τὸ πρῶτον τεκοῦσα) — **πρωτό-τοκος** (= ὁ τεχθεὶς πρῶτος), **αὐτό-μολος** (= ὁ αὐτὸς μολών, ἤτοι ἐλθών)·

Ἐὰν ὅμως τὰ τοιαῦτα σύνθετα ἔχουν τὴν παραλήγουσαν φύσει ἢ θέσει μακράν, τότε τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης : **ναυ-πηγός**, **ἀργυρο-αμοιβός**, **κυν-ηγός**, **ψυχο-πομπός**.

Σημείωσις. Παρὰ τὸν ἀνωτέρω κανόνα ἀναβιβάζουν τὸν τόνον, ἂν καὶ ἔχουν ἐνεργητικὴν σημασίαν

α') τὰ εἰς **-ος** σύνθετα μὲ πρόθεσιν ἢ μὲ τὸ ἐπίρρημα **εὖ** ἢ μὲ τὰ ἀχώριστα μόρια **ἀ-** καὶ **δυσ-** : **πρό-μαχος**, **διά-δοχος**, **εὖ-φορος**, **ἄ-γονος**, **δύσ-τροπος**·

β') δσα λήγουν εις **-οχος, -αρχος και -συλος** (ἐκ τῶν ῥ. ἔχω, ἄρχω, σὺλῶ) :
ἡμί-οχος, καύ-αρχος, ἱερῶ-συλος·

γ') αἱ σύνθετοι λέξεις ἐπίβουλος, κακοῦργος, πανοῦργος (§ 276, 2, Σήμ. 1).

β') Σημασία.

§ 289. Τὰ σύνθετα κατὰ τὴν σημασίαν των διαίρονται εἰς

1) **ὀριστικά**· οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, εἰς τὰ ὁποῖα, ὅταν ἀναλύωνται κατὰ τὴν σημασίαν των, τὸ α' συνθετικὸν γίνεται προσδιορισμὸς τοῦ β' συνθετικοῦ, ἐπιθετικὸς ἢ ἐπιρρηματικὸς ἢ κατὰ πτωσιν γενικὴν : ἀκρόπολις (= ἄκρα πόλις), παλαιγενής (= πάλαι γενόμενος), ὀψιμαθής (= ὀψὲ μαθῶν), δημογέρον (= τοῦ δήμου γέροντων), ὀλιγαρχία (= ὀλίγων ἀρχή), πᾶμπρωτος (= πάντων πρῶτος)·

2) **τὰ ἀντικειμενικά ἢ σύνθετα ἐξαρτήσεως**· οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, εἰς τὰ ὁποῖα, ὅταν ἀναλύωνται κατὰ τὴν σημασίαν των, τὸ ἐν ἐκ τῶν συνθετικῶν μερῶν λαμβάνει θέσιν ἀντικειμένου τοῦ ἐτέρου : λογογράφος (= ὁ γράφων λόγους), δεισιδαίμων (= ὁ δεδιώς, ἦτοι φοβούμενος τοὺς δαίμονας), ἀρχέκακος (= ὁ ἄρχων, ἦτοι κάμων ἀρχὴν τοῦ κακοῦ)·

3) **κτητικά**· οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ἀναλύωνται εἰς τὴν μετοχὴν ἔχων (φέρων, παράγων κτλ.) με ἀντικείμενον αὐτῆς ἀμφοτέρω τὰ συνθετικὰ μέρη τοῦ συνθέτου, τὸ ἐν ὡς ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν τοῦ ἐτέρου : ἀργυρότοξος (= ὁ ἔχων ἀργυροῦν τόξον,), σώφρων (= ὁ ἔχων σώας τὰς φρένας), πολύκαρπος (= ὁ ἔχων ἢ φέρων ἢ παράγων πολλοὺς καρπούς· (πρβλ. ξανθομάλλης = ἐκεῖνος ποῦ ἔχει ξανθὰ μαλλιά, ἀνοιχτομάτης = ἐκεῖνος ποῦ ἔχει ἀνοιχτὰ τὰ μάτια του κτλ.)·

4) **συνδετικά**· οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ἀπλῶς συνύπαρξιν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν τὰ δύο συνθετικὰ μέρη τοῦ συνθέτου, ἦτοι τὰ σύνθετα, τὰ ὁποῖα ἐκφράζουν ὅ,τι καὶ τὰ δύο συνθετικὰ μέρη αὐτῶν συνδεόμενα με τὸ καί : ἰατρομαντις (= ἰατρὸς συγχρόνως καὶ μάντις), πλουθυγεία (= πλοῦτος καὶ ὑγεία), τραγέλαφος (= τράγος συγχρόνως καὶ ἔλαφος), γλυκύπικρος (= γλυκὺς καὶ πικρὸς).

Σημείωσις. Συνδετικά σύνθετα πολὺ λίγα ἔχει ἡ ἀρχαία γλῶσσα, πλεῖστα δὲ ἡ μεσαιωνικὴ καὶ ἰδίως ἡ νεωτέρα Ἑλληνικὴ, ὡς θεάνθρωπος, ἡμερονύκτιον, ἰατροφιλόσοφος, νυχθημερόν — ἀμπελοχώραφα, γυναικόπαιδα, μαυροκίτρινος, στενόμακρος, ἀνοιγοκλείνω, μπεινοβγαίνω κτλ. (βλ. καὶ § 280, 2).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

***Αγαμαι.** Βλ. σελ. 137, § 251.

*Αγνυμι. Βλ. Κατάγνυμι.

*Αγορεύω. Βλ. σελ. 144, § 254, 3.

*Αγω (= ὀδτηγῶ, φέρω· θ. ἀγ-), παρατ. ἤγον, μελλ. ἄξω, ἀόρ. β' ἤγαγον (§ 190, Σημ. 2), παρακμ. ἤχα ἢ ἀγήγοχα (§ 33, 7). — *Αγομαι, παρατ. ἤγόμεν, μέσ. μέλλ. ἄξομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἤγαγόμεν, παθ. μέλλ. ἀχθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἤχθην, παρακμ. ἤγμαι, ὑπερσ. ἤγμην.

*Αδω (= τραγουδῶ, ψάλλω· θ. αἰδ-, ἄδ-), παρατ. ἤδον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργητικὴν σημασίαν) ἄσομαι (= θὰ τραγουδήσω ἢ θὰ τραγουδῶ), ἀόρ. ἤσα. — *Αδομαι, παθ. ἀόρ. ἤσθην.

Αἰδοῦμαι. Βλ. σελ. 126, § 236, 3.

Αἰρέω-ῶ. Βλ. σελ. 126, § 236, 3. Βλ. καὶ *Αἰσχομαι.

Αἶρω (= ὑψώνω, σηκώνω· θ. ἀρ-, ἐξ οὗ αἶρ-, § 216, 2) παρατ. ἤρον, μελλ. ἀρῶ, ἀόρ. ἤρα (ὑποτ. ἄρω, προστ. ἄρον κτλ. § 217, 2, Σημ. 2), παρακμ. ἤρακα. — Αἶρομαι, παρατ. ἤρόμεν, μέσ. μέλλ. ἀροῦμαι, μέσ. ἀόρ. ἤράμεν, παθ. ἀόρ. ἤρθην, παρακμ. ἤρομαι.

Αἰσθάνομαι (ἀποθετικόν, = καταλαβαίνω· θ. αἰσθ-, ἐξ οὗ αἰσθαν-, § 254, 3, β', αἰσθε-), παρατ. ἤσθανόμεν, μέσ. μέλλ. αἰσθήσομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἤσθόμεν, παρακμ. ἤσθημαι, ὑπερσυντ. ἤσθήμεν.

*Ακοῦμαι (ἀποθετικόν, = θεραπεύω· θ. ἀκεσ-), μέλλ. (συνηρημένος) ἀκοῦμαι, μέσ. ἀόρ. ἠκεσάμεν (§ 236, 1).

*Ακούω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

*Αἰσχομαι (ἀποθετικόν, παθητικόν τοῦ αἰρέω -ῶ, = συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι· θ. Φαλ-, ἀλ-, ἐξ οὗ αἰσχ-, ἄλω-, § 188, 4, § 189, 3, § 252, 3), παρατ. ἠλίσχόμεν, μέσ. μέλλων (με παθητικὴν σημασίαν) ἀλώσομαι, ἐνεργ. ἀόρ. β' (με παθ. σημασίαν) ἐάλων, ἐνεργ. παρακμ. (με παθ. σημασίαν) ἐάλωκα, ὑπερσ. ἠλώκειν.

*Αμαρτάνω (= ἀποτυγχάνω· θ. ἀμαρτ-, ἐξ οὗ ἀμαρταν-, § 254, 3, β', ἀμαρτε-, § 254, 1), παρατ. ἠμάρτανον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ. ση-

μασίαν) ἀμαρτίσσομαι, ἀόρ. β' ἡμαρτον, παρκαμ. ἡμάοτηκα. — Παθ. (ἀπροσώπως) ἀμαρτάνεται, παρκατ. ἡμαοτάνετο, παθ. ἀόρ. ἡμαοτήθη, παρκαμ. ἡμάοτηται.

Ἄμφιέννυμι (ἀμφι-έννυμι = ἐνδύω θ. Φεσ-, ἐσ-, ἐξ οὗ ἐννυ- ἐκ τοῦ ἐσσυ-, § 239, 2. Σημ.), παρκατ. ἡμφιέννυν, μέλλ. (συνηρημένος) ἀμφιῶ, -εῖς κτλ. ἀόρ. ἡμφίεσα. — Ἄμφιέννυμαι, παρκατ. ἡμφιεννύμην, μέσ. μέλλ. ἀμφιέσσομαι, παρκαμ. ἡμφίεσμαι (§ 186, 6).

Ἀναλίσκω ἢ ἀναλώω -ῶ (= ἐξοδεύω θ. ἀν-αλ-, ἐξ οὗ ἀναλίσκ-, § 254, 2, ἀν-αλο-), παρκατ. ἀνήλισκον ἢ ἀνήλων, μέλλ. ἀναλώσω, ἀόρ. ἀνήλωσα, παρκαμ. ἀνήλωκα. — Ἀναλίσκομαι, παρκατ. ἀνηλίσκομην ἢ ἀνηλούμην, παθ. μέλλ. ἀναλωθίσομαι, παθ. ἀόρ. ἀνηλώθην, παρκαμ. ἀνήλωμαι.

Ἀνοίγω ἢ ἀνοίγνυμι (ἀνά-οῖγω θ. Φοιγ-, οῖγ-, ἐξ οὗ οῖγνυ-, § 239, 2), παρκατ. ἀνέωγον, μέλλ. ἀνοίξω, ἀόρ. ἀνέωξα, παρκαμ. ἀνέωχα. — Ἀνοίγομαι, παρκατ. ἀνεωρόμην, παθ. ἀόρ. ἀνεώχθην, παρκαμ. ἀνέωγμαί, τετελ. μέλλ. ἀνεώξομαι (= θά εἴμαι ἀνοικτός). Βλ. § 188, 4.

Ἀνύω ἢ ἀνύτω (= τελειώνω). Βλ. σελ. 126, § 236, 3.

Ἀπ-εχθάνομαι (ἀποθετικόν, = καθίσταμαι μισητός θ. ἐχθ-, ἐξ οὗ ἐχθαν-, § 254, 3, β', ἐχθε-), παρκατ. ἀπηχθάνομην, μέσ. μέλλ. (μέ παθ. σημασίαν) ἀπεχθήσομαι, μέσ. ἀόρ. β' (μέ παθ. σημασίαν) ἀπηχθόμην, παρκαμ. ἀπήχθημαι.

Ἀπο-διδράσκω (= δραπετεύω θ. δρα-, ἐξ οὗ διδρασκ-, § 254, 2), παρκατ. ἀπ-εδίδρασκον, μέσ. μέλλ. (μέ ἐνεργ. σημασίαν) ἀπο-δράσομαι, ἀόρ. β' ἀπ-έδραον (§ 252, σελ. 143), παρκαμ. ἀπο-δέδρακα.

Ἀπο-θνήσκω (θ. θαν-, θνη-, ἐξ οὗ θνησκ-, ἐκ τοῦ θνησκ-, § 254, 2), παρκατ. ἀπ-έθνησκον, μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) ἀπο-θανοῦμαι, ἀόρ. β' ἀπ-έθανον, παρκαμ. τέθνηκα, ὑπερσυντ. ἐτεθνήκειν, τετελ.-μέλλ. τεθνήξω (§ 253, 4).

Ἀπ-όλλυμι (= καταστρέφω, χάνω θ. ὀλ-, ἐξ οὗ ὀλλυ-, ἐκ τοῦ ὀλυ-, § 239, 2, Σημ.), παρκατ. ἀπ-ώλλυν, μέλλ. (συνηρημένος) ἀπ-ολῶ, ἀόρ. ἀπ-ώλεσα, παρκαμ. ἀπ-ολώλεκα. — Ἀπ-όλλυμαι, παρκατ. ἀπ-ωλλύμην, μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) ἀπ-ολοῦμαι, ἀόρ. β' ἀπ-ολόμην, ἐνεργ. παρκαμ. β' (μέ παθ. σημασίαν) ἀπ-όλωλα (= ἔχω καταστραφῆ, εἴμαι χαμένος), ὑπερσ. ἀπ-ωλώλειν (§ 190).

Ἀρέσσω (θ. ἀρ-, ἀρε-, ἐξ οὗ ἀρεσκ-, § 254, 2), παρκατ. ἤρεσκον, μέλ. ἀρέσω, ἀόρ. ἤρεσα. — Ἀρέσκομαι, παρκατ. ἤρεσκόμην, μέσ. ἀόρ. ἤρεσάμην.

²Αρχέω -ῶ, ἀόρ. ἤρκεσα (§ 236, 1).

³Αρόω -ῶ (= ἀροτριῶ· θ. ἀρο-, ἀόρ. ἤροσα (§ 236, 1).

⁴Αφ-ίημι. Βλ. ἴημι.

⁵Αφικνέομαι -οῦμαι (= φθάνω). Βλ. σελ. 144, § 254, 3, γ'.

⁶Αχθομαι (ἀποθετικόν, = δυσαρεστοῦμαι, ἀγχανκτῶ· θ. ἀχθ-, ἀχθεσ-, παρκατ. ἠχθόμην, μέσ. μέλλ. ἀχθέσομαι, παθ. ἀόρ. (μετέστην σημασίαν) ἠχθέσθην (§ 236, 2).

Βαίνω (= βαδίζω). Βλ. σελ. 144 (§ 254, 3, δ').

Βάλλω (= ῥίπτω, κτυπῶ· θ. βαλ-, ἐξ οὗ βαλλ-, § 216, 1, βλη-, παρκατ. ἔβαλλον, μέλλ. (συνηρημένος) βαλῶ, ἀόρ. β' ἔβαλον, παρκαμ. βέβληκα, ὑπερσ. ἐβεβλήκειν. — Βάλλομαι, παρκατ. ἐβαλλόμην, μέσ. μέλλ. (περιβαλοῦμαι, μέσ. ἀόρ. β' (περι)εβαλόμην, παθ. μέλλ. βληθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐβλήθην, παρκαμ. βέβλημαι, ὑπερσ. ἐβεβλήμην.

Βιβάζω (εὐχρηστον σύνθετον : ἀναβιβάζω, διαβιβάζω κτλ.), παρκατ. ἐβίβαζον, μέλλ. (συνηρημένος) βιβῶ, -ᾶς, -ᾶ κτλ., ἀόρ. ἐβίβασα. — Βιβάζομαι, μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) βιβῶμαι, -ᾶ, -ᾶται κτλ., μέσ. ἀόρ. ἐβιβασάμην.

Βλαστάνω. Βλ. σελ. 144 (§ 254, 3, β').

Βούλομαι. Βλ. σελ. 143 (§ 254, 1, γ').

Γηράσκω (θ. γηρα-, ἐξ οὗ γηρασκ-, § 254, 2), παρκατ. ἐγήρασκον, μέλλ. γηράσω καὶ μέσος (μετὴν αὐτὴν σημασίαν) γηράσομαι, ἀόρ. ἐγήρασα καὶ ἀόρ. β' ἐγήραν (§ 252), παρκαμ. γεγήρακα.

Γίγνομαι (ἀποθετικόν, θ. γεν-, ἐξ οὗ γι-, γεν-, γι- γν-, § 32, 1, γενε-), παρκατ. ἐγίγνομην, μέσ. μέλλ. γενήσομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἐγενόμην, παρκαμ. γεγένημαι καὶ ἐνεργ. παρκαμ. β' (μετὴν αὐτὴν σημασίαν) γέγονα, ὑπερσ. ἐγεγόνειν (πρβλ. § 239, 1).

Γινώσκω (= γνωρίζω, φρονῶ, ἀποφασίζω). Βλ. σελ. 143, § 254, 2, α'.

Δάκνω (= δαγκάνω· θ. δηκ-, δακ-, ἐξ οὗ δακν-, § 254, 3, α'), παρκατ. ἔδακνον μέσ. μέλλ. (μετέστην σημασίαν) δήξομαι (= θά δαγκάνω ἢ θά δαγκάσω), ἀόρ. β' ἔδακον. — Δάκνομαι, παρκατ. ἐδακνόμην, παθ. ἀόρ. (καὶ ὡς μέσος) ἐδήχθην, παρκαμ. δέδηγμαί.

Δέω, -ῶ (= δένω). Βλ. σελ. 126 καὶ § 232, Σημ.

Λέω (= ἔχω ἀνάγκην θ. δε-, ἐξ οὗ δεε-, § 254, 1), παρατ. *ἔδεον*, μέλλ. *δείσω*, ἀόρ. *ἐδέησα* (συνήθως ὡς ἀπρόσωπον ῥήμα : *δει*, *ἔδει*, *δείσει*, *ἐδέησε*, *δεδέηκε*). — *Λέομαι* (= ἔχω ἀνάγκην ἢ παρακλῶ), παρατ. *ἐδεόμην*, μέσ. μέλλ. *δεήσομαι*, παθ. ἀόρ. (μὲ μέσῃν σημασίαν) *ἐδείθην* (= ἔλαβον ἀνάγκην ἢ παρεκάλεσα), παρακμ. *δεδέημαι* (§ 235).

Διαλέγομαι (ἀποθετικόν, = συνομιλῶ, συζητῶ), παρατ. *διελεγόμην*, μέσ. μέλλ. *διαλέξομαι*, παθ. ἀόρ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *διελέχθην*, παρακμ. *διείλεγμαί*. Βλ. *Λέγω*.

Λίδωμι. Βλ. σελ. 130, § 242 κ.έ.

Λοκέω, -ῶ. Βλ. σελ. 143, § 254, 1, α'.

Λοῶ, -ῶ. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Λύναμαι. Βλ. σελ. 137, § 251.

Λύω. Βλ. σελ. 126, § 236, 3 καὶ § 252.

Ἐγείρω (= σηκώνω θ. ἐγερ-, ἐξ οὗ ἐγειρ-, § 216, 2 καὶ ἐγρ-, § 32, 1), παρατ. *ἤγειρον*, μέλλ. (συνηρημένος) *ἐγερωῶ*, ἀόρ. *ἤγειρα*. — *Ἐγείρομαι*, παρατ. *ἤγειρόμην*, μέσ. ἀόρ. β' *ἤγορόμην*, παθ. ἀόρ. (καὶ ὡς μέσος) *ἤγέρθην*, παρακμ. *ἐγήγερομαι* (= ἔχω σηκωθῆ, εἶμαι σηκωμένος) καὶ ἐνεργ. παρακμ. β' (μὲ ἀμετάβατον σημασίαν) *ἐγήγορα*, (= εἶμαι ξύπνιος, ἀγρυπνῶ, § 190).

Ἐθέλω ἢ (σπανιώτερον) *θέλω* (θ. ἐθελ-, ἐξ οὗ ἐθελε-, § 254, 1), παρατ. *ἤθελον*, μέλλ. *ἐθελήσω*, ἀόρ. *ἠθέλησα*, παρακμ. *ἠθέληκα*, ὑπερσ. *ἠθελήκειν* (§ 235).

Ἐἶμι (ἐνεστὼς μὲ σημασίαν μέλλοντος = θά πορευθῶ, θά πάω) βλ. σελ. 140, § 253, 2.

Εἶμί. Βλ. σελ. 96, § 192.

Εἶωθα (παρακείμενος μὲ σημασίαν ἐνεστῶτος = συνηθίζω θ. *Ἐγθ-*, *Ἐωθ-*, *ὦθ-*), ὑπερσ. (μὲ σημασίαν παρατατικοῦ) *εἶώθειν* (= συνηθίζον, § 189, 4).

Ἐκ-πλήττω (= προξενῶ ἐκπληξιν), παρατ. *ἐξ-ἐπλήττον*, μέλλ. *ἐκ-πλήξω*, ἀόρ. *ἐξ-ἐπλήξα*. — *Ἐκ-πλήττομαι*, παρατ. *ἐξ-επλήττομην*, παθ. μέλλ. (μὲ μέσ. σημασίαν) *ἐκ-πλάγησομαι*, παθ. ἀόρ. β' (καὶ ὡς μέσος) *ἐξ-επλάγην*, παρακμ. *ἐκ-πέπληγμαί*, ὑπερσ. *ἐξ-επεπλήγμην*.

Ὁμοίως σχηματίζονται οἱ χρόνοι τοῦ *καταπλήττω* βλ. καὶ *πλήττω*.

Ἐλαίνω (= κτυπῶ νὰ πάη ἐμπρός). Βλ. σελ. 144, § 254, 3, δ'.

Ἐλκω (= σύρω, τραβῶ θ. *Ἐλκ-*, *ἐλκυ-*), παρατ. *εἶλκον*, μέλλ.

ἔλξω, ἄορ. εἴλκυσσα, παρακμ. εἴλκυκα. — Ἔλκομαι, παρκατ. εἰλκόμην, μέσ. ἄορ. εἴλκυσάμην, παθ. ἄορ. εἰλκόσθην, παρακμ. εἴλκυσαι (§ 188, 3).

Ἐμέω, -ῶ (= κάμνω ἔμεπον· θ. ἔμεσ-), ἄορ. ἤμεσα (§ 236, 1).

Ἔοικα. Βλ. σελ. 141, § 253, 5.

Ἐπαινέω, -ῶ Βλ. σελ. 126, § 236, 3.

Ἐπιλανθάνομαι (ἀποθετικόν, = λησμονῶ), παρκατ. ἐπελανθανόμην, μέσ. μέλλ. ἐπιλήσομαι, μέσ. ἄορ. β' ἐπελαθόμην, παρακμ. ἐπιλέλησμαι, ὑπερσ. ἐπελελήσμην. Βλ. Λανθάνω.

Ἐπιμελέομαι, -οῦμαι ἢ ἐπιμέλομαι (ἀποθετικόν, = φροντίζω· θ. ἐπι-μελ-, ἐπι-μελε-), παρκατ. ἐπεμελούμην, μέσ. μέλλ. ἐπιμελήσομαι, παθ. ἄορ. (ὡς μέσος) ἐπεμελέθην, παρακμ. ἐπιμεμέλημαι.

Ἐπίσταμαι (= γνωρίζω καλῶς). Βλ. σελ. 137, § 251.

Ἔπομαι (ἀποθετικόν, = ἀκολουθῶ· θ. σεπ-, ἐπ-, σπ-), παρκατ. εἰτόμην, μέσ. μέλλ. ἐφομαι, μέσ. ἄορ. β' ἐσπόμην. (Βλ. § 32, 1, § 33, 3, § 188, 3 καὶ § 211, Σημ. 2).

Ἔρχομαι (ἀποθετικόν· ἐκ τοῦ θ. ἐρχ- σχηματίζεται μόνον ἡ ὀριστική τοῦ ἐνεστώτος, οἱ δὲ ἄλλοι τύποι ἐκ τοῦ θέματος εἰ-, ι-, ἐλυθ-, ἐλθ-), παρκατ. ἦα, μέλλ. εἶμι (= θὰ ἔλθω ἢ θὰ πῶ, § 253, 2, Σημ. 2), ἄορ. β' ἦλθον, παρακμ. ἐλήλυθα, ὑπερσ. ἐληλύθειν (§ 190).

Ἐρωτῶ (θ. ἐρωτα-, ἐρ-, ἐρε-), παρκατ. ἠρώτων, μέλλ. ἐρωτήσω καὶ μέσος (με τὴν αὐτὴν σημασίαν) ἐρήσομαι, ἄορ. ἠρώτησα καὶ μέσ. ἄορ. β' (με ἐνεργ. σημασ.) ἠρόμην, παρακμ. ἠρώτηκα.—Ἐρωτώμαι, παρκατ. ἠρωτώμην, παθ. ἄορ. ἠρωτήθην, παρακμ. ἠρώτημαι.

Ἐσθίω (= τρώγω· θ. ἐδ-, ἐδε-, ἐσθι-, φαγ-), παρκατ. ἤσθιον, μέσ. μέλλ. (ἄσιγμος, με ἐνεργ. σημασίαν) ἔδομαι (= θὰ φάγω ἢ θὰ τρώγω), ἄορ. β' ἔφαγον, παρακμ. ἐδήδοκα, παθ. παρακμ. ἐδήδεσμαι (§ 190).

Εὕρισκω. Βλ. σελ. 143, § 254, 2.

Ἔχω (θ. σεχ-, ἐχ-, ἐχ-, σχ-, σχε-), παρκατ. εἶχον, μέλλ. ἔξω καὶ σχήσω, ἄορ. β' ἔσχον (ὑποτ. σχῶ, σχῆς, σχῆ κτλ., εὐκτ. σχοίην, σχοίης, σχοίη, σχοῖμεν, κτλ., ἀλλὰ παρὰσχοιμι, παρὰσχοις κτλ., προστ. σχές, σχέτω κτλ., ἀπαρμφ. σχεῖν, μετχ. σχών), παρακμ. ἔσχηκα.—Ἐχομαι, παρκατ. εἰχόμην, μέσ. μέλλ. ἔξομαι καὶ σχήσομαι, μέσ. ἄορ. β' ἔσχόμην (ὑποτ. σχῶμαι, σχῆ, σχῆται κτλ.), παρακμ. ἔσχημαι (§ 32, 1, § 33, 3, § 188, 3).

Ἔψω (= βράζω· θ. ἐψ-, ἐψε-), παρκατ. ἤψον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ. σημασίαν) ἐψήσομαι (= θὰ βράζω ἢ θὰ βράσω), ἄορ. ἤψησα.—Ἐψομαι

Ζεύγνυμι (= ζευγνύω, ζεύω· θ. ζευγ-, ἐξ οὗ ζευγνυ-, § 239, 2, καὶ ζυγ-), παρκατ. ἐξεύγνυν, ἀόρ. ἐξευξα.— **Ζεύγνυμαι**, μέσ. ἀόρ. ἐξευξάμην, παθ. ἀόρ. ἀ' ἐξεύχθην καὶ β' ἐζύγην, παρκακμ. ἐξευγμαι.

Ζῶ (θ. ζη-, βιω-, βιο-), παρκατ. ἔζων, μέλλων ζήσω καὶ μέσ. (μέ τῆν ἰδίην σημασίαν) βιώσομαι, ἀόρ. β' ἐβίω, παρκακμ. βεβίωκα. Παθ. παρκακμ. βεβίωται, μετγ. τὰ βεβιωμένα (§ 252).

Ζώννυμι (= ζωννύω, ζώνω, θ. ζωσ-, ἐξ οὗ ζωννυ-, ἐκ τοῦ ζωσνυ-, § 239, 2, Σημ.), ἀόρ. ἐζώσα, παθ. παρκακμ. ἐζώσομαι ἢ ἐζώμαι (§ 236, 2).

Ἡδομαι (ἀποθετικόν, = εὐχαριστοῦμαι· θ. ἡδ-, παθ. μέλλ. (ὡς μέσος) ἡσθήσομαι, παθ. ἀόρ. (ὡς μέσος) ἡσθην (§ 37, 4)).

Θέω (= τρέχω, θ. θευ-, ἐξ οὗ θεF-, θε-), παρκατ. ἔθειον, μέσος μέλλων (μέ ἐνεργ. σημασίαν) θεύσομαι (= θά τρέχω ἢ θά τρέξω).— **Θέομαι** (§ 33, 3). Βλ. καὶ *Τρέχω*.

Θιγγάνω (= ἐγγίζω, ψάύω· θ. θιγ-, ἐξ οὗ θιγγαν-,), ἀόρ. β' ἐθιγον (§ 254, 3, β').

Θνήσκω. Βλ. *Ἀποθνήσκω*.

Θραύω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Θύω (= θυσιάζω). Βλ. σελ. 126, § 236, 3.

Ἰζω. Βλ. *Καθίζω*.

Ἰημι. Βλ. σελ. 130, § 242 κ. ἐ.

Ἰκνέομαι, -οῦμαι. Βλ. *Ἀγικνοῦμαι*.

Ἰλάσσομαι (ἀποθετικόν, = ἐξιλεῶνω· θ. ἰλα-, ἐξ οὗ ἰλασκ-, § 254, 2), παρκατ. ἰλασκόμην, μέσ. μέλλ. ἰλάσομαι, μέσ. ἀόρ. ἰλασάμην, παθ. ἀόρ. ἰλάσθην.

Ἰστημι. Βλ. σελ. 130, § 242 κ. ἐ.

Καθέξομαι (ἀποθετικόν, = πηγαίνω νά καθίσω· θ. σεδ-, ἐδ-, ἐξ οὗ ἐξ- ἐκ τοῦ ἐδj-, § 210, 2, β', καὶ ἐδε-), παρκατ. (μέ σημασίαν ἀορίστου) ἐκαθεξόμην (= ἐκάθισα), μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) καθεδοῦμαι.

Καθεύδω (= κοιμῶμαι κατὰ + εὐδω, θ. εὐδ-), παρκατ. ἐκάθευδον ἢ καθηῦδον, μέλλ. καθευδήσω (§ 188, 6, β').

Κάθημαι. Βλ. σελ. 142, § 253, 7.

Καθίζω (κατὰ + ἴζω = βάζω ἄλλον νά καθίσῃ· θ. σιδ-, ἰδ-, ἐξ οὗ

ίζ- ἐκ τοῦ ἰδj-, § 210, 2, β'), παρκατ. ἐκάθιζον, μέλλων (συνηρημένος) καθιῶ, -εἰς κτλ., ἀόρ. ἐκάθισα ἢ καθίσα.—Καθίζομαι, παρκατ. ἐκαθίζομαι, μέσ. μέλλ. καθιζήσομαι, μεσ. ἀόρ. ἐκαθισάμην (§ 188, 6, β' καὶ § 211, 1).

Καλέω, -ῶ. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Κάμνω. Βλ. σελ. 143, § 254, 3.

Κατάγνυμι (κατὰ + ἄγνυμι = συντρίβω, τσακίζω θ. Γαγ-, ἄγ-, ἐξ οὗ ἄγνυ- § 239, 2), μέλλων κατ-άξω, ἀόρ. κατ-έαξα.—Κατάγνυμαι μέσ. ἀόρ. β' κατ-εάγην, ἐνεργ. παρκαμ. β' (με παθητικὴν σημασίαν) κατ-έαγα (= εἶμαι τσακισμένος).

Κεῖμαι. Βλ. σελ. 142, § 253, 6.

Κελεύω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Κεράννυμι (= ἀνακατεύω, ἐπὶ ὑγρῶν θ. κερασ-, ἐξ οὗ κεραννυ-, ἐκ τοῦ κερασνυ-, § 239, 2, Σημ., κρσ-,), ἀόρ. ἐκέρασα.—Κεράννυμαι, μέσ. ἀόρ. ἐκερασάμην, παθ. μέλλ. κροθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐκρόθην, παρκαμ. κέκρομαι, ὑπερσ. ἐκεκρόμην.

Κλαίω ἢ κλάω (θ. κλαυ-, κλαF-, ἐξ οὗ κλαFj- = κλαι-, κλαε-). παρκατ. ἐκλαιον ἢ ἐκλαον, μέλλ. κλαίσω ἢ (μέσος με τὴν ἰδίαν σημασίαν) κλαύσομαι, ἀόρ. ἐκλαυσα.—Κλαίομαι, μέσ. ἀόρ. ἐκλαυσάμην.

Κλείω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Κροάζω (θ. κρσγ-, κρσγ-, ἐξ οὗ κρσζ-, ἐκ τοῦ κρσγj-, § 210, 2β', Σημ.), ἀόρ. β' ἐκροαγον, παρκαμ. (με σημασίαν ἐνεστῶτος) κέκροαγα (= φωνάζω δυνατά), ὑπερσ. (με σημασίαν παρκατ.) ἐκεκρόαγειν (§ 222).

Κρεμάννυμι (= κρεμῶ, θ. κρεμασ-, ἐξ οὗ κρεμαννυ-, ἐκ τοῦ κρεμασνυ-, § 239, 2, Σημ.), ἀόρ. ἐκρέμασα.—Κρεμάννυμαι, παθ. ἀόρ. ἐκρεμάσθην, παρκαμ. κρέμαμαι (ἐνεστῶς με σημασίαν παρκαμ.).

Λαγνάω (= λαμβάνω διὰ κλήρου, θ. ληχ-, λσχ-, ἐξ οὗ λαγχν-, § 254, 3, β'), παρκατ. ἐλάγγανον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ. σημασίαν) λήξομαι (= θὰ λάβω διὰ κλήρου), ἀόρ. β' ἔλαχον, παρκαμ. εἴληχα.—Λαγνάομαι, παθ. ἀόρ. ἐλήχθην, παρκαμ. εἴλημαι (§ 189, 4).

Λαμβάνω (θ. ληβ-, λαβ-, ἐξ οὗ λαμβαν-, § 254, 3, β'), παρκατ. ἐλάβανον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ. σημασίαν) λήψομαι (= θὰ λάβω), ἀόρ. β' ἔλαβον, παρκαμ. εἴληφα, ὑπερσ. εἰλήφειν.—Λαμβάνομαι, παρκατ. ἐλαβανόμην, μέσ. ἀόρ. ἐλαβόμην, παθ. μέλλ. ληφθή-

σομαι, παθ. ἄορ. ἐλήφθην, παρκαμ. εἰλημμαι, ὑπερσ. εἰλήμην (§ 189, 4).

Λανθάνω (= μένω ἀπαρτήρητος, διαφεύγω τὴν προσοχὴν, θ. ληθ-, ληθ-, ἐξ οὗ λανθαν-, § 254, 3, β'), παρκατ. ἐλάνθανον, μέλλ. λήσω, ἄορ. β' ἔλαθον, παρκαμ. λέληθα, ὑπερσ. ἐλελίθειν. Βλ. καὶ Ἐπιλανθάνομαι.

Λέγω (θ. λεγ-, Φερε-, ἐρε-, ῥε-, εἶπ-), παρκατ. ἔλεγον, μέλλ. λέξω ἢ ἐρῶ (συνηρημένος), ἄορ. α' ἔλεξα ἢ εἶπα, ἄορ. β' εἶπον, παρκαμ. εἶθηκα, ὑπερσ. εἰρήκειν.—**Λέγομαι**, παρκατ. ἐλεγόμην, παθ. μέλλ. λεχθήσομαι ἢ ῥηθήσομαι, παθ. ἄορ. ἐλέχθην ἢ ἐροήθην, παρκαμ. λέλεγμαι ἢ εἶθημαι, ὑπερσ. εἰρήμην, τετελ. μέλλ. εἰρήσομαι (§ 189, 4). Βλ. καὶ διαλέγομαι καὶ συλλέγω.

Λείπω (= ἀφήνω, θ. λειπ- λιπ-, λοιπ-), παρκατ. ἔλειπον, μέλλ. λείψω, ἄορ. β' ἔλιπον, παρκαμ. λέλοιπα, ὑπερσ. ἐλελοίπειν (§ 222).—**Λείπομαι**, παρκατ. ἐλειπόμην, μέσ. μέλλ. λείβομαι, μέσ. ἄορ' β' ἐλιπόμην, παθ. μέλλ. λειψθήσομαι, παθ. ἄορ. ἐλείφθην, παρκαμ. λέλειμαι, ὑπερσ. ἐλελείμην, τετελ. μέλλ. λελείφομαι.

Λεύω (θ. λεν- εὐχρηστον τὸ σύνθετον καταλεύω = λιθοβολῶ, φρονεῖω διὰ λιθοβολισμοῦ), παρκατ. κατ-έλενον, ἄορ. κατ-έλεσσα, παθητ. μέλλ. κατα-λευσθήσομαι, παθ. ἄορ. κατ-ελευσθην (§ 236, 3).

Μανθάνω. Βλ. σελ. 144, § 254, 2, β'.

Μάχομαι (ἀποθετικόν, θ. μαχ-, μαχε-), παρκατ. ἐμαχόμην, μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) μαχοῦμαι, μέσ. ἄορ. ἐμαχεσάμην, παρκαμ. μεμάχημαι.

Μείγνυμι (= σμίγω, θ. μειγ-, ἐξ οὗ μειγνο-, § 239, 2, καὶ μιγ-), παρκατ. ἐμείγνων, μέλλ. μείξω, ἄορ. ἔμειξα.—**Μείγνομαι**, παρκατ. ἐμειγνύμην, μέσ. ἄορ. ἐμειξάμην, παθ. μέλλ. μειχθήσομαι, παθ. ἄορ. ἐμίχθην (καὶ β' ἐμίγην), παρκαμ. μέμειγμαί, ὑπερσ. ἐμμείγην.

Μέλει (ἀπρόσωπον, = ὑπάρχει φροντίς, θ. μελ-, μελε-), παρκατ. ἔμελε, μελ. μελήσει, ἄορ. ἐμέλησε, παρκαμ. μεμέληγε, ὑπερσ. ἐμεμήγει.

Μέλλω (= σκοπεύω, ἀναβάλλω, θ. μέλλ-, μελλε-), παρκατ. ἔμελλον ἢ ἤμελλον (§ 188, 1), μέλλ. μελλήσω, ἄορ. ἐμέλλησα.—**Μέλλεται**.

Μένω (θ. μεν-, μενε-), παρκατ. ἔμενον, μέλλ. (συνηρημένος) μενῶ, ἄορ. ἔμεινα, παρκαμ. μεμένηκα (§ 254, 1).

Μιμνήσκω (εὐχρηστα τὰ σύνθετα ἀναμιμνήσκω = θυμίζω, ὑπομιμνήσκω = ὑπενθυμίζω· θ. μινη-, ἐξ ὧ μινησκ-, ἐκ τοῦ μινησκ-, § 254, 2, γ'), παρ.τ. ἐμίνησκον, μέλλ. μνήσω, ἀόρ. ἐμνησα.—Ἄναμιμνήσκομαι, παρ.τ. ἐμινησκόμεν, μέσ. μέλλ. μνήσομαι, παθ. μέλλ. (με ἐνεργ. σημασίαν, ἀπλοῦς) μνησθήσομαι, παθ. ἀόρ. (με μέσην σημασίαν, καὶ ἀπλοῦς) ἐμνήσθην, παρ.κμ. (με σημασίαν ἐνεστῶτος) μέμνημαι (= ἐνθυμούμαι), ὑπερσ. (με σημασίαν παρ.τ.) ἐμειμνήμην (= ἐνεθυμούμην), τετελ. μέλλ. μεμνήσομαι.

Νέω. Βλ. σελ. 143, § 254, 1.

Νέω (= πλέω, κολυμβῶ, θ. νευ-, νεF-, νε-), παρ.τ. ἔνεον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ. σημασίαν) νεύσομαι (= θὰ πλέω ἢ θὰ πλεύσω) ἀόρ. ἐνευσα, παρ.κμ. νένευκα (§ 33, 3).

Ξέω (= ξύνω, θ. ξεσ-), ἀόρ. ἔξεσα (§ 236, 1).

Οἶδα. Βλ. σελ. 141, § 253, 3.

Οἶμαι ἢ οἶμαι (ἀποθετικόν, = νομίζω, θ. οἶ-, οἶε-), παρ.τ. ὠόμην ἢ ὠμην, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργητικὴν σημασίαν) οἰήσομαι (= θὰ νομίζω ἢ θὰ νομίσω), παθ. ἀόρ. (με ἐνεργ. σημασίαν) ὠήσθην (= ἐνόμισα).

Οἶχομαι (ἀποθετικόν ἐνεστῶς με σημασίαν παρακειμένου = ἔχω ἀπέλθειν θ. οἶχ-, οἶχε-), παρ.τ. (με σημασίαν ἀρίστου) ὠχόμεν (= ἀπῆλθον), μέσ. μέλλ. οἰχίσομαι.

***Οἶλλυμι.** Βλ. Ἄπόλλυμι.

Οἶνυμι** (= ὁμύω, ὁμόνω· θ. ὁμ-, ἐξ ὧ ὁμυ-, § 239, 2, ὁμο-), παρ.τ. ὠνυν, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ. σημασίαν) ὁμοῦμαι (= θὰ ὁμύω ἢ θὰ ὁμόσω), ἀόρ. ὠμοσα, παρ.κμ. ὁμόμοκα, ὑπερσ. ὁμομόμοεν.—Οἶνυμαι**, παρ.τ. ὠνύμην, μέσ. ἀόρ. ὁμοσάμην, παθ. μέλλ. ὁμοσθήσομαι, παθ. ἀόρ. ὁμόσθην, παρ.κμ. ὁμόμοται, ὑπερσ. ὁμόμοτο, μετχ. ὁμομοσμένος. (Βλ. § 190 καὶ § 236, 1.).

***Οἶνυμι.** Βλ. σελ. 137, § 251.

Οἶω-ῶ** (= βλέπω· θ. Fορα-, ὄρα-, ὀπ-, Fειδ-, Fιδ-, ιδ-), παρ.τ. ὠόρων, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ. σημασίαν) ὄφομαι (= θὰ βλέπω ἢ θὰ ἴδω), ἀόρ. β' εἶδον (ὑποστ. ἴδω, εὐχτ. ἴδοιμι, προστ. ἰδέ, ἀπαρμφ. ἰδεῖν, μετχ. ἰδών), παρ.κμ. ἑόρακα ἢ ἑόρακα, ὑπερσ. ἑωράκειν.—Ο-**

ρῶμαι, παρxt. ἑωρόμην, μέσ. ἄρ. β' εἰδόμην (ὑποσ. ἴδωμαι κτλ.), παθ. μέλλ. ὀφθίσομαι, παθ. ἄρ. ὄφθην, παρxtκμ. ἑόραμαι καὶ ὄμμαι (§ 188, 5, Σημ.).

ἽΟφείλω (= χρεωστῶ· θ. ὀφελ-, ἐξ οὗ ὀφειλ-, ἐκ τοῦ ὀφειλν-, § 216, 2, Σημ., καὶ ὀφειλε-), παρxt. ὄφειλον, μέλλ. ὀφείλῃσω, ἄρ. ὄφείλῃσα καὶ ἄρ. β' ὄφειλον, παρxtκμ. ὄφείλῃκα, ὑπερσ. ὄφειλῃκειν. — ἽΟφείλομαι, παρxt. ὄφειλόμην, παθ. ἄρ. (ὄφειλίθην), μτχ. ὄφειλίθῃσα.

ἽΟφλισκάνω (= καταδικάζομαι νὰ πληρώσω πρόστιμον· θ. ὀφλ-, ἐξ οὗ ὀφλισκαν-, § 254, 3, β', καὶ ὀφλε-), παρxt. ὄφλισκανον, μέλλ. ὀφλήσω, (ἄρ. α' μτχν. ὄφλησα καὶ) ἄρ. β' ὄφλον, παρxtκμ. ὄφληκα, ὑπερσ. ὄφλήκειν.

Παίζω (θ. παιδ-, ἐξ οὗ παιζ-, ἐκ τοῦ παιδῃ-, § 210, 2, β', καὶ παιγ-), παρxt. ἔπαιζον, μέσ. μέλλ. (δωρικὸς μὲ ἐνεργ. σημασίαν) παιξοῦμαι (= θὰ παίζω, ἢ θὰ παίζω), ἄρ. ἔπαιξα, Παθ. παρxtκμ. πέπαισμαι.

Παίω (= κτυπῶ, θ. παι-), παρxt. ἔπαιον, μέλλ. παίσω, ἄρ. ἔπαισα, παρxtκμ. πέπαικα. — Παθ. ἄρ. ἐπαίσθην. Βλ. καὶ τὰ συνώνυμα πατάσσω, πλήττω καὶ τύπτω.

Πάσχω (θ. πενθ-, παθ-, πασχ-, ἐκ τοῦ παθ-σκ-, § 254, 2), παρxt. ἔπασχον, μέσ. μέλλ. λείσομαι (ἐκ τοῦ πένθ-σομαι), ἄρ. β' ἔπαθον, παρxtκμ. πέπονθα, ὑπερσ. ἐπεπόνθειν.

Πατάσσω (= κτυπῶ· θ. πατχγ-), ἄρ. ἐπάταξα. Βλ. καὶ τὰ συνώνυμα παίω, πλήττω, τύπτω.

Παύω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Πείθω (θ. πειθ-, πιθ-), παρxt. ἔπειθον, μέλλ. πείσω, ἄρ. ἔπεισα, παρxtκμ. πέπεικα, ὑπερσ. ἐπεπέικειν. — Πείθομαι, παρxt. ἐπειθόμην, μέσ. μέλλ. πείσομαι, ἄρ. β' ἐπιθόμην, παθ. μέλλ. πεισθήσομαι, παθ. ἄρ. ἐπέισθην, παρxtκμ. πέπεισμαι, ἐνεργ. παρxtκμ. β' (μὲ μέσ. σημασίαν) πέποιθα (= ἔχω πεποιθήσιν, θαρρῶ), ὑπερσ. ἐπεποιθειν.

Πετάννυμι (= ἀνοίγω· εὐχρηστον σύνθετον ἀνα-πετάννυμι κτλ., θ. πετασ-, ἐξ οὗ πεταννυ-, ἐκ τοῦ πετασνυ-, § 239, 3, Σημ., καὶ πτα-), παρxt. ἐπετάννυν, ἄρ. ἐπέτασα. — Πετάννυμαι, παρxt. ἐπεταννύμην, παρxtκμ. πέπταμαι.

Πέτομαι (ἀποθετικόν, = πετῶ· θ. πετ-, πτε-, πτ-), μέσ. μέλλ. πτήσομαι, μέσ. ἄρ. β' ἐπτόμην.

Πήγνυμι ἢ *πηγνύω* (= ἐμπήγω· θ. πηγ-, ἐξ οὗ πηγνυ-, § 239, 2, καὶ παγ-), ἀόρ. ἐπηξα. — *Πήγνυμαι*, παρκτ. ἐπηγνύομαι, μέσ. ἀόρ. ἐπηξάομαι, παθ. μέλλ. β' παγήσομαι, παθ. ἀόρ. β' ἐπάγην, ἐνεργ. παρκαμ. β' (μετέσιν σημασίαν) πέπηγα (= εἶμι πεπηγμένος), ὑπερσ. ἐπεπήγειν.

Πίμπλημι. Βλ. σελ. 137, § 251.

Πίμπτομαι. Βλ. σελ. 137, § 251.

Πίνω (θ. πῖ-, πῖν-, πο-, πω-), παρκτ. ἐπιον, μέσ. μέλλ. (ἄσιγμος, με ἐνεργ. σημασίαν) πίομαι (= θά πῖνω ἢ θά πῖω), ἀόρ. β' ἐπιον, παρκαμ. πέπωκα. — *Πίνομαι*, παρκτ. ἐπιόομαι, παθ. ἀόρ. ἐπόθη, παρκαμ. πέπομαι.

Πιπράσκω (= πωλῶ· θ. πρκ-, ἐξ οὗ πιπράσκ-, § 254, 2), παρκαμ. πέπρακα, ὑπερσ. ἐπεπράκειν. — *Πιπράσκομαι*, παθ. ἀόρ. ἐπράθη, παρκαμ. πέπραμαι, ὑπερσυντ. ἐπεπράομαι, τετελ. μέλλ. πεπράσομαι. Βλ. καὶ *Πωλῶ*.

Πίπτω (θ. πέτ-, ἐξ οὗ πῖπτ-, ἐκ τοῦ πιπετ-, § 32, 1, καὶ πτω-), παρκτ. ἐπιπτον, μέσ. μέλλ. (δωρικὸς) πεσοῦμαι, ἀόρ. β' ἔπεσον, παρκαμ. πέπιτωκα, ὑπερσ. ἐπεπιτώκειν.

Πλέω. Βλ. σελ. 119, § 224, 2.

Πλέω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Πλήττω (= κτυπῶ· θ. πλκγ-, πλκγ-), παρκαμ. β' (με σημασίαν ἐνεργ.) πέπληγα. — *Παθ.* μέλλ. β' πλήγήσομαι, παθ. ἀόρ. β' ἐπλήγη, παρκαμ. πέπλημαι, τετελ. μέλλ. πεπλήξομαι. (Μόνον οὗτοι οἱ χρόνοι τοῦ ἀπλοῦ πλήττω με τὴν σημασίαν τοῦ κτυπῶ εἶναι εὐχρηστοί, καὶ ἀντ' αὐτῶν δὲ καὶ ἀντ' ἄλλων χρησιμοποιοῦνται οἱ ἀντίστοιχοι χρόνοι τῶν συνώνυμων ρημάτων παίω, πατάσσω καὶ τέπτω ἢ συνώνυμοι ἐκφράσεις, ὡς πλήγας δίδωμι, πλήγας ἐμβάλλω κ.τ.). Βλ. καὶ ἐκπλήττω.

Πνέω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Πράττω (θ. πρᾶγ-), παρκτ. ἐπραττον, μέλλ. πράξω, ἀόρ. ἐπραξα, παρκαμ. πέπραχα καὶ ἀμετάβ. πέπραγα, ὑπερσ. ἐπεπράχειν καὶ ἀμετάβ. ἐπεπράγειν. — *Πράττομαι* κτλ.

Πρῶω (= πρηνίζω, θ. πρῖ-), ἀόρ. ἐπρῖσα, παθ. παρκαμ. πέπρῖσαι (§ 236, 2).

Πτώω, ἀόρ. ἐπιῦσα (§ 236, 1).

Πτάρηνυμι (ἀποθετικόν, = φτερνίζομαι· θ. πταρ-, ἐξ οὗ πταρνυ-, § 239, 2), ἐνεργ. ἀόρ. β' ἔπταρον.

Πυνθάνομαι (ἀποθετικόν, = πληροφοροῦμαι· θ. πυνθ-, πυνθ-, ἐξ

οὐ πυνθάν-, § 254, 3, β'), παρκατ. ἐπυνθανόμην, μέσ. μέλλ. πεύσομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἐπυνθόμην, παρκακμ. λέπυσμαι, ὑπερσ. ἐπεπύσμην.

Πωλέω, -ῶ ἢ ἀποδόδομαι, παρκατ. ἐπόλων ἢ ἀπεδιδόμην, μέλλ. πωλήσω ἢ ἀποδώσομαι, ἀόρ. ἀπεδόμην, παρκακμ. πέπρακα, ὑπερσ. ἐπεπράκειν. — Πωλοῦμαι ἢ πιπράσκομαι, παρκατ. ἐπωλούμην, παθ. ἀόρ. ἐπωλήθην ἢ ἐπράθην, παρκακμ. πέπραμαι, ὑπερσ. ἐπεπράμην, τετελ. μέλλ. πεπράσομαι.

ῥέω (θ. ῥε-, ῥεF-, ῥευ- ῥύ-, ῥυε-), παρκατ. ῥορον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ. σημασίαν) ῥνήσομαι, ἀόρ. ῥορήν, παρκακμ. ῥορήκα (§ 33, 3 καὶ § 252, 2).

ῤήγνυμι (= σχίζω· θ. ῥήγ-, ἐξ οὗ ῥήγνυ-, § 239, 2, ῥωγ-, ῥαγ-, § 32, 5 καὶ 6), παρκατ. ῥορήγνυν, μέλλ. ῥήξω, ἀόρ. ῥορήξα. — ῤήγνυμαι, παρκατ. ῥορηγνύμην, μέσ. ἀόρ. ῥορηξάμην, παθ. ἀόρ. β' ῥοράγην, ἐνεργ. παρκακμ. (με μέσσην ἢ παθητ. σημασίαν) ῥορωγα, ὑπερσ. ῥορώγειν. **ῤιγῶ**. Βλ. σελ. 123, § 233.

ῤώννυμι (= δυνάμω· θ. ῥωσ-, ἐξ οὗ ῥώννυ-, ἐκ τοῦ ῥωσνυ-, § 239, 2, Σημ.), μέλλ. ῥώσω, ἀόρ. ῥρωσα. — Παθ. ἀόρ. (καὶ με μέσσην σημασίαν) ῥρωσθήην, παρκακμ. ῥρωμαι (μετχ. ῥρωμένος, ὡς ἐπίθετον = γερὸς, δυνατός, § 149, 1).

ῤβέννυμι (= σβήνω· θ. σβεσ-, ἐξ οὗ σβέννυ-, ἐκ τοῦ σβεσνυ-, § 239, 2, Σημ., σβη- συνήθ. σύνθετον : ἀπο-, κατὰ-σβέννυμι), παρκατ. ἐσβέννυν, μέλλ. σβέσω, ἀόρ. ἔσβεσα. — ῤβέννυμαι, παρκατ. ἐσβεννύμην, μέσ. μέλλ. σβήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐσβέσθην, ἐνεργ. ἀόρ. β' (με παθητ. σημασίαν) ἐσβην (πρβλ. § 252), ἐνεργ. παρκακμ. (με παθ. σημασίαν) ἐσβηκα (= ἔχω σβησθῆ).

Σείω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Σήπω (= σκαπίζω· θ. σηπ-, σάπ-, § 32, 5 καὶ 6). — Σήπομαι, παθ. μέλλ. β' σαπίσομαι, παθ. ἀόρ. β' ἐσάτην, ἐνεργ. παρκακμ. β' (με παθ. σημασίαν) σέσηπα.

Σκοπέω, -ῶ ἢ σκοπέομαι, -οῦμαι (= παρκατηρῶ, ἐξετάζω, σκέπτομαι· θ. σκεπ-, σκοπε-), παρκατ. ἐσκόπουν ἢ ἐσκολοῦμην, μέσ. μέλλ. σκέψομαι, μέσ. ἀόρ. ἐσκεπάμην, παρκακμ. ἔσκεμμαι, τετελ. μέλλ. ἐσκέφομαι.

Σπᾶω, -ῶ. Βλ. σελ. 126, § 236, 3.

Στρώννυμι (= στρώνω· θ. στρω-, ἐξ οὗ στρώννυ-, § 239, 2,

Σημ., καὶ στορ-, ἐξ οὗ στορνυ-, στορσε-), παρκατ. ἐστρόρνιν, ἀόρ. ἐστόρσεα. — Στόρνυμαι, παρκαμ. ἔστρωμαι.

Συλ-λέγω, παρκατ. συν-έλεγον, μέλλ. συλ-λέξω, ἀόρ. συν-έλεξα, παρκαμ. συν-είλοχα. — Συλλέγομαι, μέσ. μέλλ. συλλέξομαι, μέσ. ἀόρ. συν-ελεξάμην, παθ. μέλλ. β' συλ-λεγήσομαι, παθ. ἀόρ. α' (με μέσσην σημασίαν) συν-ελέχθην καὶ β' συν-ελέγην, παρκαμ. συν-είλεγμαι. Βλ. καὶ λέγω καὶ διαλέγομαι καὶ § 189, 4.

Τείνω. Βλ. σελ. 116, § 220.

Τελέω -ῶ. Βλ. σελ. 126, § 236, 3.

Τέμνω (= κόπτω· θ. τεμ-, ἐξ οὗ τεμν-, § 254, 3, α', καὶ τμε-), παρκατ. ἔτεμνον, μέλλ. (συνηρημένος) τεμῶ, ἀόρ. β' ἔτεμον, παρκαμ. τέτμηκα. — Τέμνομαι, παρκατ. ἐτεμνόμην, μέσ. μέλλ. (συνηρ.) τεμοῦμαι, μέσ. ἀόρ. β' ἐτεμόμην, παθ. μέλλ. τμηθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐτμήθην, παρκαμ. τέτμημαι, ὑπερσ. ἐτετμήμην, τετελ. μέλλ. τετμήσομαι.

Τήκω (= λειώνω· θ. τηκ-, τᾶκ-, § 32, 5 καὶ 6), παρκατ. ἔτηκον, ἀόρ. ἔτηξα. — Τήκομαι, παθ. ἀόρ. α' ἐτήχθην καὶ β' ἐτάκην, ἐνεργητ. παρκαμ. β' (με μέσσην ἢ παθ. σημασίαν) τέτηκα, ὑπερσ. ἐτετήκειν.

Τίθημι. Βλ. σελ. 130, § 242 κ.έ.

Τίκτω (= γεννώ· θ. τεκ-, τικτ-, ἐκ τοῦ τι-τεκ-, τι-τεκ-, § 32, 1, τωκ-), παρκατ. ἔτικτον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ. σημασίαν) τέξομαι (= θὰ γεννήσω ἢ θὰ γεννῶ), ἀόρ. β' ἔτεκον, παρκαμ. τέτοκα.

Τίνω (= πληρώνω· θ. τει-, τῖ-, τῖν-), παρκατ. ἔτεινον, μέλλων τείσω, ἀόρ. ἔτεισα, παρκαμ. τέτεικα. — Τίνομαι, μέσ. μέλλον τείσομαι, μέσ. ἀόρ. ἐτεισάμην, παθ. ἀόρ. ἐτείσθην, παρκαμ. τέτεισμαι.

Τιτρώσκω (= πληγώνω· θ. τρωΓ-, τρωυ-, τρω-, ἐξ οὗ τιτρωσκ-, § 254, 2), παρκατ. ἐτίτρωσκον, μέλλ. τρώσω, ἀόρ. ἔτρωσα. — Τιτρώσομαι, παρκατ. ἐτιτρωσκόμην, παθ. μέλλων τρωθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐτρώθην, παρκαμ. τέτρωμαι, ὑπερσ. ἐτετρώμην.

Τρέπω. Βλ. σελ. 119, § 224, 2.

Τρέφω. Βλ. σελ. 119, § 224, 2.

Τρέχω (θ. θρεχ-, τρεχ-, § 37, 7, δραμ-, δραμε-), παρκατ. ἔτρεχον, μέσος μέλλων (συνηρημένος με ἐνεργ. σημασίαν) δραμοῦμαι, ἀόρ. β' ἔδραμον, παρκαμ. δεδράμηκα, ὑπερσ. ἐδεδραμήκειν. Βλ. καὶ θέω.

Τυγχάνω (= ἐπιτυγχάνω, εὐρίσκω, τυχαίνω· θ. τυχ-, τυχ-, ἐξ οὗ τυχων-, § 254, 3, β', τυχε-), παρκατ. ἐτύγχανον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ.

σημασίαν) τεύξομαι (= θὰ ἐπιτύχω), ἀόρ. β' ἔτυχον, παρακμ. τε-
τύχηκα.

Τύπτω (= κτυπῶ θ. τυπ-, τυπτ-, § 210, 1, τυπτε-), παρακτ.
ἔτυπτον, μέλλ. τυπήσω, (ἀόρ. ἐπάταξα ἢ ἔπαισα ἢ πληγὰς ἔδωκα,
παρακμ. πέπληγα ἢ πληγὰς δέδωκα). — Τύπτομαι (ἢ πληγὰς λαμβάνω,
παρακτ. πληγὰς ἐλάμβανον, παθητ. μέλλ. πληγὰς λήψομαι, παθ. ἀόρ.
πληγὰς ἔλαβον), παρακμ. τέτυμμαι (ἢ πέπληγμαι ἢ πληγὰς εἶληγα).
Βλ. καὶ παίω, πατάσσω, πλήττω.

Ὑπ-ισχνέομαι, -οῦμαι (ἀποθετικόν, = ὑπόσχομαι θ. σελ-, σχε-,
σχ-, ἐξ οὗ ἴσχ-, ἐκ τοῦ σισχ-, § 239, 1, καὶ ἴσχνε-, § 254, 3, γ'), παρακτ.
ὑπισχνούμην, μέσ. μέλλ. ὑποσχήσομαι, μέσ. ἀόρ. β' ὑπεσχήομην (ὑποστ.
ὑπόσχομαι, εὐκτ. ὑποσχοίμην, ὑπόσχοιο κτλ.), παρακμ. ὑπέσχημαι,
ὑπερσ. ὑπεσχήμην.

Φέρω (φερ-, οἶ-, ἐνεκ-, ἐγκ-, § 32, 1), παρακτ. ἔφερον, μέλλων
οἶσω, ἀόρ. α' (ἄσιγμος) ἤνεγκα καὶ β' ἤνεγκον, παρακμ. ἐνήνοχα,
ὑπερσ. ἐνήνόχειν. — Φέρομαι, παρακτ. ἐφερόμην, μέσος μέλλ. οἶσομαι,
μέσ. ἀόρ. (ἄσιγμος) ἤνεγκάμην, παθ. μέλλ. οἰσθήσομαι καὶ ἐνεχθή-
σομαι, παθ. ἀόρ. ἠνέχθην, παρακμ. ἐνήνεγμαι, ὑπερσ. ἐνήνέγμην (§ 190).

Φεύγω (= τρέπομαι εἰς φυγὴν, καταδιώκομαι, εἶμαι ἐξόριστος·
θ. φευγ-, φυγ-), παρακτ. ἔφευγον, μέσ. μέλλων (με ἐνεργητ. σημασίαν)
φεύξομαι καὶ (δωρικὸς) φευξοῦμαι, ἀόρ. β' ἔφυγον, παρακμ. πέφευγα,
ὑπερσ. ἐπεφεύγειν.

Φημί. Βλ. σελ. 140, § 253, 1.

Φθάνω (= προφθάνω, προλαμβάνω θ. φθη-, φθα-, φθάν-), πα-
ρακτ. ἔφθανον, μέσος μέλλων (με ἐνεργ. σημασίαν) φθήσομαι, ἀόρ. α'
ἔφθασα καὶ β' ἔφθην (§ 252), παρακμ. ἔφθακα.

Φθειρώ. Βλ. σελ. 116, § 220.

Φύω. Βλ. σελ. 138, § 252.

Χαίρω (= χαίρομαι θ. χαρ-, ἐξ οὗ χαιρ-, § 216, 2, χαιρε-), πα-
ρακτ. ἔχαιρον, μέλλ. χαιρήσω, ἀόρ. β' ἐχάοην (§ 252), παρακμ. γέγηθα.

Χαλάω, -ῶ. Βλ. σελ. 126, § 236, 3.

Χέω. Βλ. σελ. 126, § 236, 3.

Χόω ἢ χώννυμι. Βλ. σελ. 127, § 236, 3

Χοῖω, -ῶ (= χρισιμοδοτῶ θ. χρι-, χρι-), ἀόρ. ἔχρησα. — *Χοῶμαι* (= ἐρωτῶ τὸ μαντεῖον, ζητῶ χρισμόν), μέσος ἀόρ. ἐχρησάμην, παθ. ἀόρ. ἐχρήσθην.

Χοῖή. Βλ. σελ. 142, § 253, 8.

Χοῖω. Βλ. σελ. 127, § 236, 3.

Χοῶμαι (= μετχειρίζομαι). Βλ. σελ. 123, § 231.

᾽Ωθέω, -ῶ (= σπρώχνω θ. Φωθ-, ὠθ-, ὠθε-), παρ.τ. ἐώθουν, μέλλ. ὤσω, ἀόρ. ἔωσα. — **᾽Ωθοῦμαι**, παρ.τ. ἐωθούμην, μέσος μέλλων ὄσομαι, μέσ. ἀόρ. ἐωσάμην, παθ. μέλλ. ὠσθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐώσθην, παρ.κμ. ἔωσμαι (§ 188, 2).

᾽Ωνόμαι, -οῦμαι (ἀποθετικόν, = ἀγοράζω θ. Φωνε-, ὠνε-, πρι-), παρ.τ. ἐωνούμην, μέσ. μέλλ. ὠνήσομαι, μέσ. ἀόρ. ἀΐ (ἄσιγμος) ἐπριάμην (= ἡγάρασα), παθ. ἀόρ. ἐωνήθην, παρ.κμ. ἐώνημαι, ὑπερσ. ἐωνήμην (§ 188, 2 καὶ § 251).

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΑΤ' ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗΝ ΣΕΙΡΑΝ

- Ἀκατάληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 35, § 63, 1.
- Ἀκλίτα** μέρη τοῦ λόγου, σελ. 24, § 38, 2 — σελ. 146, § 257 κ.έ.
- Ἀναδιπλασιασμός** (ῥημάτων), σελ. 92, § 186 — ἀνώμαλος, σελ. 95, § 189 — Ἀττικός, σελ. 95, § 190 — ἐνεστωτικός, σελ. 128, § 239, 1.
- Ἀνάπτυξις** συμφώνου, σελ. 20, § 34.
- Ἀνομοίωσις** συμφώνου, σελ. 23, § 37, 7 — συλλαβῆς, σελ. 20, § 33, 7.
- Ἀντέκτασις**, σελ. 18, § 32, 6.
- Ἀντιμεταχώρησις**, σελ. 18, § 32, 4.
- Ἄντωνυμιαί**, σελ. 73, § 147 κ.έ.
- Ἄνωμαλα** οὐσιαστικά, σελ. 50 § 104.
- Ἄνόμαλα** ἐπίθετα, σελ. 64, § 131 — παραθετικά, σελ. 69, § 141 κ.έ.
- Ἄνόμαλα** ῥήματα, σελ. 142, § 254 κ.έ. (Κατάλογος ἀνωμάτων ῥημάτων, σελ. 167 κ.έ.).
- Ἄοριστοι** δεῦτεροι κλινόμενοι κατὰ τὰ εἰς -μι, σελ. 138, § 252.
- Ἀπαρέμφατον**, σελ. 88, § 178.
- Ἀποβολή** φωνήεντος, σελ. 17, § 32, 1 — συμφώνου, σελ. 18, § 33 κ.έ.
- Ἀποθετικά** ῥήματα, σελ. 145, § 256.
- Ἄρθρον**, σελ. 26, § 42.
- Ἀριθμητικά**, σελ. 82, § 164 κ.έ.
- Ἀριθμοί** ὀνομάτων, σελ. 26, § 41, 2 — ῥημάτων, σελ. 88, § 177.
- Ἄτονοι** λέξεις, σελ. 12, § 18.
- Ἄττικόκλιτα** οὐσιαστικά, σελ. 33, § 59 — ἐπίθετα, σελ. 58, § 117.
- Ἀὔξησις** ὁμαλή, σελ. 91, § 185 κ.έ. — ἀνώμαλος, σελ. 93, § 188.
- Ἄφομοίωσις** φωνήεντος, σελ. 17 § 32, 3 — συμφώνου, σελ. 22, § 37, 3, καὶ σελ. 23 § 37, 6, γ'.
- Ἄφωνα**, σελ. 6 § 3, 1.
- Ἄφονόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 40, § 78 κ.έ. — ῥήματα, σελ. 108, § 210 κ.έ.
- Γένος**, σελ. 25, § 41, 1 — σελ. 27, § 45 — σελ. 54, § 106 κ.έ.
- Γράμματα**, σελ. 5, § 1 κ.έ.
- Δεῦτεροι** χρόνοι ῥημάτων, σελ. 116, § 221 κ.έ.
- Διάθεσις** ῥήματος, σελ. 86, § 171.
- Δίγαμμα**, σελ. 5, § 1, Σημ.
- Διπλόθεμα** τριτόκλιτα, σελ. 35, § 64.
- Δίφθογγοι**, σελ. 7, § 6.
- Δυϊκός** ἀριθμός, σελ. 26, § 41, 2 — ὀνομάτων, σελ. 50, § 103 — ῥημάτων, σελ. 107, § 209.
- Ἐγκλίσεις** ῥήματος, σελ. 88, § 175.
- Ἐγκλίσις** τόνου, σελ. 12, § 19.
- Ἐγκλιτικά** λέξεις, σελ. 12, § 20.
- Εἰμί** (βοηθητικόν), σελ. 96, § 191 κ.έ.
- Ἐκθλιμῆς**, σελ. 16, § 28.
- Ἐκτασις** φωνήεντος, σελ. 18, § 32, 6.
- Ἐνρινα** σύμφωνα, σελ. 6, § 5.
- Ἐνρινόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 42, § 83 κ.έ. — ῥήματα, σελ. 112, § 216 κ.έ.
- Ἐπίθετα**, σελ. 54, § 105 κ.έ. — παράγωγα, σελ. 155, § 271 κ.έ. — παραθετικά, σελ. 67, § 136 κ.έ.
- Ἐπιρρήματα**, σελ. 146, § 257 — ἀριθμητικά, σελ. 84, § 168 — παράγωγα, σελ. 157, § 274 — παραθετικά, σελ. 72, § 146.
- Ἐπιφωνήματα**, σελ. 147, § 261.
- Ἐτυμολογικόν**, σελ. 148, § 262 κ.έ.
- Ἐῤφονικά** σύμφωνα, σελ. 17, § 31.
- Ἐμίφωνα** σελ. 6, § 3, 2.

- Ἡμιφονόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 42, § 83 κ.έ. — ῥήματα, σελ. 112, § 216 κ.έ.
- Θίμα** (λέξεως ἐν γένει), σελ. 24 § 39, 1 — ἀσθενές, ἰσχυρόν, σελ. 35, § 64,2 καὶ σελ. 128, § 240 — ῥηματικόν, χρονικόν, σελ. 89, § 181.
- Κατάληκτικά** τριτόκλιτα, σελ. 35, § 63, 1.
- Κατάληξις** (λέξεως ἐν γένει), σελ. 24, § 39, 1 — καταλήξεις πρωτοκλιτών, σελ. 29, § 47, δευτεροκλιτών, σελ. 32, § 54, τριτοκλιτών, σελ. 37, § 71, ῥημάτων, σελ. 98, § 194 κ.έ.
- Κλίσις** σελ. 24, § 38, 2 καὶ σελ. 26, § 41, 3 — πρώτη, σελ. 27, § 46 κ.έ., δευτέρα, σελ. 31, § 53 κ.έ., τρίτη, σελ. 34, § 61 κ.έ.
- Κλιτὰ μέρη τοῦ λόγου**, σελ. 24, § 38, 2.
- Κρῆσις**, σελ. 15, § 26.
- Ληκτικά** (ἢ τελικά) σύμφωνα, σελ. 18, § 33, 1.
- Μέρη τοῦ λόγου**, σελ. 24, § 38 — ἄκλιτα, σελ. 146, § 257 κ.έ. — κλιτὰ, σελ. 24, § 38 κ.έ.
- Μετάθεσις φωνήεντος**, σελ. 17, § 32, 2 — συμφώνου, σελ. 20, § 35.
- Μετοχή**, σελ. 80, § 178, 2 — κλίσις μετοχῶν, σελ. 65, § 132 κ.έ.
- Μονόθεμα** τριτόκλιτα, σελ. 35, § 64, 1.
- Οὐσιαστικά**, σελ. 26, § 43 κ.έ. — παράγωγα, σελ. 151, § 268 κ.έ.
- Παραγωγή**, σελ. 148, § 262 κ.έ.
- Παραθετικά** ἐπίθετα, σελ. 67, § 136 κ.έ. — ἐπιρρήματα, σελ. 72, § 146.
- Παρασύνθετα**, σελ. 164 § 286.
- Παρεπόμενα ὀνόματος**, σελ. 26, § 41, 3, Σημ. — ῥήματος, σελ. 86, § 170.
- Πνεύματα**, σελ. 9, § 12 κ.έ.
- Προθέσεις**, σελ. 146, § 258 κ.έ. — ὡς πρῶτα συνθετικά, σελ. 161, § 280,2.
- Πρόσφωμα**, σελ. 104, § 198, 2.
- Πρόσωπα** (τοῦ λόγου), σελ. 73, § 148 — ῥήματος, σελ. 88, § 176.
- Πτώσεις**, σελ. 24, § 40.
- Ῥῆμα**, σελ. 86, § 169 κ.έ.
- Ῥήματα** ἀποθετικά, σελ. 145 § 256 — βαρύτονα, σελ. 97, § 193, 1 καὶ σελ. 98 § 194 κ.έ. — περισπώμενα ἢ συνηρημένα, σελ. 97, § 193, 2, σελ. 119, § 226 κ.έ. — ἀφωνόληκτα, σελ. 108, § 210 κ.έ. — ἐνρινόληκτα ἢ ὑγρόληκτα, σελ. 112, § 216 κ.έ. — εἰς -μι, σελ. 128, § 237 κ.έ. — κλινόμενα κατὰ τὰ εἰς -μι, σελ. 136, § 251 κ.έ. — παράγωγα, σελ. 149, § 265 κ.έ.
- Σημεῖα τοῦ γραπτοῦ λόγου**, σελ. 13, § 22.
- Σιγμόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 46, § 92 κ.έ.
- Συγκοπή φωνήεντος**, σελ. 17, § 32, 1.
- Συγκοπτόμενα** τριτόκλιτα, σελ. 45, § 89.
- Συζυγία ῥημάτων**, σελ. 86, § 172 — τῶν εἰς -μι, σελ. 128, § 237 κ.έ. — τῶν εἰς -ω, σελ. 97, § 193 κ.έ.
- Σύλλαβη**, σελ. 8, § 8 — συλλαβισμός, σελ. 8, § 10.
- Συμπνευματισμός**, σελ. 22, § 37, 1.
- Σύμφωνα**, σελ. 6, § 3 κ.έ.
- Συμφονόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 40, § 78 κ.έ. — ῥήματα, σελ. 108, § 210 κ.έ.
- Συναίρεσις**, σελ. 15, § 24.
- Σύνδεσμοι**, σελ. 147, § 260.
- Συνηρημένα ὀνόματα**, σελ. 30, § 51 — σελ. 33, § 57 — ῥήματα, σελ. 119, § 226 κ.έ.
- Σύνθεσις**, σελ. 148, § 262, 3 — σελ. 158, § 275, κ.έ.

- Σύνθετα**, σελ. 148, § 262, 3 – σελ. 158, § 275 κ.έ. – νόθα, σελ. 164, § 285 – συνθέτων σημασία, σελ. 166, § 289 – συνθέτων τονισμός, σελ. 165, § 287 κ.έ.
- Συστολή φωνήεντος**, σελ. 18, § 32, 6.
- Τονισμός**, τόνοι σελ. 10, § 14 κ.έ. – τονισμός συνθέτων, σελ. 165 § 287 κ.έ.
- Ύγρα σύμφωνα**, σελ. 6, § 5.
- Ύγρόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 44, § 86 – βήματα, σελ. 112, § 216 κ.έ.
- Φθογγικά** πάθη, σελ. 14, § 23 κ.έ.
- Φωνή** βήματος, σελ. 86, § 173.
- Φωνήεντα**, σελ. 5, § 2 – θεματικά, σελ. 104, § 201 – έγκλιτικά, σελ. 106, § 208.
- Φωνεντόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 35, § 66, 1 και § 67 κ.έ. – βήματα, σελ. 90, § 183 – σελ. 119, § 226 κ.έ.
- Χαρακτήρ** θέματος, σελ. 24, § 39, 2 – βηματικός, χρονικός σελ. 90, § 182 – σελ. 104, § 198 κ.έ.
- Χρόνοι** βήματος σελ. 87, § 174.

024000019592

Έκδοσις: ΚΔ' - 1979 (VI) Άντ/πα: 90.000 Σύμβασις 3.200/28-3-79

Έκτύπωσις ΑΦΟΙ Μυλωνάκη Ο.Ε. - Βιβλιοδεσία Δ. ΚΑΤΣΙΑΒΡΙΑΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.

